

فرهنگ واژگان موضوعی

پدافند غیر عامل

موضوعات:

فن آوری اطلاعات و تهدیدات سایبر ، تهدیدات: نرم ، سخت و نیمه سخت

(بیولوژیک و شیمیایی ، EMP) مدیریت ریسک و ...

به همراه فرهنگ انگلیسی به فارسی (بخش دوم)

تدوین و گردآوری:

حمید اسکندری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

این موضوع را قبلاً هم ابلاغ کرده ام و الان هم تأکید می کنم که تدابیر کارساز در باب
پدافند غیر عامل را عملی کنید.
(مقام معظم رهبری)

فرهنگ واژگان موضوعی

پدافند غیرعامل

گرد آوری و تدوین:

حمید اسکندری

سرشناسه	: اسکندری ، حمید ، ۱۳۳۸
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ واژگان موضوعی پدافند غیر عامل / گردآوری و تدوین حمید اسکندری.
مشخصات نشر	: تهران : بوستان حمید ، ۱۳۹۱ .
مشخصات ظاهری	: ۲۰۸ ص.: مصور.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۱۲-۱۹-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: دفاع از غیرنظامیان -- اصطلاحها و تعبیرها
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ ۴ف۵الف/۷۹۲۶U
رده بندی دیویی	: ۳۵۰۳/۳۶۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۹۳۲۵۴۶

انتشارات

عنوان: فرهنگ واژگان موضوعی پدافند غیرعامل

تدوین و گردآوری : حمید اسکندری

ویراستار علمی: مهندس محمدصادق اسکندری

ناشر : بوستان حمید

چاپ : اول پاییز ۱۳۹۱

شمارگان : ۲۰۰۰

قیمت : ۹۰۰۰ تومان

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری برای ناشر محفوظ است. (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است).

تلفن ناشر : ۳۳۷۰۰۹۲۷ ۰۹۱۲۲۳۷۵۰۳۹ ۰۹۳۷۲۳۷۵۰۳۵

پیش گفتار

رشد فن آوری در حوزه های ماهواره، سنچش از راه دور، فن آوری اطلاعات، سامانه های عملیات روانی، عملیات رسانه ای و فن آوری سایبری باعث شده که تهدیدات و تفرکات سلطه جویانه عرصه های متفاوتی را در بر گیرد و از حوزه های صرفاً نظامی به سایر حوزه ها مثل حوزه های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و فن آورانه و ... گسترش یابد. این توسعه علمی باعث شده که تهدیدات در حوزه های متفاوتی شکل بگیرد و توانمندی رقبا و دشمنان را تحت تأثیر قرار دهد، از این رو تهدیدات حوزه های غیر نظامی هم توسعه می یابد.

امروزه شاهد مفاهیم جدیدی همچون جنگ نرم، جنگ رسانه، جنگ اقتصادی و ... هستیم و در واقع وارد حوزه هایی شده ایم که در آن رسانه و عملیات روانی دارای کارکرد بسیار گسترده ای است و این موضوع تا حدودی از گسترش حوزه های مربوط به کارکردهای نظامی کاسته، به عبارتی حوزه هایی همچون حوزه های اقتصادی، سیاسی، علمی، دانش و فناوری، حوزه های جدید جنگی محسوب می شوند. به عنوان مثال امروز در موضوع هسته ای که در واقع دارای عملکرد اقتصادی است، شاهد درگیری های سختی بین غرب و ایران هستیم و ما در چنین جبهه ای با تلاش های کارشناسی برای کسب، ارتقاء و تحلیل این دانش، در حال دفاع می باشیم. در این شرایط توجه به اهداف، اصول و ملاحظات پدافند غیرعامل امری ضروری بوده و در این راستا دسترسی آسان به مفاهیم و واژگان موضوعی آن از نیازمندی های مدیران و کارشناسان می باشد.

کتاب حاضر برای آگاه سازی مدیران و کارشناسان دستگاه های اجرایی کشوری، لشکری و

(پنج)

همچنین دانشجویان عزیز به عنوان تنها فرهنگ واژگان موضوعی پدافند غیرعامل گردآوری و تدوین گردیده و از طرفی فرهنگ انگلیسی به فارسی در انتهای کتاب در دسترس کارشناسان، مترجمین، دانشجویان و سایر علاقه مندان در این حوزه، قرار داده شده است. امیدواریم این فرهنگ نامه به عنوان بسته دانشی، با ایجاد زمینه تحقق مدیریت دانش در این حوزه، به توسعه و ترویج فرهنگ پدافند غیرعامل کمک نماید.

در حال حاضر با توجه به استقبال مخاطبین از نسخه اولیه فرهنگ اصطلاحات پدافند غیرعامل و همچنین نیاز سازمان ها، دستگاه های اجرایی و دانشجویان عزیز، نسخه جدیدتر و کامل تر آن را بصورت تخصصی و موضوعی تدوین و چاپ نموده و به واژه های موضوعات مهم مثل فن آوری اطلاعات و تهدیدات سایبر، تهدیدات نرم، سخت و نیمه سخت بیشتر توجه شده است. این مجموعه شامل برداشت مطالب از کتب تدوین شده و نظرات مؤلفین محترم در این حوزه بوده که در انتهای کتاب در کتابنامه لیست شده و در متن ارجاع داده شده است.

البته این اثر بدون نقص و اشکال نبوده، انشاءالله در فرصت های آینده در ویرایش های بعدی، این فرهنگ از جامعیت بیشتری برخوردار شود، لذا از انعکاس راهنمایی و ارشاد های اساتید و سروران گرامی بهره مند خواهیم شد.

حمید اسکندری

فهرست مطالب

- بخش اول : فرهنگ واژگان موضوعی

۹	..... فصل اول - واژگان عمومی (اصول و مبانی)
۲۷	..... فصل دوم - واژگان فناوری اطلاعات و ارتباطات، تهدیدات سایبر و...
۵۹	..... فصل سوم - واژگان اطلاعات، امنیت و تهدیدات نرم (جنگ روانی، رسانه و...)
۸۱	..... فصل چهارم - واژگان تهدیدات نیمه سخت (تهدیدات: NBC ، بمب گرافیتی و EMP) ..
۱۰۷	..... فصل پنجم - واژگان مدیریت بحران
۱۲۳	..... فصل ششم - واژگان استتار، اختفا و فریب (CCD) و سنجش از دور
۱۵۱	..... فصل هفتم - واژگان سازه امن - تهدیدات سخت
۱۶۷	..... فصل هشتم - واژگان مدیریت ریسک ، مواردی از زیرساخت ها و
۱۷۷	..... فصل نهم - واژگان سایر موضوعات (آمایش سرزمینی، فناوری نانو، پزشکی و...)
۱۹۱	..... - بخش دوم : فرهنگ واژگان انگلیسی به فارسی
۲۰۷	..... - کتابنامه

با دانش باید بتوان تولید ثروت و با ثروت، تولید قدرت، در حوزه‌های
مفتلف نظامی و غیرنظامی نمود و این موضوع به میزان زیادی تابع
زیرساخت‌ها، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های علمی، فناوری و اقتصادی
کشور است.

مقام معظم رهبری

«چند سال پیش، اول بار در دانشگاه امیرکبیر، مسأله جنبش نرم
افزاری را مطرح کردم و آن یعنی اینکه در زمینه علم، تولید علم و
شکستن مرزهای علم، یک جنبش و یک حرکت عظیم به وجود
بیاید...

مقام معظم رهبری

بخش اول

فرهنگ واژگان موضوعی

فصل اول

واژگان عمومی (اصول و مبانی)

«من برنامه های استکبار جهانی علیه ملت ایران را در سه جمله خلاصه می کنم: اول جنگ روانی، دوم جنگ اقتصادی و سوم، مقابله با پیشرفت و اقتدار علمی» (۱۳۸۶/۱/۱، مشهد)

مقام معظم رهبری

(

بخشی از دستگاه های سوخت هسته ای

آسیب پذیری

Vulnerability

میزان خسارت و صدمات ناشی از عوامل و پدیده های بالقوه و یا بالفعل خسارت را نسبت به نیروی انسانی، تجهیزات و تأسیسات با شدت صفر تا صد درصد. (منبع ۳)

آشکار سازی

Detection

یک راهبرد از اقدامات متقابل که منظور از آن شناسایی تلاش های یک متخاصم برای ارتکاب یک رویداد امنیتی یا دیگر فعالیت ها می باشد بطوری که بررسی به موقع و همچنین آنالیز فعالیت ها، شناسایی متخاصم را موجب می شود. (منبع ۲۲)

آمادگی

Preparedness

مجموعه اقداماتی است که توانایی جامعه را در انجام مراحل مختلف مدیریت بحران افزایش می دهد. آمادگی شامل جمع آوری اطلاعات، پژوهش، برنامه ریزی، ایجاد ساختارهای مدیریتی، آموزشی، تأمین منابع، تمرین و مانور است (منبع ۳)

آنالیز اقدامات متقابل

Counter measures analysis

مقایسه کارایی مورد انتظار از اقدامات موجود برای یک تهدید معلوم در برابر سطح کارایی کارشناسی شده که برای تعیین نیاز اقدامات امنیتی نیاز می شود. (منبع ۲۲)

آنالیز هزینه - سود

Cost-Benefit analysis

قسمتی از فرآیند تصمیم گیری که در آن هزینه ها و منافع هر انتخاب اقدام متقابل، مقایسه می شود و مناسب ترین انتخاب برگزیده می شود. هزینه ها شامل هزینه موارد محسوس و همچنین هزینه های عملیاتی مستمر مرتبط با اجرای اقدامات متقابل می باشد. (منبع ۲۲)

اتمام بسیج عمومی

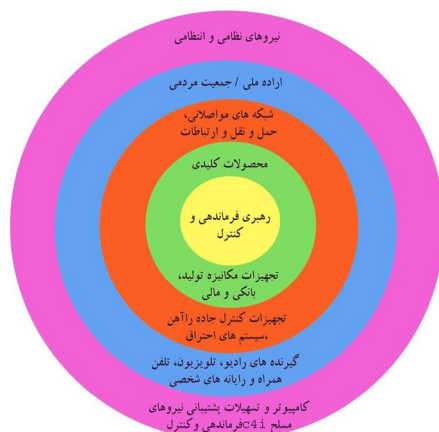
Demobilization

بازگشت منظم، ایمن و کار آمد منابع به موقعیت و محل اصلی و اولیه.

Strategic of Warden

استراتژی پنج حلقه واردن

مراکز ثقل یک کشور شامل پنج حلقه مشروحه ذیل بوده و دواير متحدالمركزی می‌باشند که مجموعاً ساختارهای اصلی قدرت یک کشور را تشکیل می‌دهند، در تئوری مذکور مراکز ثقل یک کشور همانند اعضای یک بدن قلمداد گردیده و در صورت انهدام هر یک از حلقه‌های یاد شده پیکره و کالبد کشور مورد تهاجم فلج گردیده و قادر به ادامه فعالیت و حیات نخواهد بود: (۱) حلقه اول، رهبری ملی (۲) حلقه دوم، محصولات کلیدی (۳) حلقه سوم، زیرساخت‌های حمل و نقل (۴) حلقه چهارم، جمعیت مردمی و اراده ملی (۵) حلقه پنجم، نیروهای عملیاتی

Passive defence principle

اصول پدافند غیرعامل

اصول پدافند غیرعامل مجموعه اقدامات بنیادی و زیربنایی است که در صورت به کارگیری می‌توان به اهداف پدافند غیرعامل از قبیل کاهش خسارات و آسیب پذیری، کاهش قابلیت و توانایی سامانه‌های شناسایی اهداف و تحمیل هزینه بیشتر به وی، حفاظت از زیر ساخت ها و در نهایت پایداری ملی نائل گردید. اصول عمده پدافند غیرعامل عبارتند از:

- ۱- انتخاب عرصه‌های ایمن در جغرافیای کشور ۲- تعیین مقیاس بهینه استقرار جمعیت و فعالیت در فضا ۳- پراکندگی در توزیع عملکردها متناسب با تهدیدات و جغرافیا ۴- انتخاب مقیاس بهینه از پراکندگی و توجیه اقتصادی پروژه ۵- کوچک سازی و ارزان سازی و ابتکار در پدافند غیرعامل

۶- موازی سازی سیستم‌های پشتیبانی وابسته ۷- مقاوم سازی، استحکامات و ایمن‌سازی سازه‌های حیاتی ۸- مکان‌یابی استقرار عملکردها ۹- مدیریت بحران دفاعی در صحنه‌ها ۱۰- استتار و نامرئی سازی ۱۱- کور کردن سیستم اطلاعاتی دشمن ۱۲- اختفاء ۱۳- پوشش در همه زمینه‌ها ۱۴- فریب، ابتکار عمل و تنوع در کلیه اقدامات ۱۵- حفاظت اطلاعات سیستم‌های حیاتی و مهم ۱۶- تولید سازه‌های دو منظوره.

Information

اطلاعات

افزودن تحلیل و تفسیر به داده‌ها و مشخص نمودن ارتباطات آنها به یکدیگر باعث بوجود آمدن اطلاعات می‌گردد. به عبارتی اطلاعات شامل داده‌های خلاصه شده‌ای است که گروه بندی، ذخیره، پالایش، سازماندهی و تحلیل شده‌اند تا بیانگر موقعیت خاصی باشند. تجزیه و تحلیل اطلاعات منجر به اتخاذ تصمیم می‌گردد. (منبع ۲۴)

Early warning

اعلام خبر

آگاهی و هشدار به نیروهای خودی مبنی بر اینکه عملیات تعرضی دشمن نزدیک می‌باشد، این هشدار که برای آماده شدن بوده و ممکن است چند دقیقه، چند ساعت، چند روز و یا زمانی طولانی‌تر از آغاز درگیری اعلام گردد. تجهیزات و وسائل اعلام خبر شامل رادار، دیده بانی بصری، آژیر، پیامها و آگهی‌های هشدار دهنده می‌باشد.

Counter measures

اقدامات متقابل

عمل یا قابلیت فیزیکی که هدف اصلی آن، کاهش یا حذف یک یا چند آسیب پذیری است. اقدام متقابل، تهدیدها (قصد و یا قابلیت) و نیز ارزش اموال را تحت تاثیر قرار می‌دهد. (منبع ۲۲)

National Security

امنیت ملی

حفظ قدرت (نظامی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی) و اعمال حکومت در امور داخلی و خارجی علیه نفوذ بیگانگان و جلوگیری از عملیات غیرقانونی دشمن که به منظور تضعیف و یا سرنگونی حکومت و دولت باشد. (منبع ۱)

Passive defence great goals

اهداف کلان پدافند غیرعامل

۱) ایمن سازی مراکز حیاتی و حساس کشور. ۲) نهادینه کردن رعایت اصول و ضوابط پدافند غیر عامل در طرح‌های توسعه منتهی به ایجاد مراکز طبقه بندی. ۳) دستیابی به علوم و فن آوری با

تأکید بر تولید دانش و گسترش مراکز علمی، پژوهشی و آموزشی. ۴) توسعه کمی و کیفی نیروی انسانی متخصص. ۵) فرهنگ سازی و ایجاد باور عمومی در مورد تأثیر پدافند غیرعامل در کاهش آسیب پذیری. ۶) افزایش آستانه مقاومت ملی و تقویت مؤلفه های مقاومت در مقابل تهدیدات. ۷) بالا بردن قابلیت بقا و حفظ کشور در شرایط بحران. ۸) کاهش مجموعه آسیب پذیری های کشور و نمایان کردن اقتدار ملی ناشی از آن به عنوان یکی از مؤلفه های اصلی بازدارندگی. ۹) ایمن سازی مراکز اصلی نیروهای مسلح و کاهش آسیب پذیری در مقابل حوادث غیر مترقبه و بلایای طبیعی.

آیین نامه اجرایی بند (۱۱) ماده (۱۲۱) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
مواردی از آیین نامه شماره: ۱۹۴۵۴/ت ۳۳۲۶۰ هـ - تاریخ: ۱۳۸۴/۰۴/۲۲ سازمان مدیریت راهبردی:
ماده ۷- وظایف و اختیارات کمیته های دستگاه های اجرایی عبارتند از:
۱) بررسی و پیشنهاد سطح بندی و اولویت بندی مراکز دستگاه مربوط
۲) پیگیری تهیه و اجرای طرح پدافند غیرعامل مراکز موجود براساس مصوبات کمیته دائمی و نظام فنی و اجرایی کشور به نحوی که در طول برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳- حداقل مراکز حیاتی و حساس کشور ایمن سازی شوند.
۳) نظارت بر اعمال ضوابط و مقررات پدافند غیرعامل در طرح های دستگاه مربوط
۴) انجام پژوهش ها و آموزش های تخصصی و عمومی در زمینه پدافند غیرعامل مرتبط با موضوعات تخصصی دستگاه مربوط
ماده ۸ - در مورد طرح های مصوب و در دست اجرا یا در دست مطالعه که اعتبار آنها از محل بودجه عمومی کشور تأمین می گردد، دستگاه اجرایی موظف است اعتبار مربوط به رعایت اجرای ضوابط و مقررات پدافند غیرعامل را ضمن اعتبار سالانه آن دستگاه پیش بینی نماید.

Bar Code

بارکد

یک نوار چاپ شده بر روی کاغذ سفید که می تواند به راحتی توسط اسکنرهای نوری خوانده شود. این نوع از رمز گذاری برای کنترل ورود و خروج موارد حساس نمی تواند کاربرد داشته باشد

چون به راحتی می توان از نوع رمزگذاری کپی برداری کرد. برای ایمنی بیشتر می توان روی آن را با یک ماده شفاف پوشاند. برای خواندن رمز از یک اسکنر مادون قرمز (IR) استفاده می شود. (منبع ۴۴)

Deterrence

بازدارندگی

یک راهبرد از اقدامات متقابل که منظور از آن جلوگیری و سست کردن وقوع تهاجم دشمن است. اقدامات مهندسی و زیربنایی پدافند غیرعامل از این دسته اقدامات هستند. بازدارندگی می تواند شامل برنامه ها و اقداماتی شود که باعث دلسردکردن یا تضعیف روحیه فرد یا گروه حمله کننده بصورت بالقوه می شود، هزینه های یک حمله موفق را افزایش می دهد و احتمال عدم موفقیت در حمله، دستگیری و مجازات را گوشزد می نماید. (منبع ۱۴)

Development five program (مرتبط با پدافند غیرعامل)

موارد مرتبط پدافند غیرعامل از فصل هفتم برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور:

ماده ۱۹۸- به منظور کاهش آسیب پذیری زیرساخت ها، ارتقاء پایداری ملی، حفاظت از مردم و منابع ملی کشور و تضمین تداوم خدمات به آن در راستای تکمیل چرخه دفاع غیر نظامی، اقدام های زیر انجام می شود:

- الف - تدوین استانداردهای فنی مورد نیاز پدافند غیرعامل طی سال اول برنامه
- ب - ایجاد سامانه پایش، هشدار و ختشی سازی در خصوص تهدیدات نوین در مراکز حساس، حیاتی و مهم.
- ج - ایمن سازی و حفاظت از مراکز حیاتی، حساس و مهم کشور و تداوم فعالیت امن و پایدار آنان .

ماده ۱۹۹ - پروژه های موضوع پدافند غیرعامل با پیشنهاد دبیر کمیته دائمی و تصویب رئیس کمیته دائمی به اجرا در خواهد آمد. موافقتنامه این گونه پروژه ها بین رئیس کمیته دائمی پدافند غیرعامل و معاونت مبادله خواهد شد.

ماده ۲۰۱- دولت موظف است به منظور تقویت بنیه دفاعی کشور و ارتقاء توان بازدارندگی نیرو های مسلح و حفاظت از تمامیت ارضی و امنیت کشور و آمادگی در برابر تهدیدات و حفاظت از منافع ملی ، انقلاب اسلامی ایران و منابع حیاتی کشور و هوشمندسازی سیستم های دفاعی اقدام های زیر را در صورت تصویب فرماندهی کل نیرو های مسلح به عمل آورد:

الف: تقویت مؤلفه های بنیه دفاعی با تأکید بر مدرن سازی و هوشمندسازی تجهیزات، ارتقاء منابع انسانی و سامانه های فرماندهی و کنترل
ب: .....

ک: رعایت اصول پدافند غیرعامل در طراحی و اجرای طرح های حساس و مهم و یا در دست مطالعه و نیز تأسیسات زیر بنایی و ساختمان های حساس، شریان های اصلی و حیاتی کشور و آموزش عمومی مردم توسط دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۱۷۹) این قانون، به منظور پیشگیری و کاهش مخاطرات ناشی از سوانح غیر طبیعی.

ماده ۲۱۵ پیشنهاد طرح های تملک دارائی

قانون و ماده ۳۲ برنامه نظام عمرانی کشور که در برنامه ۵ ساله پنجم تبدیل به ماده ۲۱۵ شده است: ماده ۲۱۵- پیشنهاد طرح های تملک دارائی های سرمایه ای جدید در لوایح بودجه سنواتی با رعایت موارد زیر امکان پذیر است:

الف - عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح های تملک دارائیهای سرمایه ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه براساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار، زمانبندی اجرا) اقتصادی، مالی و زیست محیطی و رعایت پدافند غیرعامل از سوی مشاور و دستگاه اجرائی پس از تأیید معاونت برای یک بار و به قیمت ثابت سالی که طرح های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالانه منظور می گردد به تفکیک سال های برنامه و سال های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می رسد.

Passive Defense

پدافند غیرعامل

عبارت است از مجموعه اقدامات غیر مسلحانه که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب پذیری، تداوم فعالیت های ضروری، ارتقاء پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می گردد. (مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام)

passive Defence in Russian

پدافند غیرعامل در روسیه

در شوروی سابق سازمان دفاع غیرعامل در اواسط سال ۱۹۶۰ میلادی تأسیس گردیده و به سرعت توسعه یافت و از سال ۱۹۶۶ با تحولی بزرگ، تجدید سازمان گردید و سپهد آلتونین از سوی لئونید برژنف به عنوان رئیس سازمان دفاع غیرعامل منصوب گردید. ساخت پناهگاه های ضد هسته ای و

دو منظوره کردن بسیاری از تأسیسات مانند ایستگاه‌ها و معابر مترو و پارکینگ‌های زیرزمینی از همان زمان در دستورکار قرار گرفت و با ساخت استحکامات ایمن و زره‌های مقاوم در مقابل انواع بمب و موشک توسعه یافت. لیکن انتشار اندک اطلاعات موثق در این خصوص، تحلیل وضعیت شوروی سابق در حوزه پدافند غیر عامل را دشوار ساخته است.

پدافند غیرعامل در کره

در کشور کره شمالی هم که با تهدید آمریکا روبرو است پدافند غیرعامل به صورت گسترده‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد. معابر مترو و ایستگاه‌های زیرزمینی شهر پیونگیانگ در عمق بین ۹۰ تا ۱۰۵ متری زمین احداث شده‌اند، بسیاری از کارخانجات صنایع نظامی در تونل‌های بزرگ استقرار یافته‌اند و هواپیماهای نظامی پس از فرود می‌توانند در تونل‌های حفر شده مخفی شوند.

پدافند غیرعامل و ائمه

حضرت امیرالمؤمنین علی(ع) در نامه ۱۲ نهج البلاغه می‌فرماید:

«آن‌گاه که در میدان جنگ در مقابل دشمن قرار گرفتید می‌باید قرارگاه شما در دامنه کوه‌ها و تپه‌ها و یا در کنار رودها باشد تا پوشش و حفاظ شما گردد و شما را از دشمن نگرهبانی کند.»

پدافند غیرعامل و قرآن

آیه ۸۰ از سوره مبارکه انبیاء می‌فرماید:

«وَعَلَّمَنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِيُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ»

و ما به او (حضرت داود علیه‌السلام) ساخت زره را تعلیم نمودیم تا شما را از آسیب جنگ در امان بدارد، پس آیا از شکرگزارانید؟

Money laundering

پول شویی

پول شویی به فرایندی اطلاق می‌گردد که از طریق آن، عایدات مالی بدست آمده از راه‌های خلاف و مجرمانه به سرمایه‌ها و دارایی‌هایی تبدیل می‌شود که ظاهراً از منابع قانونی بدست آمده‌اند. این فرایند معمولاً در سه مرحله انجام می‌پذیرد: تبدیل، لایه بندی، تکمیل. (منبع ۱۳)

به عبارت ساده‌تر قانونی کردن درآمدهای غیر قانونی، مشروع کردن پول‌های نامشروع و تطهیر پول‌های حرام و یا تبدیل پول‌های کثیف ناشی از اعمال خلاف به پول‌های تمیز و پاک، پول‌شویی می‌باشد.

Consequence

پیامد

نتیجه حملات تروریستی یا دیگر مخاطرات که سطح، استمرار و طبیعت تلفات حاصل از حادثه را منعکس می کند. برای اهداف حفاظت زیرساخت ها، پیامدها به چهار دسته اصلی تقسیم می شوند: اثرات دولتی، روانی، اقتصادی، ایمنی و سلامت عمومی. (منبع ۲۲)

Threat

تهدید

تهدید، یک خطر بالقوه است که هنوز محقق نشده و صرفاً در حد یک ایده می باشد به عبارت دیگر تهدید، مفهومی به کلی انتزاعی است به طوری که تعیین زمان و چگونگی مورد تهدید واقع شدن بسادگی امکان پذیر نمی باشد. برآیند وضعیتی است که عوامل مختلف بر خلاف خواسته ما و خارج از کنترل عمل می کنند و از این حیث روند امور، مطلوب ما نیست و احتمال آشفته گی، خطر یا خسارات جبران ناپذیر را برای ما به وجود آورده و باعث ایجاد اختلال در امنیت عمومی و ملی می گردد (منبع ۱۴)

Air Threat

تهدید هوایی

هر نوع عملیات هوایی دشمن که وضعیت پدافندی کشور مورد تهاجم را به مخاطره اندازد.

Economic warfare

جنگ اقتصادی

اقدام برنامه ریزی شده یک یا چند دولت از طریق محدود کردن مناسبات اقتصادی برای اعمال فشار بر کشور هدف با مقاصد مختلف سیاسی است.

Trade Embargo

تحریم اقتصادی

در واقع یک ابزار سیاست خارجی است و اغلب به عنوان جایگزین جنگ و اعمال قوه قهریه تلقی می شود. مقصود از مناسبات اقتصادی نیز همه انواع روابط اقتصادی اعم از تجاری و مالی است. کشورهای مختلف از تحریم های محدود اقتصادی برای مقاصد سیاسی خود علیه کشورهای هدف استفاده می کنند. بطور معمول تحریم اقتصادی را در دو زمینه اعمال می کنند: اول، تحریم تجاری که در آن صادرات و واردات به کشور هدف، محدود یا قطع می شود. دوم، اعمال محدودیت ها، پایمال شدن یا قطع مناسبات مالی. از سوی دیگر بسته به منشأ تحریم آن را به سه نوع تقسیم می کنند:

(۱) تحریم های یک جانبه (۲) تحریم از سوی چند کشور (۳) تحریم توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد

تحریم های اقتصادی از جهت هدف، دو نوع هستند: اول، تحریم اقتصادی به منظور بی ثبات کردن رژیم سیاسی کشور هدف است که در واقع برگرفته از تضاد در منافع استراتژیک کشور تحریم کننده و کشور هدف می باشد. این نوع تحریم برای تغییر رژیم کشور هدف است.

دوم، تحریم اقتصادی برای تغییر رفتار سیاسی یا اقتصادی کشور هدف صورت می گیرد. این نوع تحریم به مراتب ملایم تر از نوع اول است. (منبع ۴۹)

حفاظت از زیرساخت های حیاتی Protection of Critical Infrastructures

مطالعه، طراحی و اجرای اقدامات احتیاطی که هدف از آنها کاهش ریسک ایجاد نقص در زیرساخت های حیاتی در نتیجه جنگ، فجایع، بلایا و حوادث، ناآرامی های اجتماعی، خرابکاری ها و حوادث تروریستی می باشد. حفاظت از زیرساخت های حیاتی می تواند به عنوان برنامه هایی تعریف شود که آسیب پذیری را ارزیابی می کنند. خطر را به حداقل رساننده و اقدامات حفاظتی را برای کاهش آسیب پذیری های آن ها بکار می گیرند. (منبع ۱۴)

حفاظت از زیرساخت های فن آوری اطلاعات Protection of ICT Infrastructures

ما در جهانی زندگی می کنیم که بطور روز افزون وابستگی آن به اطلاعات و فناوری که امکان ارتباط و انجام تجارت با سرعت نور را فراهم می آورد، بیشتر می شود. از آنجا که صنایع زیرساخت حساس دولت به شدت به خدمات حیاتی زیرساخت عمومی ارتباطات وابسته می باشند حفاظت از آن از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد. ماهیت ساختاری حساس بخش ارتباطات آن را در تمام جبهه ها آسیب پذیر می نماید. آسیب به یک نقطه خاص ممکن است باعث انعکاس عمده در کل این بخش گردد. در طی حملات ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱، آسیب های مشخصی به تجهیزات، خطوط، و تأسیسات ارتباطی وارد گردید و قطع سرویس ارتباطات و نیز آسیب به زیرساخت های برق، حمل و نقل و ...، باعث تأخیر در بازگشایی بازارهای مالی شد.

حفاظت از دارایی Asset Protection

برنامه های امنیتی که برای حفاظت از کارکنان، امکانات و تجهیزات در تمام قسمت ها مورد

استفاده قرار می گیرد. این برنامه ها برای جلوگیری از حملات تروریست ها و غیره کاربرد دارد. (منبع ۴۴)

خرید Wisdom

کاربرد دانش یا به عبارتی دیگر بکارگیری دانش به منظور رسیدن به اهداف سازمانی را خرید گویند.

دارایی Asset

یک منبع مورد نیاز و مفید که می بایست از آن حفاظت کرد، که می تواند شامل قراردادها، امکانات و غیره می باشد. این دارایی ها می توانند قابل لمس باشند (مانند: ساختمان ها، امکانات، تجهیزات) یا غیر قابل لمس باشند (مانند اطلاعات یا اعتبار یک شرکت). (منبع ۴۴)

دانش knowledge

عبارت است از: قدرتی برای عمل و تصمیم گیری - افزودن درک و حافظه به اطلاعات و خلاصه سازی هر چه بیشتر اطلاعات اولیه (بقایای نیا، ۱۳۸۶)

در واقع دانش به منزله بینش حاصل از اطلاعات و داده ها می باشد. دانش کمک می کند تا اطلاعات مفید جمع آوری و اطلاعات ناخواسته حذف گردند. (منبع ۲۵)

دانش صریح یا آشکار Explicit Knowledge

دانش صریح یا آشکار دانشی است که به آسانی قابل انتقال می باشد و می توان آن را به کمک یک سری از نشانه ها (حروف، اعداد و...) در قالب نوشته، صدا، تصویر، عکس، نرم افزار، پایگاه داده مدون و کدگذاری کرد. به همین دلیل به اشتراک گذاری دانش صریح به راحتی امکان پذیر است. (منبع ۲۶)

دانش ضمنی یا پنهان Implicit Knowledge

دانش ضمنی یا پنهان دانشی است ذهنی و شخصی که به آسانی قابل بیان، انتقال، اشتراک و فرموله کردن نیست. بینش، بصیرت، شعور و درک هر شخص، ترفندها و فوت و فن های به کاررفته توسط هر فرد در حوزه دانش ضمنی او قرار دارد. (منبع ۲۶)

دفاع defence

دفاع به مجموعه اقداماتی گفته می شود که با به کارگیری کلیه وسایل، امکانات و روش های تاکتیکی جهت جلوگیری از ورود دشمن به منطقه پدافندی و انهدام او صورت می گیرد. به عبارت دیگر

تدابیری که برای مقاومت در مقابل حملات سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی، روانی و یا فناوری توسط یک یا چند کشور مؤتلف اتخاذ می‌شود. توانایی‌های دفاعی، بازدارندگی را تقویت می‌کنند و بازدارندگی نیز به این توانایی‌ها نیرو می‌بخشد (منبع ۳)

Civile defence

دفاع شهروندی (غیرنظامی)

دفاع شهروندی برای جلوگیری از ریسک‌های مختلف، آگاه‌سازی و هشدار به جمعیت‌ها، محافظت از افراد، دارایی‌ها و محیط در مقابل حوادث و وقایع ناگوار طبیعی و غیرطبیعی می‌باشد که با طرح ریزی اقدامات و بکارگیری منابع مناسب توسط دولت، جوامع مستقل یا نهادهای دولتی و خصوصی انجام می‌شود. (منبع ۱۴)

Active Defense

دفاع عامل

عبارت است از به‌کارگیری مستقیم جنگ‌افزار، به منظور ختنی نمودن و یا کاهش اثرات عملیات خصمانه هوایی، زمینی، دریایی، نفوذی و خرابکارانه بر روی اهداف مورد نظر. عبارت دیگر مجموعه ابزار، فن‌آوری و تاکتیک‌هایی که بتوان به‌وسیله آن انواع تهاجم نظامی دشمن را دفع نمود، دفاع عامل می‌باشد. دفاع عامل شامل بکارگیری تجهیزات ضد‌هوایی، ابزار اختلال در دید و ابزارهای هشداردهنده بر علیه دشمن نیز می‌باشد.

Passive Defense

دفاع غیرعامل

به مجموعه اقداماتی اطلاق می‌گردد که مستلزم به‌کارگیری جنگ‌افزار نبوده و با اجرای آن می‌توان از وارد شدن خسارات مالی به تجهیزات، تأسیسات حیاتی، حساس نظامی و غیرنظامی و تلفات انسانی جلوگیری نموده و یا میزان این خسارات و تلفات را به حداقل ممکن کاهش داد.

pasive defence prophecyc

رسالت پدافند غیرعامل

رسالت پدافند غیر عامل کشور عبارت است از:
"حفظ و پایدارسازی و کاهش آسیب‌پذیری زیرساخت‌های کشور، حفاظت از مردم، استمرار خدمات ضروری دستگاه‌ها در برابر تهدیدات خارجی."

National Leadership

رهبری ملی

اهداف و عناصر مربوط به رهبری ملی عبارتند از: رهبری سیاسی، مراکز اصلی تصمیم‌گیری‌های

کلان سیاسی و نظامی (وزارتخانه‌ها، تأسیسات و مراکز عمده ستادی و دولتی، قرارگاه های عمده فرماندهی، مخابرات راه دور، مراکز و قرارگاه های عمده پلیس)، سازمان مرکزی صدا و سیما.

Infrastructure

زیرساخت

فرهنگ واژه‌های میراث آمریکا زیرساخت را چنین معنی می‌کند: تأسیسات، خدمات و سامانه‌ها و دارایی‌هایی که برای کارکرد یک جامعه ضروری هستند. می‌توان گفت منظور از زیرساخت، دارایی‌ها و تأسیساتی که دارای: هزینه ثابت بالا - حیات اقتصادی طولانی - ارتباط قوی با توسعه اقتصادی - یا سلامت و بهداشت عمومی - و همچنین دارایی‌های فیزیکی که قادر به ارائه خدمات یا دیگر منافع برای سال‌های طولانی باشند، است. (منبع ۱۴)

Critical Infrastructure

زیرساخت حیاتی

این واژه برای توصیف حداقل دارایی‌ها و تأسیساتی بکار می‌رود که وجود و کارکرد صحیح آن برای ادامه کارکرد اجتماع و اقتصاد ضروری است. واژه زیرساخت حیاتی به معنی سامانه‌ها و دارایی‌های فیزیکی (سخت افزاری) و مجازی (نرم افزاری) است که به قدری برای کشور ضروری هستند که ناتوانی یا عدم کارکرد و یا اختلال در آنها دارای تأثیر تضعیف کننده و آسیب‌رسان روی امنیت عمومی ملی، امنیت اقتصاد ملی، سلامت یا ایمنی عمومی ملی یا هر ترکیبی از موارد یادشده، می‌باشد (منبع ۱۴)

Passive defense tactical level

سطح اجرائی و تاکتیکی پدافند غیرعامل

این سطح از اقدامات شامل اقدامات اجرایی مدیریت بحران، آمادگی مقابله و اجرای برنامه های مقابله با حوادث و بلایا می باشد.

مسئولیت اجرایی در این سطح از اقدامات پدافند غیرعامل به عهده مسئولین اجرائی دستگاه های اجرائی می باشد و این اقدامات شامل:

- ✓ اجرای با کیفیت برنامه ها
- ✓ ایجاد آمادگی مقابله در دستگاه ها
- ✓ اجرای آموزش و تمرین منظم
- ✓ اجرای مانور های منظم سالیانه و فصلی

✓ برطرف کردن آسیب پذیری های اجرائی دستگاه ها

سطح عالی و راهبردی پدافند غیرعامل. Passive defense strategic level

مفاهیم و اقدامات پدافند غیرعامل در این سطح، شامل اقدامات راهبردی در عالی ترین سطح کشور بوده این اقدامات شامل پیش بینی در موارد زیر می باشد:

- ✓ در سطح تدابیر رهبری معظم انقلاب اسلامی
- ✓ در قانون اساسی کشور
- ✓ در قوانین موضوعی کشور
- ✓ در سطح چشم انداز ۲۰ ساله کشور
- ✓ در قوانین برنامه بلند مدت کشور
- ✓ در سطح سیاست های کلی نظام

سطح عملیاتی اقدامات پدافند غیرعامل Passive defense strategic level

این سطح اقدامات می توانند کیفیت و چگونگی اجرای پدافند غیرعامل را تضمین نمایند لذا از اهمیت بالایی برخوردار می باشد این موارد شامل:

- آئین نامه اجرائی قوانین مصوب مجلس
- آئین نامه نظام مهندسی اجرائی کشور
- آئین نامه های فنی

- (۴) تهیه و اجرای طرح های پدافند غیرعامل (با رعایت اصل هزینه - فایده) در مورد مراکز، اماکن و تأسیسات حائز اهمیت نظامی و غیر نظامی موجود و در دست اجرا بر اساس اولویت بندی و امکانات حداکثر تا پایان برنامه ششم و تأمین اعتبار مورد نیاز.
- (۵) تهیه طرح جامع پدافند غیرعامل در برابر سلاح های غیرمتعارف نظیر هسته ای میکروبی و شیمیایی.
- (۶) دو یا چند منظوره کردن مستحذات، تأسیسات و شبکه های ارتباطی و مواصلاتی در جهت بهره گیری پدافندی از طرح های عمرانی به ویژه در مناطق مرزی و حساس کشور.
- (۷) فرهنگ سازی و آموزش عمومی در زمینه به کارگیری اصول و ضوابط پدافند غیرعامل در بخش دولتی و غیردولتی، پیش بینی مواد درسی در سطوح مختلف آموزشی و توسعه تحقیقات در زمینه پدافند غیرعامل.
- (۸) رعایت طبقه بندی اطلاعات طرح های پدافند غیرعامل.
- (۹) ممانعت از ایجاد تأسیسات پرخطر در مراکز جمعیتی و بیرون بردن این گونه تأسیسات از شهرها و پیش بینی تمهیدات ایمنی برای آن دسته از تأسیساتی که وجود آنها الزامی است و ممانعت از ایجاد مراکز جمعیتی در کنار تأسیسات پرخطر با تعیین حریم آنها.
- (۱۰) حمایت لازم از توسعه فناوری و صنایع مرتبط مورد نیاز کشور در پدافند غیرعامل با تأکید بر طراحی و تولید داخلی.
- (۱۱) به کارگیری اصول و ضوابط پدافند غیرعامل در مقابله با تهدیدات نرم افزاری و الکترونیکی و سایر تهدیدات جدید دشمن به منظور حفظ و صیانت شبکه های اطلاع رسانی، مخابراتی و رایانه ای.
- (۱۲) پیش بینی ساز و کار لازم برای تهیه طرح های مشترک ایمن سازی و ایجاد هماهنگی در سایر طرح ها و برنامه ها و مدیریت نهادهای مسئول در دو حوزه پدافند غیرعامل و حوادث غیر مترقبه در جهت هم افزایی و کاهش هزینه ها.
- (۱۳) ایجاد مرکزی برای تدوین طراحی، برنامه ریزی و تصویب اصول و ضوابط، استانداردها، معیارها، مقررات و آیین نامه های فنی پدافند غیرعامل و پیگیری و نظارت بر اعمال آن ها.

protective Security layers

لایه های امنیتی حفاظت

مفهومی از تأمین چندین لایه مستقل و همپوشان از حفاظت کامل را بیان می کند. برای اهداف

امنیتی، شامل لایه های گوناگون حفاظتی نظیر ضد مراقبت، ضد جاسوسی، امنیت فیزیکی و امنیت سایبری می باشد. (منبع ۲۲)

Chief Knowledge Officer

مدیر ارشد دانش

مدیر ارشد دانش می کوشد تا بر میزان دارایی های دانش سازمان بیافزاید و به طراحی و پیاده سازی استراتژی های مدیریت دانش بپردازد. فعالیت های یک مدیر ارشد دانش عبارتند از: تنظیم اولویت های استراتژیک برای مدیریت دانش - ایجاد یک مخزن دانش از بهترین تجارب - متعهد کردن مدیران ارشد سازمان برای حمایت از محیط یادگیرنده و سازمان - ایجاد یک فرآیند مناسب برای مدیریت سرمایه های فکری . (منبع ۲۶)

Knowledge Management

مدیریت دانش

مدیریت دانش یعنی استفاده خلاق، مؤثر و کارآمد از کلیه دانش ها و اطلاعات در دسترس سازمان به نفع مشتری و در نتیجه به سود سازمان. (منبع ۲۵)

مدیریت دانش استفاده از تجربه و دانش فردی و جمعی از طریق فرآیند تولید دانش، تسهیم دانش و بکارگیری آن به کمک فناوری به منظور دستیابی به اهداف سازمان . (منبع ۲۴)

Critical Centers

مراکز حساس

مراکزی هستند که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آنها، موجب بروز بحران، آسیب و صدمات قابل توجه در نظام سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، اجتماعی و یا دفاعی با سطح تأثیرگذاری منطقه ای در کشور گردد. (منبع ۱)

Vital Centers

مراکز حیاتی

مراکزی هستند که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آنها، موجب بروز بحران، آسیب و صدمات جدی و مخاطره آمیز در نظام سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، اجتماعی و یا دفاعی با سطح تأثیرگذاری سراسری در کشور گردد. (منبع ۲)

Important Centers

مراکز مهم

مراکزی هستند که در صورت انهدام کل یا قسمتی از آنها، موجب بروز آسیب و صدمات محدود در نظام سیاسی، هدایت، کنترل و فرماندهی، تولیدی و اقتصادی، پشتیبانی، ارتباطی و مواصلاتی، اجتماعی و یا دفاعی با سطح تأثیرگذاری محلی در کشور گردد.

فصل دوم

واژگان

فناوری اطلاعات و ارتباطات، تهدیدات سایبر و ...

۱- واژگان فناوری اطلاعات و ارتباطات، تهدیدات سایبر

۲- واژگان جنگ الکترونیک

1- واژگان فن آوری اطلاعات و ارتباطات و فضای سایبر

Traffic Analyse	آنالیز ترافیک
در این نوع حمله، نفوذگر با کپی برداشتن از اطلاعات پایش شده، به تحلیل جمعی داده ها می پردازد. به عبارت دیگر بسته یا بسته های اطلاعاتی به همراه یکدیگر، اطلاعات معناداری را ایجاد می کنند. (منبع 43)	
Authenticity	احراز اصالت
عمل تصدیق هویت ادعا شده از سوی یک موجودیت. به بیان ساده تر یعنی گیرنده از هویت فرستنده آگاه شود. (منبع 43)	
Jamming	اختلال
بطور کلی یک اختلال کننده قادر است که در یک محدوده از باند فرکانسی، اطلاعات را مبهم نموده و یا در نهایت از بین ببرد. این کار از طریق ارسال یک سیگنال تداخل در باند فرکانسی مزبور انجام می شود. این سیگنال می تواند نویز سفید و یا سایر نویزها نظیر صدای جرقه، مرس تلگراف و ... باشد. البته چون اختلال کننده ممکن است برضد رادارها و گیرنده های ارتباطی و یا فیوزها عمل کند ماهیت سیگنال اختلال بسته به اینکه برضد کدامیک عمل کند، متفاوت است (منبع 29)	
Jamming in Communication system	اختلال در سیستم های مخابراتی
اختلال در درسیستم های مخابراتی دشمن، مستلزم رساندن قدرت اختلال کافی به ورودی گیرنده دشمن می باشد. این مقدار بایستی بر قدرت سیگنال اصلی گیرنده غلبه داشته باشد. به تعبیری در جنگ قدرت بین سیگنال دلخواه گیرنده و سیگنال ناخواسته اختلال، بایستی سیگنال اختلال برتری پیدا کند. (منبع 29)	
Sweep Lock- on jammer	اختلال کننده جارویی نقطه ای
این اختلال کننده نیز یک سیگنال با پهنای باند باریک را در باند وسیعی از فرکانس، جاروب نموده، مضافا براینکه می تواند روی یک فرکانس خاص قفل نماید. یعنی یک اختلال کننده جاروب کننده با قابلیت تمرکز روی یک فرکانس ثابت می باشد. (منبع 29)	

Sweep jammer

اختلال کننده جارویی

این نوع اختلال کننده دارای سیگنالی با پهنای باند باریک می باشد که توسط فرستنده آن در طول باند مشخص و عریضی جاروب می شود. به این ترتیب هم از قدرت بالای اختلال کننده نقطه ای برخوردار است و هم عرض باند وسیعی را می پوشاند و به همین دلیل بطور مؤثر قادر است روی رادار و سیستم های ارتباطی اختلال نماید. (منبع 29)

Barrage jammer

اختلال کننده سدی

این اختلال کننده دارای پهنای باند عریض بوده و برعکس گیرنده های راداری و ارتباطی قابل بکارگیری است. بدلیل داشتن پهنای باند عریض قادر است چند کانال مختلف را همزمان مختل کند و یا در رادار فرکانس متغیر بدون هیچگونه تنظیم خاصی ایجاد اختلال نماید. (منبع 29)

Spot jammer

اختلال کننده نقطه ای

این اختلال کننده دارای پهنای باند باریک بوده و برای اختلال در محدوده باریک و مشخصی از باند بکار گرفته می شود و قادر است اطلاعات مربوط به زاویه و مسافت را در رادارها از بین برده و مکالمات و سایر سیگنال های مدوله شده را در گیرنده های ارتباطی نامفهوم سازد. (منبع 29)

Trojan Hourse

اسب تروجان

اسب تروجان (تراوا) برنامه ای است که در ظاهر مفید است اما در واقع حاوی کدی مخفی است که هنگام فراخوانی برخی وظایف زیان بخش یا ناخواسته را انجام می دهد. کاربران غیرمجاز از برنامه های اسب تراوا برای انجام دادن وظایفی که نمی توانند آنها را بطور مستقیم انجام دهند، استفاده می کنند. به عنوان مثال، به منظور دسترسی به فایل های سایر کاربران بر روی یک سیستم چند کاربره، یک کاربر

می‌تواند یک برنامه‌ی اسب‌تروا ایجاد کند که هنگام اجراء، رمز عبور فایل‌های کاربران را به گونه‌ای تغییر دهد که آن فایل‌ها توسط سایرین قابل خواندن باشد (منبع 11)

اسب‌تروجان برنامه‌ای مستقل است که در زمان فراخوانی توسط کاربر کارآیی مثبت خواهد داشت ولی ممکن است کارکرد ناخواسته نیز داشته باشد و بر کاربر برتری یابد. (منبع 14)

استاندارد 27001 ISMS

این استاندارد که نسخه‌ی ISO شده‌ است استاندارد BS 7799-2:2005 است سعی بر آن دارد تا پس از شناسایی و دسته‌بندی دارایی‌های ناملموس سازمان (از جمله اطلاعات با ارزش سازمان)، مخاطراتی که آنها را تهدید می‌کند را شناسایی کرده و با ایجاد یک مدیریت صحیح از منظر امنیت اطلاعات و با اتخاذ تدابیر مناسب برآمده از «مدیریت ریسک» هر گونه تهدید برای این دارایی‌ها را از بین برده یا تا حد امکان کاهش دهد. این استاندارد دارای 11 بخش اصلی است که بعضی از آنها قرابت زیادی با مفاهیم مدیریت کیفیت دارند و بدلیل وجود منطق مستحکم در آنها (همچون اقدامات اصلاحی و پیشگیرانه) در مدیریت امنیت اطلاعات نیز بکار گرفته شده‌اند. (منبع 43)

استانداردهای ISMS

این استاندارد‌ها عبارتند از:

استاندارد مدیریتی BS7799 مؤسسه استاندارد انگلیس - استاندارد مدیریتی ISO/IEC 17799 مؤسسه بین‌المللی استاندارد - استانداردهای مدیریتی سری 27000 مؤسسه بین‌المللی استاندارد - گزارش فنی ISO/IEC TR 13335 مؤسسه بین‌المللی استاندارد - استاندارد ITBPM ، استاندارد امنیتی ACS133 و ... (منبع 43)

Authenticity of data

اصالت داده

فرآیندی که برای تصدیق تمامیت داده به کار می‌رود. اصالت: یعنی هویت واقعی یک موجودیت با هویت مورد ادعا یکسان باشد. (منبع 43)

Overtures

افشا (داده)

نقض امنیت رایانه‌ای به قسمی که داده در دسترس کاربر غیرمجاز قرار گیرد. (منبع 43)

Concurrent code key algorithm**الگوریتم کلید رمز متقارن**

در این الگوریتم ها برای رمزگذاری و رمزگشایی پیام از یک کلید رمز استفاده می شود. الگوریتم های کلید رمز متقارن گاهی الگوریتم های کلید رمز سری و گاهی هم الگوریتم های کلید رمز خصوصی نامیده می شوند. (منبع 43)

Nonconcurrent code key algorithm**الگوریتم کلید رمز نامتقارن**

در این الگوریتم ها یک کلید برای رمزگذاری پیام بکار می رود و کلید دیگر برای رمزگشایی آن. (منبع 43)

Watermark Pattern**الگوگذاری دیجیتال سند**

مانند یک الگوگذاری روی سربرگ (عنوان چاپی بالای کاغذ)، یک الگوگذاری دیجیتال جهت کمک به شناسایی مالکیت یک سند یا فایل دیگر به کار می رود. شامل رشته های منحصر بفرد جاسازی شده داده ها است که درک حسی فایل عکس، فایل موسیقی یا فایل داده های دیگر را تغییر نمی دهند. (منبع 23)

Digital signature**امضای دیجیتالی**

امضای دیجیتالی، فن آوری دیگری است که توسط رمزنگاری کلید عمومی فعال گردید و این امکان را به مردم می دهد که اسناد و معاملات را طوری امضاء کنند که گیرنده بتواند هویت فرستنده را تأیید کند. امضاء دیجیتالی شامل یک اثر انگشت ریاضی منحصر به فرد از پیام فعلی است که به آن One-Way-Hash نیز گفته می شود.

Computer information security**امنیت اطلاعات رایانه ای**

امنیت اطلاعات حفاظت از محرمانگی، تمامیت و دسترس پذیری اطلاعات است. علاوه بر این ها سایر ویژگی ها از قبیل اصالت، قابلیت جوابگویی، اعتبار، انکار ناپذیری و قابلیت اطمینان اطلاعات نیز می توانند مشمول این حفاظت باشند. (منبع 43)

انباشتگی بیش از حد

این اصطلاح به یک حمله مهندسی اجتماعی مربوط می شود که در آن فرد مهاجم، مقادیر زیادی اطلاعات را در عرض مدت کوتاهی در اختیار قربانی می گذارد تا وی را به یک حالت روانی انفعالی منتقل کند.

انگشت نگاری

Finger- Scan

استفاده از اثر انگشت بعلاجه اجبار قانونی در مقاصد شناسایی، از دیرباز مورد پذیرش عموم بوده است. تا جائیکه این فناوری از حالت اجبار قانونی به یک ابزار مدنی و نیز دارای قالب تجاری و سهم بازار بالا، تبدیل شده است و در محدوده وسیعی از کاربردها استفاده می‌شود.

انکار خدمات DoS

Denial of Service

به حمله‌ای اشاره دارد که منبعی در فضای سایبر را با درخواست‌هایی درگیر می‌سازد تا استفاده اشخاص معتبر از منبع را، جلوگیری نماید. (منبع 23)

بازرسی در سطح شیء

Auditing in object

در پایگاه‌های داده معمولاً بخشی از اطلاعات به لحاظ امنیتی از سایر بخش‌ها مهمتر می‌باشند و به همین جهت بیشتر از سایر اطلاعات ذخیره شده در سیستم، مورد تجاوز و حمله قرار می‌گیرند. در سیستم‌های مدیریت پایگاه‌های داده امکاناتی وجود دارد که می‌توان کلیه مراجعات به بخش یا تمام اطلاعات پایگاه‌های داده را ثبت نموده و بررسی کرد. به این عمل در پایگاه‌های داده بازرسی در سطح شیء گفته می‌شود. (منبع 30)

بررسی یکپارچگی و صحت فایل

Authenticity of file

بررسی یکپارچگی و صحت فایل‌ها در یک سیستم می‌تواند دلایل بیشماری داشته باشد، یکی از اصلی‌ترین دلایل آن تشخیص تغییرات بوجود آمده بعد از یک حمله نفوذ یا دستکاری است. (منبع 43)

بروت فورس (نیروی بی‌خرد)

Brute force

یک روش هک که برای پیدا کردن رمزهای عبور یا کلیدهای محرمانه، تمام ترکیبات ممکن کاراکترها را مورد آزمون قرار می‌دهد. اول نام‌ها و کلمات معمول آزمایش می‌شوند و سپس از تلفیق حروف مختلف استفاده می‌شود.

برون سپاری بین‌المللی

International hosting

یک فرآیند تولید که کارهای مختلف به افراد خارجی سپرده می‌شود که آنها مسئول تکمیل این کارها هستند. بسیاری از شرکت‌ها کارهای تولیدی خود را به خارج برون‌سپاری می‌کنند، امروزه نوع کار برون‌سپاری شده شامل محدوده وسیعی از کارها می‌شود مثل: مدیریت فناوری اطلاعات، برنامه‌نویسی بازی‌ها و نرم‌افزارها، حسابداری و نسخه برداری پزشکی. (منبع 23)

E-mail Bomb**بمب پست الکترونیکی**

برنامه ای که اگر به اجرا در آید، پیام های فراوانی به آدرس داده شده می فرستد تا دیسک را پر کند و یا سرویس دهنده پست الکترونیکی یا وب را از کار بیاندازد.

WEP**پروتکل معادل بی سیم**

این پروتکل برای پیاده سازی در شبکه های WLAN طراحی شده تا خصوصیات امنیتی شبکه های سیمی را بوجود آورد (ویژگی ها مثل: محرمانگی، کنترل دسترسی، و یکپارچگی داده ها)، ولی به دلیل آشکار شدن یک نقص امنیتی در آن، کاربرد آن معمولاً با تدابیر ویژه دیگری همراه می شود.

Simple Mail Transport Protocol (SMTP)**پروتکل انتقال بسته پستی**

یک استاندارد غیر رسمی برای انتقال ایمیل از طریق اینترنت است. SMTP یک پروتکل مبتنی بر متن ساده با استفاده از Port 25 TCP است..

Backup**پشتیبان گیری**

یک کپی از فایل ها و برنامه ها که در هنگام نیاز دسترسی به آنها آسان باشد. (منبع 44)

Access Authorization**تأیید اعتبار دسترسی**

مجوز فرآیندی که طی آن کاربران، برنامه ها و ایستگاه های کاری برای دسترسی مورد بررسی و تأیید قرار می گیرد.

Chat room**تالار چت (گفتگو)**

یک مسیر ارتباطی است اما عبارت اتاق برای توسعه کنایه های چت برای یک مکان آنلاین که گروهی از افراد می توانند درباره موضوع خاص یا تنها چت (گفتگو) ارتباط برقرار کنند، استفاده می شود (منبع 23)

Cyber terrorism**تروریسم سایبر**

تروریسم سایبر، حمله یا تهدید به حمله، به شبکه های رایانه ای و اطلاعات ذخیره شده در آن ها به قصد ایجاد رعب و وحشت یا وادار کردن دشمن (اهداف) به انجام یک کار است. سه نوع از این تروریسم نرم افزاری عبارتند از:

1) حمله به نتایج حاصل از اکتشافات نظامی، ارتباطات، فرماندهی و کنترل و جنبه‌های مختلف اطلاعات محرمانه 2) حمله به حلقه‌های مهم برقراری ارتباط در جامعه (از جمله صدا و تصویر، نقل و انتقال داده‌ها یا سامانه‌های تلفنی) 3) بکارگیری تلویزیون، رادیو و سایر ابزارهای مشابه برای حمله یا تحت تأثیر قرار دادن دیدگاه‌های افراد نظامی یا جامعه، سیاستمداران و رهبران اقتصادی (منبع 14)

Data Capture

تسخیر داده

نقض امنیت رایانه ای به قسمی که برنامه ها یا داده ها توسط موجودیت های غیرمجاز تغییر کرده، تخریب شده، یا در دسترس آن ها قرار گیرد. (منبع 43)

Social network threats

تهدیدات شبکه های اجتماعی

دسترسی کارکنان درون سازمانی به شبکه های اجتماعی نیز اکنون به یکی از مهمترین راه های نفوذ کدهای مخرب، اجرای حملات هک و افزایش دسترسی های غیرمجاز به محیط های سازمانی، تبدیل شده است. بنابراین، به مدیران شبکه های محلی و سازمانی توصیه شده که در تدوین سیاست های امنیتی سازمان متنوع خود، کنترل دسترسی و امنیت کاربرد شبکه های اجتماعی را به عنوان یک تهدید عمده، مدنظر قرار دهند و معیارهای مؤثری را برای رفع مشکلات موجود در حوزه حریم تجاری و حیثیت سازمانی در اینترنت تعریف کنند. (منبع 43)

Spyware

جاسوس افزار

یک نوع مهم اسب های تروجان، جاسوسی خودکار در فضای سایبر، است. این برنامه به طور پنهانی اطلاعات مفیدی را درباره فعالیت های کامپیوتری به یک مهاجم منتقل می کند و بنابراین از نوع فریب تجربه گر هستند. جاسوس افزار اخیراً مسری شده است، هرچند شیوع آن نسبت به نرم افزار آنتی ویروس، رو به کاهش می باشد. جاسوس افزارهای تجاری، وب سایت هایی که یک کاربر بررسی می کند، را گزارش می کنند، اما این تکنیک ها می توانند برای جاسوسی هر آنچه کاربر روی یک صفحه کلید تایپ می کند، یعنی توانایی دزدی کلمات رمز و کلیدهای رمز(نگاری)، به کار گرفته شوند. (منبع 23)

Cyber Crime

جرم سایبری

تخلف و تجاوز به حقوق دیگران در فضای سایبری رایج است. مواردی از این جرایم عبارتند از : جرائم علیه محرمانگی داده، جاسوسی رایانه ای، جعل رایانه ای و ... (منبع 11)

Cyber warfare

جنگ سایبری

جنگ سایبری در لغت به معنای تهاجم بر عناصر سایبری است و اصطلاحاً به مفهوم استفاده دفاعی یا تهاجمی از اطلاعات و سیستم های اطلاعاتی با هدف به مخاطره انداختن عناصر اطلاعاتی (اطلاعات ، فرایند های مبتنی بر اطلاعات ، سیستم های اطلاعاتی ، شبکه های رایانه ای) دشمن در یک فضای سایبری است. (منبع 11)

Facial-Scan

چهره نگاری

اساس این فناوری استفاده از ویژگی های متمایزکننده چهره است. امروزه چهره نگاری در شناسایی های N: 1 کاربرد رو به گسترش یافته است. این سیستم ها دارای دو گونه اصلی تصویر برداری ویدیویی و حرارتی هستند که نوع اول رایج تر و کاربردی تر است.

Infra-red Sensor

حسگر مادون قرمز

سنسوری که قابلیت عملکرد در دو نوع فعال و غیر فعال را دارد. یک سنسور فعال در محدوده های نزدیک تابش مادون قرمز فعالیت می کند و اعلام خطر را در این نواحی انجام می دهد. یک سنسور غیر فعال تشعشعات مادون قرمزی که از گرم شدن اجسام ساطع می شوند، تشخیص می دهد.

Alarm Priority

حق تقدم هشدارها

مرتبه بندی هشدارها بر اساس اهمیتشان می باشد. این موضوع اغلب در سیستم های بزرگ که میزان داده ها در آن ها زیاد هستند، مورد استفاده قرار می گیرد. (منبع 44)

Cyber Attack

حملات سایبری

این گونه حملات شامل موارد ذیل است : 1- بهره برداری از اطلاعات 2- جلوگیری از ارائه سرویس 3- دستکاری 4- تخریب 5- حذف داده ها 6- نفوذ

passive attack

حملات غیرفعال

در این قبیل حملات، نفوذگر تنها به منبعی از اطلاعات به نحوی دست می یابد ولی اقدام به تغییر محتوای اطلاعات منبع نمی کند. این نوع حمله می تواند یکی از اشکال شنود ساده یا آنالیز ترافیک باشد. (منبع 43)

Active Attack	حملات فعال
<p>در این نوع حملات، برخلاف حملات غیرفعال، نفوذگر اطلاعات مورد نظر را، که از منابع به دست می آید، تغییر می دهد، که تبعاً انجام این تغییرات مجاز نیست. از آن جایی که در این نوع حملات اطلاعات تغییر می کنند، شناسایی رخداد حملات فرایندی امکان پذیر است. در این حملات به چهار دسته ی مرسوم زیر تقسیم بندی می گردند: تغییر هویت - پاسخ های جعلی - تغییر پیام - حمله انکار خدمات(منبع 43)</p>	
Attack with logon Abuse	حمله از طریق استراق سمع
<p>عبارت است از نفوذ غیرمجاز به ارتباطات شبکه و افشا کردن داده های مبادله شده.(منبع 43)</p>	
Hijacking Attack	حمله سارقانه
<p>عبارت است از دسترسی غیرمجاز به منابع سیستم در پوشش ارتباطات درست و قانونی و یا سوء استفاده از آن .(به طور نمونه می توان مکانیزم اسب تروجان را مثال زد)(منبع 43)</p>	
Spoofing Attack	حمله فریب کارانه
<p>عبارت است از استفاده از موجودیتی غیر مجاز مانند استفاده از یک IP جعلی برای نفوذ به سیستم.(منبع 43)</p>	
phishing	حمله فیشینگ
<p>حمله فیشینگ شکل خاصی از جرم سایبری است. مجرم یک کپی تقریباً 100درصد شبیه یک وب سایت بنگاه تجاری، ایجاد می نماید. سپس تلاش می کند تا کاربران را جهت افشای اطلاعات شخصی: نام کاربری، کلمه عبور، PIN و غیره، از طریق یک فرم در سایتی جعلی فریب دهد که این اجازه را به مجرم داده می شود با استفاده از این اطلاعات پول به دست آورد.فیشرها یا مجرمان فیشینگ از تکنیک های متعددی برای فریب دادن کاربران جهت دسترسی به سایت جعلی استفاده می کنند، از قبیل ارسال ایمیل هایی که به نظر می آید از یک بانک باشد.این ایمیل ها اغلب از لوگوهای قانونی و یک سبک تجاری خوب استفاده می کنند و سربرگ نامه را طوری طراحی می کنند که شبیه این به نظر برسد که از یک بانک قانونی می باشد.(منبع 43)</p>	
حمله نفوذی	
<p>عبارت است از دسترسی کاربران غیرمجاز به یک سیستم از طریق شبکه با استفاده از نقص های ایمنی آن.(منبع 43)</p>	

massaging services

خدمات پیام رسانی کوتاه

خدمات پیام متنی پیشنهادی توسط سیستم تلفن سلولی دیجیتالی GSM است. پیام های متنی کوتاه از تلفن همراه، دستگاه فکس یا آدرس IP انتقال داده می شوند. پیام باید بیشتر از حداکثر 160 کاراکتر الفبا عددی و فاقد عکس و گرافیک باشند. (منبع 23)

Trap Door

درب مخفی

درب مخفی در واقع مکانیزمی نرم افزاری است که توسط طراحان و هکرها طراحی شده بطوریکه امکان ورود پنهانی به سیستم یا شبکه ی مورد نظر را فراهم می نماید. عملکرد درب های مخفی هم همانند بمب های منطقی است در مواردی برنامه نویسان یا طراحان سیستم ها، راه هایی را درون سیستم امنیتی، برای ورود خود لحاظ می کنند که باعث کاهش امنیت سیستم می شود. برای مثال آن ها می توانند با وارد کردن یک رمز عبور سری وارد رایانه شده، علاوه بر دسترسی به اطلاعات، داده ها را به طور دلخواه تغییر دهند (منبع 11)

Backdoor

درب پشتی

در امنیت یک سیستم، این یک حفره است که طراحان بطور عمدی آن را بر جای می گذارند. ولی امروزه این واژه برای نرم افزارهایی بکار برده می شود که از راه دور توسط افراد خرابکار برای ورود به سیستم (از طریق یک درب پشتی) بارگذاری می شود.

Biometric Reader

دستگاه خواندن نشان بیومتریک

وسیله ای برای جمع آوری و آنالیز داده های زیستی می باشد. (منبع 44)

Firewall

دیواره آتش

دیواره های آتش ابزارها و نرم افزارهایی هستند که می توان با کمک قواعدی، صحیح یا غیر صحیح بودن ارتباطات داخلی (داخلی - خارجی، خارجی - داخلی) را کنترل کرد و در صورت وقوع یک امری خلاف اصول و قواعد تعریف شده باز به همان شکلی که برای آن تعریف گردیده از قبیل قطع ارتباط یا انحراف آن عمل نماید و حکم حصار و قلعه ای را دارد که به دور بخشی که امنیت آن باید تأمین شود، کشیده می شود. (منبع 11)

Personal Firewall

دیواره آتش شخصی

این نوع دیواره ی آتش تنها در یک کامپیوتر نصب می گردد و هدف آن تنها تأمین یک node است و حصار به دور سیستم شخصی شما می کشد تا از حملات مستقیم و دزدی اطلاعات و ویروسها مصون بمانید.

Duppler Pulse radar

رادار پالس داپلر

این رادارها جهت فیلترکردن سرعت هدف های متحرک بکار می رود . استفاده از فرکانس تکرار پالس بالا و منبع فرکانس رادیویی ثابت از مشخصه های این نوع رادارها می باشد.(منبع 47)

Pulse radar

رادار پالس فشرده

این رادارها با پیدایش فناوری پردازش دیجیتالی ظاهر گردید . انواع این رادارها شامل رادارهای تصویر بردار روزنه مصنوعی یا سار و رادارهای نشاندهنده اهداف ثابت از متحرک می گردد.(منبع 47)

General pulse radar

رادار پالسی معمولی

ویژگی های این رادارها فرکانس یا فرکانس تکرار پالس ثابت و منبع توان مگنترونی می باشد.(منبع 47)

Low Probability in tracking

رادار مقاوم در رهگیری

رادارهای مقاوم در مقابل رهگیری ، نسل جدید رادارها هستند. این رادارها از انواع مختلف فناوری طیف گسترده ، آنتن های با سطح گلبرگ پایین و مدیریت توان بالا استفاده می کنند.(منبع 47)

Ultra- horizon radar

رادارهای فراسوی افق

رادارهای فراسوی افق که در بخشی از طیف الکترومغناطیس HF قرار دارند، از جمله رادارهای دوربرد می باشند که از تغییرات لایه یونیسفر و انعکاس امواج از این لایه برای کشف اهداف بهره می گیرند. فرستنده و گیرنده این نوع رادارها جدا از هم و در فاصله 80 تا 160 کیلومتری از یکدیگر قرار دارند. هدف اولیه از بکارگیری اینگونه رادارها کشف موشک های بالستیکی میان برد و دور برد قاره پیما و همچنین موشک های کوتاه برد بالستیکی می باشد، با اینحال رادارهای فراسوی افق، قادر به تأمین اطلاعاتی پیرامون انفجارات هسته ای نیز بوده که این اطلاعات شامل موقعیت یابی و شدت یا قدرت انفجار می گردد.(منبع 47)

Combined Encryption**رمز ترکیبی**

یک نمونه از سیستم های رمز، سیستم رمز ترکیبی می باشد بدین ترتیب که در مقابل هر کدام از مطالب کشف آن امکان دارد یک حرف یا ترکیبی از حرف و عدد و یا کلمه و یا جمله قرار گیرد.

Vigenere Code**رمز وینر**

یکی از رمزهای معروف چند الفبایی دستی رمز وینر است که از جدولی به نام جدول وینر استفاده می کند. حرفهایی که در ستون کناری سمت چپ قرار دارند سطرهای جدول را مشخص می کنند درحالیکه هر سطر بیانگر یک رمز جمعی است. بنابراین هر حرف ستون کناری رمز جمعی خاصی را مشخص می کند. در این سیستم با انتخاب یک کلید و نوشتن آن در زیر پیام، متن رمز شده با استفاده از جدول بدست می آید. در صورتیکه طول متن بزرگتر از طول کلید باشد کلید تکرار می شود. (منبع 30)

Encryption**رمزدار کردن**

یک روش سیستماتیک و برگشت پذیر برای ساخت یک پیام پیچیده با استفاده از کلیدهای رمز، است. (منبع 23)

Password Cracker**رمزشکن رمز عبور**

یک برنامه نرم افزاری شامل فرهنگ های لغات کامل که سعی در یافتن رمزهای عبور کاربران دارد.

Data Encryption**رمزگذاری داده**

رمز نگاری و استفاده از الگوریتم های رمز یکی از متداول ترین روش های امنیتی در سیستم های رایانه ای بوده و هست. بدیهی است که استفاده از رمز در ذخیره و بازیابی اطلاعات تاثیر مناسبی بر جلوگیری از دسترسی های غیرمجاز به اطلاعات ذخیره شده دارد. امروزه در اکثر سیستم های مدیریت پایگاه داده امکاناتی جهت رمز گذاری اطلاعات ذخیره شده در پایگاه داده وجود دارد. (منبع 30)

Public Key Encryption**رمزنگاری کلید رمز همگانی**

یک دسته مهم الگوریتم های کلید رمز نامتقارن است. در این الگوریتم ها معمولا کلید رمزگذاری را «کلید رمز همگانی» می نامند، چون می تواند بدون اینکه خدشه ای به سری بودن پیام یا کلید رمزگشایی وارد شود در دسترس همگان قرار داشته باشد. الگوریتم های کلید رمز همگانی با مجزا کردن کلیدهای رمزگذاری و رمزگشایی، مشکلات الگوریتم های کلید رمز متقارن را تا حدود زیادی حل می کنند. از دید مبتنی بر تئوری، فناوری کلید رمز همگانی بطور نسبی کار ارسال پیام رمزگذاری شده را برای افراد آسان می کند. (منبع 43)

رمزنگاری کلید عمومی**Public key Encryption**

فرآیند رمزنگاری کلید عمومی عبارت است از ایجاد همزمان کلید اختصاصی و عمومی، که این کار با استفاده از همان الگوریتم فراهم شده از سوی مقام مجاز صورت می‌پذیرد. کلید اختصاصی تنها با تقاضای بخش درخواست‌کننده ارائه می‌شود، در حالیکه کلید عمومی در فهرستی که همه بخش‌ها به آن دسترسی دارند و با هدف شناخت و درک مبادلات الکترونیکی، ارائه می‌شود. کلید اختصاصی، از طریق مقام معتبر، مخفی نگه داشته می‌شود که به کسی جزء تقاضا دهنده واقعی ارائه نمی‌شود و هیچگاه نیز از طریق اینترنت ارسال نمی‌شود.

رمزهای چند الفبایی

در روش‌های جانشینی که در بخش‌های گذشته مطرح شد با وجود تغییر حرف‌های متن اصلی، ویژگی حروف باقی می‌ماند. برای از بین بردن توزیع ظاهری حرف‌ها در متن، روش چند الفبایی را به کار می‌برند که در آن هر نماد از متن رمز شده می‌تواند متعلق به بیش از یک نماد در متن اصلی باشد. اما با توجه به اینکه کشف رمز می‌باید بطور یگانه صورت گیرد نماد رمز شده و محل قرار گرفتن آن در متن بطور یگانه نماد متن اصلی متناظر را بیان می‌کنند (منبع 30)

روت کیت**Root kit**

یکی از بی‌شمار ابزار در دسترس هکرها هستند که نفوذ آنها به یک سیستم را از دید صاحب واقعی آن پنهان می‌دارد. این ابزار برای نفوذ به یک سیستم استفاده نمی‌شود بلکه برای اطمینان از اینکه یک سیستم شکسته شده، هنوز در دسترس نفوذ باقی مانده است، به کار می‌رود.

روت کیت‌ها شامل مجموعه‌ای از ابزارها هستند که روی ماشین هدف نصب می‌شوند، که به ایجاد اصلاحاتی در برنامه‌هایی که بیشترین کاربرد را دارند می‌پردازند به گونه‌ای که انجام عملیات مشکوک در اختفا قرار گرفته و پنهان بماند. عبارتند از: اسب‌های تراوا، درهای پنهانی، برج‌های مراقبت / چراغ‌های دریایی، دریچه‌های تله. (منبع 23)

روش‌های آلوده سازی رایانه**Infect methods**

1) نصب مستقیم: در این شیوه فرد نفوذگر یا عوامل او به صورت مستقیم به رایانه دسترسی پیدا نموده و نرم‌افزار را بر روی رایانه اجرا می‌نماید. 2) نصب غیر مستقیم: در این روش از طریق سی‌دی‌های آلوده که از بازار و از افراد ناشناخته تهیه می‌شود یا این که به صورت برنامه ریزی برای یک بار در رایانه (به هر دلیلی) اجرا شود نرم‌افزار ثبت‌کننده به رایانه منتقل شود. 3) نفوذ از طریق شبکه‌های

ایترنتی (4) نفوذ از طریق نصب نرم افزارهای جاسوسی (5) نفوذ از طریق دانلود نرم افزار از اینترنت (منبع 43).

security event

رویداد امنیتی (اطلاعاتی)

یک یا مجموعه ای از حوادث امنیتی ناخواسته یا غیرمنتظره در حوزه امنیت اطلاعات که احتمال زیادی می رود عملیات کسب و کار سازمان را به خطر انداخته و امنیت اطلاعات را تهدید نماید. (منبع 43)

Public Key Infrastructure

زیر ساخت کلید عمومی

به عنوان استاندارد که عملاً برای یکی کردن امنیت محتوای دیجیتالی و فرایند های تجارت الکترونیک و همچنین پرونده ها و اسناد الکترونیکی مورد استفاده قرار می گرفت ظهور کرد. این سیستم به بازرگانان اجازه می دهد از سرعت اینترنت استفاده کرده تا اطلاعات مهم تجاری آنان از رهگیری، دخالت و دسترسی غیر مجاز در امان بماند. یک PKI کاربران را قادر می سازد از یک شبکه عمومی ناامن مانند اینترنت به صورتی امن و خصوصی برای تبادلات اطلاعات استفاده کنند. این کار از طریق یک جفت کلید رمز عمومی و اختصاصی که از یک منبع مسئول و مورد اعتماد صادر شده و به اشتراک گذارده می شود، انجام گیرد.

SCADA system

سامانه اسکادا

امروزه سامانه های اسکادا به طور گسترده و همه جانبه ای در اتوماسیون صنعتی و کنترل فرآیندهای خاص مورد استفاده قرار می گیرند و بطور ویژه برای خودکار کردن سیستم هایی نظیر کنترل تبادلات انرژی، مدیریت شبکه برق و پردازش تلفات طراحی شده اند. سیستم های موجود بر پایه سخت افزار، نرم افزار و پروتکل های ارتباطی که دارای قابلیت تشخیص و اصلاح خطا هستند، استوار می باشند ولی قابلیت ارتباطات امن که امروزه برای اتصال سیستم ها و شبکه های مختلف مورد نیاز می باشد را دارا نمی باشد. (منبع 43)

Buffer Overflow

سرریزی بافر

یک نقص نرم افزاری که زمانی رخ می دهد که برنامه داده ها را به فضایی در حافظه می برد، اما در آن قسمت از حافظه فضای کافی برای ذخیره آن داده ها وجود ندارد. این کار می تواند انواع مشکلات

را به بار آورد و معمولاً به اتفاقاتی منجر می شود که امنیت برنامه را خدشه دار می کند. می توان پیش از انتقال هر داده به حافظه، یک بررسی ساده برای اطمینان از وجود حافظه کافی انجام داد و بدین ترتیب از وقوع سرریزی buffer پیشگیری کرد.

Proxy Server

سرور پراکسی

این سرور، خدمات شبکه کامپیوتری را ارائه می دهد به مشتریان اجازه می دهد تا روابط شبکه ای غیر مستقیمی را نسبت به خدمات شبکه ای دیگر، ایجاد کنند و به عنوان رله خدمات عمل می کند، مثل: توانایی های فیلترسازی و پنهان کردن (برای مثال: پراکسی وب که از دسترسی به سایت های لیست سیاه ممانعت می کند).

Auto Encryption system

سیستم رمز خودکار

در این نوع سیستم رمز تمامی مراحل رمز و ارسال و دریافت و کشف پیام بصورت خودکار و اتوماتیک توسط ماشین های گیرنده و فرستنده انجام می گیرد که نمونه این نوع از سیستم های رمزی را می توانیم دستگاه های تلکس با کد مخصوص را نام ببریم. (منبع 30)

Semi-auto Encryption system

سیستم رمز نیمه خودکار

در این سیستم ماشین های رمز در خارج از مدار ارسال و در اتاق رمز قرار داشته و پیام بوسیله متصدی ماشین رمز از وضعیت کشف بصورت رمز درآمده و پیام رمز شده برای ارسال به مرکز پیام برده شده و در آنجا توسط یکی از وسایل ارتباطی بوسیله اپراتور ارسال می گردد و عکس همین عمل در طرف مقابل که گیرنده پیام می باشد اجرا می شود. (منبع 30)

Information Joint System

سیستم اشتراک اطلاعات

طبق طرح پاسخ گویی، اطلاعات موجود برای مخابره شدن به وسیله تلفن ایمیل و فکس جمع آوری می شوند.

Information Security Management System (ISMS) سیستم مدیریت امنیت اطلاعات

بخشی از سیستم مدیریت یکپارچه و سراسری در یک سازمان است که هدف آن پایه گذاری، پیاده سازی، بهره برداری، نظارت، بازبینی، نگهداری و بهبود امنیت اطلاعات است. سیستم مدیریت امنیت اطلاعات در مجموع یک رویکرد نظام مند به مدیریت اطلاعات حساس به منظور حفاظت از آن هاست. (منبع 43)

Intrusion Detection System**سیستم کشف نفوذ**

سیستم‌های کشف نفوذ موسوم به IDS برای پایش ترافیک شبکه به منظور کشف تهدیدات احتمالی بکار می‌روند. سیستم کشف نفوذ اشاره به سیستم‌هایی دارد که حملات احتمالی را با مقایسه داده‌های پایش شده با علائم حملات شناخته شده کشف می‌کنند. ترکیبی از اجزا شامل سنسورها، واحد‌های کنترل، خطوط انتقال و واحدهای مونیتوری می‌باشند که برای کشف نفوذ استفاده می‌شوند.

Public key system**سیستم کلید عمومی**

سیستم کلید عمومی چیزی است که از دو کلید استفاده می‌کند، یک کلید عمومی، که برای هرکسی شناخته شده است و کلید خصوصی که تنها گیرنده پیام بکار می‌برد. (منبع 23)

Virtual Private Network**شبکه خصوصی مجازی**

یک اتصال خصوصی میان دو ماشین است که داده‌های ترافیکی خصوصی را از طریق اینترنت ارسال می‌کند. VPN فناوری سازمان را قادر می‌کند که بتواند از طریق اینترنت خدمات شبکه‌ای خود را بطور محرمانه به کاربران راه دور، دفاتر شعب و شرکت‌های همکار برساند.

Retina-Scan**شبکه نگاری**

هر شبکه هم مانند عنبیه دارای الگوی منحصر بفردی از عروق خونی است که می‌تواند برای شناسایی‌های N: 1 بکار رود. استفاده از شبکه‌نگاری به موارد بسیار امنیتی که راحتی کاربران اهمیت ندارد محدود است. شبکه نگاری نیز سیستم بسیار فریب ناپذیری است.

Personal Identification Number**شماره هویت شخصی**

یک رشته از اعداد یا حروف که برای تصدیق هویت یک کاربر سیستم یا سرویس بکار می‌رود. شماره هویت شخصی مشابه رمز عبور است اما عموماً مربوط به معاملات مالی (حساب‌های بانکی یا کارت‌های اعتباری) یا دسترسی فیزیکی به یک مکان می‌باشد.

Ratification & reconnaissance identification**شناسایی و تصدیق هویت**

شناسایی، ارتباط دادن یک هویت با یک موضوع است. تصدیق هویت، اعتبار یک هویت را به اثبات می‌رساند و تصدیق اختیار، ارتباط دادن حقوق یا امتیازات به یک هویت می‌باشد. شناسایی و تصدیق هویت ممکن است به تنهایی بوسیله یک ایستگاه کاری که فرد از آن استفاده می‌کند انجام شود، یا ممکن است یک سیستم مبتنی بر شبکه تصدیق هویت را بر عهده داشته باشد که در آن هویت‌های

کاربران در یک سرویس دهنده مرکزی ذخیره شده و توسط گروه های سرویس گیرنده ها به اشتراک گذاشته شده است. (منبع 43)

Wiretapping

شنود

در این نوع، نفوذگر تنها به پایش اطلاعات رد و بدل شده می پردازد. برای مثال شنود ترافیک روی یک شبکه ی محلی یا یک شبکه ی بی سیم (که مد نظر ما است) نمونه هایی از این نوع حمله به شمار می آیند. (منبع 43)

Wiretapping

شنود (قانونی)

شنود ترافیک شبکه و ترافیک مخابراتی که توسط آژانس های امنیت ملی و سازمان های قضایی صورت می گیرد. شنود باید توسط یک مقام ذیصلاح بر طبق قوانین ملی قابل اعمال، مجاز شناخته شده باشد.

Integrity of data

صحت داده

خصوصیتی از داده است که فارغ از تغییرات صورت گرفته در آن، دقت و یکنواختی اش حفظ می شود. به عبارت دیگر، حفظ تمامیت داده به معنی دریافت درست داده ها در مقصد می باشد.

Transfer security Counter

ضد امنیتی انتقال

یک پروتکل که هدف آن برقراری امنیت و ارتباطات معتبر در شبکه های عمومی با استفاده از رمزنگاری داده ها است. امنیت لایه انتقال از SSLV3 مشتق شده و یک استاندارد پیشنهادی اینترنتی است. (منبع 23)

Iris - Scan

عنبیه نگاری

هر عنبیه دارای یک الگوی پیچیده منحصر بفرد است. بطوریکه عنبیه چپ و راست یک فرد کاملاً متفاوت هستند. ادعا می شود سیستم های عنبیه نگاری خطاناپذیر (foolproof) هستند. زیرا کپی برداری مصنوعی از عنبیه بخاطر ویژگی ها و تعداد خصوصیات قابل سنجش آن غیرممکن است. عنبیه نگاری دارای سطح امنیت بسیار بالا می باشد.

فن آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) Information and Communication Technology

به مجموعه فن آوری هائی که امکان ذخیره سازی، پردازش، ارائه و انتقال اطلاعات را از طریق محیط های انتقال فراهم می نماید، اطلاق می گردد. مواردی از قبیل ذخیره سازی اطلاعات، پردازش و ارائه اطلاعات، سیستم های عامل، زبان های برنامه نویسی، مهندسی پروتکل ها، نرم افزارهای کاربردی شبکه، شبکه های ذخیره سازی داده، فن آوری های رمزنگاری و امنیتی، سخت افزار، زبان های ارائه محتوا در وب و ... (منبع 5)

Biometric tecnology

فن آوری بیومتریک

این فناوری که در واقع روش های تعیین یا تأیید هویت افراد به صورت خودکار، طبق شناسه های فیزیولوژیکی یا رفتاری است در سال های گذشته، بیشتر در فیلم های سینمایی به عنوان یک فناوری پیشرفته علمی - تخیلی نمود داشته است و در عین حال در تعدادی از مراکز حساس که نیازمند به ضریب امنیتی بالایی بوده اند نیز بکار گرفته شده است. انواع بیومتریک ها عبارتند از: بیومتریک های فیزیولوژیکی عبارتند از: عنبیه نگاری - شبکه نگاری - انگشت نگاری - چهره نگاری - دست نگاری - صوت نگاری. بیومتریک های رفتاری عبارتند از: امضا نگاری - نحوه ی تایپ کردن

reconnaissance technicals

فنون شناسایی

رایانه ها سیستم های شناسایی مختلفی را بکار می برند. ساده ترین آنها بر اساس اسامی کاربری و رمزهای عبور کار می کنند، و بقیه بر اساس سخت افزارهای مخصوصی هستند که می توانند مشخصات ممیزه انسان های مختلف را بسنجند. سیستم هایی نیز وجود دارند که بر اساس رمزنگاری کلید عمومی کار می کنند. این فنون عبارتند از: (1) شناسایی فیزیکی (2) فنون شناسایی توسط رایانه (مثل: سیستم های مبتنی بر رمز عبور - معیارهای زیستی مثل DNA ، اثر انگشت - شناسایی مکان - استفاده از کلیدهای عمومی) (منبع 43)

Accessibility

قابلیت دسترسی

خصوصیت داده یا منبع که به موجب آن به محض درخواست یک کاربر مجاز، آن داده یا منبع قابل دسترسی و استفاده باشد.

cracker

قفل شکن

شامل افرادی مجرب و خطرناک تر از گروه تازه کار هستند. تفاوت آنها با تازه کاران این است که این گروه قادرند حملات جدیدی را پی ریزی و اجرا کنند. (منبع 43)

Computer worm

کرم رایانه ای

کرم ، برنامه مخربی است که از اتصالات شبکه برای انتشار خود از یک سیستم به سیستم دیگر استفاده می کند. کرم ها به برنامه میزبان نیازی ندارند و با اتکاء به خود می توانند منتشر شوند. به محض فعال شدن در یک سیستم کرم می تواند مانند یک ویروس یا یک باکتری عمل نماید. کرم ها به منظور تکثیر خودشان از امکانات شبکه از قبیل پست الکترونیکی استفاده می کنند (منبع 11)

Ambush Cyber

کمین سایبری

کمین سایبری یک جرم تروریستی نسبتاً جدید در حوزه سیستم های کامپیوتری می باشد هرچند که در مقایسه با تروریسم سایبری از اولویت کمتری برخوردار است، یک سری کارها که در آن یک شخص، گروهی از اشخاص یا سازمان ها، از فناوری اطلاعات و ارتباطات استفاده می کند تا یک تعداد بیشتری از افراد را مورد آزار قرار دهد. چنین کارهایی می تواند در برگیرنده رفتارهایی مانند انتقال دادن تهدیدات و اتهامات کاذب، به سرقت بردن هویت، دزدی اطلاعات، آسیب رساندن به اطلاعات یا تجهیزات، تحت نظر قرار دادن رایانه ای فرد، جلب افراد رده پایین به منظور ایجاد ترس و جبهه گیری باشد ولی محدود به آنها نیست. (منبع 23)

Access physical control

کنترل فیزیکی دسترسی

استفاده از ساز و کارهای فیزیکی برای تأمین کنترل دسترسی. مثال: نگهداری از رایانه در اتاقی که درب آن قفل شده است. (منبع 43)

security socket layer

لایه سوکت امن

پروتکل رمزنگاری برای داده ها که در واسط (سطح مشترک) سوکت به کار رفته و اغلب به کاربردها متمرکز شده است و به طور وسیعی جهت محافظت نقل و انتقال در شبکه گسترده جهانی به کار می رود. (منبع 23)

Communication satellites

ماهواره های مخابراتی

سیگنال های رادیویی ماکروویو در ماهواره ها تأمین کننده ارتباطات جهانی در فضا (خارج جو) بوده و متقابلاً عمل رهگیری این گونه اطلاعات در فضا و زمین میسر می گردد. در سال 1999 شبکه ماهواره های جهانی اینتل ست ، 19 ماهواره را هدایت می کرد که آخرین مدل آن ظرفیتی معادل 90000 کانال تلفن، تلکس، تلگراف، تلویزیون، دیتا و فاکس را بطور همزمان دارا بود. (منبع 47)

User Privilege

مجوز کاربری

تعریف و استفاده از مجوزها یکی از جنبه های اساسی در مقوله امنیت سیستم های پایگاه داده است. بطور کلی کاربران سیستم های پایگاه داده پس از آنکه مورد تصدیق قرار گرفته و بعنوان یک کاربر معتبر شناخته شدند تنها در حیطه ای که به آنها مجوزهای مورد نظر داده شده است قادر به انجام عملیات می باشند. مدیر سیستم (و یا فرد صاحب اطلاعات ذخیره شده) مجوز مورد نظر را برای کاربران مذکور صادر کند. (منبع 23)

System Privileges

مجوزهای سیستم

مجوزهای سیستم تنها توسط مدیر سیستم قابل تعریف و واگذاری هستند. این مجوزها امکان انجام عملیات سیستمی و امکانات اولیه آن را در اختیار کاربران قرار می دهد. بطور کلی با استفاده از این امکان در سیستم های مدیریت پایگاه داده می توان حیطه عمل کاربران را تعریف و دسترسی آنان به منابع سیستم را کنترل نمود. (منبع 23)

Protecting of data Integrity

محافظت از جامعیت داده ها

در سیستم هایی که با استفاده از مدل های سه لایه و چند لایه طراحی و پیاده سازی می شوند یک مرحله دیگر از حفاظت داده ها در بحث جامعیت مورد استفاده قرار می گیرد. در این نوع سیستم ها با توجه به این که ارتباط کاربران با پایگاه داده تنها از طریق لایه وسطی برقرار می شود و سیستم پایگاه داده تنها به درخواست هایی که از طرف رایانه لایه وسطی (با یک IP مشخص دریافت شده اند) پاسخ داده، لذا چنانچه مهاجمی قصد اتصال مستقیم به سیستم پایگاه داده را داشته باشد بهیچ وجه به درخواست او پاسخ داده نمی شود. (منبع 30)

Confidentiality

محرمانگی

خصوصیتی از داده است که میزان عدم دسترسی افراد، فرآیندها یا موجودیت های غیرمجاز و عدم

افشای داده برای آنها را نشان می دهد. به عبارت دیگر، حفظ محرمانگی بدین معنی است که فقط کاربران خاصی از داده بتوانند استفاده کنند.

مدیریت واکنش اضطراری management of Computer Emergency Response

مراحل پاسخگویی به رخدادهای امنیتی عبارتند از:

- (1) آمادگی (2) شناسایی: تشخیص این موضوع که اولاً آیا یک رخداد امنیتی رخ داده است یا خیر و ثانیاً در صورت وقوع، طبیعت این رخداد چیست؟
- (3) کنترل و محدود سازی: محدود کردن دامنه رخداد و جلوگیری از بدتر شدن آن است.
- (4) پاکسازی: حذف یا کاهش عواملی که باعث وقوع این رخداد امنیتی شده اند.
- (5) بازیابی: بازگرداندن سیستم به وضعیت عادی و کاربردی.
- (6) پیگیری: یادگیری از این تجربه و استفاده از آن در هنگام وقوع رخدادهای آتی. (منبع 43)

Network security architecture

معماری امنیت شبکه

در معماری امنیت شبکه، هدف ارائه مدلی است که بر اساس آن بتوان نحوه آرایش تدابیر حفاظت سایبر در شبکه را مورد قضاوت قرار داد.

Audit and registration of event

ممیزی و ثبت وقایع

بعد از نصب سیستم های دفاعی روی رایانه، باید مطمئن شوید که این سیستم های دفاعی به درستی عمل می کنند و همچنین باید از هرگونه رفتار غیرعادی و سایر مشکلات آگاهی یابید، این فرآیند را نظارت یا ممیزی می نامند. دو نوع متداول ممیزی عبارتند از:

بررسی جامعیت فایل ها، و بررسی فایل های ثبت سیستمی. (منبع 43)

Security Engineering

مهندسی امنیت

مهندسی امنیت مجموعه فعالیت هایی است که برای حصول و نگهداری سطوح مناسبی از: محرمانگی - صحت - قابلیت دسترسی - حساب پذیری - اصالت - قابلیت اطمینان به صورت قاعده مند در یک سازمان انجام می شود. (منبع 43)

Social Engineering

مهندسی اجتماعی

در حوزه امنیت کامپیوتر، اصطلاح مهندسی اجتماعی برای توصیف اهداف شوم افرادی که درصدد دسترسی به داده ها و اطلاعات حساس از طرق غیرقانونی هستند، بکار می رود. فرایند بدست آوردن اطلاعات از طریق تکنیک های مهندسی اجتماعی بر نبود مهارت های فنی دلالت دارد اما بر اساس آن،

داشتن مهارت های اجتماعی از اهمیت زیادی برخوردار بوده. مهندسی اجتماعی فرایندی است که بوسیله آن یک نفر دیگران را برای انجام خواسته های خود اجیر می کند (منبع 23)

Counterfeit e-mails

نامه های الکترونیکی جعلی

در این نوع حمله مهندسی اجتماعی کامپیوتری، مهاجمین، پیام هایی از طریق پست الکترونیک به قربانیان فرستاده و ادعا می کند که یک نهاد معتبر می باشند. این نامه های الکترونیکی تلاش دارند تا قربانیان را برای ارائه اطلاعات محرمانه به سایت شبکه خرابکاری ارائه کرده یا برنامه های مخربی را نصب کنند.

Digital warfares

نبردهای دیجیتالی

در عصر نبردهای دیجیتالی و جنگ های شبکه محور امروزی، توجه به برنامه ریزی، فرماندهی، هدایت و کنترل عملیات دفاعی با استفاده از فناوری های ارتباطات و اطلاعات به واقعیتی انکارناپذیر مبدل شده است.

sniffer software

نرم افزار اسنیفر

این نرم افزاری است که از ترافیک داده ها در شبکه کامپیوتری استراق سمع می کند؛ برای سیستم های کشف - تجاوز مستقر در شبکه ضروری ولی برای مهاجمان نیز مفید است. (منبع 23)

keylogger

نرم افزار ثبت کننده صفحه کلید

صفحه کلید رایانه ها نیز در «گلوگاه ورودی» قرار گرفته اند و می توانند همانند نگهبانان این کار را در فضای مجازی انجام دهند. با هر بار فشردن بر روی دکمه های صفحه کلید پالسی تولید می شود. حال اگر فردی به صورت غیر مجاز از این پالس های عبوری، تصویر تهیه نماید می تواند همگام با رایانه در جریان کلیه اطلاعات تولید شده قرار گیرد. این نرم افزار ثبت کننده صفحه کلید نام دارد که توسط افراد غیر مجاز به نحوی در سیستم نصب می شود. (منبع 43)

Intrusion

نفوذ

دسترسی غیرمجاز به یک سامانه پردازش داده می باشد. (منبع 43)

Spam

هرزنامه (اسپم)

« اسپم » به ایمیل ناخواسته ای با حجم انبوه اطلاق می شود که افراد تمایلی به دریافت آن ندارند. امروزه این ایمیل های ناخواسته بتدریج در حال تبدیل به مشکلی جدی است. رویکردهای ضد اسپم

کلیدی شامل فیلترینگ، پست مجدد، هشکس، و تصدیق اصالت فرستنده می باشد. (هشکس: این رویکرد راه حل دیگری برای اسپم است در اوایل دهه 1990 ارائه شد، ایده آن شبیه پست الکترونیک است، یعنی الصاق یک تمبر الکترونیک به هر ایمیل ارسالی).

Hacker

هکر

هکر در دنیای کامپیوتر کسی است که با سیستم های رایانه ای آشناست و میتواند با روش هایی خاص، بدون اجازه وارد آن ها شود. یکی از ابزار های متداول برای هک کردن، استفاده از نرم افزارها و سخت افزارهای جاسوسی جهت ورود غیر مجاز به سیستم های هدف و بهره گیری غیر مجاز از اطلاعات آن ها می باشد. (منبع 11)

Hand-Scan

هندسه دست

این تکنیک از تصاویر 3 بعدی دست و اندازه گیری پهنا، عرض و طول انگشتان و بند انگشتان استفاده می کند. به این ترتیب که کاربر دست خود را در فضای مشخص شده قرار می دهد و دوربین از بالا و کنار با تهیه تصاویر لازم اطلاعات خواسته شده را دریافت می کند. از این تکنولوژی بیشتر در کاربردهای 1:1 استفاده می شود و یکی از ساختاریافته ترین تکنولوژی های تجاری روز به شمار می رود که بعلاوه استفاده آسان و راحت از آن، کاربردش رشد سریعی دارد.

with hat Haker

هکر کلاه سفید

یک هکر که در امر ایمن سازی سیستم های اطلاعاتی تمرکز داشته و از نظر اخلاقی با سوء استفاده از سیستم های اطلاعاتی مخالف می باشد (منبع 23)

Computer Viruse

ویروس های رایانه ای

ویروس برنامه ای غیر مجاز و ناخواسته است که توسط یک برنامه ی دیگر و یا به صورت مستقل با نام های مجازی در سیستم هدف وارد شده و باعث ایجاد تغییرات نامطلوب در عملکرد آن می شود. بنابراین از نظر امنیت رایانه و شبکه های رایانه ای ویروس ها نیز می توانند اختلالاتی در عملکرد سیستم ایجاد نمایند. توانایی ویروس های کامپیوتری عبارتند از :
از بین بردن اطلاعات - در اختیار گرفتن منابع سیستم و هدر دادن آن ها - ایجاد صدمات نرم افزاری - ایجاد صدمات سخت افزاری - مختل کردن سیستم عامل و برنامه های دیگر (منبع 11)

Card Reader

کارت خوان

وسیله ای است که وقتی کارتی که دارای اطلاعات است در آن قرار داده می شود دستگاه آن اطلاعات را خوانده و آن ها را تشخیص می دهد. (منبع 44)

Encryption private key

کلید خصوصی رمز

کلید به کار رفته در رمزنگاری کلید عمومی که به یک هویت فردی تعلق دارد و باید به طور سری نگه داشته شود. (منبع 43)

کنترل دستیابی مجاز

ابزاری برای اطمینان یافتن از این که «دسترسی به منابع یک سامانه ی پردازش داده، تنها توسط کاربر های مجاز و به روش های مجاز قابل انجام است». به بیان ساده تر، یعنی فقط کاربران مجاز بتوانند به داده ها دستیابی داشته باشند. (منبع 43)

Cookie

کوکی

یک فایل که به درخواست یک پایگاه وب راه دور، روی دیسک سخت رایانه شما نوشته و یا از روی آن خوانده می شود. پایگاه وب درخواست می کند که فایل نوشته شود و در دفعات بعد دوباره محتویات آنرا می خواند. در بعضی موارد ممکن است حریم خصوصی کاربران را نقض کنند.

2- واژگان جنگ الکترونیک

Electronic Support Measures(ESM)

اقدامات پشتیبانی الکترونیک

کلیه اقدامات رهگیری، تعیین موقعیت، ضبط و ارزیابی و شناسایی انرژی الکترومغناطیس منتشر شده دشمن به منظور شناسایی و کسب اطلاعات از انتشار دهنده و پشتیبانی از عملیات نظامی خودی انجام می‌گیرد را اقدامات پشتیبانی الکترونیکی یا ESM می‌گویند. (منبع 12)

Electronic Counter Measures (ECM)

اقدامات ضد الکترونیکی

اقدامات متقابل یا ضد الکترونیکی عبارت است از اقداماتی که برای جلوگیری، درهم گسیختن یا کاهش استفاده دشمن از طیف امواج الکترومغناطیس انجام می‌شود. (منبع 12)

ECM

اقدامات ضد پارازیت

اساسی‌ترین اقدام جهت مقابله با پارازیت رسانی ایجاد قابلیت انتقال سریع فرکانس (Frequency Agility) در رادار است. در رادارهایی که از این قابلیت بهره‌مند هستند فرکانس انتشار رادیویی ثابت نیست و بطور مداوم تغییر می‌کند (منبع 12)

Electronic Counter-Counter Measures

اقدامات ضد الکترونیکی

جلوگیری از تضعیف انتشارامواج خودی بوسیله دشمن که به اقدامات ضد- ضد الکترونیکی (ECCM) مشهور است. (منبع 12)

Noise Jamming

پارازیت اغتشاشی

در این روش یک سیگنال اغتشاشی که همانند فرکانس رادار هدف می‌باشد ارسال می‌شود تا گیرنده رادار را اشباع کند و در نتیجه نمایش دهنده رادار با رنگ سفید یک دست پوشیده می‌شود. در این حالت کاربر رادار سردرگم می‌شود و قادر به تشخیص هیچ هدفی نیست. (منبع 12)

Electronic Jamming

پارازیت رسانی الکترونیکی

عبارت است از ایجاد تشعشعات و یا تجدید انتشارات عمدی انرژی الکترومغناطیسی جهت مختل نمودن سیستم‌ها و تجهیزات الکترونیکی دشمن (منبع 12).

Signaling Intelligence

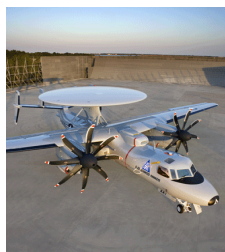
جاسوسی سیگنالی

جمع آوری و ضبط اطلاعات حاصل از رهگیری و تجزیه و تحلیل این امواج که ممکن است از سیستم های راداری و تسلیحات وابسته به آنها و یا از سیستم های مخابراتی باشد، جاسوسی سیگنالی می گویند. (منبع 12)

Commiucation Intelligence

جاسوسی مخابراتی

جمع آوری و ضبط اطلاعات حاصل از رهگیری و تجزیه و تحلیل این امواج آن بخش از اطلاعات که مربوط به سیستم های مخابراتی است را جاسوسی مخابراتی می گویند (منبع 12)

Electronic warfare

جنگ الکترونیک

اقداماتی است جهت کاهش یا ممانعت از بهره برداری دشمن از طیف امواج الکترومغناطیس در عین حال حراست از بهره برداری نیروهای خودی از این طیف. جنگ الکترونیک شامل سه عنصر اصلی زیر است : جنگ الکترونیک فعال ECM - اقدامات ضد-ضد الکترونیک ECCM - اقدامات پشتیبانی الکترونیکی ESM (منبع 12)

Chaff

چف

چف عبارت است از رشته های فلزی یا پوشش داده شده با فلز که تقریباً نصف طول موج امواج راداری است که قصد فریب آن را دارد و بصورت یک ابر در فضا رها می شود تا انعکاس راداری فریبی فراهم کنند چف های مدرن امروزی از جنس فایبر گلاس یا Mylar است و با روکش آلومینیومی پوشانده می شوند. (منبع 12)

Stealth

خفیه کاری

تکنیک های خفیه کاری هنوز بصورت اسنادی با طبقه بندی بسیار سری نگهداری می شوند و اطلاعات فنی بسیار جزئی در این رابطه در دسترس است برای یگانهای هوایی این اقدامات شامل

کاهش سطح مقطع راداری ، کاهش انتشارات حرارتی در محدوده مادون قرمز و ماوراء بنفش و پوشش بدنه با مواد جاذب امواج راداری است. (منبع 12)

Gyroscop

ژیروسکوپ

یکی از مسائل مهم در کنترل پرواز موشک و هدایت آن به سمت هدف (یا نقطه مورد نظر) اطلاع از موقعیت پروازی موشک (مسیر پروازی) و میزان حرکت و چرخش در سه محور دوران، سمت و ارتفاع می باشد. اما پس از شلیک موشک با توجه به چرخش کره زمین و حرکت موشک در محورهای سه گانه خود، تعیین و تشخیص میزان انحراف موشک از مختصات و محورهای تعیین شده و مقایسه ی آن با مختصات نقطه ی پرتاب و موقعیت هدف بسیار مهم می باشد. از طرفی امکان انجام این کار و هدایت صحیح موشک بدون وجود یک مبنا و مرجع که همه مختصات با آن سنجیده شود، میسر نمی باشد. ژیروسکوپ یک وسیله ای است که امکان این امر را فراهم می آورد.

C4I

سامانه فرماندهی و کنترل

این اصطلاح به محدوده ای از عملیات و تجهیزات و ساز و برگ نظامی جهت تحت نظر داشتن مداوم موارد مشکوک و حرکات دشمنان، ارتباطات در زمان جنگ و صلح و بهره برداری از امکانات ماهواره های جنگی، ارتباطات رادیویی و راداری ، امکان ایجاد اختلال در ارتباطات دشمن و شناسایی حملات احتمالی و آمادگی برای ضد حملات و استفاده از تجهیزات هدایت کننده عملیات گفته می شود . سامانه های فرماندهی (Command) ، کنترل (Control) ، ارتباطات (Communication) ، کامپیوتر (Computer) و اطلاعات نظامی (Intelligence) « یا C4I نامیده می شود. (منبع 29)

Missile guidance system

سیستم هدایت موشک

منظور از سیستم های هدایت، چگونگی دریافت یا ارسال فرامین به موشک به منظور تصحیح خطا

و هدایت به سمت مسیر اصلی می باشد. تمامی انواع موشک های هدایت شونده (با هر نوع سیستم هدایتی) دارای سیستم حلقه بسته کنترل می باشند.

GPS Navigational guidance

سیستم هدایت ناوبری با GPS

این سیستم هدایت بر اساس اطلاعات دریافتی از GPS استوار می باشد. GPS با دریافت اطلاعات از حداقل 4 ماهواره و انجام محاسبات لازم، موقعیت نقطه ی استقرار خود را با دقت بالا تعیین می نماید. با نصب سیستم GPS در موشک های هدایت شونده (بالستیک، کروز) کامپیوتر موشک، موقعیت دقیق موشک را محاسبه و آنرا در مسیر صحیح هدایت می کند.

Active Electronic Deception

فریب الکترونیک فعال

با استفاده از پارازیت و نویز می توان تعداد زیادی هدف کاذب الکترونیکی در اطراف یگان دشمن ایجاد نمود و کاربر رادار را که سعی در انتخاب هدف برای شلیک سلاح دارد را گیج نمود. حضور این اهداف الکترونیکی کاذب در نمایش دهنده رادار حالتی کاملاً حقیقی دارد و اپراتور یا کنترل کننده رادار را سردرگم خواهد کرد. (منبع 12)

Passive Electronic Deception

فریب الکترونیکی غیر فعال

استفاده از فریب دهنده ها (Decoys) بخشی دیگر از اقدامات ضد الکترونیک فریبی است پس از دریافت هشدار حمله حتمی یک موشک، یگان مدافع شروع به پراکندن الگویی از فریب دهنده های مختلف پیرامون خود می کند که به این ترتیب یگان حمله کننده تعدادی هدف را به شکل گروهی مشاهده می کند مهمترین فریب دهنده ها عبارتند از: 1- چف یا باریکه (Chaff) برای فریب راداری 2- فلیر (Flare) برای فریب مادون قرمز 3- فریب دهنده های سه کنج. (منبع 12)

Imitative Deception

فریب تقلیدی

عبارت است از پخش و ارسال انتشارات روی کانال دشمن به گونه ای که انتشارات خود دشمن تقلید شود. (منبع 12)

Manipulative Deception

فریب جعلی

عبارت است از تغییر و یا وانمود سازی انتشارات الکترومغناطیسی خودی به منظور فریب دشمن. (منبع 12)

Flare deceptor

فریب دهنده فلیر

رایج ترین اقدام مقابله برای فریب جستجوگر مادون قرمز استفاده از نوعی فریب دهنده به نام شراره یا فلیر (Flare) است که پس از پرتاب مشتعل شده و منبع حرارتی جذاب تری را برای موشکی که در حال حمله است فراهم می نماید . (منبع 12)

Triangle deceptor

فریب دهنده های سه کنج

انعکاس دهنده های یکی دیگر از وسایل منعکس کننده امواج الکترومغناطیس هستند که از سطوح صیقلی تخت به شکل هرم ساخته می شوند و علی رغم کوچک بودن سطح انعکاس راداری بزرگی دارند و مقدار زیادی از انرژی رادار را پس از دریافت منعکس می نمایند . این وسایل پس از پرتاب در هوا چرخش و نوسان نموده و روی صفحه رادار بصورت یک هدف متحرک بسیار بزرگ ظاهر می شوند (منبع 12)

Simulative Communication Deception

فریب مخابراتی تقلیدی

عبارت است از وارد شدن به سیستم مخابراتی دشمن و تقلید کردن انتشارات جهت گمراه کردن کاربر مخابرات و یا مختل کردن سیستم های مخابراتی. انواع تکنیک های فریب تقلیدی مخابراتی عبارتند از: 1- اختلالات در سیستم ترافیک 2- قطع متناوب پیام 3- مختل نمودن مدار کنترل فرکانس اتوماتیک (AFC) و ... (منبع 12)

imitation Communication Deception

فریب مخابراتی جعلی

در اقدامات فریب جعلی باید فعالیت نیروهای خودی و دوست را که فرضی بوده و وجود خارجی ندارند به روشهای زیر به تصویر بکشیم :

- ناوی که در ساحل و یا بندر است می تواند روی مدار عملیاتی و یا اجرای پیام های رد و بدلی وانمود کند که در حال شرکت در عملیات است . (منبع 12)

Electronic Deception

فریب الکترونیکی

عبارت است از ایجاد تشعشعات ، تغییر جهت ، جذب ، انعکاس و پخش مجدد انرژی الکترومغناطیسی بطور عمدی به گونه ای که دشمن را در تفسیر و بکار بردن اطلاعات دریافتی از طریق سیستم های الکترونیکی مربوطه گمراه نماید (منبع 12)

Radar detecting reduction

کاهش امکان شناسایی رادار

کاهش امکان شناسایی رادار دربرگیرنده اقداماتی است که مانع دسترسی دشمن به اطلاعات هدف

می‌گردد. این اقدامات عبارتند از: استتار، کاهش سطح صدا، کاهش میزان حرارت، تقلیل سیگنال‌های الکترومغناطیس، استتار از دید رادار و ابزارهای استتار

کاهش سطح مقطع راداری Reduction of radar cross section (RCS)

هدف از آن به حداقل رساندن انرژی امواج انعکاسی رادار دشمن و انحراف امواج بازگشتی در راستای نامناسب می‌باشد. به این منظور اقداماتی انجام می‌شود که مهمترین آنها به شرح زیر می‌باشد:

1- مخفی نمودن تسلیحات درون دهلیزهایی داخل بدنه شناور و یا هواپیما

2- انتقال دادن تجهیزات از قبیل آنتن رادارها به داخل بدنه . . . .

موشک هدایت شونده Guidance missile

موشکی است که اطلاعات نقطه ی پرتاب و اطلاعات نقطه ی اصابت (هدف) و مسیری را که باید طی کند دریافت کرده و به سمت هدف پرواز می‌کند.

هدایت ناوبری Navigational guidance

مشخصه اصلی هدایت ناوبری اینست که موشک، کامپیوتر هدایت و اطلاعات مربوط به موقعیت موشک را که از تجهیزات یا سنسورهای مربوطه (درون موشک) بدست می‌آید را درون و همراه خود حمل می‌کند. اگرچه در مورد اهداف متحرک نیز سیستم هدایت ناوبری بکارگیری می‌شود که این حالت تا فاز هدایت نهایی ادامه می‌یابد. رایج ترین نوع هدایت ناوبری (NG)، هدایت اینرسی می‌باشد دو نمونه زیر مجموعه هدایت ناوبری عبارتند از: هدایت ناوبری صفحه پایدار (stable table) و هدایت ناوبری اینرسی strap down (منبع 38)

هدایت هومینگ غیرفعال Passive Homing

اساس هدایت غیر فعال بر دریافت انرژی طبیعی که از هدف منتشر یا منعکس می‌شود، قرار دارد. سنسور (حساسه) درون موشک از این انرژی جهت ردیابی و تعقیب هدف استفاده می‌نماید. مانند موشک های ضد رادار (که از تشعشع صادر شده از رادار جهت هدف یابی و انهدام آنها استفاده می‌کند). (منبع 38)

هدایت هومینگ فعال Active Homing

یک سیستم هدایت آشیانه یاب فعال، دارای منبع انرژی داخلی در موشک می‌باشد بخش فرستنده امواج راداری را به سمت هدف ارسال می‌نماید. این امواج پس از برخورد به هدف (هواپیما، یا ...) منعکس شده و بخشی از امواج برگشتی توسط آنتن و گیرنده موشک دریافت می‌گردد. (منبع 38)

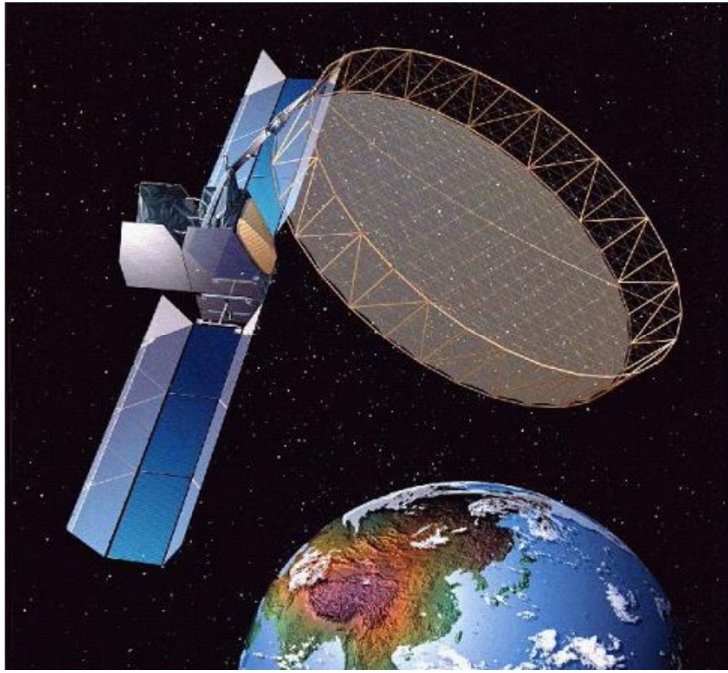
فصل سوم

واژگان اطلاعات، امنیت و تهدیدات نرم (جنگ روانی، رسانه و...)

۱- واژگان اطلاعات، امنیت

۲- واژگان تهدیدات نرم (جنگ روانی، رسانه و...)

۳- واژگان فرهنگی

1- واژگان اطلاعات و امنیت

ارزیابی آسیب پذیری امنیتی

فرآیند ارزیابی آسیب پذیری امنیتی، متدولوژی مبتنی بر ریسک و اجرا می باشد. کاربر می تواند مفاهیم مختلفی از شکل گیری روش کلی ارزیابی آسیب پذیری امنیتی را بر اساس ضوابط اجرایی انتخاب نماید. راه حل 5 مرحله ای متدولوژی ارزیابی آسیب پذیری امنیتی به شرح زیر می باشد:

مرحله 1: شناسایی زیرساخت - مرحله 2: ارزیابی تهدید - مرحله 3: تحلیل آسیب پذیری - مرحله 4: ارزیابی ریسک مرحله 5: تحلیل اقدامات پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در زیرساخت

Strategy

استراتژی

استراتژی (راهبرد) مجموعه برنامه های کلی و جامعی است که با توجه به منابع و امکانات سازمان، طریق نیل به آرمان ها و اهداف عالی سازمان را معین می سازد. «دکتر سیدمهدی الوانی»
راهبرد عبارت است از برنامه جامع و کاملی که بر مبنای آن نیل به اهداف اساسی سازمان تضمین می گردد. «دکتر علی رضائیان»

National Strategy

استراتژی ملی

علم و هنر بکارگیری قدرت ملی تحت هر شرایطی جهت پشتیبانی از سیاست ها و اهداف ملی.

Military Strategy

استراتژی نظامی

هنر و علم بکارگیری نیروهای مسلح یک کشور به منظور نیل به اهداف سیاسی ملی از طریق کاربرد زور یا تهدید به زور. (منبع 28)

Overhear

استراق سمع

استراق سمع می تواند از طریق خطوط تلفن (شنود از طریق کابل)، پست الکترونیکی، پیام های لحظه ای، و هر نوع ارتباطات که خصوصی محسوب می شود، انجام گردد. می توان با بکارگیری یک سرویس امنیت حریم خصوصی، از استراق سمع پیام ها جلوگیری کرد. (منبع 23)

Reconnaissance Counter Tenets

اصول ضد شناسایی

درک این واقعیت که دشمن با بهره‌گیری از توان بالای اطلاعاتی و روش‌های مدرن شناسایی، قابلیت آن را دارد که فعالیت‌های ما را سریعاً مورد شناسایی قرار دهد، ما را بر آن می‌دارد که هر چه بیشتر و بهتر به شناخت روش‌ها، تاکتیک‌ها و مسائل شناسایی دشمن همت گماریم و در حفظ اطلاعات خویش نیز کوشا باشیم. این اصول عبارتند از:

- (1) عملیات ضد شناسایی تنظیم و توجیه شود. (2) عناصر شناسایی دشمن، کشف و خنثی شوند.
- (3) نیروهای پرده‌پوشش در عمق، رده‌بندی شوند. (منبع 33)

Strategic Information

اطلاعات راهبردی

دانستنی‌هایی است مربوط به مقدرات، آسیب‌پذیری‌ها، راه‌کارهای احتمالی کشورهای خارجی که مورد استفاده تعیین‌کنندگان خط‌مشی کلی یک مملکت و یا مسئولین طرح‌ریزی اقدامات امنیت کشور در زمان صلح و یا هدایت عملیات نظامی در زمان جنگ را فرا می‌گیرد. این اطلاعات در مورد کلیه کشورها جمع‌آوری شده و با داشتن آنها می‌توان قدرت نظامی کشورهای دوست و متفق و یا متخاصم را برآورد نموده و در موقع لزوم از آن بهره‌برداری کنیم. (منبع 28)

Outsider Security Information

اطلاعات امنیتی خارجی

اطلاعات امنیتی خارجی معمولاً در خارج از قلمرو حاکمیتی یک کشور به دنبال اهداف، روش‌ها و شیوه‌های کاری سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی یا سازمان‌های جاسوسی سایر کشورها با اولویت دشمن، حریف و هدف می‌باشد. (منبع 35)

Insider Security Information

اطلاعات امنیتی داخلی

اطلاعات امنیتی داخلی در صحنه داخل مرزهای یک کشور فعال می‌باشد. این نوع سازمان‌ها در اولویت اول به دنبال اهداف اطلاعاتی و امنیتی در ارتباط با گروه‌های معاند و مخالف نظام و سیستم حکومتی و در اولویت دوم به دنبال کنترل اقشار و صنوف جامعه، گروه‌ها و احزاب رسمی، کنترل شخصیت‌های حکومتی، جلوگیری از نفوذ بیگانگان و جاسوسان به داخل نظام حکومتی و ... می‌باشد. (منبع 35)

Military intelligence

اطلاعات رزمی

اطلاعات رزمی (اطلاعات تاکتیکی) پیرامون سه موضوع جو، زمین و دشمن جمع‌آوری اطلاعات دارد. در جو موضوعات گوناگونی از قبیل شرایط آب و هوایی منطقه عملیات، درجه حرارت، فشار، باد (جهت، سرعت و میزان)، روشنایی، طلوع و غروب آفتاب و ماه و ... بحث می‌شود. (منبع 35)

اطلاعات نظامی

Martial information

اطلاعات نظامی بر اساس قلمرو و کاربرد صحنه عمل و سطوح جنگ به سه دسته اطلاعات استراتژیکی، عملیاتی و تاکتیکی طبقه‌بندی می‌گردد. اطلاعات استراتژیکی برای برنامه‌ریزی در وسیعترین سطح یک کشور و یا سطوح بالاتر (یعنی سطح بین‌المللی) به کار می‌آید. اطلاعات عملیاتی برای برنامه‌ریزی در چارچوب صحنه جنگ در داخل یک کشور به کار می‌آید. اطلاعات تاکتیکی که گاه از آن به عنوان «اطلاعات رزمی» نیز یاد می‌شود، بر برنامه‌ریزی و هدایت نبرد در صحنه محدودی از یک جنگ تمرکز دارد. (منبع 35)

اقدام پنهان

Secret Action

اقدام پنهان، در فرهنگ لغت اطلاعاتی، عبارت از تلاش یک کشور در دنبال نمودن اهداف سیاست خارجی خود، از طریق انجام برخی اقدامات مخفیانه به منظور تأثیرگذاری بر رفتار کشور دیگر یا تأثیر بر حوادث و شرایط سیاسی، نظامی، اقتصادی و اجتماعی آن است. (منبع 36)

اقدامات جاسوسی

intelligence Measures

جمع آوری اطلاعات و فعالیت‌های حفاظتی مربوط به آن مانند: جاسوسی و فعالیت‌های زیرکانه دیگر، خرابکاری یا ترور افراد مهم؛ یا فعالیت‌های خرابکارانه تروریستی در مورد مقامات کشورها.

اقدامات ضد امنیتی

اقدامات ضد امنیت را می‌توان به اقدامات ضد امنیتی خارجی و داخلی تقسیم کرد اما گاهی کشیدن مرز بین اقدامات ضد امنیتی خارجی و اقدامات ضد امنیتی داخلی و تعیین این که فلان اقدام دقیقاً خارجی است یا داخلی، کار دشواری است. با این حال برخی از اقدامات ضد امنیتی را می‌توان خارجی تلقی کرد حتی اگر از زمینه‌های داخلی استفاده شود از آن جمله می‌توان از اقدامات نظامی یا مداخله نظامی و تبلیغات نام برد. در مقابل، ضعف بنیان‌های اقتصادی و بی‌ثباتی سیاسی و اجتماعی را می‌توان در درجه‌ی اول در زمره اقدامات ضد امنیتی داخلی محسوب داشت. (منبع 28)

اقدامات ضد تروریستی

Antiterrorism Measures

اقدامات پیشگیرانه برای کاهش آسیب‌پذیری اشخاص، نیروها و اموال از حملات تروریستی. (منبع

44)

امنیت خارجی

Outsider security

به مجموعه توانایی‌های یک کشور اعم از سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، جغرافیایی، نظامی

و در حفظ تمامیت ارضی اقتدار و حاکمیت ملی، استقلال سیاسی در مقابل تهدیدات خارجی در حضور منطقی و مناسب در عرصه بین‌المللی بیان می‌شود. (منبع 28)

Insider security

امنیت داخلی

به توانایی دولت یا حکومت جهت برقرار نمودن نظم، قانون، آرامش و برآوردن نیازها و خواسته‌های منطقی مردم کشور گفته می‌شود. (منبع 28)

Operation Security

امنیت عملیات

عبارت است از اقداماتی که به منظور حفظ امنیت و افزایش توان غافلگیری تاکتیکی صورت می‌پذیرند. این اقدامات شامل امنیت اطلاعات مخابره شونده، کاهش امکان شناسایی بر روی رادار، امنیت فیزیکی و اطلاعات می‌باشد. امنیت عملیات هم چنین شناسایی، حفظ یا کنترل شاخص‌هایی که ممکن است توسط سازمان‌های جاسوسی دشمن مورد استفاده قرارگیرند را نیز در بر می‌گیرد (منبع 23)

Information security

امنیت اطلاعات

اصطلاحی که به تضمین امنیت، نه تنها در سیستم‌های اطلاعات، بلکه در تمام جوانب حفاظتی بر تمام انواع اطلاعات دلالت دارد. (منبع 23)

Physical security

امنیت فیزیکی

سیستم‌های امنیتی و مشخصات معماری که بهبود سیستم‌های حفاظتی را سبب می‌شود. بطور مثال: شامل حصار کشی، درها، دروازه‌ها، دیوارها، گردان درها، قفل‌ها، ردیاب‌های حرکتی، موانع وسیله نقلیه و شیشه‌های سخت شده. (منبع 22)

Defence goals

اهداف تدافعی

اهداف تدافعی به آن دسته از اهدافی گفته می‌شود که دشمن یا حریف، همواره به دنبال ضربه زدن به این اهداف یا شناخت نقاط آسیب‌پذیر آن است. در صورتی که اینگونه اهداف مورد تعرض دشمن قرار بگیرند، به امنیت و منافع ملی در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، نظامی و اطلاعاتی خدشه وارد می‌شود. مثل: تأمین امنیت ملی کشور. (منبع 35)

Attack goals

اهداف تهاجمی

به آن دسته از اهداف گفته می‌شود که از دشمن یا حریف مورد شناسایی قرار می‌گیرد تا در هنگام لزوم بتوان بر او ضربه زد. این قبیل اهداف در کشورها به ترتیب اولویت دشمنی آن‌ها با ما، مورد

جمع‌آوری اطلاعات فرار می‌گیرد تا بتوان با شناخت دقیق از آسیب‌پذیری‌ها، بر او هجوم نموده و موجب شکست آن کشور شد. (منبع 35)

Estrategy Informations Estimat

برآورد اطلاعات استراتژیکی

برآورد تهدیدات داخلی و خارجی، تعیین ضعف‌ها، آسیب‌پذیری‌ها، قابلیت‌ها و توانایی‌های ملی و بهره‌گیری از فرصت‌های موجود در عرصه داخلی و خارجی، مستلزم تهیه برآورد اطلاعات استراتژیکی از محیط ملی و محیط بین‌المللی است. برآورد اطلاعات استراتژیکی به عنوان پایه و اساس تهیه خط‌مشی‌ها و طرح‌های ملی (سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و نظامی) یک کشور به کار می‌رود. (منبع 36)

Counterterrorism

برخورد با اقدامات تروریستی

جلوگیری، حفاظت برای پاسخ به اقدامات تروریستی.

News nurture

پرورش اخبار

پرورش اخبار یکی از مهمترین مراحل مدار اطلاعاتی است که طی آن اخبار به اطلاعات تبدیل می‌گردد. پرورش اخبار در سه مرحله صورت می‌گیرد: ثبت اخبار - ارزیابی - تفسیر (منبع 35)

Steganography

پنهان‌نگاری

به طور کلی، این فرایند پنهان کردن اطلاعات یا «پوشیده نوشتن» است. به شکل تخصصی‌تر، در محیط دیجیتال، پنهان‌نگاری شامل داده‌ها یا عکس‌های پنهان در فایل‌های دیگر است به طوری‌که از منظر افرادی که از مضمون سری (مخفیانه) آنها بی‌اطلاعند، بدون تغییر به نظر می‌رسند. (منبع 23)

Equipment of Without Director

تجهیزات بدون سرنشین دریایی

تجهیزات آبی خودکار یا کنترل از راه دور می‌باشند که می‌توانند بر روی آب شناور باقی بمانند. این وسایل بدون سرنشین طولی حدود 1/5 تا 16 متر و وزنی در حدود 450 الی 900 کیلوگرم دارند. از این شناورها می‌توان برای جستجو و نقشه‌برداری دریایی و عملیات اقیانوس‌شناسی استفاده کرد. این دستگاه‌ها دارای تجهیزات صوتی و تصویری و سیستم ممانعت از برخورد با مانع می‌باشد. (منبع 33)

Vocation terrorism**تروریست حرفه‌ای**

تروریست حرفه‌ای کسی است که ترور، شغل و حرفه وی محسوب می‌شود. این دسته از تروریست‌ها بسیار خطرناک هستند و دارای روش کار مخصوص به خود می‌باشند. تروریست‌های حرفه‌ای بر دو دسته‌اند. دسته اول این افراد، عموماً یا عضو سرویس‌های اطلاعاتی برخی کشورها هستند یا از پشتیبانی این سازمان‌ها برخوردارند و به صورت مقطعی برای آنها مأموریت انجام می‌دهند. (منبع 35)

Global Terrorism**تروریسم جهانی**

اهداف آن بین‌المللی است و مجریان آن در نقاط مختلف دنیا می‌توانند به شکل زنجیره‌ای، برای نیل به اهدافی مشترک تلاش کرده، از آخرین پیشرفت‌های فناوری در کسب اطلاعات بهره‌گیرند. تروریست‌های بین‌المللی از روش‌های به دقت طراحی و سازماندهی شده استفاده می‌کنند. آنها دارای ارتباطی گسترده با سازمان‌های جنایتکار مختلف بوده و از طرف آنها حمایت مالی می‌شوند. این گروه‌ها به دنبال ایجاد حداکثر تخریب ممکن به منظور جلب نظر رسانه‌ها برای گسترش وحشت در میان مردم هستند. بارزترین نمونه این گروه‌ها، سازمان القاعده به رهبری اسامه بن لادن است. (منبع 14)

Nationalist terrorism**تروریسم ناسیونالیستی**

عاملان این نوع تروریسم، افراد یا گروه‌هایی با ایده و اهداف استقلال‌طلبی متعصبانه هستند که گاهی خواستار ایالتی خود مختار یا در دست گرفتن کنترل منطقه‌ای خاص و در مواردی در پی سرنگونی دولت یک کشور یا براندازی کامل یک رژیم سیاسی به منظور جایگزینی آن با رژیم دیگری و یا صرفاً روی کارآوردن رژیم دیگری هستند. (منبع 14)

Cultueral & social Threats**تهدیدات اجتماعی و فرهنگی**

تهدیداتی هستند که به صورت رفتارهای جمعی، مبتنی بر باورها و یا واکنش‌های فرهنگی در یک جامعه یا اجتماع معین در زمان و یا مکان معین بصورت رفتارهای مغایر با ارزش‌های حاکم بر جامعه بروز می‌کند. مثال: (1) خود باختگی: یعنی اینکه انسان‌ها آداب و سنن کشور و ملت خود را فراموش کنند و تحت تأثیر و فرهنگ بیگانگان قرار گیرند (2) تبعیض نژادی و اختلاف قومی، مذهبی (منبع 28)

Economic Threats**تهدیدات اقتصادی**

خطراتی که رشد و توسعه پایدار اقتصاد جامعه را به هر نحوی مختل سازد مثل تحریم، رکود و ...

یا به موازات رشد جمعیت در یک کشور، چنانچه توسعه اقتصادی متوازن نباشد و مسئولین آن کشور هم قادر به پاسخگویی مردم نشوند، جامعه با تهدید اقتصادی مواجه خواهد شد. (منبع 28)

Water syber Threats

تهدیدات سایبری آب

اختلال فیزیکی در یک شبکه کنترل نظارتی و جمع آوری داده - حمله به یک سامانه کنترل مرکزی با ایجاد تخریب های همزمان - حملات الکترونیکی با استفاده از کرم ها یا ویروس ها - انسداد شبکه - اطلاعات فریبنده برای از بین بردن اثر کلر یا اضافه نکردن مواد گندزدا برای فراهم کردن شرایط رشد میکروب ها.

Politic Threats

تهدیدات سیاسی

عوامل سیاسی که عبارت است از نوع، ماهیت، روش و نحوه برقراری و اداره کشور از نظر قانون اساسی و قوای سه گانه (مجریه، مقننه، قضائیه) می باشد، ممکن است در یک کشور عوامل زیر مورد تهدید قرار بگیرد. (1) حکومت از نظر نحوه اداره (2) حکومت از نظر نحوه برقراری (منبع 28)

Transteritorial Threats

تهدیدات فرامنطقه‌ای

برخی مواقع امنیت یک کشور از سوی قدرت های جهانی تهدید می شود، این تهدید اغلب به بهانه حمایت از متحد یا متحدین این قدرت ها و در قالب یک ائتلاف نظامی، امنیتی و بیشتر تحت عنوان حفظ امنیت جهانی و بین المللی و مقابله با ناامنی صورت می گیرد مثل: حضور نظامی امریکا در منطقه خلیج فارس به بهانه دفاع از کشورهای هم پیمان خود (منبع 28)

Intelligence

جاسوسی

عمل تجسس با بدست آوردن اسرار محرمانه از دشمنان یا رقبا برای رسیدن به مقاصد نظامی، سیاسی یا تجاری. پیشرفت های رخ داده در فناوری اطلاعات و توسعه و تکامل ابزار ذخیره سازی کوچک و پنهان به مخاطرات جاسوسی به شکل قابل ملاحظه ای افزوده اند (منبع 22)

Organaze Crimes

جرائم سازمان یافته

فعالیت های غیر قانونی که توسط سازمان های خلاف کار رسمی بصورت سیستماتیک انجام می شود. فناوری اطلاعات پیشرفته اشکال بدیهی از جرائم سایبری سازمان یافته را تعریف می نماید. (منبع 23)

Secret Collection

جمع‌آوری پنهانی

منظور جمع‌آوری اخباری است که حریف می‌خواهد آنها را مخفی نگه‌داشته و به وسیله اقدامات مختلف حفاظتی از آن حفاظت کند.

جمع‌آوری اخبار به دو صورت آشکار (جراید، صدا و سیما و....) و پنهانی (مواردی که در دسترس عده ای خاص است) انجام می‌گیرد. (منبع 36)

Information warfare

جنگ اطلاعات

جنگ اطلاعاتی یک نوع درگیری‌های نظامی است که سیستم‌های اطلاعاتی به طور مستقیم یا غیرمستقیم مورد تهاجم واقع شده یا از آنها دفاع می‌شود تا بدین ترتیب داده‌ها، دانش، باورها یا پتانسیل جنگجویی دشمن افت کرده یا کاملاً نابود شود و در عین حال داده‌ها، دانش، باورها، و میل جنگجویی نیروهای خودی حفظ شود. (منبع 5)

Invironment warfare

جنگ محیطی

جنگ محیطی، جنگی است که در آن محیط به منظور اهداف نظامی و خصومت آمیز دست کاری می‌شود. جنگ محیطی شامل آسیب‌های وارد شده در اثر دست کاری‌های ایجاد شده در حوزه‌های اتمسفر - لیتوسفر و .... است .

برای مثال آتش سوزی‌های نفتی یک فاجعه اکولوژیکی بود که شاید بتوان آن را بعد از حادثه چرنوبیل از بزرگترین و مهمترین فجایع اکولوژیکی محسوب نمود که تاثیر بسیار زیادی در تخریب اکوسیستم، آلودگی آب‌های جاری و زیر زمینی و از بین رفتن گونه‌های گیاهی به عهده داشت. (منبع 14)

Security sanctum

حریم امنیتی

عبارت است از محدوده و منطقه‌ی بعد از حریم حفاظتی که در آن امنیت مورد نیاز جهت استقرار اهداف دفاعی و حفاظتی تأمین می‌گردد.

Safty sanctum

حریم ایمنی

عبارت است از محدوده‌ی داخلی یک مجموعه‌ی حفاظت شده که می‌بایست استاندارد ایمنی و حفاظتی در آن رعایت گردد.

Protection sanctum

حریم حفاظتی

عبارت است از محدوده خارجی و پیرامونی یک مجموعه حفاظت شده که اقدامات تامین در آن، به منظور مراقبت و حراست از اهداف حفاظتی و ممانعت از ورود عناصر غیر مجاز به مرحله اجرا گذارده می شود (منبع 12)

Social engineering attack

حمله مهندسی اجتماعی

روش به دست آوردن اطلاعات محرمانه با استفاده از کاربران مجاز. یک مهندس اجتماعی به طور کلی از تلفن و اینترنت برای فریب یک شخص جهت آشکار کردن اطلاعات حساس استفاده می کند یا آنها را وادار به انجام کاری می کند که مخالف قوانین اداری باشد. (منبع 23)

Doctorin

دکترین

عبارتست از اصول اساسی است که نیروهای مسلح یا عناصر تابعه اقدامات خود را در پشتیبانی از هدف های ملی بر مبنای این اصول هدایت می نمایند. (منبع 28)

Military Doctorin

دکترین نظامی

دکترین نظامی عبارت است از بیان نظریات پذیرفته شده دولت در رابطه با مسائل مربوط به ارزیابی سیاسی جنگ آینده. محتوا و ماهیت دکترین نظامی یک کشور تا اندازه ای متأثر از وضعیت جغرافیایی، ویژگی های ملی مردم، اقتصادی، سیاسی و همچنین موضعگیری های دول همسایه و روابط متقابل با آنها می باشد. (منبع 28)

public diplomacy

دیپلماسی عمومی

عبارت است از کاربرد ابزارهای بین فرهنگی و ارتباطات بین المللی در سیاست خارجی، و به عبارتی " برنامه های مورد حمایت دولت ". (منبع 16)

Critical Infrastructure

زیرساخت های حیاتی

سیستم ها و دارایی های فیزیکی یا مجازی، برای کشور بسیار حیاتی است که فقدان یا تخریب چنین سیستم ها و دارایی ها اثرات زیادی بر امنیت، امنیت و اقتصاد ملی، امنیت و سلامت عمومی و هرگونه ترکیبی از این موارد را دارد. (منبع 22)

Grid-Wire Sensor**سنسور سیم خاردار**

سنسوری شامل سیم های الکتریکی پیوسته که به یکدیگر متصل شده اند. از سیم ها یک جریان الکتریکی عبور می کند و وقتی که جریان سیم ها قطع می شود سنسور آن را تشخیص می دهد. این سنسورها نیروهای ورودی به دیوارها، درها، پنجره ها، سقف ها، و قسمت های دیگر را می توانند تشخیص دهند.

Optical fiber Sensor**سنسور فیبر نوری**

سنسوری که به تغییر و کشش در فیبرهای نوری حساس است. اما این سنسور بیشتر روی سیگنال های الکتریکی که از فیبرهای نوری ایجاد می شود، حساس است و تغییر در این سیگنال ها توسط سنسور تشخیص داده می شوند.

Security policy**سیاست امنیتی**

عبارتی است که مشتمل بر تمامی مقررات، قوانین، روش ها، و تمریناتی که یک سازمان برای برقراری و حفظ قابلیت اعتماد و امنیت اطلاعات با آنها سروکار دارد، می باشد. (منبع 23)

Combat management system**سیستم مدیریت صحنه نبرد**

سیستم عامل نرم افزاری - مغز افزاری مدیریت در صحنه نبرد را می توان C4I گفت، که زمینه برتری اطلاعاتی و شناختی را از طریق تعامل پذیری و شبکه سازی تمام عناصر اطلاعاتی و دانشی دخیل در فرماندهی و کنترل فراهم آورده و امکان برقراری ارتباطی سالم و امن در بهترین زمان ممکن بین نیروهای صحنه نبرد و فرماندهی را ایجاد می کند تا تصویر همه جانبه ای از فضای نبرد پدیدار شده و مدیریت جبهه امکان پذیر گردد.

Ashlon Spy Network**شبکه جاسوسی اشلون**

اشلون نام اختصاری یک سیستم نظارت جهانی بر ارتباطات بین المللی است، پنج کشور امریکا، انگلیس، کانادا، استرالیا و نیوزلند عضو این شبکه عظیم جاسوسی الکترونیکی در جهان هستند. شبکه اشلون حدود 120 ماهواره ارتباطی، اکتشافی و نظارتی، در مدار های ثابت دور زمین دارد. شنود همه وسایل ارتباطی اعم از انواع تلفن، فکس، اینترنت و ایمیل در سطح جهانی جزء مأموریت های این شبکه است. اطلاعات به دست آمده به حافظه مدرن ترین رایانه های قوی در امریکا ارسال می شود. این اطلاعات از «دیکشنری های اشلون» عبور کرده که شامل پایگاه داده کلمات کلیدی مرتب است.

تجهیزات ویژه اشلون قادر است بطور خودکار اطلاعات دریافتی را طبقه بندی و پردازش نموده و گزارش تهیه نماید. سیستم نظارت جهانی بر ارتباطات موسوم به اشلون را آژانس امنیت ملی امریکا اداره می کند. (منبع 43)

reconnaissance in map

شناسایی روی نقشه

این نوع شناسایی یکی از روش های سریع و قابل دسترس می باشد که طی آن با بررسی نقشه، مواضع دشمن و خودی، جاده ها، معابر وصولی، نحوه گسترش و... را مشخص نموده و تصویری از نحوه گسترش نیروهای خودی و دشمن را مشخص می نماید. (منبع 33)

under water sonics

شنودهای زیرآبی

تجهیزات شنود زیرآبی در کف اغلب دریاها و جهان مستقر گردیده اند. معبرها و گذرگاه های حساس دریایی زیر پوشش کامل اینگونه تجهیزات می باشند. این سیستم ها ضمن ارسال اطلاعات مربوط به عبور زیردریایی ها و کشتی ها در زمینه مطالعات ساختاری دریاها نیز فعال و کارآمد می باشند. (منبع 33)

Counter- intelligence

ضد اطلاعات

شامل کلیه اقداماتی است که به منظور مقابله و مبارزه با فعالیت های سازمان های اطلاعاتی حریف انجام می پذیرد (ضد جاسوس و...). (منبع 36)

Planning

طرح ریزی

طرح ریزی عبارت از ترسیم و تصویر دورنمای آینده سازمان است یا تلاشی هدایت شده به سوی جهتی خاص است. طرح ریزی شامل اقدامات مداوم در خصوص پرسنل، اطلاعات، لجستیک و عملیات می باشد که معمولاً قبل از انجام عملیات و گاهی هنگام عملیات صورت می پذیرد. (منبع 36)

Poletic cryptic operation

عملیات پنهان سیاسی

عملیات پنهان سیاسی نیز یکی از طرق نفوذ کشوری در کشور دیگر و خدشه دار کردن حاکمیت ملی آن کشور و احیاناً به خطر انداختن امنیت ملی آن است. عملیات پنهان سیاسی اشکال مختلفی دارد

که برخی از آنها ممکن است امنیت یک کشور را به طور جدی تهدید کند. از جمله عملیات پنهان سیاسی بیشتر شیوه تطمیع دولتمردان یک کشور، فعالیت تبلیغاتی مخفی و ترور رهبران سیاسی کشور مورد نظر را می‌توان نام برد. (منبع 28)

information operation

عملیات اطلاعاتی

عملیات اطلاعاتی عبارت است از هر گونه اقدامی که برای پشتیبانی از اهداف سیاسی و نظامی انجام می‌شود و از طریق تأثیرگذاری بر اطلاعات دشمن و بهره برداری و حفاظت کامل از اطلاعات خودی، تصمیم‌گیران را تحت تأثیر قرار می‌دهد. (منبع 11)

Optical fiber

فیبر نوری

کابلی برای انتقال اطلاعات به وسیله عبور و شکست نور از درون رشته های پلاستیکی شفاف یا شیشه ای.

Soft power

قدرت نرم

قدرت نرم، استفاده‌ی بهینه از فناوری‌های نرم در صحنه‌ی نبرد جهت تسلط بر اوضاع و کنترل صحیح نیروها و ابزارآلات نظامی و دفاعی است به گونه‌ای که در سایه‌ی اثربخشی این فناوری‌های نرم، توازن قوا را به سود خود و علیه دشمنان بر هم زده و به کیفیتی دست یابیم که موازنه‌ی قوا بر مبنای "قدرت نرم" به شیوه‌ای دلخواه فراهم آید. (منبع 11)

National security implemens

مؤلفه‌های امنیت ملی

مؤلفه‌ها عبارتند از :

مؤلفه سیاسی : منظور از مؤلفه سیاسی در شکل گیری امنیت ملی بیان نوع نظام، حکومت، قانون اساسی، شیوه اداره و هدایت کشور، سیاست گذاری در جهات مختلف، روابط و سیاست داخلی و خارجی می‌باشد چنانچه نظام سیاسی یک مملکت مورد حمایت و پشتیبانی مردم باشد و پیوندی عمیق و اساسی بین مردم و هیئت دولت برقرار گردد.

- مؤلفه اجتماعی و فرهنگی : عواملی که در مؤلفه اجتماعی و فرهنگی نقش اساسی داشته و موجب استقرار امنیت ملی در یک کشور می‌شود عبارتند از: جمعیت - وحدت ملی و انسجام - روحیه ملی - ایدئولوژی - ارزش‌های دینی و مذهبی (منبع 28)

Information Security Management

مدیریت امنیت اطلاعات

مدیریت امنیت فضای تبادل اطلاعات یکی از مدیریت‌های سازمان‌ها و شرکت‌ها خواهد بود که مسئولیت حفظ امنیت فضای تبادل اطلاعات (رایانه‌ای و غیر رایانه‌ای) را منطبق بر خط مشی امنیتی بر عهده دارد.

Controlled Perimeter

مرز و محدوده کنترلی

یک مرز و محل عبور فیزیکی که در آن قسمت ورود و خروج وسایل نقلیه و افراد کنترل می‌شود.

Key Resources

منابع کلیدی (حیاتی)

در قانون امنیت ملی، منابع کلیدی، منابع کنترل شده اختصاصی یا عمومی هستند که برای عملیات‌های اقتصادی و دولتی حیاتی می‌باشند. (منبع 22)

narco terrorism

نارکو تروریسم

نارکو تروریسم از سال 1983 که توسط «فرناندو بلاند تری» رئیس جمهور پرو ابداع شده، معانی متفاوتی داشته است. در ابتدا به خشونت بکارگرفته شده توسط قاچاقچیان مواد مخدر برای متأثر کردن دولتمردان یا جلوگیری از تلاش‌های دولت در توقف قاچاق مواد مخدر اطلاق می‌شد. در سال‌های اخیر تروریسم مواد مخدر توصیف‌گر شرایطی است که در آن، گروه‌ها از قاچاق مواد مخدر برای نیل به دیگر اهداف خود بهره می‌جویند. (منبع 14)

Protection Fence

نرده حفاظ

نرده‌هایی که با تکنولوژی‌هایی ساخته شده‌اند که اگر شخصی بخواهد با روش‌های مختلف مانند بالارفتن، خزیدن، یا بریدن از آنها عبور کند تشخیص داده و زنگ خطر به صدا در می‌آید.

Balanced Magnetic Switch

کلید مغناطیسی درب

سوئیچی که برای تشخیص باز بودن در استفاده می‌شود. این سنسورها همچنین می‌توانند برای پنجره‌ها، دروازه‌ها یا وسایل دیگر که در محل ورود و خروج هستند، استفاده شوند. (منبع 44)

2- واژگان تهدیدات نرم (جنگ روانی، رسانه و...)

Media tools

ابزار رسانه ای

ابزار رسانه ای همان رسانه های مورد استفاده در عملیات روانی جهت انتقال پیام هستند که به پنج دسته عمده شامل تلویزیون (عادی، خبری و ویژه)، رادیو، خبرگزاری ها، مطبوعات (نوشتاری) و اینترنت تقسیم می شوند و هر کدام قابلیت های مؤثری در امر انتقال پیام دارند و بطور مجزا قادر به اجرای بخش های تأثیرگذار هستند. این ابزارها به دلیل برد زیاد و فراگیر بودن، در تلقین و القای تحلیل ها، اخبار سیاسی و اجتماعی هدفمند، بیشترین تأثیرگذاری را بر طرز فکر و اراده مخاطبان دارند. (منبع 16)

Psychological action

اقدام روانی

به فعالیتی گفته می شود که در راستای عملیات روانی صورت گیرد و سعی در تأثیر گذاری بر افکار و رفتار طرف مقابل دارد.

Public Opinion

افکار عمومی

پدیده ای روانی - اجتماعی و خصلتی جمعی می باشد و عبارت است از ارزیابی و نظر مشترک گروهی اجتماعی در مسئله ای که همگان به آن توجه و علاقه دارند و در لحظه ی معینی، بین عده ی زیادی از افراد و اقشار مختلف جامعه نسبتاً عمومیت می یابد و عامه مردم آن را می پذیرند. افکار عمومی به صورت تأیید یا مخالفت با یک عمل، نظر، شخص و واقعه با خواسته، مطالبه، پیشنهاد و توصیه تجلی می یابد.

tally

بر چسب زدن

بر اساس این تکنیک، رسانه ها واژه های مختلف را به صفات مثبت و یا منفی تبدیل می کنند و آنها را به افراد و یا نهادهای مختلف نسبت می دهند. گاهی هدف از این عملکرد آن است که ایده، فکر و یا گروهی محکوم شوند بی آنکه استدلالی در محکومیت آنها آورده شود

Propagation

تبلیغات

واژه «تبلیغات» در فارسی زمانی در مقابل واژه «Propagation» قرار می‌گیرد که به معنای اشاعه، ترویج، تکثیر و رساندن صحیح یک مطلب است. از نظر «رابرتز» تبلیغات عبارت است از تلاش برای تأثیر گذاشتن بر دیگران، به منظور اقناع آنان و تغییر آرای آنان در قبال مسائلی معین. (منبع 11)

Gray propaganda

تبلیغات خاکستری

تبلیغاتی است که از منبعی بی‌هویتی منتشر می‌شود (منبع انتشار، هیچ هویتی برای خود مشخص نمی‌کند). قابلیت های آن عبارت است از:

1) اگر تبلیغات خاکستری، ماهرانه بکار گرفته شود می‌تواند با پرهیز از برچسب تبلیغات دشمن، مقبولیت کسب کند. 2) می‌تواند بدون تأثیر مخرب بر حیثیت منتشر کننده، از تم های احساسی استفاده کند.

Black propaganda

تبلیغات سیاه

تبلیغاتی است که به منبع غیرواقعی نسبت داده می‌شود. این تبلیغات وانمود می‌کند که از داخل سرزمین دشمن (یا سرزمین تحت اشغال دشمن) و یا نزدیکی های آن پخش می‌شود و البته گاهی نیز واقعاً همین طور است. نمونه‌های تبلیغات سیاه عبارتند از: 1) ایجاد شایعه 2) پخش تصاویر مستهجن 3) شعار و ...

Media war

جنگ رسانه ای

استفاده از رسانه برای تضعیف کشور هدف و بهره گیری از توان و ظرفیت رسانه ها (اعم از مطبوعات، خبرگزاری ها، رادیو، تلویزیون، اینترنت) و اصول تبلیغات به منظور دفاع از منافع ملی است. (منبع 16)

Psychological Warfare

جنگ روانی

به صورت‌های متعددی تعریف شده، وجه اشتراک تمام این تعاریف آن است که جنگ روانی تلاشی آگاهانه و نظامند برای تخریب یا تضعیف روحیه حریف یا دشمن است. (منبع 11)

مجموعه اقدامات تبلیغی - روانی است که کشور یا گروهی برای اثر گذاری و نفوذ بر عقاید و رفتار دولت و مردم در جهت مطلوب به پشتیبانی زمینه ها و ابزارهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی انجام می دهد (منبع 16)

Soft warfare

جنگ نرم

شامل هر گونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه ای می شود که جامعه هدف و گروه هدف را نشانه می گیرد و بدون درگیری نظامی رقیب را به انفعال یا شکست وا می دارد. جنگ روانی، جنگ اینترنتی، براندازی شبکه های رادیویی و تلویزیونی و شبکه سازی از اشکال جنگ نرم هستند.

البته تعاریف دیگری نیز از جنگ نرم بعمل آمده که جهت مزید آگاهی ایفاد می گردد:

1- جنگ تغییر باورها، استحاله عقاید و جابجایی دیدگاه ها با نگاه های رسانه های استکباری است!

2- جنگ مغزهاست، نه مرزها! جنگ دیدگاه هاست، نه قرارگاه ها!

3- جنگ تقدس زدایی از ارزش ها و شبهه افکنی در اذهان است!

4- جنگ تخریب اعتمادهای موجود به ارکان و مسئولان حاکمیت در ابعاد مشروعیت و کارآمدی!

(منبع 16)

Psychological operation

عملیات روانی

عملیات روانی عبارت است از اقدامات برنامه ریزی شده برای انتقال اطلاعات و شاخص های منتخب به طرف های مقابل با هدف تأثیرگذاری بر احساسات، انگیزه ها، قدرت تفکر و استدلال و در نهایت تغییر رفتار حکومت ها، سازمان ها، گروه ها، و افراد خارجی. به طور کلی هدف از انجام عملیات روانی القاء یا تشدید آندسته از نگرش ها و رفتارهای هدف است که مطابق میل نیروهای عمل کننده می باشد. (منبع 10)

Estrategic Psychological Operation

عملیات روانی استراتژیک

این عملیات، عموماً برای پیشبرد اهداف گسترده یا درازمدت و در هماهنگی با طرح ریزی استراتژیک کلی طراحی شده و معمولاً دارای تأثیراتی درآینده دور است. مخاطبان این عملیات، شهروندان و نظامیان دشمن که خارج از منطقه جنگی بسر می برند و همچنین کل جمعیت کشورهای دوست می باشند. (منبع 10)

Covert Psychological Operation

عملیات روانی پنهان

عملیات روانی پنهان عملیاتی است که منبع انتشار آن فاش نمی شود. این عملیات به گونه ای طراحی و اجرا می شود که دولت مسئول آن معلوم نباشد و یا اگر هم کشف شد، آن دولت بتواند

هرگونه دخالتی را انکار کند. عملیات روانی پنهان، معمولاً به وسیله تبلیغات سیاه و خاکستری به اجرا درمی‌آید. (منبع 10)

Tactical Psychological Operation

عملیات روانی تاکتیکی

این عملیات در منطقه جلویی نبرد و در پشتیبانی از عملیات نظامی تاکتیکی، طراحی و اجرا می‌گردد. مقاصد آن عبارتند از:

- 1- کاهش روحیه و کارایی رزمی دشمن. 2- افزایش تأثیر سلاح های سنگین از جمله بمب ها.
- 3- آشفته کردن و سردرگم کردن دشمن. (منبع 10)

psychological Operation

عملیات روانی

عملیات روانی شاخه ای از جنگ روانی است که به منظور تأثیر یا حصول تغییر در برداشت ها، عقاید و احساسات فرد یا گروه معین (دوست یا دشمن) در جهت پشتیبانی از اهداف و منافع کشور به کار می رود. (منبع 16)

3- واژگان فرهنگی

ritualism

آئین مندی

یک رفتار اجتماعی است، آئین مندان برعکس نوآوران و وسایل نهادی جامعه را ارج می نهند و پاس می دارند، بدون آنکه هدف را بشناسند و برای دستیابی به آن تلاش نمایند. اینان نسبت به هدف بی تفاوت بوده و با وسواس فرهنگی در خدمت وسیله در می آیند. (منبع 31)

Pathology

آسیب شناسی

آسیب شناسی عبارت است از "مطالعه و شناخت ریشه بی نظمی ها در ارگانسیم انسانی" بنابراین در مشابهت کالبد انسان با کالبد جامعه، اصطلاح آسیب شناسی اجتماعی برای مطالعه و ریشه یابی بی نظمی ها، انحرافات و مشکلات اجتماعی بکار می رود. (منبع 31)

Social Pathology

آسیب شناسی اجتماعی

رفتار اجتماعی و آسیب شناسی اجتماعی را می توان بوسیله شرایط سخت اقتصادی، تعارضات طبقاتی، تبعیض، سیاست های حکومتی یا تغییرات فناوری تبیین نمود. (منبع 31)

Individual Pathology

آسیب شناسی فردی

در این رویکرد، برای تبیین رفتارها و آسیب های اجتماعی تجربه های منحصر به فرد افراد در دوران کودکی، توانایی ها، انگیزه ها و صفات شخصیتی افراد مورد بررسی قرار می گیرد. براساس این نقطه نظر ویژگی ها و صفات شخصیتی و انگیزه های افراد می تواند برای توصیف و چرایی رفتار افراد نسبت به دیگران و آسیب شناسی اجتماعی مورد استفاده قرار گیرد. (منبع 31)

Military Pathology

آسیب شناسی نظامی

آسیب شناسی نظامی نیز حوزه ای از آسیب شناسی و علوم اجتماعی است که به توصیف، تبیین، پیش بینی و کنترل بی نظمی ها، مشکلات و انحرافات اجتماعی مانند، دزدی، اعتیاد، خودکشی و خودزنی، فرار انحرافات جنسی در سازمانهای نظامی می پردازد. (منبع 31)

Deviation from social malformation

انحراف از هنجارهای اجتماعی

از این دیدگاه، رفتار نابهنجار رفتاری است که به طور مشخص بامعیارها یا هنجارهای اجتماعی

مورد قبول جامعه متفاوت باشد. بدیهی است هنجارهای اجتماعی محدودیت‌های زمانی و مکانی خاص خود را دارند و اکثر هنجارهای اجتماعی قابل تعمیم به جوامع و زمان‌های مختلف نمی‌باشند. (منبع 31)

Demiurgeing

اهریمن سازی

در این تکنیک جنگ رسانه، مبلغ تلاش دارد تا تنفر و دشمنی جمعیت مخاطب را نسبت به عقیده، گروه و یا کشورهای خاص برانگیزد بنحوی که اگر گروهی منفور (از دیدگاه رسانه)، سیاست خارجی را پشتیبانی کند، صرفنظر از درست و یا نادرست بودن آن، وجهه منفی گروه حامی این سیاست را بزرگنمایی می‌کند و از این طریق بر مواضع جمعیت مخاطب اثر می‌گذارد.

Natural Language Process

پردازش زبان طبیعی

زیر شاخه‌ای از اطلاعات و زبانشناسی مصنوعی می‌باشد، که بر مطالعه علوم مربوط به زبان، سخن گفتن و مکانیزم تبدیل اطلاعات از بانک‌های اطلاعاتی کامپیوتر به زبان آوای طبیعی انسان، دلالت دارد. (منبع 23)

Malformation Recognition

تشخیص ناهنجاری

عمل یا درکی است که یک عمل یا حالت مخفی، پوشیده یا انحرافی یک شخص از حالت نرمال، شامل هم تمایلات خوب و هم بد را نمایش می‌دهد و رفتارهای غیرعادی را داخل سازمان‌ها، به عنوان شاخص‌های اولیه اختلال، نمایان می‌کند. (منبع 23)

Retreat

عزلت‌گزینی

کسانی که نه هدف‌های ارجدار جامعه را می‌پذیرند و نه وسایل مقبول دستیابی به آن اهداف را، ناگزیر یا کنج عزلت برمی‌گزینند و یا از جامعه می‌گریزند تا "برند گوهر خود را به خریدار دیگر بفروشند. (منبع 31)

Abnormal

ناهنجاری

عمل انحراف یا جدا شدن از نظم نرمال یا معمول، شکل، یا قانون می باشد که غیرعادی، عجیب و یا غیرنرمال باشد، تا حدی که هر دو تمایلات خوب و بد را در بر گیرد. (منبع 23)

segregat Opportunity theory

نظریه فرصت افتراقی

براساس دیدگاه فرصت افتراقی، جامعه و نهادهای حکومتی مسئول اصلی پدیدآمدن و شیوع نابهنجاری ها و آسیب های اجتماعی هستند. جامعه با توزیع ناعادلانه فرصت ها و امکانات دستیابی به موفقیت های مختلف، موجب پدیدآمدن "احساس تبعیض" در گروهی از افراد خود می شود. احساس تبعیض نیز افراد را برمی انگیزد تا برای تحقق اهداف خود، و زدودن فاصله خویش با افراد و گروه های برخوردار، به روش های نامشروع متوسل شوند و به کجروی های اجتماعی روی آورند. (منبع 31)

فصل چهارم

واژگان تهدیدات نیمه سخت (تهدیدات: NBC ، بمب گرافیتی و EMP)

۱- واژگان تهدیدات NBC (بیولوژیک، شیمیایی و هسته ای)

۲- واژگان تهدیدات EMP ، بمب گرافیتی

1- واژگان تهدیدات NBC (بیولوژیک، شیمیایی و هسته ای)

Biologic decontamination

آلودگی زدایی بیولوژیک

شامل راهکارها و ابزارهای توزیعی به منظور خنثی سازی عوامل سلاح‌های بیولوژیک در آب، باد، خاک یا از روی مردم و لباس‌های آنها می‌شود و آگاهی دادن به کارکنان که در معرض آلودگی قرار نگیرند. (منبع 14)

آگاهی از حملات بیولوژیک:

علائم زیر می‌تواند در شناخت وقوع حمله بیولوژیک کمک نماید:

- مشاهده انفجار بمبی که بخارهایی از آن خارج می‌گردد.
- مشاهده ابر و بخار بدون بو و رنگ مشخص.
- بروز بیماری‌های شبه سرماخوردگی در غیر فصل خود.
- مشاهده اجساد جانداران و جوندگان.
- افزایش ناگهانی میزان حشرات و ناقلین.
- ابتلاء به طور غیرمستقیم به بیماری‌هایی که اغلب در حالت طبیعی از طریق ناقل منتقل می‌شوند.
- همه‌گیری‌های متعدد و هم‌زمان از بیماری‌های عفونی مختلف.
- مشاهده همه‌گیری بیماری‌های گوارشی پس از مصرف آب و غذا از یک منشأ مشترک.

(منبع 45)

Agroterrorism

آگرو تروریسم

«حملات تروریستی علیه محصولات کشاورزی» به مفهوم «تولید هدفمند آفات و بیماری‌های گیاهی و جانوری به منظور ایجاد ترس و زیان‌های اقتصادی و کاهش ثبات (سیاسی و اجتماعی)» در نظر گرفته می‌شود.

سوء استفاده از عوامل شیمیایی و بیولوژیک علیه دام و کشاورزی با هدف، ایجاد رعب و وحشت در اذهان عمومی و .... از مصادیق آگرو تروریسم می‌باشند. بطور کلی طراحی هر عمل تروریستی جهت آسیب رسانی به محصولات کشاورزی را آگرو تروریسم گویند (منبع 14)

آنفلوآنزای مرغی

آنفلوآنزای مرغی ماکیان را مبتلا می کند و عامل آن ویروس است. که با ساختار فیزیکی پرندگان سازگار شده است. با وجود اینکه این بیماری مخصوص ماکیان بوده، اما در سال های اخیر ظاهر این ویروس به گونه های دیگر جانداران نیز منتقل شده و موجب ابتلای انسان ها به این بیماری شده است. در مقابل، ویروس آنفلوآنزای فصلی بویژه با بدن انسان سازگار می شود. بر خلاف آنفلوآنزای مرغی، آنفلوآنزای فصلی به آسانی از فردی به فرد دیگر منتقل می شود. این ویروس اغلب در فضولات پرندگان یافت می شود و مرغدارانی که این ویروس را تنفس می کنند به آن مبتلا می شوند. انتقال بیماری از انسان به انسان بسیار به ندرت اتفاق می افتد. آنچه این بیماری را برای انسان خطرناک می کند، این است که ویروس آن به شکلی دچار جهش ژنتیکی و تغییر رفتار شود که بتواند از انسان به انسان دیگر منتقل شود. در نتیجه این امر، شیوع بیماری بسیار گسترده خواهد شد. خطرناکتر از این وضعیت آن است که ویروس مرغی بتواند فردی را آلوده کند که همزمان به بیماری آنفلوآنزای انسانی مبتلا است در صورتی که ژن های ویروس های مرغی و انسانی در این شرایط با یکدیگر ترکیب شوند ویروس می تواند از فردی به فرد دیگر منتقل شود و در نتیجه یک آنفلوآنزای عالم گیر شایع خواهد شد.

Epidemiology

اپیدمیولوژی

به علم مطالعه رخداد، پخش و کنترل بیماری ها و فاکتورهای مرتبط با سلامت در یک جمعیت انسانی، حیوانی یا گیاهی اپیدمیولوژی گویند (منبع 14)

Chemical decontamination

اجتناب از آلودگی شیمیایی

آگاه سازی زودهنگام در اجتناب از آلودگی شیمیایی و بیولوژیک یک امر بنیادی است. هدف از اجتناب از آلودگی در حوزه های جنگی تأمین بلادرنگ توانمندی ها به منظور تعیین و تشخیص، ترسیم کردن و کیفیت سنجی و اجتناب از مواد شیمیایی و یا بیولوژیک است (منبع 14)

Gamma Ray

اشعه گاما

فوتون هایی با انرژی زیاد که از هسته اتم ها ساطع می شوند، شبیه اشعه ایکس هستند. این اشعه می تواند به درون بافت های بدن و همچنین بسیاری از مواد دیگر نفوذ کند. کبالت 60 و سزیم 137 دو ماده ای هستند که اشعه های قوی از خود ساطع می کنند.

Bio-att Climatology

اقلیم شناسی حمله زیستی

این متغیر از فاکتورهای مربوط به هواشناسی مانند سرعت باد، میزان نور فرابنفش و امکان واژگونی دما تشکیل شده است در آمریکا یک مدل هواشناسی رایانه ای بدون مشکل اساسی در یکی کردن اطلاعات مربوط به این فاکتورها ایجاد شده است که از این طریق احتمال یک وضعیت آب و هوایی خاص را برای توزیع موفقیت آمیز یک عامل بیولوژیک جهت تحت پوشش قرار دادن فرودگاه یا سایر تجهیزات نظامی برای ایجاد تلفات وسیع، پیش بینی می کنند (منبع 14)

bio security

امنیت زیستی

به مجموعه اقدامات و سیاست های اعمال شده جهت حفاظت در برابر آسیب های بیولوژیک را گویند که در بر گیرنده تخفیف یا حذف بیماری ها، آفات و بیوتروریسم در زمینه های اقتصاد، محیط زیست و سلامت اجتماعی می باشد و شامل عرضه و تامین آب و غذا، منابع کشاورزی و تولید، مدیریت آلودگی و ... می گردد (منبع 14)

Food security

امنیت غذایی

دسترسی به غذا برای افراد جامعه را امنیت غذایی گویند. زمانی یک جامعه دارای امنیت غذایی می باشد، که در گرسنگی یا ترس از مرگ بدلیل گرسنگی نباشند (فائو 2007)، بدلیل افزایش قیمت سوخت: سطح زیر کشت برای تولید سوخت های زیستی Bio fuel افزایش یافته است (منبع 14)

Biosafety

ایمنی زیستی

ایمنی (سلامت) زیستی بیانگر بکارگیری راهکارها و یا استفاده از تجهیزات، وسایل و تأسیسات مناسب برای کاهش پتانسیل پخش عوامل عفونی یا مواد مشتق از ارگانیسم های زنده به محیط می شود. این اقدامات برای نمونه شامل استفاده از وسایل ایمن نگهدارنده به منظور جلوگیری از رها شدن مواد مضر در اتمسفر، پوشیدن لباس های محافظ برای جلوگیری از آلودگی هنگام کار با بیماری های عفونی (منبع 14)

Food safety

ایمنی غذا

حفاظت از منابع غذایی در برابر خطرات و آلودگی های میکروبی ، شیمیایی و فیزیکی خشک شدن، فاسد شدن، ترشیدگی که ممکن است در طول مسیر تولید، توزیع، بسته بندی و انبار داری حادث گردد (منبع 14)

Bacterias

باکتری ها

باکتری ها ارگانیسم های تک سلولی هستند که به وسیله تقسیم ساده یا دوتایی شدن تکثیر می یابند. بیشتر آن ها زندگی آزاد داشته، اطلاعات ژنتیکی، تولید انرژی و سیستم های بیوسنتز لازم را برای رشد و تولید مثل دارند. تعداد کمی از آن ها نظیر کلامیدیا و ریکتزیا، انگل های داخل سلولی اجباری هستند.

Biohazard warning symbol

بر چسب هشدار خطر بیولوژیک

بر چسب های هشدار خطر بیولوژیک روی درب ورودی اتاق هایی که در آن ها اصول ایمنی

زیستی باید رعایت شود. (منبع 34)

bio terrorism

بیو تروریسم

سوء استفاده از عوامل بیولوژیک یا مواد حاصل از آنها را علیه موجودات زنده بیوتروریسم گویند.

(منبع 14)

Eradication

پاکسازی

از نظر زیست شناسی، پاکسازی به معنای محو کردن کامل یگ گونه از یک ناحیه جغرافیایی خاص

می باشد.

Chemical protected shelter

پناهگاه حفاظت شیمیایی

یکی از آخرین و مجهزترین پناهگاه هایی که هم به عنوان بیمارستان های نظامی و هم پناهگاه های رفع آلودگی عوامل شیمیایی و میکروبی بکار می رود، سیستم پناهگاه حفاظت و شیمیایی است. این

پناهگاه نوع پیشرفته از این خانواده بوده و با خصوصیات قابلیت حمل بالا، حفاظت از آلودگی بسیار مناسب، قابلیت برپایی و کنترل در سطوح سخت محیطی و بسیار مناسب و مجهز برای عملیات پزشکی در شرایط جنگی می باشد. (منبع 15)

Mobile shelter

پناهگاه های سیار

کاربرد دیگر پلیمرها استفاده در پناهگاه های سیار است که می تواند در مواقع ضروری و خطر مانند زمان جنگ، زلزله، بلایای طبیعی و غیره مورد استفاده قرار گیرد. این پناهگاه های سیار می توانند به دو صورت بادی و خیمه ای مورد استفاده قرار گیرند. روکش این پناهگاه ها از جنس PVC بوده و به راحتی در پشت یک خودروی نظامی جاسازی می شود. این پناهگاه ها به دلیل سبکی، سرعت بالای نقل و انتقال، قابلیت استتار، مقاوم در مقابل عوامل شیمیایی، مقاوم در مقابل رطوبت، برف، باران و غیره بعنوان قرارگاه های ستادی، فرماندهی، رزمی و جان پناه انفرادی مصارف متعددی را دارند (منبع 15)

Biologic sickest prevent

پیشگیری مصدومین بیولوژیک

پیش گیری قبل از تماس: این بخش شامل کسب آمادگی قبل از بروز حوادث در گروه های پر خطر و یا قبل از ورود به مناطق آلوده گروه های مختلف مانند گروه های پزشکی مداخله گر در روند امداد و درمان می باشد. مهمترین فعالیت در این بخش استفاده از برنامه های واکسیناسیون اختصاصی (ایمونو پروفیلاکسی فعال) تایید شده، موجود می باشد.

پیش گیری پس از تماس: به دنبال بروز حادثه بیولوژیک و یا پس از ورود به مناطق آلوده را شامل شده که در این بخش خدمات پزشکی و پروتکل های مربوطه به دو قسمت تقسیم می گردد: ایمونولوژیک - پیش گیری دارویی.

Terrorism

تروریسم

اداره بازرسی فدرال امریکا، تروریسم را به این صورت تعریف می کند که به عنوان یک عمل حساب شده و یا تهدید، توسط فرد و یا گروهی، برای موضوعات سیاسی و یا اجتماعی، انجام می گیرد.

Biological Terrorism

تروریسم بیولوژیکی

تهدید یا استفاده از عوامل بیولوژیکی توسط افراد یا گروهی با انگیزه سیاسی اکولوژیکی و یا سایر موضوعات ایدئولوژیکی می باشد. (منبع 14)

Chemical terrorism

تروریسم شیمیایی

کموتروریسم؛ بکارگیری مواد شیمیایی به عنوان سلاح توسط افراد یا گروه‌ها برای تهدیدکردن، آسیب رسانی یا کشتن مردم بی گناه به منظور دستیابی به اهداف سیاسی، ایدئولوژیک یا ... است. دسته‌بندی عوامل شیمیایی: دانشمندان عوامل شیمیایی را برحسب نوع یا اثر آن‌ها روی بدن انسان دسته‌بندی می‌کنند:

بیوتوکسین‌ها- عوامل تاول زا - عوامل خونی - عوامل سوزاننده - عوامل تنفسی - عوامل ناتوان کننده - ضدانعقادهای طولانی اثر- فلزات -عوامل عصبی - حلال‌های آلی - گازهای اشک آور.(منبع 14)

biological sickest

تریاز (مصدومین بیولوژیک)

اولویت بندی مصدومین؛ به معنی طبقه بندی کردن و یک روش کلی برای تقسیم بندی بیماران بر اساس فوریت نیاز به درمان است. این روش در وضعیت های مصدومین انبوه که امکان برخورد کلاسیک با تک تک بیماران وجود ندارد، استفاده می شود. فردی که مسئولیت این کار را بر عهده داشت افسر تریاز خوانده می شد و دوره های خاصی را بدین منظور طی می کرد.

• معیارهای برخورد تریاز: 1) فوریت (وضعیت مصدوم) 2) احتمال بقاء 3) دسترسی به منابع

مراقبت های پزشکی. (منبع 44)

sickest transfer

تریاز انتقال

این تریاز قربانیان را برای انتقال به مراکز درمانی که از پیش هماهنگ و آماده شده اند اولویت بندی می کند. مدیر پست مراقبت های پیشرفته با هماهنگی پست فرماندهی و بیمارستان و بر اساس وضعیت قربانیان و مقصد، نوع وسیله نقلیه و اسکورت درمانی را تعیین می کند.(منبع 44)

تریاز در صحنه

غالباً توسط امدادگران انجام می شود. در این نوع تریاز مصدومین به دو گروه تقسیم می شوند:

- حاد (با علامت نوار قرمز) نیازمند مراقبت های پزشکی فوری می باشند.
- غیر حاد (با علامت نوار سبز) می توانند منتظر بمانند.

Medical sickest

تریاز مدیکال

در محل ورودی پست مراقبت های پزشکی پیشرفته (اورژانس صحرائی) و توسط نیروهای مجرب درمانی صورت می گیرد. در این مرحله روی کارت های تریاز (Tag) که با رنگ کدبندی شده اند اطلاعات دقیقتری از مصدومین ثبت و در چهار سطح درمانی طبقه بندی می شوند:

- قرمز (درمان فوری) - زرد (درمان تأخیری) - سبز (درمان سرپایی) - سیاه (فوت شدگان).

Biological Weapon

تسلیحات بیولوژیک

سلاح بیولوژیک عبارت است از وسایلی که باعث پخش و گسترش عوامل بیولوژیک می شود نظیر موشک، بمب، حشرات ناقل و ...

- بمب های میکروبی R400 عراق که در سال 1991 توسط مامورین خلع سلاح سازمان ملل تصویر برداری شده است

Biologic agent groups

تقسیم بندی عوامل بیولوژیک

نوع دیگر طبقه بندی عوامل بیولوژیک از لحاظ نوع اثر است. از این دیدگاه، عوامل بیولوژیک را به دو دسته تقسیم می کنند: (1) عوامل کشنده (Lethal agents) (2) عوامل ناتوان کننده

یک نوع طبقه بندی عوامل بیولوژیک از لحاظ نوع ارگانیسم است. از این دیدگاه، عوامل بیولوژیک به 6 دسته تقسیم می شوند که عبارتند از: باکتری ها، ریکتزیاها، ویروس ها، قارچ ها، پروتوزوئرها و

توکسین ها - نوع دیگر طبقه‌بندی عوامل بیولوژیک از لحاظ نوع هدف است. از این دیدگاه عوامل بیولوژیک را به چهار گروه تقسیم می‌نمایند:

ضد انسان - ضد حیوان - ضد انسان و حیوان - عوامل بیولوژیک ضد گیاه

نوع دیگر طبقه‌بندی عوامل بیولوژیک بر اساس راه ورود عامل به بدن میزبان است. بر این اساس عوامل بیولوژیک را به سه گروه تقسیم می‌کنند: ورود عوامل بیولوژیک از طریق دستگاه تنفس - ورود از طریق دستگاه گوارش - ورود از طریق پوست و مخاط.

Waret Biological Threats

تهدیدات بیولوژیکی آب

عوامل بیماری زا و بیوتکسین های زیادی وجود دارد که می توانند به صورت سلاح های جنگی در آینده و به طور بالقوه در مقابل گندزدایی کلر مقاوم باشند و برای مدت های نسبتاً طولانی در آب پایدار هستند. خاصیت رقیق سازی آب شرایطی فراهم می کند که یک ذره شناور با هر اندازه ای می تواند برای انتشار عوامل بیماری زا درون سامانه های آب آشامیدنی به کار رود

Biological agents treat

تهدید عوامل زیستی

عامل زیستی عبارت است از میکروب زنده و یا سم تولید شده توسط میکروب‌ها که قادر به ایجاد بیماری یا مرگ در انسان‌ها، حیوانات و یا گیاهان است. میکروب‌ها توانایی رشد تدریجی در بدن میزبان را برای ایجاد بیماری دارند. ویروس‌ها اغلب به عنوان ماده ژنتیکی شناخته می‌شوند و اغلب حاوی DNA و همچنین RNA می‌باشند که با پوششی از پروتئین احاطه شده‌اند. ویروس عامل آنسفالیت، تب طوطی، تب زرد و تب دنگو از عواملی هستند که بالقوه در ساخت سلاح‌های کشتار جمعی می‌توانند بکار روند. بروز بیماری‌های انگلی در دام‌ها و گیاهان کشاورزی به عنوان خطری قابل توجه محسوب می‌شود. ریکتزیا جزء مواردی است که توانایی القای بیماری در انسان‌ها و دام‌ها را داراست و به عنوان عاملی زیستی برای حمله مورد توجه است. (منبع 14)

توکسین ها (Tocsins) به مواد سمی تولیدشده یا مشتق از میکروارگانیسم ها، حیوانات و گیاهان زنده توکسین می‌گویند. در برخی از باکتری ها، وجود جسم باکتری در بدن فرد دلیل ایجاد بیماری نیست بلکه تولید توکسین توسط باکتری در شرایط مناسب باعث ایجاد بیماری می‌شود. با توجه به این محاسن و خصوصیات منحصر به فرد توکسین ها، گرایش به، به کارگیری آنها در جنگ های بیولوژیک و بویژه عملیات های تروریستی بیشتر است.

Biological warfare

جنگ بیولوژیکی

کشت و یا تولید عمومی باکتری ها، قارچ ها، ویروس ها، ... و سایر محصولات زهرآگین بیماریزا، همانند ترکیبات شیمیائی به عنوان سلاح های بیولوژیکی بالقوه معرفی شده اند. در زمره عوامل بیولوژیکی، سیاه زخم و جنون دارای بیشترین پتانسیل برای تلفات و تخریب کلی می باشند. (منبع 14)

chemical warfare

جنگ شیمیایی

جنگی است که در آن بجای استفاده از جنگ افزارهای متعارف، از مواد منفجره ممنوع، گازهای سوزاننده، خفه کننده، دودزا و آتشزا استفاده می شود. این گازها در ساختمان بدن انسان موجب مرگ انسان یا از کار انداختن دائمی اعضای بدن یا سلب موقت و اختیار آن می گردند.

Chemical medic Protection

حفاظت پزشکی شیمیایی

محافظت پزشکی از سه کارکرد اولیه تشکیل شده است:

تدابیر پیشگیری کننده قبل از مواجهه - درمان های بعد از مواجهه - قابلیت های تشخیصی. این عملکرد به منظور دفاع در برابر حملات شیمیایی و بیولوژیک بکاربرده می شود. تلاش های تکنولوژیک زمانی که آژوسل های مواد شیمیایی و مواد بیولوژیک در میدان جنگی استفاده می شوند، تعدادی از محصولات پزشکی را برای پیشگیری از بیماری ها یا کاهش ابتلای سربازان فراهم می آورند و یا برای سربازانی که در معرض مواد شیمیایی یا بیولوژیک قرار گرفته، شرایطی را فراهم می کنند که میزان مرگ و میر و دوره نقاهت کاهش یابد. (منبع 14)

Bio sensor

حسگرهای زیستی (بیوسنسور)

حسگرهای بیولوژیک تلفیقی از زیست شناسی و الکترونیک است با به کارگیری گیرنده های اختصاصی که می تواند مبتنی بر سیستم های آنزیمی و یا واکنش های آنتی ژن و آنتی بادی باشد. استفاده از گیرنده بسیار اختصاصی عوامل بیولوژیک و پیوند آن با نشانگرهای الکترونیک می تواند به عنوان یک آشکارساز فوق حساس و اختصاصی عمل کند. به نحوی که با حضور غلظت بسیار کمی از عامل و پیوند آن با گیرنده اختصاصی، با ارسال امواجی موجب فعال شدن بخش الکترونیک حسگر شده و در نتیجه هشدار حضور عامل به دستگاه ها و مراکز کنترل صادر گردد.

Biological Containment

حصر بیولوژیکی

عبارتی است که برای توصیف روش های ایمن مدیریت عوامل مخاطره آمیز زیستی در آزمایشگاه و محیط اطراف آزمایشگاه مورد استفاده قرار می گیرد و هدف از حصر کاهش میزان تماس کارکنان آزمایشگاه، افراد دیگر و محیط خارجی با عوامل بالقوه خطرناک است. (منبع 34)

Biological defence

دفاع بیولوژیک

به مجموعه وسیعی از اقدامات و فعالیت ها که به منظور جلوگیری، به حداقل رسانی پیامدها و مواجهه با حوادث زیستی نظیر پاندمی ها و حملات بیوتروریسم کشاورزی بکار می روند، دفاع زیستی گفته می شود. این اقدامات شامل موارد ذیل می باشند: - آگاهی از خطر که دربرگیرنده جمع آوری، آنالیز و بخش اطلاعات با ماهیت موضوعات امنیت زیستی و پیش بینی آنها است - جلوگیری و محافظت، که دربرگیرنده محافظت از زیرساخت های حیاتی، توسعه رویه ها و روندهای مدیریت کردن تهدیدات نو پدید - پاسخ دهی و بازیابی که برای کاهش اثرات منفی رهاسازی میکروارگانیسم های بیمارگر، طرح های پاسخ دهی، مراقبت کشتار دست جمعی و رفع آلودگی از مردم و حیوانات و گیاهان. (منبع 14)

Decontamination

رفع آلودگی

رفع آلودگی روند پاک کردن هرگونه چیزی از روی انسان، حیوان یا سطح برای رفع آلودگی یا آلودگی بالقوه به وسیله ماده ای خطرناک است. برای نمونه رویه های آلودگی زدایی در تأسیسات ایمنی زیستی سطح چهار نیازمند روندی بسیار خاص برای اطمینان از این امر است که مردم با موادی که با آنها کار می کنند تماس نخواهند داشت.

- چمدان آزمایشگاهی تشخیص عوامل

Chemical decontamination

رفع آلودگی شیمیایی

رفع آلودگی به عنوان روندی به منظور رفع یا خنثی کردن مواد خطرناک ناشی از حملات شیمیایی یا بیولوژیک از روی سطوح، تعریف می شود. هدف از تلاش های تکنولوژیک رفع آلودگی، توسعه روش های مؤثر و ایمن و افزایش واکنش پذیری با مواد شیمیایی یا ضد عفونی کننده مواد بیولوژیک است که بر روی سطوح اثر چندانی ندارند. از جمله نقاط ضعف این اقدام این است که مواد رفع کننده آلودگی رایج، سوزاننده هستند و روش هایی که برای رفع آلودگی استفاده می شوند، نمی توانند سطوح حیاتی وسیعی را پوشش دهند (دریا ، فرودگاه ها ، داخل دریاها) (منبع 14)

shooting

رها سازی در محیط زیست

هر گونه استفاده غیر محصور از سازواره های دستورزی شده ژنتیکی زنده. (منبع 34)

Diagnosis emonologic method

روش ایمونولوژیک تشخیص عوامل

روش ایمونولوژیک از قدیم ترین روش های شناسایی و تعیین هویت عوامل بیولوژیک است. میکروارگانسیم ها اعم از باکتری ها، ویروس ها، قارچ ها و همچنین توکسین ها دارای ساختمان آنتی ژنی همچون کپسول، تاژک، و... می باشند. ورود عوامل واجد این ساختار آنتی ژنی به بدن، موجب تولید آنتی بادی علیه آنها می شود. این آنتی بادی تولید شده بر اساس نوع میکروب، اختصاصی است. از این آنتی بادی ها می توان برای تشخیص عوامل بیولوژیک استفاده کرد.

Gene chip method

روش تراشه های ژنی

روش کاملاً نوینی در عرصه تشخیص بسیار سریع عوامل بیولوژیک، سرطان ها و بیماری های ژنتیکی است. در این روش با استفاده از تراشه های الکترونیکی که روی آن، ده ها تا صدها هزار کاوشگر (که بر اساس ردیف DNA عوامل بیولوژیک طراحی شده است) نصب گردیده، امکان شناسایی انواع عوامل بیولوژیک وجود دارد.

Biological diagnosis method

روش تشخیص عوامل بیولوژیک

- (1) روش آزمایشگاهی قدیمی و متداول تشخیص عوامل فونی (کلاسیک)
- (2) روش کشت و تشخیص میکروب ها با کمک تست های بیوشیمیایی
- (3) کیت های تشخیصی دستی و دستگاهی
- (4) روش بیوشیمیایی خاص
- (5) روش ایمونولوژیک

(6) روش های تشخیص نوین:

کاوشگرهای ژنی - تراشه‌های ژنی - حسگرهای زیستی یا بیوسنسورها - فلوسیتومتری

Chemical weapon

سلاح شیمیایی

سلاح های شیمیایی بسیار کشنده بوده و قادرند ده ها هزار آسیب ایجاد نمایند. این دسته شامل گازها، مایعات و جامداتی می شود که اثرات سمی بر انسان ها، حیوانات و نباتات دارند. اغلب سلاح های شیمیایی باعث ایجاد جراحات جدی و یا مرگ می شوند. خطرناک ترین عامل های شیمیایی عبارتند از: سارین، وی ایکس، و گاز خردل.

Biological weapons

سلاح های زیستی

جزئی از دسته سلاح های شیمیایی، زیستی، رادیولوژیک یا هسته ای بوده. این سلاح های کشتار جمعی در برگیرنده استفاده از یک عامل زیستی در یک روش تهاجمی و خصمانه می باشند. اگر چه پروتکل ژنو، استفاده از سلاح های زیستی را در جنگ و توسعه آنها را توسط کنوانسیون سلاح های زیستی و سمی (BTWC) ممنوع کرده است. (منبع 14)

Mass destruction weapons

سلاح های کشتار جمعی

سلاح‌هایی که قادر به تخریب وسیع بوده و یا به شیوه ای استفاده می شوند که سبب مرگ و میر و آسیب شمار زیادی از مردم می گردند. سلاح های کشتار جمعی می توانند شامل مواد منفجره با دامنه وسیع انفجار و یا سلاح های هسته‌ای، زیستی، شیمیایی یا رادیولوژیک باشند (منبع 14)

MDW weapons

سلاح های نا متعارف

سلاح های شیمیایی، زیستی، رادیولوژیک و هسته ای (CBRN) را شامل می‌شود که به‌عنوان سلاح های کشتار جمعی قلمداد می شوند. (منبع 14)

Thwarting

عقیم گذاری

اقداماتی که بعد از شناسایی حمله زیستی یا قریب الوقوع بودن آن به‌منظور جلوگیری از ابتلا یا تهاجم عامل صورت می‌گیرد. (منبع 14)

Biological Agents

عوامل بیولوژیک

عوامل بسیار مؤثر سلاح های بیولوژیکی، می توانند بسیار مسری، واگیر و مهلک باشند و بطور مؤثر پراکنده شده به آسانی و به مقدار زیادی تولید شوند و پایداری انبار شدن داشته باشند و در مقابل کاهنده های محیط زیست مقاومت کنند و فاقد واکسن و یا معالجه مؤثر باشند. ممکن است عوامل بیولوژیکی که توسط تروریست ها بکار برده می شوند بطور مستقیم و یا از طریق جلدی و موضعی، تزریق شوند، بر علیه محصولات کشاورزی، احشام، ماکیان و ماهی ها بکار گرفته شوند. یا توسط غذا و آب آشامیدنی مورد استفاده قرار گیرند. عوامل بیولوژیکی را می توان بی سر و صدا، غیر قابل دید، میکروسکوپی، بدون بو، بدون هیاهو و بی خبر تولید نمود و چون میکرو ارگانیسم ها در میزبان به آسانی در نرخ های بالائی تکثیر پیدا می کنند یک مقدار جزئی بیماریزا به سرعت می تواند موجب سرایت عفونت ویران کننده شود. (منبع 14)

این عوامل را به طرق مختلفی طبقه بندی نموده اند که به برخی از آنها اشاره می گردد:

- 1) براساس انواع عوامل که شامل: پاتوژن های تکثیر یابنده، توکسین ها یا تعدیل کننده های بیولوژیک .
- 2) براساس هدف مورد نظرشان که ضد انسانی، ضد حیوانی و یا ضد گیاهی و یا حتی محیط های بیجان (استفاده از باکتری های فلز دوست جهت تخریب صنایع استراتژیک) باشد.
- 3) براساس دارا بودن یا فقدان قدرت انتقال ثانویه ..(منبع 45)

Agro terrorism Agents

عوامل بیوتروریسم کشاورزی

همان گونه که تعداد زیادی میکروارگانیسم و ماکروارگانیسم، وجود دارند که در جنگ های بیولوژیکی، علیه انسان ها، بکار گرفته می شوند، گروه متفاوتی از عوامل، وجود دارند، که می توانند بر علیه کشاورزی، مورد استفاده قرار گیرند. این ها، شامل بیمارگرهای میکروسکوپی، پروانه ها، علف های هرز و سایر ارگانیسم ها یا مواد بیولوژیکی هستند. فعالیت تروریسم کشاورزی از طریق انتشار آلودگی های مسری در احشام یا آلوده سازی زنجیره مزرعه و فروشگاه با عوامل باکتریایی می تواند به پیامدهای مخربی منجر شود که نه تنها سلامت عمومی را به خطر می اندازد بلکه بر اعتماد مصرف کنندگان به سلامت محصولات غذایی مورد عرضه تأثیر منفی چشمگیری داشته و ممکن است اعتماد و حمایت مردم نسبت به دولت را کاهش دهد.

Biological Agents**عوامل زیستی**

عامل زیستی؛ یک ویروس، میکروارگانیسم یا ماده سمی مشتق از یک ارگانیسم زنده یا تولیدات آن است. برخی از عوامل زیستی، اثرات منفی روی سلامت انسان دارند و در نتیجه تهدید امنیت زیستی محسوب می شوند. بیماری‌های عفونی به واسطه عوامل زیستی ایجاد می شوند. نمونه هایی از آنها شامل آنتراکس، آبله، آنفلوآنزای پرنده‌گان و بوتولیسم هستند. از طرف دیگر برخی از عوامل زیستی مانند آنتی بادی ها، اینترلوکین ها و واکسن ها برای جلوگیری، تشخیص یا درمان بیماری‌ها استفاده می شوند (منبع 14)

Neurotic agents**عوامل عصبی**

سارین (یا GB) جزء عوامل عصبی و سمی ترین و سریع الاثرترین ماده شیمیایی جنگی به شمار می‌رود. سارین مایعی بدون رنگ، بو، مزه و محلول در آب نیز می‌باشد. سارین بعنوان عاملی بالقوه و مورد توجه در آلوده سازی مواد غذایی و آب آشامیدنی بشمار می‌رود. (منبع 14)

Incapacitating agents**عوامل ناتوان کننده**

در تقسیم بندی عوامل بیولوژیک از نظر نوع اثر، عوامل ناتوان کننده یکی از تقسیمات است. هر یک از این عوامل نیز خود به دو دسته مسری و غیر مسری تقسیم می‌شوند. گفتنی است که ترسیم مرز مشترک بین عوامل کشنده و ناتوان کننده کاری مشکل است و به شرایط مختلف از جمله شرایط عامل و میزبان، مثل سوء تغذیه، سلامت جسم، سن، دوز عامل، محیط، ژنتیک، راه ورود عامل به بدن و ... بستگی دارد.

Toxic metals**فلزات سمی**

آرسنیک و آرسین ترکیبات سمی هستند که باعث بروز نقص های جنینی شده و با تجمع تدریجی در بدن سبب بروز مخاطرات دراز مدت سلامتی از جمله افزایش احتمال ابتلا به سرطان می‌شود. ترکیبات آلی آرسنیک سمیت بیشتری نسبت به ترکیبات معدنی آن دارند. اثر عمده آنها، تخریب گلبول‌های قرمز خون است. استنشاق آرسنیک باعث خراش گلو و ریه می‌شود. بلع سبب تهوع، استفراغ، آسیب به عروق و بافت قلب، ضربان غیرطبیعی قلب و کاهش تولید سلول‌های قرمز و سفید خون می‌شود. (منبع 14)

Biotechnology

فن‌آوری زیستی

کنوانسیون سازمان ملل متحد در تنوع زیستی، فن‌آوری زیستی را چنین تعریف می‌کند: «هرگونه کاربرد فن‌آوری که از سامانه‌های زیستی، ارگانیسم‌های زیستی یا مشتقات آنها برای ساختن یا اصلاح محصولات یا روندهایی با کاربرد خاص استفاده می‌کند» (منبع 14)

protection mask

ماسک محافظت

ماسک‌های محافظت فردی جزء کلیدی محافظت فردی، محافظت از چشم، دستگاه تنفسی و بافت‌های زیرجلدی است. فن‌آوری پیشرفته فیلتراسیون و غشاهای نفوذ ناپذیر نسبت به مواد، مانع از تنزل کارایی افراد می‌شود. (منبع 14)

personal protection of chemical agents

محافظت فردی از عوامل شیمیایی

تجهیزاتی شامل انواع ماسک و لباس‌ها می‌باشند شرایط مشکلی که به همراه استفاده از این اجزاء می‌باشد اثربخشی مؤثر آنها را کاهش داده و در شرایط آب و هوایی متعدد، تنها برای بازه زمانی محدودی قابل استفاده هستند یک ماسک تجاری که تنها از طریق سامانه تنفسی عمل می‌کند به طور مشخصی باعث کاهش استنشام مواد بیولوژیک می‌شود و حفاظت مناسب و خوبی را بر علیه تحریکات مواد سلاح‌های بیولوژیک فراهم می‌آورد. در اغلب موارد، این میزان از حفاظت بدون کاهش فعالیت‌های عملیاتی و سختی‌های ناشی از ماسک‌های شیمیایی سنتی، باعث جلوگیری از عفونت می‌شود (منبع 14)

Collective protection of chemical agents

محافظت جمعی از عوامل شیمیایی

تجهیزاتی از طریق فیلتر کردن هوای ورودی، نواحی عاری از سلاح‌های بیولوژیک را فراهم می‌آورند. مناطقی وجود دارد که مردم بدون آسیب‌پذیری نسبت به عوامل سلاح‌های بیولوژیک و یا داشتن اجبار نسبت به پوشیدن چکمه، دستکش، ماسک و لباس‌های رویی سنگین و گرم محافظت کننده، می‌توانند به راحتی زندگی کنند. بسیاری از امکانات با کمی بهبود یافتن و ترفیع می‌توانند حفاظت خوب و لی نه کامل را بر علیه سلاح‌های بیولوژیک فراهم آورند (منبع 14)

Unnatural epidemic

همه‌گیری‌های غیر طبیعی

این نوع همه‌گیری‌ها به دلیل دخالت انسان و مسایل بهداشتی ایجاد می‌شود و لیکن عمدی در

کار نیست مانند آلوده شدن آب به فاضلاب های انسانی و یا عدم رعایت اصول بهداشتی که سبب بروز بیماری های عفونی می گردد..(منبع 45)

suspicious epidemic

همه گیری های مشکوک

این نوع همه گیری های مشکوک با منشأ نامشخص هستند که شک برانگیزند نه دلایل همه گیر شناسی قاطعی بر طبیعی بودن آن وجود دارد و نه استنادی بر بکارگیری عمدی آن، بنابراین جزء همه گیری های مشکوک قرار می گیرند..(منبع 45)

Natural epidemic

همه گیری هایی با منشأ طبیعی

در بروز حوادث بیولوژیک سناریو های مختلفی مطرح است: - همه گیری هایی با منشأ طبیعی: اکثر همه گیری ها بدین طریق رخ می دهند و منشأ آنها عوامل طبیعی است مانند انتقال عوامل بیماری زا از طریق حشرات، حیوانات و تغییرات عوامل جوی که در بروز همه گیری ها نقش دارد..(منبع 45)

*****

2- واژگان هسته ای

Kinds of Nuclear reactor

انواع راکتور اتمی

راکتورهای اتمی را معمولاً برحسب خنک کننده، کند کننده، نوع و درجه غنای سوخت در آن طبقه بندی می کنند. معروفترین راکتورهای اتمی، راکتورهایی هستند که از آب سبک به عنوان خنک کننده، کند کننده و از اورانیوم غنی شده 2 تا 4 درصد U^{235} (به عنوان سوخت) استفاده می کنند. این راکتورها عموماً تحت عنوان راکتورهای آب سبک (LWR) شناخته می شوند. راکتورهای BWR، PWR و WWER از این دسته اند. نوع دیگر راکتورهای آب سنگین (HWR) که از آب سنگین بعنوان مدولاتور و هم خنک کننده استفاده می کنند. نوع دیگر، راکتورهایی هستند که از گاز به عنوان خنک کننده، گرافیت به عنوان کند کننده و اورانیوم طبیعی یا کم غنی شده به عنوان سوخت استفاده می کنند. این راکتورها به گاز - گرافیت معروفند. راکتورهای AGR، GCR و HTGR از این نوع می باشند.

Uranium

اورانیوم

اورانیوم یکی از عناصر شیمیایی جدول تناوبی است که نماد آن، U و عدد اتمی آن 92 می باشد. اورانیوم که یک عنصر سنگین، سمی، فلزی، رادیواکتیو و براق به رنگ سفید مایل به نقره ای می باشد،

به گروه آکتیندها تعلق داشته و ایزوتوپ 235 آن برای سوخت راکتورهای هسته‌ای و سلاح های هسته‌ای استفاده می‌شود.

Highly Enriched Uranium

اورانیوم با غنی سازی بالا

اورانیومی که غنی سازی آن بالای 20 درصد اورانیوم 235 انجام شده است. برای ساخت سلاح های اتمی غنی سازی اورانیوم 235 بالای 90 درصد صورت می‌گیرد.

Nuclear Bomb

بمب هسته‌ای

یکی از سلاح های انفجاری با نیروی بسیار خوب است که براساس واکنش های خودبخودی زنجیری شکست هسته U235 یا Pu239 انجام می‌گیرد. از واکنش یک نوترون حرارتی با U235 دو هسته نسبتا سبک پایدار و 200Mev انرژی حاصل می‌شود. اجزای اصلی این بمب شامل مقداری سوخت هسته‌ای، ماده انفجاری به عنوان چاشنی و یک پوسته می‌باشد. انفجار بمب اتمی با یک موج بسیار قوی، روشنایی بسیار شدید و تشعشعات نافذ همراه است که باعث آلودگی رادیو اکتیو محیط اطراف، هوا و آب می‌گردد.

Nuclear terrorism

تروریسم هسته ای

تروریسم هسته‌ای به راه‌هایی که مواد هسته ای ممکن است به عنوان تاکتیکی تروریستی مورد سوء استفاده قرار گیرند گفته می‌شود. این نوع تروریسم دربرگیرنده حمله به تأسیسات هسته‌ای، خرید یا تولید اسلحه هسته‌ای و یافتن راهی برای پخش تشعشعات رادیواکتیو است. (11)

با اسلحه هسته‌ای یا «ماشین‌های پخش کننده تشعشعات رادیواکتیو» امنیت همه کشورهای جهان به طور جدی تهدید خواهد شد. (منبع 14)

Nuclear Incident Respons Team

تیم مقابله با حوادث هسته ای

این تیم به استناد قانون امنیت ملی تشکیل تا قابلیت مقابله با حوادث هسته ای را در بخش امنیت ملی تامین کند. در زمان فعال سازی، این تیم شامل تیم های مقابله ملی می‌باشد (منبع 22)

Nuclear bomb structur

ساختمان بمب هسته‌ای

ساختار سلاح هسته‌ای به این صورت است که هر گاه مقدار عنصر قابل شکافت، که از اندازه

بحرانی بیشتر باشد، پدیده شکافت شروع می شود. این پدیده خیلی سریع پیشرفت می کند و با آزاد شدن مقادیر عظیم انرژی در مدت بسیار کوتاه، انفجار مهیبی رخ می دهد. ولی از آنجایی که بمب باید در لحظه دلخواه منفجر شود، مقداری از U_{235} ، یا Pu_{239} را که خالص بوده و حجم کلی آن از اندازه بحرانی بیشتر باشد، به چند قسمت مجزا، که هر یک از آنها از اندازه بحرانی کمتر است، تقسیم می کنند و این قسمت ها را در محفظه ای طوری قرار می دهند تا نوترون هایی که ممکن است هر یک از آنها آزاد شوند، در قسمت دیگر نفوذ نکنند.

Nuclear reactor fuel

سوخت راکتور هسته ای

ماده ای که به عنوان سوخت در راکتورهای هسته ای مورد استفاده قرار می گیرد باید شکافت پذیر باشد یا به طریقی شکافت پذیر شود. U_{235} شکافت پذیر است ولی اکثر هسته های اورانیوم در سوخت از انواع U_{238} است. این اورانیوم بر اثر واکنش هایی که به ترتیب با تولید پرتوهای گاما و بتا به Pu_{239} تبدیل می شود. پلوتونیوم هم مثل U_{235} شکافت پذیر است. به علت پلوتونیوم اضافی که در سطح جهان وجود دارد نخستین مخلوط های مورد استفاده آنهایی هستند که مصرف در آنها منحصر به پلوتونیوم است.

nuclear gap

شکافت هسته ای

یک نوع بمب از طریق شکافت هسته ای یعنی شکسته شدن هسته های سنگین به هسته های سبکتر تولید می شود که همزمان با شکستن هسته مقدار قابل توجهی انرژی آزاد می شود.

Uranium enrichment

غنی سازی اورانیوم

ایزوتوپ های اورانیوم می توانند از هم جدا شوند تا تمرکز یک ایزوتوپ بر دیگری را افزایش دهند. این فرایند، غنی سازی نام دارد. وزن U_{235} برای غنی شدن باید 0,711 درصد افزایش یابد. اورانیوم U_{235} برای استفاده در سلاح های هسته ای و نیروگاه های اتمی مناسبتر است.

Enrichment with Centrifuge

غنی سازی با سانتریفیوژ

سانتریفیوژ دستگاهی است که برای جدا سازی مواد از یکدیگر بر اساس وزن آنها استفاده می شود. این دستگاه مواد را با سرعت زیاد حول یک محور به گردش در می آورد و مواد متناسب با وزنی که دارند از محور فاصله می گیرند. در واقع در این روش برای جدا سازی مواد از یکدیگر از شتاب ناشی از نیروی گریز از مرکز استفاده می گردد، کاربرد عمومی این دستگاه برای جداسازی مایع از مایع و یا مایع

از جامد است. سانتریفیوژهایی که برای غنی سازی اورانیوم استفاده می شود حالت خاصی دارند که برای گاز تهیه شده اند که به آنها Hyper-Centrifuge گفته می شود.

kinds of Uranium

گونه های اورانیوم

-آلفا (Orthohombic) که تا دمای 667,7 درجه پایدار است.
 - بتا (Tetragonal) که از دمای 667,7 تا 774,8 درجه پایدار است.
 - گاما (Body-centered cubic) که از دمای 774,8 درجه تا نقطه ذوب پایدار است. (این رساناترین و چکش خوارترین گونه اورانیوم می باشد)

دو ایزوتوپ مهم ان U235 و U238 می باشند که U235 مهمترین برای راکتورها و سلاح های هسته ای است. چرا که این ایزوتوپ تنها ایزوتوپی است که در طبیعت وجود دارد و در هر مقدار ممکن توسط نوترون های حرارتی شکافته می شود. ایزوتوپ U238 نیز از این جهت مهم است که نوترونها را برای تولید ایزوتوپ رادیواکتیو جذب کرده و آن را به ایزوتوپ Pu239 پلوتونیوم تجزیه می کند. ایزوتوپ مصنوعی U233 نیز شکافته شده و توسط بمباران نوترونی Thorium232 بوجود می آید.

Nuclear power unit

واحد سنجش قدرت هسته ای

قدرت انفجارهای هسته ای بر حسب T.N.T (تری نیترو تولوئن) می باشد. وقتی گفته می شود یک بمب هسته ای 20 مگاتنی ، منظور این است که انرژی حاصل از این بمب برابر انرژی حاصل از 20 مگاتن تی ان تی است. یعنی باید 20 مگا تن T.N.T منفجر شود تا انرژی معادل بمب هسته ای مذکور تولید شود.

Thermal Application of Nuclear energy

کاربرد حرارتی انرژی هسته ای

گرمای حاصل از واکنش هسته ای در محیط راکتور هسته ای تولید و پرداخته می شود. بعبارتی در طی مراحلی در راکتور این گرما پس از مهار شدن انرژی آزاد شده واکنش هسته ای تولید و پس از خنک سازی کافی با آهنگ مناسبی به خارج منتقل می شود. گرمای حاصله آبی را که در مرحله خنک سازی بعنوان خنک کننده بکار می رود را به بخار آب تبدیل می کند. بخار آب تولید شده ، همانند آنچه در تولید برق از زغال سنگ ، نفت یا گاز متداول است، بسوی توربین فرستاده می شود تا با راه اندازی مولد ، توان الکتریکی مورد نیاز را تولید کند. در واقع ، راکتور همراه با مولد بخار ، جانشین دیگ بخار در نیروگاه های معمولی شده است.

کاربردهای اورانیوم غنی شده

شرایطی ایجاد کرده اند که نسبت U235 به U238 را به 5 درصد می‌رساند. برای این کار و تخلیص کامل اورانیوم از سانتریفوژهای بسیار قوی استفاده می‌کنند. برای ساختن نیروگاه اتمی، اورانیوم طبیعی و یا اورانیوم غنی شده بین 1 تا 5 درصد کافی است. برای تهیه بمب اتمی حداقل 5 تا 6 کیلوگرم U235 صد درصد خالص نیاز است. در صنایع نظامی از این روش استفاده نمی‌شود و بمب های اتمی را از Pu239 که سستتر و تخلیص شیمیایی آن بسیار ساده‌تر است، تهیه می‌کنند.

3- واژگان تهدیدات EMP و بمب گرافیتی

EMP Effective on device

اثرات EMP روی تجهیزات موشک

نتیجه اثر مستقیم پرتوهای گاما و X حاصل از انفجار هسته‌ای روی سیستم‌ها می‌باشد. چون پرتوهای گاما و X در اتمسفر زمین تضعیف می‌شوند، این پرتوها روی سیستم‌های خارج از جو نظیر ماهواره‌ها و موشک‌های در حال پرواز اثر می‌گذارند. SGEMP، مدهای تزویج پیچیده‌ای برای هر سیستم دارد که با توجه به شرایط فیزیکی و الکتریکی سیستم، می‌تواند میدان‌های الکتریکی با قدرت تا چند 100 kV/m تولید کند. (منبع 4)

Carbon fibers

الیاف کربنی

الیاف کربنی به گروه‌های زیر تقسیم‌بندی می‌شوند:

1- پلی‌اکریلونیتریلی 2- قطران میان فاز 3- قطران 4 -P.V.C- ریونی

Graphit fibers

الیاف گرافیتی

الیاف گرافیت از الیاف آلی، مانند الیاف ابریشم مصنوعی تولید می‌شوند. این الیاف طی فرآیندهایی در دمای 3000 گرافیتی و منظم می‌شوند. الیاف بدست آمده دارای درجه خلوص بالایی هستند.

Propagation of cover

انتشار از روی پوشش

میدان‌های حاصل از EMP از دیواره‌های هادی غیر ایده‌آل قفسه‌های پوشش به دلیل اثر پوستی عبور می‌کنند، دلیل این مسأله دامنه بسیار بالای این میدان‌ها و قدرت نفوذ آن‌ها خصوصاً در فرکانس‌های پایین می‌باشد (منبع 4)

SBEMP

انفجار هسته ای در سطح زمین

انفجار هسته ای در ارتفاع کمتر از $2/0 \text{ km}$ از سطح زمین که ناحیه‌ای با شعاع تقریبی حدود 5 km تا 10 km دارد را یک SBEMP می‌نامیم. چنین انفجاری می‌تواند ناحیه‌ای به شعاع 10 km و بیشتر را با میدان‌های الکترومغناطیسی بسیار قوی تحت تأثیر قرار دهد. (منبع 4)

Electro-Magnetic pulse(EMP)

بمب الکترومغناطیسی

یک پالس الکترومغناطیسی بسیار باریک با دامنه بسیار بزرگ است و در حوزه فرکانس محدوده زیادی را پوشش می‌دهد. یک بمب الکترومغناطیسی به خاطر پهنای باند فرکانسی زیاد و انرژی فراوان، قادر است تجهیزات الکترونیکی و مخابراتی زیادی را از کار انداخته و یا بسوزاند. همانطور که ذکر شد یکی از روش‌های تولید پالس الکترومغناطیسی انفجار هسته‌ای است. روش‌هایی غیر از انفجار هسته‌ای نیز وجود دارد. این پالس‌ها ممکن است توسط انفجارهای هسته‌ای در ارتفاعات مختلف نیز بوجود آیند. (منبع 4)

Cleaning of graphit bomb

پاکسازی آلودگی‌های گرافیتی

دمش هوای فشرده - مکش - استفاده توأم از دمش و مکش - استفاده از آب، حلال و مواد شیمیایی - پاکسازی دستی

HEMP

پالس الکترومغناطیسی هسته ای

پدیده HEMP حاصل از یک انفجار هسته‌ای در ارتفاع بالاتر از 30 مایلی سطح زمین می‌باشد که در پی این انفجار، پرتوهای گاما در خارج از اتمسفر و یا جاهایی که اتمسفر رقیق می‌باشد، شروع به تابیدن از محل انفجار می‌کند. پرتو گاما در واقع تابش فوتون‌های پراثری می‌باشد که پس از انفجار به طرف خارج از صحنه انفجار پرتاب می‌شوند. (منبع 4)

Electromagnetic Interferenc

تداخل الکترومغناطیسی

تداخل الکترومغناطیسی، فرایندی است که بوسیله ارسال انرژی الکترومغناطیسی ناخواسته و درهم گسیخته (نویز) از یک قطعه، مدار یا سیستم، به قطعه، مدار یا سیستم دیگر، توسط مسیرهای تشعشی (مانند فضا)، هدایتی (مانند سیم‌ها و مسیرهای روی برد مدار چاپی) و یا هر دو ایجاد می‌شود (منبع 4)

insider EMI

تداخل الکترومغناطیسی داخلی

اجزاء یا عوامل مختلف موجود در داخل یک سیستم یا مدار، سبب ایجاد تداخل الکترومغناطیسی در قسمتهای مختلف دیگر می شوند.

گروه تداخل داخلی می تواند به خاطر وجود بازتاب یا افت سیگنال در طول یک مسیر انتقال، تداخل سیگنالی و ... ایجاد گردد (منبع 4)

Segregation subsystem

جداسازی زیر سامانه‌ها

هدف اولیه از جداسازی زیر سامانه‌ها رسیدن به خودسازگاری الکترومغناطیسی در سامانه بر مبنای جداسازی بخش‌های حساس از بخش‌های نویزی سامانه می‌باشد. با اولویت بندی سامانه‌های حساس در پوشش‌ها و بسته‌بندی‌های مناسب قرار گرفته و پوشش بخش‌های مختلف به دقت زمین می‌شوند (منبع 4)

Susceptibility

حساسیت پذیری

تداخل ناشی از حساسیت پذیری (یا عدم ایمنی) نیز همان تداخلی است که دیگر سیستم‌ها روی همان سیستم مورد نظر ایجاد می‌کنند. این تداخل از طریق تشعشع مستقیم به قسمت‌های مختلف یک سیستم یا مدار، ایجاد شده است (منبع 4)

Protection of EMP

حفاظت در برابر EMP

عبارتند از: الف- اصل جداسازی زیر سامانه‌ها ب- زمین کردن ج- فیلترهای EMI
د- استفاده از پوشش ح- استفاده توأم از فیلتریگ و پوشش (منبع 4)

EMP Generation method

روش‌های تولید EMP (غیر هسته‌ای)

فناوری اساسی که تولید پالس‌های الکترومغناطیسی در سلاح‌ها توسط آن‌ها صورت می‌گیرد، غالباً عبارتند از: مولد‌های فشرده سازی شار (FCG)، ژنراتورهای Magnet-Hydrodynamic و دسته‌ای از وسایل پر قدرت مایکروویو (HPM) که در رأس آن‌ها نوسان ساز با کاتد مجازی یا ویرکتور (Viractor) قرار دارد (منبع 4)

Grounding

زمین کردن

هدف اولیه در زمین کردن سامانه‌ها، تضمین امنیت پرسنل و حفاظت دستگاه‌ها می‌باشد. عوامل اصلی برای لزوم استفاده از زمین امنیتی، نقص‌های سامانه توان و صاعقه می‌باشد که نوعاً جریان‌های تا دهها کیلوآمپر در محدوده فرکانسی تا چند مگاهرتز دارد و ممکن است حتی امنیت جانی پرسنل را به خطر بیندازد (منبع 4)

Electromagnetic Compatibility

سازگاری الکترومغناطیسی

منظور از سازگاری الکترومغناطیسی در یک سیستم یا مدار آن است که دارای سه شرط اساسی ذیل باشد: الف- باعث ایجاد تداخل در دیگر سیستم‌ها نشود؛

ب - سیستم‌های اطراف در آن تداخل ایجاد نکنند؛ ج - در خودش تداخل ایجاد نکند. (منبع 4)

EMP Generator System

سیستم تولید کننده EMP

نتیجه اثر مستقیم پرتوهای گاما و X حاصل از انفجار هسته‌ای روی سیستم‌ها می‌باشد. چون پرتوهای گاما و X در اتمسفر زمین تضعیف می‌شوند، این پرتوها روی سیستم‌های خارج از جو نظیر ماهواره‌ها و موشک‌های در حال پرواز اثر می‌گذارند (منبع 4)

operation of graphit bomb

عملکرد بمب گرافیتی

فناوری به کار گرفته شده در این بمب‌ها مشابه بمب‌های خوشه‌ای است که حاوی تعدادی بمب کوچک می‌باشد در هر یک از این بمب‌های کوچک تعداد زیادی قرقره (147 عدد) وجود دارد که با انفجار بمب، الیاف گرافیت از قرقره‌ها باز شده و در هوا پخش می‌شود و بر روی هدف فرود می‌آید و در سیستم‌های تولید و انتقال برق ایجاد اتصال کوتاه نموده و سبب قطع برق می‌شوند.

EMI filters

فیلترهای EMI

فیلترها برای تضعیف و تلف کردن سیگنال‌های موجود روی سیم‌های هدایت کننده جریان ناخواسته به کار می‌رود، حال آن که اثری در کاهش توان سیگنال در فرکانس‌های اصلی ندارد. (منبع)

Cage of Faraday

قفس فارادی

یکی از روش‌های مؤثر، برای حفاظت سیستم‌ها و تجهیزات در برابر EMP، قراردادن کل

تجهیزات در داخل یک پوشش است که به قفس فارادی معروف می باشد، اگر این پوشش به درستی طراحی شده باشد می تواند تا مقدار زیادی از ورود امواج مخرب به تجهیزات جلوگیری نماید (منبع 4)

Graphit

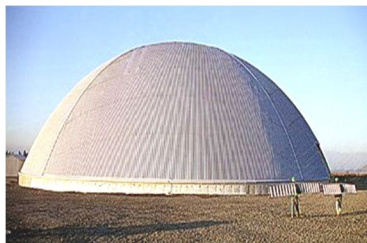
گرافیت

گرافیت از جنس کربن بوده و خاکستری رنگ است. گرافیت دارای رسانایی نسبتاً بالایی است. علت این امر را نیز می توان در ساختار لایه ای گرافیت و الکترون چهارمی جستجو کرد که ارتباط بین لایه ها را برقرار می سازد. از طرف دیگر گرافیت دیرگداز است و همانطور که اشاره شد تا دمای 3890 درجه سانتیگراد دچار تحول نمی شود. رسانایی بسیار بالا و مقاومت الکتریکی خیلی کم یکی از بهترین گزینه ها برای استفاده در بمب های خاموشی به منظور ایجاد اتصال کوتاه در خطوط فشار قوی شبکه برق می باشند و در آینده نزدیک نیز ماده اولیه هر بمب خاموشی در هر کشور پیشرفته ای خواهد بود.

Protection of Graphit bomb

مقابله با بمب گرافیتی

1- آشکارسازی و ره گیری ادوات و سیستم های حمل و پرتاب این بمب ها 2- استفاده از سقف های فلزی، توری یا پلاستیکی برای جلوگیری از تماس الیاف گرافیت 3- استفاده از چتر برای جمع کردن الیاف گرافیت.

یک نمونه از سقف های محافظ مدور بدون درز

Leakage of slot

نشت از روزنه ها

هر پوششی ناچار دارای درها، پنجره ها، حفره ها، درزها و ... می باشد که می تواند منشأ ورود میدان های EMP به داخل پوشش گردد. روزنه ها هم به میدان های الکتریکی و هم به میدان های مغناطیسی اجازه نفوذ می دهند. نشت میدان از یک روزنه به سائز، نوع ساختار و مکان روزنه روی پوشش بستگی دارد (منبع 4)

فصل پنجم

واژگان مدیریت بحران

۱- واژگان مدیریت بحران

Flood	آب گرفتگی حاصل از باران
به آب گرفتگی گفته می شود که از بارش باران به وجود آمده است و جریان می یابد تا به منطقه وسیعی برسد و خود به خود خشک شود یا به دریا یا رودخانه ای متصل ریخته شود.	
Notification of people	آگاه سازی از وضعیت مردم
توانایی به دست آوردن اطلاعات در کوتاه ترین زمان ممکن در مورد ساختمان ها و افرادی که ممکن است تحت تهدید حوادث قرار بگیرند.	
Pollutant or Contaminant	آلاینده
هرگونه عنصر، ماده، ترکیب یا مخلوطی که محتوی عاملان بیماری زا هستند و بعد از رهایی به محیط زیست و به محض بلعیدن، تنفس یا جذب آن توسط هر جاندار، چه بصورت مستقیم از محیط یا بصورت غیرمستقیم با بلعیدن آن از طریق زنجیره غذایی انتظار می رود که منجر به مرگ، بیماری، ناهنجاری های رفتاری، سرطان، جهش ژنتیکی، کژکاری فیزیولوژیکی یا دگرذیسی فیزیکی در چنین جاندارانی یا اولادشان شود. (تعریف شده در سند ملی مدیریت بحران) (منبع ۲۲)	
Pre- crisis preparedness	آمادگی قبل از بحران
شامل کلیه عملیات و اقداماتی است که دولت ها، جوامع و همچنین افراد را قادر به انجام عکس العمل سریع و کارا در مواقع بروز بحران می نماید. اقدامات آماده سازی در کل شامل تهیه یک برنامه ضد بحران، برآورد دقیق منابع و هم چنین آموزش پرسنل می باشد. (منبع ۵)	
Status room	اتاق وضعیت
هدف از ایجاد اتاق وضعیت، ایجاد مکانی برای تمرکز فعالیت های مرتبط با هماهنگی فرماندهی حادثه جنگی، با در نظر گرفتن تمهیدات خاص معماری و فراهم آوردن تجهیزات و امکانات مناسب و مورد نیاز در آن تا مدیران در شرایط وقوع بحران بتوانند در این مکان امن گرد هم آمده و با استفاده از تجهیزات و اطلاعات فراهم شده در ساختمان به تحلیل شرایط موجود بپردازند و هماهنگی های	

ضروری را بر اساس اصول مقابله با بحران با هدف کنترل سریع بحران انجام داده و دستورات لازم را صادر نمایند. (منبع ۲۲)

Alarm Assessment

ارزیابی و تشخیص هشدار

ارزیابی و شناخت علائم خطری که هنگام وقوع یا احتمال بحرانی از تلویزیون برای مردم پخش می شود. سیستم هایی که برای اعلام هشدار طراحی می شوند باید در هنگام احتمال خطر به سرعت و به صورت اتوماتیک عمل کنند.

Emergency Public Information

اطلاعات عمومی شرایط اضطراری

اطلاعاتی که بطور ابتدایی در پیش بینی یک حادثه یا در طول یک حادثه منتشر می شود. علاوه بر تأمین اطلاعات وضعیتی برای عموم مردم، فعالیت هایی که باید توسط مردم انجام گیرد نیز اطلاع رسانی می شود. (منبع ۲۲)

Helping

امداد رسانی

فعالیت های مربوط به امداد رسانی به کلیه عملیات و اقداماتی که قبل و بعد از وقوع بحران می بایست صورت بگیرد را شامل می شوند این عملیات و اقدامات در جهت حفاظت از جان مردم و تأسیسات و دارایی های موجود انجام می گردد. (منبع ۵)

kinds of drill

انواع رزمایش

انواع رزمایش ها عبارتند از:

رزمایش های مباحثه ای - رزمایش های کارکردی - رزمایش های میدانی (منبع ۲۲)

Aside Rain

باران اسیدی

یکی از جدی ترین مشکلات زیست محیطی که امروزه بسیاری از مناطق دنیا با آن روبه رو هستند، باران اسیدی است. باران اسیدی دارای انواع نتایج زیان بار بوم شناختی است وجود اسید در هوا نیز احتمالاً بر روی سلامتی انسان اثر دارد. پدیده باران اسیدی در سال های آخر دهه ۱۸۰۰ در بریتانیا کشف شد، باران اسیدی به نزولات جوی که قدرت اسیدی آن بطور قابل توجهی بیش از باران طبیعی باشد، اطلاق می شود.

Reconstruction

بازسازی

بازسازی عبارت است از تأمین کل خدمات و زیرساخت های تخریب شده، جایگزینی کالبدی

بناهای منهدم شده، احیا کردن و توانمند ساخت مجاری اقتصادی و در نهایت بهبود شرایط زیست جامعه مصیبت زده. (منبع ۵)

Community Recovery

بازسازی اجتماعی

فرآیند ارزیابی اثرات یک حادثه ملی، تعیین منابع و توسعه و اجرای روش کار برای ترمیم و احیای ساختارهای اجتماعی اقتصادی و فیزیکی جامعه را گویند (منبع ۲۲)

Recovery

بازیابی

عبارت است از پاکسازی، تولید مجدد محصول، ذخیره سازی مجدد و کمک به افراد، خانواده‌ها، گروه‌ها و نواحی آسیب دیده برای بازگشت به وضعیت عادی (منبع ۱۴)

بازیابی (پس از بحران)

مجموعه عملیات پس از مرحله امداد اضطراری را بازیابی می نامند، که شامل دو مرحله ساماندهی و بازسازی است. (منبع ۵)

Crisis

بحران

بحران رویدادی است که به طور طبیعی یا بوسیله بشر، به طور ناگهانی (Emergency) یا به صورت فزاینده (Crisis) بوجود آید و سختی و مشقتی را به جامعه انسانی تحمیل کند که برای برطرف کردن آن نیاز به اقدامات اضطراری، اساسی و فوق العاده باشد.

به عبارتی بحران فرآیندی است که در نتیجه یکسری عوامل طبیعی و غیرطبیعی شامل: انفجار، زلزله، فوران، آتشفشان، تسونامی، زمین لغزش، سیل، طوفان، آتش سوزی های مهیب، نشست گازها یا مواد خطرناک، ناکارآمدی های فناوری، هجوم، بیماری های واگیردار، اپیدمی ها، ناکارآمدی ها یا عدم کاربری های خدمات اوراژنس، حملات احتمالی یا واقعی یا چیزی شبیه جنگ و... اتفاق افتاده است و سبب به خطر افتادن جان انسان ها یا آسیب پذیری، بیماری، فاجعه یا به خطر افتادن امنیت جوامع یا اموال ملی و مردمی می شود. (منبع ۵)

Mobilization

بسیج کردن

فرآیند و روندی که بوسیله تمام سازمان های ملی، استانی و محلی - برای فعال کردن، جمع آوری و انتقال منابع برای مقابله و پشتیبانی حوادث انجام می گیرد. (منبع ۲۲)

Recovery

بهبودی

این بخش از چرخه مدیریت بحران شامل کلیه عملیاتی است که به منظور عادی سازی شرایط وقوع بحران صورت می پذیرد. مرحله بهبودی و عادی سازی اوضاع معمولاً توأم با بهسازی و بازسازی نیز می باشد. (منبع ۵)

Evacuees

بیماران تخلیه شده از صحنه

افرادی که از محیط خطرناک یا حادثه دیده خارج شده باشند یا از زیر آوار به بیرون کشیده شده باشند.

Staff personal commander

پرسنل ستاد فرماندهی

شامل مأمور اطلاعات عمومی، مأمور امنیت، رابط مناصب دیگر بر حسب نیاز، که بطور مستقیم به فرماندهی گزارش می دهند. آنها ممکن است همیار یا همیارانی داشته باشند. (منبع ۲۲)

Mitigation

پیشگیری

کلیه اقداماتی که موجب پیشگیری از وقوع بحران ها و همچنین سبب جلوگیری از اثرات مخرب آن بر جامعه شود. به عنوان مثال احداث سدها و یا اقدامات انجام شده جهت جلوگیری از طغیان رودخانه ها، مقاوم سازی ساختمان ها برای مقابله با زلزله و... را می توان به عنوان اقدامات پیشگیرانه نامید. همچنین پیشگیری شامل آموزش دولت مردان، مشاغل و مردم مرتبط با اقداماتی که می تواند برای کاهش تلفات و خسارات انجام گیرد، می شود. (منبع ۵)

people Evacuation

تخلیه مردم

عقب نشینی، پراکندگی و جابجایی سازمان دهی شده و سرپرستی شده شهروندان از مناطق خطرناک و یا بالقوه خطرناک و پذیرش و مراقبت از آنها در مکان های امن را تخلیه گویند. (منبع ۲۲)

Identificat & Authenticatio

تشخیص و سندیت

افراد و سازمان هایی که به سیستم مدیریت اطلاعات سامانه مدیریت بحران کشور دسترسی دارند، خصوصاً آن هایی که اطلاعات را به سیستم وارد می کنند. (نظیر گزارشات وضعیت)، باید بطور دقیق برای اهداف امنیتی تأیید و تصدیق شوند. (منبع ۲۲)

Dosimeter

تشع سنج

یک دستگاه قابل حمل برای اندازه گیری میزان تشعشع رادیواکتیو.

چارچوب مدیریت ریسک**Risk management Framework**

یک متدولوژی برنامه ریزی شده که فرآیندی را برای استقرار اهداف امنیتی؛ تشخیص عملکردها، شبکه ها، سیستم ها و اموال؛ ارزیابی ریسک ها؛ اولویت بندی و اجرای طرح های حفاظتی؛ ارزیابی اجرا؛ و انجام عملیات اصلاحی طراحی می کند (منبع ۲۲)

چک لیست**Checklist**

لیست موضوعاتی که بر اساس تجربیات قبلی توسعه یافته اند و بعنوان راهنما در اجرای سطح استاندارد از مراقبت از فعالیت های موضوع و یا در تکمیل فعالیت در سرتاسر یک روش کمک می کند. (منبع ۲۲)

حادثه فاجعه انگیز**Catastrophic Incident**

هرگونه حادثه طبیعی یا انسان ساز، از جمله تروریسم، که منجر به تلفات، خسارات یا اختلالات شدید و گسترده می شود و افراد، زیرساخت ها، محیط زیست، اقتصاد، روحیه ملی و یا عملکردهای دولت را به شدت تحت تاثیر قرار می دهد. فاجعه منجر به اثراتی در سطح ملی و در یک دوره زمانی طولانی مدت می شود. تقریباً بلافاصله بعد از حادثه، منابعی که به صورت عادی در مراکز استانی، محلی، ناحیه ای یا بخش خصوصی موجود هستند، روانه مناطق تحت تاثیر می شوند. فعالیت های دولتی و خدمات اورژانسی در اثر گستردگی حادثه بصورت مشخصی مختل می شود و امنیت ملی می تواند تهدید شود (منبع ۲۲)

حادثه، واقعه**Incident**

در فرهنگ آریان پور این لغت به معانی اتفاق، حادثه، واقعه، رویداد و رخداد آورده شده است. به معنی یک حادثه در درون مجموعه ای از حوادث پشت سرهم است (منبع ۲۲)

دفاع غیرنظامی**Civil Defense**

مجموعه فعالیت هایی که می توان با انجام آن از بروز و استمرار سوانحی که جان و مال مردم را تهدید می کنند مانند سیل، زلزله، آتشفشان، آتش سوزی، طوفان و ... جلوگیری نمود و یا در صورت بروز، آثار ناشی از آن را کاهش داد. تأکید اصلی دفاع غیرنظامی، حفاظت از مردم و انجام اقدامات اضطراری برای تعمیر و راه اندازی مجدد خدمات و تأسیسات جهت ادامه فعالیت های روزمره می باشد. حفاظت شهروندان در مقابل خطرات ناشی از جنگ و دیگر بلاها، کمک به افراد برای بازیابی از عواقب آن حوادث، و فراهم نمودن شرایط لازم برای بقای افراد در زمان وقوع آنها. (منبع ۲۲)

Drill

رزمایش

مانور یک روش متداول برای پایش و ارزشیابی بخش‌های مختلف یک برنامه آماده‌سازی، انجام تمرین و مانور است. انجام مانور در اصل برای ارزیابی میزان اثربخشی و کارایی برنامه مقابله و آمادگی یک جامعه برای شرایط حوادث اعم از حوادث طبیعی یا جنگ استفاده می‌شود. (منبع ۲۲)

Field Drill

رزمایش میدانی

مشخصات رزمایش های میدانی:

در این رزمایش ها، نیروها وارد تمرینی می‌شوند که شبیه حادثه واقعی است. این حادثه می‌تواند یک تصادف بازسازی شده یا یک کارخانه منفجر شده باشد. در این نوع از رزمایش، اجزایی از رزمایش های کارکردی به علاوه هماهنگی های کنترلی و همچنین مهارت‌های میدانی ارزیابی می‌شوند. معمولاً قبل از رزمایش های میدانی، رزمایش های مباحثه ای یا کارکردی زیادی انجام می‌شوند. (منبع ۲۲)

Controversy Drill

رزمایش مباحثه‌ای

مشخصات رزمایش های مباحثه ای:

- در این رزمایش ها بحث بر روی سناریو انجام می‌شود.
- در این نوع از رزمایش، افراد، موارد توافق شده قبلی را با هم مرور می‌کنند و از این راه، اثربخشی برنامه‌ها را آزمایش می‌کنند، ارتباطها را شکل می‌دهند و به دنبال ایده‌های جدید هستند. چهار نوع شایع از رزمایش های مباحثه ای عبارتند از: رزمایش های آگاه سازی، رزمایش های معرفی سازمان‌ها از خود، رزمایش های فرضی و رزمایش های تیمی (منبع ۲۲)

Operation Drill

رزمایش کارکردی

مشخصات رزمایش های کارکردی:

این نوع از رزمایش هم از رزمایش های مباحثه‌ای است ولی در یک محیط عملیاتی اجرا می‌گردد و به شرکت‌کنندگانی نیاز دارد که واقعا کارکردهای مربوط به نقش‌های خود را بازی می‌کنند. این نوع از رزمایش را به نام رزمایش های دورمیزی و یا مانورهای تاکتیکی بدون سپاه نیز می‌گویند. (منبع ۲۲)

<p>Nongovernmental Organi zati</p> <p>سازمان غیردولتی</p> <p>نهادی که بر اساس تمایل و علاقه اعضا، افراد یا موسساتی ایجاد می شود. این سازمان ها به وسیله دولت به وجود نیامده اند ولی ممکن است با دولت همکاری داشته باشند. چنین سازمان هایی نه به دلایل شخصی بلکه برای اهداف عمومی خدمت می کنند. نمونه ای از NGO ها شامل سازمان های خیریه و صلیب سرخ می باشد. (منبع ۲۲)</p>	<p>ساماندهی</p> <p>ساماندهی دلالت دارد بر بازگرداندن خدمات بنیادی به عملکردهای پیش از سانحه، کمک به مردم در جهت خودکفایی و خودباوری، مرمت خرابی ها، اعطای تسهیلات مالی، احیای فعالیت های اقتصادی و فراهم آوردن زمینه های حمایت از بازماندگان در زمینه های روانی، اجتماعی. مرحله ساماندهی به طور عمده برتوانمند کردن آسیب دیدگان متمرکز است، تا جامعه آمادگی بازگشت به الگوهای زیست قبل از بحران را بیابد. (منبع ۵)</p>
<p>Organiz</p> <p>سناریو</p> <p>یک سناریو، تنها پیش بینی یک آینده خاص نیست، بلکه توصیف همه احتمالات است. در واقع، سناریو تصویری از آینده ممکن و محتمل است. سناریو ابزاری برای تحلیل سیاست ها و شناخت شرایط، تهدیدات، فرصت ها، نیازها، و ارزش های برتر آینده است (منبع ۲۲)</p>	<p>ساماندهی</p> <p>ساماندهی دلالت دارد بر بازگرداندن خدمات بنیادی به عملکردهای پیش از سانحه، کمک به مردم در جهت خودکفایی و خودباوری، مرمت خرابی ها، اعطای تسهیلات مالی، احیای فعالیت های اقتصادی و فراهم آوردن زمینه های حمایت از بازماندگان در زمینه های روانی، اجتماعی. مرحله ساماندهی به طور عمده برتوانمند کردن آسیب دیدگان متمرکز است، تا جامعه آمادگی بازگشت به الگوهای زیست قبل از بحران را بیابد. (منبع ۵)</p>
<p>Incident Command System</p> <p>سیستم فرماندهی سانحه</p> <p>ترکیبی از تسهیلات، تجهیزات، پرسنل، روندها و ارتباطات می باشد که تحت یک ساختار سازمانی معمول عمل می کند و برای کمک به مدیریت منابع در طول حوادث تعیین می شوند. ICS برای انواع شرایط اضطراری و انواع حوادث از بزرگ تا کوچک و پیچیده قابل استفاده است (منبع ۲۲)</p>	<p>سناریو</p> <p>یک سناریو، تنها پیش بینی یک آینده خاص نیست، بلکه توصیف همه احتمالات است. در واقع، سناریو تصویری از آینده ممکن و محتمل است. سناریو ابزاری برای تحلیل سیاست ها و شناخت شرایط، تهدیدات، فرصت ها، نیازها، و ارزش های برتر آینده است (منبع ۲۲)</p>
<p>Incident Managment National System</p> <p>سیستم ملی مدیریت حادثه</p> <p>این سیستم بعنوان سیستم فرماندهی حادثه؛ سیستم هماهنگی سازمانها؛ آموزش؛ تشخیص و مدیریت منابع (نظیر سیستم های طبقه بندی انواع منابع)؛ کیفی سازی و تصدیق و جمع آوری، ردیابی و گزارش دهی اطلاعات و منابع حادثه عمل می نماید. (منبع ۲۲)</p>	<p>ساماندهی</p> <p>ساماندهی دلالت دارد بر بازگرداندن خدمات بنیادی به عملکردهای پیش از سانحه، کمک به مردم در جهت خودکفایی و خودباوری، مرمت خرابی ها، اعطای تسهیلات مالی، احیای فعالیت های اقتصادی و فراهم آوردن زمینه های حمایت از بازماندگان در زمینه های روانی، اجتماعی. مرحله ساماندهی به طور عمده برتوانمند کردن آسیب دیدگان متمرکز است، تا جامعه آمادگی بازگشت به الگوهای زیست قبل از بحران را بیابد. (منبع ۵)</p>
<p>Organization Coordination System</p> <p>سیستم هماهنگی سازمان ها</p> <p>تأمین ساختار برای پشتیبانی از هماهنگی برای اولویت بندی حوادث، تخصیص منابع حیاتی، یکپارچگی سیستم های ارتباطی و هماهنگی اطلاعات، مؤلفه های سیستم های هماهنگی سازمانها شامل</p>	<p>سناریو</p> <p>یک سناریو، تنها پیش بینی یک آینده خاص نیست، بلکه توصیف همه احتمالات است. در واقع، سناریو تصویری از آینده ممکن و محتمل است. سناریو ابزاری برای تحلیل سیاست ها و شناخت شرایط، تهدیدات، فرصت ها، نیازها، و ارزش های برتر آینده است (منبع ۲۲)</p>

تسهیلات، تجهیزات، پرسنل، روندها و ارتباطات است. دو مؤلفه مهم عبارتند از مراکز عملیاتی (EOC) و گروه های هماهنگی (MAC). این سیستم ها، آژانس ها و سازمان ها را در مقابله با حوادث کمک می کنند. (منبع ۲۲)

Emergency term

شرایط اضطراری

شرایط اضطراری عبارتست از هرگونه حادثه اتفاقی یا لحظه ای که کمک های ملی برای تکمیل فعالیت ها و توانایی های محلی یا استانی نیاز می شود تا به کمک آنها از جان و اموال انسان ها و سلامت و امنیت عمومی حفاظت شود. (منبع ۲۲)

Emergency Support Function

عملکرد پشتیبانی اضطراری

گروهی از ظرفیت های حکومتی و بخش خصوصی در یک ساختار سازمان دهی شده برای تأمین پشتیبانی، منابع، اجرای برنامه و خدمات که بیشتر برای نجات انسان ها، حفاظت از اموال و محیط زیست، ترمیم خدمات ضروری و زیرساخت های حیاتی و کمک به قربانیان و جامعه برای بازگشت به حالت عادی در ادامه حوادث داخلی نیاز می شوند. (منبع ۲۲)

Continuity of Operations

عملیات ایمن سازی

کنترل های ایمن سازی برای جلوگیری از وقوع اتفاقات ناخوشایند و به حداقل رساندن خسارات.

Disaster

فاجعه، بلا

در فرهنگ آریان پور این لغت به معانی مصیبت، فاجعه، بلا و سانحه آورده شده است. در دیکشنری Random House Unbridged، این لغت به معنی یک پدیده فاجعه بار نامیده شده است که ناگهانی رخ داده و باعث مرگ انسان ها و صدمات جدی در زندگی آنها می گردد. حوادثی مانند سیل و سقوط هواپیما مثال هایی از این نوع حوادث هستند. طبق تعریف سازمان بهداشت جهانی، بلا یا (Disaster)، به هر حادثه ای اطلاق می شود که باعث ایجاد صدمات، اختلالات زیست محیطی، مرگ و میر انسان ها و به هم ریختن خدمات نظام سلامت در مقیاسی شود که نیاز به کمک های خارج از جامعه برای اداره حادثه باشد. (منبع ۲۲)

Crisis management procese

فرآیند مدیریت بحران

فرآیند مدیریت بحران در یک تقسیم بندی کلی به سه مرحله تقسیم می شود:
مرحله قبل از بحران، حین بحران و پس از بحران.
هریک از این مراحل خود شامل بخش های مختلفی می شود این بخش ها فرایند مدیریت بحران را تشکیل می دهد که عبارت است از: پیشگیری، آمادگی، پاسخگویی و امداد رسانی (خدمات اضطراری) بهبودی، بازسازی و سازماندهی می باشد. (منبع ۵)

Incident Commander

فرماندهی سانحه

مسئول تمام بخش های مدیریت سانحه و شامل فرمانده سانحه ، فرماندهی یکپارچه یا یگانه و هرگونه پرسنل پشتیبانی می باشد. (منبع ۲۲)

Drill managment Reports

گزارش های مدیریتی رزمایش

نکات مهمی که در گزارش های مدیریتی رزمایش باید مورد توجه قرار گیرد:
میزان دقت و جزئی نگری در گزارش نویسی ها، خیلی متغیر هستند و به اندازه و پیچیدگی رزمایش مرتبط می باشند. حداقل گزارش می تواند یک صفحه باشد و شامل محتویات زیر باشد:
هدف - یک یا دو نتیجه - یک سناریو با چندین ایده خاص - جزئیات محل رزمایش - تجهیزات لازم - زمان لازم . (منبع ۲۲)

Ozone layer

لایه ازن

یکی از مسائلی که در سال های اخیر باعث نگرانی دانشمندان شده ، مسئله تهی شدن لایه ازن و ایجاد حفره در این لایه در قطب جنوب است. لایه اوزون در فاصله ۱۶ تا ۴۸ کیلومتری از سطح زمین قرار گرفته و کره زمین را در برابر تابش فرابنفش نور خورشید محافظت می کند. هر گاه از مقدار لایه ازن ، ۱۰ درصد کم شود، مقدار تابشی که به سطح زمین می رسد تا ۲۰ درصد افزایش می یابد. تابش فرابنفش موجب بروز سرطان پوست در انسان می شود و به گیاهان صدمه می زند. مولکول های کلروفلوئورکربن ها (CFC) در از بین بردن لایه ازن موثرند. از این ترکیبات بطور گسترده در دستگاه های سرد کننده و در افشانه ها (اسپری ها) استفاده می شود.

Hazard	مخاطره
<p>به هر پدیده، ماده یا موقعیتی گفته می شود که به طور بالقوه توان آسیب رساندن یا ازبین بردن زیرساخت ها را داشته باشد ویا موجب اشکال یا قطع در سیستم های ارائه خدمات گردد و مردم، سرمایه و محیط زیست را تهدید نماید.(منبع ۲۲)</p>	
Crisis management	مدیریت بحران
<p>براساس تعریف برنامه عمرانی سازمان ملل متحد (UNDP) عبارت است از سیاست گذاری، اخذ تصمیمات مدیریتی وانجام اقدامات اجرایی به منظور آمادگی، کاهش اثرات مخرب بحران، پاسخگویی (Response) وبازسازی و بازتوانی وترمیم اثرات ناشی از بلایای طبیعی یا انسان ساخت.(منبع ۲۲)</p> <p>مدیریت بحران علمی است کاربردی که به وسیله مشاهده سیستمایک بحران های پیشین و تجزیه و تحلیل آن ها در جستجوی یافتن ابزاری است که به وسیله آنها از یک سو بتوان از وقوع فجایع پیشگیری نمود و یا برای مقابله با آن ها آماده شده و از سوی دیگر در صورت وقوع آنها نسبت به امداد رسانی و بهبود اوضاع اقدام نمود (منبع ۵)</p>	
Consequence Management	مدیریت پیامد
<p>اقدامات پیشگیرانه محافظت از سلامت عمومی و امنیت، که این اقدامات می بایست از طرف سازمان های دولتی صورت گیرد و نمایندگان دولتی مسئولیت حفاظت از مردم را در حمله های خرابکاری یا ...دارند.(منبع ۴۴)</p> <p>- مدیریت شرایط اضطراری و اقدامات مرتبط برای حفظ سلامت و ایمنی عمومی، ترمیم و تداوم خدمات حیاتی دولت و رها شدن دولت، مشاغل و افراد تحت تأثیر پیامدهای واقع شده در شرایط اضطراری موجب می شود مدیریت پیامدها و مدیریت بحران در برنامه مقابله ملی، ترکیب شوند.(منبع ۲۲)</p>	
Mass attend	مراقبت آسیب دیدگان(مردم)
<p>فعالیت هایی که برای حفاظت و پناه دادن به آسیب دیدگان حادثه صورت می گیرد. این فعالیت ها شامل ایجاد پناهگاه موقتی، تأمین غذا، خدمات پزشکی، لباس و پوشاک و نیازهای ضروری و اولیه زندگی برای مردمی که خانه هایشان در اثر حادثه از دست داده اند.</p>	

Epidemiologic surveillance

مراقبت اپیدمیولوژیک

پایش اپیدمیولوژیک یک سامانه مداوم شامل جمع آوری، تجزیه و تحلیل و تفسیر داده های سلامتی مهم برای طرحریزی، اجرا و ارزیابی و ارزشیابی اقدامات حفظ کننده سلامت انسانها، حیوانات و گیاهان می باشد (منبع ۱۴)

Communic/ Dispatch Center

مرکز ارتباطات/ اعزام

مراکز ارسال کننده سازمانی یا بین سازمانی، مراکز ارسال فرمان یا کنترل شرایط اضطراری یا هرگونه مرکزی که تماس های اضطراری را از مردم و وسایل ارتباطی دریافت می کند. این مرکز به عنوان هماهنگ کننده و پشتیبان اولیه و اصلی سیستم های هماهنگ کننده سازمان ها برای یک حادثه انجام وظیفه می کند تا امان های دیگر سیستم های هماهنگ کننده سازمان ها بصورت رسمی ایجاد گردند. (منبع ۲۲)

Disaster Recovery Center

مرکز بازسازی بلایا

تسهیلاتی که در یک مکان متمرکز شده در نزدیکی منطقه حادثه دیده قرار گرفته اند تا جوابگوی درخواست های قربانیان حادثه (افراد، خانواده ها و مشاغل) برای کمک باشند (منبع ۲۲)

Disaster-Recovery Center

مرکز بازیابی در حوادث

مکانی که در نزدیکی محیط های مهم مانند مجلس احداث می شود تا در هنگام وقوع حادثه به سرعت مجروح ها و زخمی ها را به سرعت به محل های درمانی ببرند و همچنین این مرکز مسئول جمع آوری اطلاعات حادثه است.

Mobilization Center

مرکز بسیج منابع

یک مرکز تسهیلات موقتی خارج از سایت که پرسنل و تجهیزات مقابله را از محل ورود دریافت می کند و برای پخش به مناطق محلی یا مستقیماً به محل حادثه براساس نیاز و قوانین موجود عمل می کند. مرکز بسیج منابع، همچنین خدمات پشتیبانی موقت، نظیر غذا و اسکان را برای پرسنل مقابله قبل از انجام خدمات و مأموریتشان تأمین می کند. (منبع ۲۲)

Emergency Operations Center

مرکز عملیات شرایط اضطراری

مکانی فیزیکی که برای هماهنگی اطلاعات و منابع برای پشتیبانی از فعالیت های مدیریت حادثه عملیات های در صحنه ایجاد می شود. یک مرکز عملیات ممکن است موقتی باشد و یا بصورت

دایمی و مرکزی مستقر شود. (منبع ۲۲)

Infrastructure Coordinat Center

مرکز ملی هماهنگی زیرساخت ها

مرکزی است که زیرساخت های حیاتی ملی و منابع کلیدی را بصورت مداوم مانیتور می کند. در اثر وقوع یک حادثه، این مرکز وظیفه هماهنگی تقسیم اطلاعات با نهادهای مرتبط با منابع کلیدی و زیرساخت های حیاتی را دارد. (منبع ۲۲)

Drill performance premius

مزایای انجام رزمایش

انجام رزمایش می تواند در موارد زیر ارزشمند باشد:

ارزیابی برنامه مقابله و آمادگی یک جامعه در شرایط جنگ - بررسی میزان اثربخشی و کارایی برنامه آمادگی و مقابله در شرایط جنگ - افزایش آگاهی پرسنل و مدیران - افزایش مهارت ها - آشکار نمودن کارایی ها - ارزیابی کارایی افراد - ارزیابی استراتژی های مدیریت خطر برای شرایط جنگ. (منبع ۲۲)

First Responder

مقابله کنندگان اولیه

پلیس، آتش نشانی و پرسنل اورژانس غیردولتی و محلی که در مراحل اولیه حادثه در حفاظت از زندگی، اموال، مدارک و محیط زیست جوابگو می باشند همانند پرسنل مدیریت بحران، سلامت عمومی، مراقبت بالینی، کارهای عمومی و دیگر پرسنل خبره پشتیبانی (نظیر اپراتورهای تجهیزات) که خدمات پشتیبانی ضروری را در حین عملیات های جلوگیری، مقابله و بازسازی تأمین می کنند. (منبع ۲۲)

information impress in crisis managment

نقش اطلاعات در مدیریت بحران

پیش نیاز هریک از مراحل چهارگانه مدیریت بحران ایجاد شبکه ارتباطی، اطلاع رسانی و تهیه اطلاعات جامع و کامل از وضعیت موجود ارائه یک برآورد عملیاتی جهت ارائه فعالیت های امداد رسانی و ایجاد یک شبکه ارتباطی جهت اطلاع رسانی سریع و صحیح است این سامانه سبب افزایش دقت تصمیمات مدیریتی و شبیه سازی نتایج حاصل از این تصمیم گیری های مختلف، استاندارد بودن اطلاعات و اطلاع رسانی سریع به مسئولان و امدادگران شده است (منبع ۵)

Multiagency Coordination Entity

نهاد هماهنگی سازمان ها

دارای عملکردهایی فراتر از سیستم هماهنگی سازمان ها میباشد. اولویت بندی بین حوادث و

اختصاص منابع وابسته، سازگاری سیاست های سازمانی و تدارک راهبردهای استراتژیک برای پشتیبانی فعالیت های مدیریت بحران از جمله عملکردهای این نهاد می باشد. (منبع ۲۲)

Coordinate

هماهنگ کردن

توسعه سیستماتیک یک آنالیز یا مبادله اطلاعات در بین رؤسا، کسانی که نیاز به دانستن اطلاعات موثق برای اجرای مسئولیت های مدیریت حادثه دارند. (منبع ۲۲)

Hazard Mitigation

کاهش خطر

هر فعالیتی که باعث کاهش خطر زندگی افراد شود. این تعریف گاهی اوقات در مورد اینکه کسی این حس خطر را قبل از وقوع حادثه احساس کند به کار می رود

Incident Mitigation

کاهش اثرات سانحه

فعالیت هایی که در طول یک حادثه اجرا می شوند تا اثرات و خسارت به اموال یا محیط زیست را به حداقل برسانند. (منبع ۲۲)

Destroyer effect reduction

کاهش اثرات مخرب

کلیه عملیات و اقداماتی که تحت یک برنامه منسجم و جامع جهت کاهش اثرات بحران در یک کشور و یا برای منطقه خاصی انجام می گیرد را می توان به عنوان کاهش اثرات بحران نام برد. به عنوان مثال تهیه و کاربرد کدهای ساختمانی به منظور کاهش خسارات و آسیب های ناشی از زلزله برای ساختمان ها. (منبع ۵)

Hazard mitigation

کاهش مخاطرات

هرگونه اقدام توجیه شده از نظر اقتصادی که سبب کاهش پتانسیل خسارت به تسهیلات می شود. (منبع ۲۲)

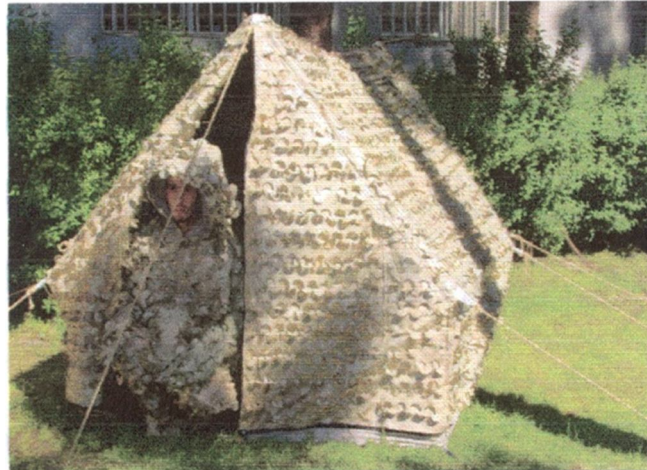

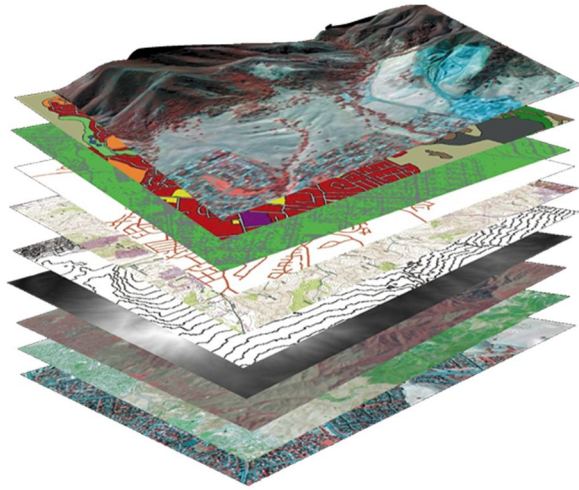
فصل ششم

واژگان استتار، اختفا و فریب (CCD) و سنجش از دور

۱- واژگان استتار، اختفا و فریب (CCD)

۲- واژگان سنجش از دور

۱- واژگان استتار، اختفاء و فریب (CCD)

Smoke effects

اثرات دود

اثرات ناخواسته دود را می توان به دو دسته تاثیرات روانی و تاثیرات فیزیولوژیکی تقسیم کرد .
تاثیرات فیزیولوژیکی دود بسته به نوع استفاده شده متفاوت است . دود ها می توانند سبب ایجاد عوارض زیر شوند:
ایجاد تنگی نفس - تحریک سیستم تنفسی - سرگیجه و تهوع - سردرد - ایجاد مشکلات دیگر در صورت استفاده از عوامل شیمیایی به همراه دود .
تاثیرات روانی دیگر دود بر افراد و نیروهای خودی عبارتند از : اغتشاش و دستپاچگی - ترس و اضطراب (منبع ۲)

Concealment

اختفاء

اختفاء یا پنهان کاری به کلیه اقداماتی اطلاق می گردد که مانع از قرار گرفتن تأسیسات و تجهیزات در دید دشمن گردیده و یا تشخیص تأسیسات و تجهیزات و هم چنین انجام فعالیت های خاص را برای او غیر ممکن یا مشکل می سازد. دشمن همواره تلاش می کند تا نقاط حیاتی، حساس و مهم کشور مورد نظر را کشف و نشانه گذاری نموده و یا از فعالیت های مهم مطلع گردد تا در زمان مناسب با هدف گیری دقیق، تأسیسات و تجهیزات را منهدم و فعالیت ها را مختل نماید. (منبع ۲)

Concealment. Green cover

اختفاء با فضای سبز

مهمترین مواردی را که باید در اختفا در نظر گرفت عبارتند از شکل زمین، موقعیت مکانی، نوع وسایل، شکل وسایل، رنگ وسایل، مدت زمان اختفاء و اتخاذ تدابیر و تمهیدات مناسب در رعایت فاصله ایمنی جهت جلوگیری از سرایت آتش سوزی های احتمالی به تجهیزات با ارزش است.
با توجه به مواردی که در بالا ذکر گردید، نسبت به نوع به کارگیری پوشش گیاهی مناسب باید توجه کافی شود. تغییر رنگ و بافت زمین و پوشش آن از ابزار مهم جهت نامشخص شدن وسایل و ادوات است.

Camouflage**استتار**

مفهوم کلی استتار، هم رنگ و هم شکل کردن نیروی انسانی، تأسیسات و تجهیزات با محیط اطراف است. روش های استتار عبارتند از: مخفی سازی - همگون سازی - بدل سازی (منبع ۲)

Multi spectral Camouflage**استتار چند طیفی**

در سیستم های شناسایی مدرن از چندین حسگر به طور هم زمان استفاده شده جهت استتار در مقابل این سیستم ها، یکی از بهترین روش ها استفاده از پوشش های استتار چند طیفی مدرن است. پوشش های استتار چند طیفی مدرن حداقل از پنج لایه تشکیل شده است. یک لایه به عنوان پایه و نگه دارنده در وسط قرار گرفته است. در طرفین این لایه ذراتی از آلیاژ فلزات بازتاب کننده به ضخامت چند نانومتر با استفاده از فناوری نانو نشانده می شود. بعد از لایه فلزی لایه رنگی و عبوردهنده پلیمری قرار می گیرد. رنگ و بافت لایه رویی باید مطابق رنگ و بافت محیط باشد. هرکدام از لایه فلزی و لایه ها رویه در طیف الکترومغناطیسی نقش استتاری خویش را بر عهده دارند. (منبع ۲)

Thermal Camouflage**استتار حرارتی**

استتار در مقابل شناسایی حرارتی با کاهش اختلاف دمای حرارتی بین شیء و زمینه یا محیط اطراف آن صورت می گیرد. بدین منظور باید اقداماتی در جهت کاهش میزان گرمای جذب شده از نور خورشید و کاهش میزان گرمای حرارتی خود شیء صورت گیرد. در این صورت کنتراست حرارتی هدف نسبت به زمینه کاهش یافته و احتمال شناسایی آن به حداقل خواهد رسید

Smoke Camouflage**استتار دود**

عملیات دود برای ایجاد پوشش استتاری به عنوان فرایندی تعریف می گردد که طی آن انتشار امواج الکترومغناطیسی بین منبع گسیل کننده (یعنی هدف) و سیستم گیرنده (یعنی تهدید) متوقف یا تضعیف گردد. (منبع ۲)

Radar Camouflage**استتار راداری**

حسگرهای راداری بر خلاف حسگرهای ماوراء بنفش، مری، مادون قرمز نزدیک و مادون قرمز حرارتی به صورت فعال عمل می کنند. بدین صورت که رادار امواج راداری را به سمت هدف ارسال نموده و از میزان امواج برگشتی، نوع و موقعیت هدف را تشخیص می دهد. جهت استتار در مقابل سیستم های راداری از روش های متفاوتی استفاده می شود. روش ها عبارتند از: روش تغییر شکل

هندسی - پوشش هایی از دود ضد رادار - رنگ های جاذب - پوشش های ضد بازتاب راداری و ...
(منبع ۲)

Viewing Principle

اصول منظره سازی

جهت ارتقای فضای سبز در محیط زیست و برای هماهنگی و همگامی مجموعه فعالیت ها، اصولی باید مورد توجه قرار گیرد که جایگاه ویژه ای در افزایش کیفیت طراحی و زیبا سازی محیط دارد که تعدادی از اصول مهم در امر فضا سازی و منظره سازی در فضای سبز ذکر می شود: اصل یکنواختی - اصل تنوع - متحرک بودن منظره - قابل رویت بودن منظره

Camouflage discipline

انضباط استتار

دومین اصل و شرط اساسی، دست یابی به استتار و موفقیت آن رعایت شدید و قاطع و دقیق انضباط استتاری به صورت فردی و گروهی است. انضباط استتار، پرهیز از کارهایی است که ظاهر طبیعی یک منطقه را تغییر داده و یا موقعیت و میزان تجهیزات را بدون این که حتی دیده شوند برای دشمن آشکار می سازد. وجود ردّ لاستیک خودروها، ضایعات و قطعات مستعمل از علائم متداولی است که حاکی از وجود یک منطقه نظامی می باشد (منبع ۲)

kinds of sensor

انواع سنجنده

سنجنده ها از نظر تفکیک طیفی به چهار دسته تقسیم می گردند:

(۱) طیف سیاه و سفید (PAN) (Pancromatic) با توجه به بازتاب انرژی اجسام، پدیده هارا در محدوده ۰/۴ میکرومتر تا محدوده ۰/۹ میکرومتر بصورت تک باند نشان می دهد. در این تصاویر رنگ قابل تشخیص نبوده و این تصاویر تفکیک مکانی خوبی دارا است.

(۲) طیف رنگی (RGB) (Red Green Blue) در محدوده نور مرئی کار می کند و عکس ها بصورت رنگی قابل تهیه است.

(۳) چند طیفی (MSS) (Multi Spectral Scanner) فراتر از محدوده مرئی کار می کند و در نواحی مادون قرمز (نزدیک، میانی و حرارتی) و مایکروویو قابلیت سنجش دارد بطوریکه در باند های مختلف انرژی دریافت شده را تجزیه و در هر باند یک تصویر می دهد.

(۴) ابرطیفی (HSS) (Hyper Spectral Scanner) سنجنده های با چند صد باند است بطوریکه اهداف مشابه را به کمک آن می توان جدا کرد با توسعه علم سنجنده از دور سنجنده های ابر طیفی یا Hyper

Spectral نیز تولید شدند که اطلاعات حاصل از آن در محدوده داخل آن ولی به تعداد زیاد دریافت می شود (منبع ۲)

Deception maquette Goals

اهداف ماکت فریب

حفظ جان نیروی انسانی خودی از طریق منحرف نمودن آتش دشمن.
فریب دشمن در خصوص تعداد و آمار تسلیحات، نیروها و یا تجهیزات خودی در جهت بیشتر نشان دادن توان خودی. - جایگزین نمودن تجهیزات و تسلیحات تخلیه شده به عقب.
واقعی جلوه دادن اقدامات فریب گنج و مغشوش نمودن دشمن در خصوص نقاط حساس و کلیدی و نقاط شاخص. - تحمیل هزینه بیشتر به دشمن (مقابله با دشمن در دستیابی به اصل صرفه جویی قوا).
- غافلگیر نمودن دشمن و سلب ابتکار عمل از وی. (منبع ۲)

Texture

بافت

به فرکانس تغییر تن در تصویر بافت گفته می شود. به عبارت دیگر، بافت به وسیله تغییر تن یا رنگ در گروههایی از اهداف و اشیاء که تشخیص اجزاء تشکیل دهنده آنها به دلیل کوچکی بیش از حد بسیار مشکل است، ایجاد می گردد. بافت سطوح اجسام و تجهیزات با توجه به صافی و یا ناهمواری آنها در شناسایی نقش مهمی ایفا می کند. سطوح صاف و مسطح در عکس های هوایی، روشن و سطوح ناهموار به علت پراکنده نمودن امواج، تیره و تار دیده می شوند. (منبع ۲)

Hiding

بدل سازی

عبارت است از تغییر قیافه هدف و استفاده از تجهیزات کاذب و فریبنده در فاصله ای منطقی از هدف به عنوان مثال تغییر شکل یک نفربر نظامی به یک ساختمان مسکونی نمونه ای از بدل سازی است

Smoke screen

پرده دود

دودهای دیواره ای در سه دسته دودهای روکشی یا پوشاننده، دودهای بخارگونه یا مه گونه، و پرده دود استفاده می شوند. (منبع ۲)

Cover

پوشش

پوشش، پنهان سازی و حفاظت تأسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی در برابر دید و تیر دشمن می باشد.

modern Camouflag Covers

پوشش های استتار مدرن

پوشش های استتاری چند طیفی بسته به نوع کاربرد در ابعاد و اشکال متفاوتی تولید می شوند که عبارتند از: پوشش های استتاری اهداف متحرک - چترهای استتاری - چادر استتار نفرات (منبع ۲).

Closed-Circuit Television

تلویزیون مدار بسته

یک سیستم الکترونیکی از دوربین ها، کنترل تجهیزات، ضبط کننده ها، و وسایل مربوط به نظارت و کنترل. (منبع ۴۴)

Camouflage screen

تور استتار

تور ها، ساختارهایی هستند که برای مخفی سازی نیروها و پروژه ها در مقابل دشمن و یا تغییر شکل خارجی آنها استفاده می شوند. تور ها به دو صورت طبیعی (جنگل و ناهمواری های زمین، شاخه های درختان و...) و مصنوعی (ساختارهای مهندسی استتاری) وجود دارند (منبع ۲)

Horizantal screen

تور افقی

این دسته از تور ها تجهیزات و پروژه ها و هم چنین حرکت پروژه ها را تنها در مقابل شناسایی هوایی و عکسبرداری مخفی می سازند. ابعاد این تور در تمامی جهت ها باید از ابعاد پروژه بزرگ تر باشد تا علاوه بر تمامی پروژه، حرکت آن را نیز استتار نماید. (منبع ۲)

Covering screen

تور پوششی

تور های پوششی پروژه را در مقابل دید هوایی و عکس برداری های دشمن مخفی می کند و به طور عمده برای استتار پروژه هایی استفاده می شوند که دارای ارتفاع می باشند. جهت استتار این نوع پروژه ها از تور های پوششی منحنی شکل استفاده می شود. برای اهداف و تجهیزاتی که در دره ها، شیارها و کمین گاه ها مستقر هستند، از تور های پوششی مقعر استفاده می شود (منبع ۲)

Suspension screen

تور تعلیقی

این تور ها پروژه را در مقابل نظارت هوایی و عکسبرداری هوایی مخفی می کنند و برای استتار تجهیزات ویژه جنگی، مواد ذخیره شده و سایر پروژه ها به کار گرفته می شوند. برخلاف تور های افقی، تور های تعلیقی می توانند نه تنها به شکل افقی بلکه در زوایای مختلف نصب شوند. در اغلب مواقع تور های تعلیقی از مجموعه تور ها تشکیل شده است (منبع ۲)

Deforme screen

تور تغییر شکل یافته

تورهای تغییر شکل یافته برای مخفی سازی و استتار شکل پروژه و سایه های آن به کار گرفته می شود. این تور ها برای استتار پروژه های ثابت و بزرگ استفاده می شود در صورتی که به صورت ترکیبی با تکنیک رنگ آمیزی به کار روند تاثیر بسزایی در استتار دارند.

Natural screen

تور طبیعی

تور های طبیعی، همان طور که از نامشان پیداست با استفاده از مواد موجود در طبیعت ساخته می شوند، نظیر شاخه های بریده درختان و بوته ها، خشت چمنی، علف، خاک و برف. شاخه های درخت افرا، بلوط، توس، زبان گنجشک، اقاچیا، تبریزی (صنوبر) در فصل تابستان رنگ سبز خود را بیشتر از چند روز حفظ می کنند. (منبع ۲)

Vertical screen

تور عمودی

تور های عمودی از پروژه ها در مقابل عکسبرداری هوایی و نظارت زمینی محافظت می کند. با توجه به اهداف به کارگیری تور های عمودی به سه دسته تقسیم می شوند:
تور های جاده ای - تور های کمین گاهی - تور های حصار (منبع ۲)

Maquette screen

تور ماکتی

به تور هایی گفته می شود که به شکل نمای خارجی ساختمان ها و استحکامات و... بوده و در زیر آنها تجهیزات مورد نظر استتار می شود. از این تور ها برای مخفی سازی فرودگاه ها، مراکز کنترل هدایت، مناطق استقرار نیروهای موشکی و ضد هوایی استفاده می شود. (منبع ۲)

Oblique screen

تور مایل

این تور ها اغلب برای مخفی ساختن سایه ها و در مورد استتار پروژه ها و اهداف ثابت به کار می رود. این نوع تور ها از نظر ساختاری مشابه تور های تعلیقی هستند با این تفاوت که این تور ها در مرزهای پایینی خود به زمین متصل می شوند. معمولاً این تور ها در زوایای ۳۰ تا ۶۰ درجه نصب می شوند (منبع ۲)

Noise screen

تور پارازیتی

این تور ها سبب ایجاد پارازیت در دستگاه راداری دشمن می شود. در ساخت این تور ها از مواد ویژه ای استفاده می شود که یا به طور مؤثر امواج راداری را بازمی تاباند و یا آن را جذب نماید. یکی از متداول ترین مواد مورد استفاده بازتاب کننده های کربنی است (منبع ۲)

Artificial screen

تور های مصنوعی

ساختار مهندسی هستند که برای مخفی سازی نیروها و پروژه های به طور عمدۀ ثابت به کار گرفته می شوند. در واقع این تور ها در حکم پرده ای هستند که بین پروژه و دشمن نصب می شوند. این تور ها پروژه را مخفی کرده و یا آن را استتار می کنند و سبب می شوند دشمن نتواند پروژه را کشف و یا برآن نظارت داشته باشد. (منبع ۲)

atmospheric absorption

جذب جوئی

در مقایسه با پخش، جذب جوئی منجر به انتقال قابل توجهی از انرژی ذرات موجود در جوئی می شود. این پدیده معمولاً شامل جذب انرژی در یک طول موج می گردد. در این رابطه مؤثرترین جذب کننده تابشهای خورشیدی عبارتند از: بخار آب، دی اکسید کربن و ازن.

Sensor

حسگر

هر وسیله ای که تغییرات محیطی مانند انرژی الکترومغناطیسی، حرارتی، نوری، خواص مغناطیسی، امواج رادیویی، سوپرسونیک و غیره را آشکار کرده و آنها را به شکل سیگنال های الکترونیکی یا شکل مناسبی برای کسب اطلاعات از محیط اطراف ارائه دهد، حسگر یا سنجنده نامیده می شود. حسگرها بر اساس منبع انرژی به دو دسته حسگرهای فعال و غیر فعال تقسیم می شوند (منبع ۲)

Thermal Infra- red sensor

حسگر مادون قرمز حرارتی

حسگرهای حرارتی با دریافت تشعشعات حرارتی از افراد، تجهیزات، سلاح ها و تأسیسات، توانایی آشکار سازی و کشف آنها را دارند. از این حسگرها در انواع سیستم های تصویربرداری حرارتی و موشک های هدایت شونده استفاده می شود. تسلیحات هدایت شونده حرارتی برای شناسایی و نشانه گیری دقیق در شب و در شرایط آب و هوایی مختلفی (بارانی، دود آلود، غبارآلود) به کار می رود.

Near Infra- red sensor

حسگر مادون قرمز نزدیک

این حسگرها نیز همانند حسگرهای مرئی بازتاب امواج را آشکار می کنند و عوامل شناسایی مشابه ناحیه مرئی درکارایی آنها مؤثر است. این حسگرها غالباً در بردها و فواصل کوتاه مؤثرند. (حدوداً ۹۰۰ متر). از این حسگرها در ساخت دوربین های دید در شب استفاده می شود. رعایت

انضباط استتاری و جلوگیری از انتشار نور و استفاده از تجهیزات استتاری مناسب از جمله اقدامات مؤثر در جلوگیری از تشخیص، شناسایی، رد گیری و انهدام اهداف خودی توسط این حسگرها است.

Ultraviolet sensor

حسگر ماوراء بنفش

این حسگرها در محیط برفی مورد استفاده قرار می گیرند. این حسگرها مشابه دوربین های مریی بوده که در لنز آنها فیلتر ماوراء بنفش استفاده شده است. این فیلترها فقط اجازه عبور امواج ماوراء بنفش را به دوربین می دهند

Radar sensors

حسگرهای راداری

حسگرهای راداری در محدوده فرکانسی بین 300 MHz تا 300 GHz طیف الکترومغناطیسی قرار دارند و بسته به نوع رادار مورد استفاده بازه ای از این محدوده فرکانس را پوشش می دهند. سیستم های راداری و نحوه مقابله با آنها از نظر تکنیک های CCD در بخش جداگانه ای توضیح داده خواهد شد. برخی از حسگرها راداری طوری طراحی شده اند که قادر به شناسایی اهداف متحرک می باشند.

Passives sensor

حسگرهای غیر فعال

حسگرهای غیر فعال خود مولد انرژی الکترومغناطیسی نیستند، بلکه انرژی بازتابی و یا گسیلی از پدیده های زمینی را آشکار می کنند. برخی از این حسگرها اشعه الکترومغناطیس خورشید را در باندهای مریی و مادون قرمز نزدیک جمع آوری می نمایند. شناسایی حسگرهای غیر فعال بسیار مشکل است و عملیات CCD در مقابل این حسگرها نیاز به تدابیر خاص دارد. (منبع ۲)

Active sensors

حسگرهای فعال

این حسگرها خود دارای مولد انرژی الکترومغناطیس هستند. امواج به طرف هدف مورد نظر فرستاده شده و بازتاب آن جمع آوری و ثبت می گردد (نظیر عکسبرداری با فلاش). این حسگرها از امواج لیزر (LIDAR) و میکروویو (RADAR) و... استفاده می کنند.

Visible sensors

حسگرهای مرئی

فاکتورهای مهم شناسایی، عواملی مانند: فرم، بافت، سایه، حرکت، درخشش و رنگ در عملکرد این حسگرها مؤثر است. این عوامل می توانند مشاهده کننده را به نمایان کردن و مشخص نمودن ماهیت اشیاء محیط و هدف قادر سازد.

درخشندگی

Brightness

درخشندگی نوری است که از یک سطح صاف بازتابیده می شود. نوری که به سقف ساختمان ها، پنجره ها، سقف خودروها، سطوح صیقلی یا کلاهک های آهنی می تابد به طور درخشانی به چشم دیده بان یا سیستم شناسایی می رسد و عامل مهمی در شناسایی و کشف اهداف است.

دود

Smoke

به ذرات بسیار ریز مایع، جامد و مه گونه معلق در هوا دود گفته می شود. ابعاد ذرات دود از قطر یک میکرومتر تا بیش از ۱۰ میکرومتر متغیر است. این ذرات سرعت سقوط بسیار کمی دارند و معمولاً در هنگام حرکت در هوا، بار الکتریکی را جذب می کنند. حرکت ذرات در اثر جریان هوا صورت می گیرد. دود با ذرات ریز معلق در هوا، پنهان سازی را انجام می دهد. ذرات دود نور را جذب کرده و یا باز می تابانند.

دودهای دیواره ای

screening Smokes

دودهای دیواره ای به عنوان پوشش استتاری بکار می روند. دودهای دیواره ای در سه دسته دودهای روکشی یا پوشاننده، دودهای بخارگونه یا مه گونه، و پرده دود استفاده می شوند. (منبع ۲)

ردپا

Track

ردپا عامل مهمی در شناسایی اشیاء و نیز مسیر حرکت می باشد. ردپای گروه های سربازان و وسایل نقلیه و تانک ها در زمین های خاکی در تصاویر ماهواره ای با قدرت تفکیک بالا و دیگر سیستم های شناسایی اهداف قابل تشخیص بوده و مورد استفاده قرار می گیرد.

رنگ آمیزی استتاری

Camouflage painting

رنگ آمیزی پروژه ها یکی از ساده ترین و در دسترس ترین روش های استتاری است و به طور گسترده از آن استفاده می شود. از این روش می توان به طور مستقل و یا در ترکیب با سایر روش های استتاری استفاده کرد. رنگ آمیزی استتاری به منظور تغییر تباین زمینه و پروژه به کار گرفته می شود. (منبع ۲)

رنگ استتار حرارتی

Thermal camouflage paint

رنگ هایی وجود دارد که به عنوان جاذب حرارت عمل کرده و با استفاده از رنگ آمیزی اهداف با

ضخامت مناسب از این رنگ ها، استتار حرارتی صورت می گیرد. (منبع ۲)

Camouflage Techneque

روش های استتار

مخفی سازی: که در آن یک شیء کاملاً توسط پوشش های فیزیکی نظیر تور استتار مخفی می گردد. همگون سازی: در همگون سازی از وسایلی در اطراف و بالای شیء استفاده می شود بطوری که هدف جزئی از زمینه گردد. نمونه بارز همگون سازی استفاده از شاخ و برگ درختان است. بدل سازی: عبارت است از تغییر قیافه هدف و استفاده از تجهیزات کاذب و فریبنده در فاصله ای منطقی از هدف به عنوان مثال تغییر شکل یک نفربر نظامی به یک ساختمان مسکونی نمونه ای از بدل سازی است. (منبع ۲)

Adaptation

سازگاری

تغییرات تدریجی ظاهری، هورمونی و رفتاری در ساختار یک موجود برای هماهنگ شدن با طبیعت را گویند.

Sensor

سنجنده

سنجنده دستگاهی است که بر روی ماهواره نصب شده و امواج الکترو مغناطیس بازتابی و گسیل شده پدیده ها را دریافت می کند و بصورت داده های رقومی برای کاربر قابل استفاده می نماید.

sensor power indexs

شاخص های توانمندی حسگر

شاخص های توانمندی این حسگرها عبارتند از: - قدرت تفکیک مکانی - قدرت تفکیک طیفی - قدرت تفکیک رادیومتریک - قدرت تفکیک زمانی.

Reconnaissance

شناسایی

فرماندهان نظامی به طور مداوم نیازمند اطلاعات به موقع از دشمن، زمین، شرایط آب و هوایی می باشند. اصول فعالیت های شناسایی عبارتند از: تمرکز - پیوستگی - تهاجمی - استتار، اختفاء و فریب و قابلیت اطمینان. شناسایی عموماً با سنجش از دور انجام می گیرد و می تواند در زمان صلح یا جنگ یا تهدید با اهداف متفاوتی صورت گیرد. (منبع ۲)

Vegetation Design

طراحی پوشش گیاهی

استفاده از ویژگی های ذاتی پوشش گیاهی و بکارگیری مهندسی آن با توجه به نوع طرح پدافند غیرعامل را طراحی پوشش گیاهی گویند.

Objects Pattern

طرح کلی اشیاء

منظور از طرح کلی یا الگو، ترتیب یا آرایش مکانی اشیاء است. الگوها می توانند طبیعی یا مصنوعی باشند مانند الگوی خیابان های منظم و ساختمان های تشکیل دهنده در شهر و نیز الگوهای زهکشی (شبکه ای، شعاعی و...). با شناسایی الگوها امکان تشخیص اهداف میسر می گردد (منبع ۲)

Electromagnet Spectral

طیف الکترو مغناطیس

مفهوم انرژی الکترومغناطیسی توسط ماکسول در دهه ۱۸۶۰ میلادی بیان شد. بر اساس این نظریه انرژی الکترومغناطیسی به صورت هارمونیک و سینوسی و با سرعت نور حرکت می کند. علت ایجاد این انرژی حرکت یک ذره باردار است که تولید میدان الکتریکی و مغناطیسی عمود برهم موسوم به میدان الکترومغناطیس می نماید. بسته به تعداد فرکانس و یا طول موج، امواج الکترومغناطیسی را به بخش های زیر تفکیک می کنند. به هر یک طیف الکترومغناطیس گفته می شود:

(۱) اشعه گاما: طول موج های بین 10^{-6} - 10^{-5} میکرومتر

(۲) اشعه X: طول موج های بین 10^{-2} - 10^{-5} میکرومتر.

(۳) اشعه ماوراء بنفش: طول موج های $0/1$ تا $0/4$ میکرومتر

(۴) محدوده مرئی: طول موج های بین $0/4$ تا $0/7$ میکرومتر

(۵) محدوده مادون قرمز: محدوده مادون قرمز بازتابی که از طول موج $0/7$ تا 3 میکرومتر

Thermal insulators

عایق های حرارتی

در استتار حرارتی استفاده از عایق های حرارتی و سیستم های دو جداره برای کنترل انتقال گرمای داخلی هدف به سطح آن انجام می گیرد. در این سیستم ها از جریان هوا جهت خنک نگه داشتن بدنه منبع حرارتی استفاده می شود (منبع ۲)

Operation of smoking

عملیات دود

عملیات دود به علت تاثیرات اجتناب ناپذیر عوامل و مؤلفه های زمانی، مکانی، آب و هوایی، عوارض محیطی و توپوگرافی منطقه، رطوبت، تغییرات دما در ارتفاع، سمت و سرعت باد، وسعت هدف و منطقه عملیاتی، نوع مواد دودزا و تجهیزات مورد استفاده، میزان مهارت و آموزش کارکنان دارای

پیچیدگی خاص خود بوده، موفقیت و یا عدم موفقیت در عملیات وابستگی نزدیکی به رعایت یا عدم رعایت ملاحظات، موازین و مؤلفه های یاد شده و انجام هماهنگی های دقیق دارد. (منبع ۲)

reconnaissance Agents

عوامل شناسایی

صرف نظر از نوع حسگر مورد استفاده، وجود عواملی خاص ضرورت دارد تا به چشم و مغز انسان در شناسایی هدف کمک و یاری کند این عوامل در اصطلاح عوامل شناسایی نام دارند. در صورتی می توان به نحو صحیح و مؤثر خود را از دید تیر دشمن مخفی داشت که عوامل شناسایی را درک نموده و روش ها و اقدامات مناسب را در جهت این عوامل و محروم نمودن دشمن از کشف و شناسایی آنها اتخاذ نمود. عوامل شناسایی عبارتند از:

وضعیت - بافت - شکل - صدا - سایه - ردپا - حرکت - ارتباط - طرح کلی - حرارت - رنگ -

درخشندگی - اندازه

Camouflage destroyer Agents

عوامل مخرب استتار

منظور از مشخصه های شناسایی، مشخصاتی است که دشمن توانایی تشخیص وجود نیروها و دسته جات نظامی و آماده سازی آنها برای عملیات جنگی و هم چنین پروژه هایی با اهداف مختلف را داده و سبب ناکارآمدی استتار می گردد. بر اساس این مشخصه ها دشمن می تواند مکان، چگونگی استقرار و هدف از پروژه ها را تعیین نماید. این مشخصه ها شامل موارد زیر است:

- حصار بندی های ویژه - زمینه ویژه حرارتی - زمینه تابش راداری - رنگ سطح پروژه و فرم و

ابعاد آن و ...

Deception

فریب

فریب به مجموعه اقداماتی اطلاق می گردد که به طور کلی موجب گمراهی دشمن گردیده و او را در تشخیص هدف و هدف گیری با شک و تردید مواجه نماید. (منبع ۲)

Military Deception

فریب نظامی

اقداماتی که به منظور گمراه ساختن فرماندهان تصمیم گیرنده دشمن انجام می شود تا دشمن از تواناییها، اهداف و عملیات نیروهای خودی آگاه نشود، در نتیجه به اقدام (یا عدم اقدام) خاصی مبادرت ورزد که به انجام مأموریت نیروهای خودی کمک خواهد نمود.

Vegetation & Camouflage

فضای سبز و استتار

یکی از مهمترین کاربردهای فضای سبز، کاربرد آن در استتار اماکن و استتار محیط های نظامی از دید افراد غیر نظامی و دشمن با بهره گیری از فضای سبز می باشد توجه به این که هر گیاهی دارای فصل رویش، خاک، اقلیم، و سازگاری اکولوژیکی خاصی در محیط می باشد باید بر اساس طرح پدافند غیرعامل، نوع کاربری و استقرار گیاهان مناسب برای طرح استتار مشخص شود.

radiometric resolution

قدرت تفکیک رادیومتریک

منظور از قدرت تفکیک رادیومتریک، توانایی تشخیص اختلافات خیلی کم در انرژی ثبت شده می باشد، حساسیت آن نسبت به آشکار سازی اختلافات کوچک تر در انرژی گسیلی یا بازتابیده شده بیشتر است حسگرهای ابر طیفی دارای قدرت تفکیک رادیومتریک تا ۱۶ بیت می باشند

timing resolution

قدرت تفکیک زمانی

منظور از قدرت تفکیک زمانی یک حسگر، مدت زمانی است که طول می کشد تا حسگر یک سیکل مداری تصویربرداری را کامل کند.

Spectral resolution

قدرت تفکیک طیفی

منظور از قدرت تفکیک طیفی، فواصل طول موجی مشخص در طیف الکترومغناطیس است که حسگر می تواند ثبت نماید. اصولاً هر چه تعداد باندهای طیفی حسگر بیشتر باشد، قدرت تفکیک طیفی نیز بیشتر خواهد بود.

locational resolution

قدرت تفکیک مکانی

عبارت است از اندازه کوچکترین عارضه ای که می تواند در تصویر حسگر مشخص گردد. سطوح شناسایی و تشخیص اشیاء عبارتند از :

۱- آشکار سازی : به معنی تعیین محل و کلاس واحد ها، شی یا فعالیت مورد نظر ۲- تشخیص : تعیین کلی نوع هدف است ۳- شناسایی: تعیین دقیق نوع هدف . با قدرت تفکیک مکانی یک متر، شناسایی ساختمان ها و تشخیص وسایل نقلیه انجام می شود.

Vegetation application

کاربردهای پوشش گیاهی

کارکرد طبیعی و محیطی : انعکاس نور و تابش مجدد نور خورشید، تعدیل بارش باران، مه و نزول برف ، تولید اکسیژن، ..

کارکرد بهداشتی : بعضی درختان و گیاهان با ترشح بعضی از اسانس ها و ترشحات و تولید ترکیبات شیمیایی به سایر موجودات زنده که اغلب میکروارگانیسم ها می باشند صدمه زده و سبب ایجاد شرایط مناسب محیطی برای رشد و حیات خود می شوند ولی این عمل سبب از بین رفتن بسیاری از آلودگی های میکروبی می شود.

کارکرد معماری و اقتصادی : استفاده عمده از فضای سبز در محیط از نظر منظر و زیبا شناختی است که می تواند با معماری و طراحی صحیح، خود را نمایان سازد. تنوع شکل، رنگ، بافت درختان، درختچه های زینتی و ... کارکردهای دفاعی و نظامی: ایجاد پوشش فضای سبز در مسائل نظامی بویژه از لحاظ استتار، اختفاء، جلوگیری از اثرات انفجارات بمبارانها و سایر موارد که می توان از فضای سبز در طرحهای نظامی یاری گرفت و از آن بهره برد، از نقش استتار در خشکی، سواحل دریا و هوایی به کمک فضای سبز بیان نمود. از نظر تاکتیکی فضای سبز، پناهگاه و نقطه اتکا مهمی در هنگام نبرد می باشد.

Index vegetable

گیاهان شاخص

پوشش گیاهی که در طول زمان و تحت شرایط اکولوژیکی موجود سیمای رستنی های منطقه ای را شکل می دهد و در مناطق مشابه نیز با این خواص مشاهده شود را گویند مثلا گون در اطراف معادن آلومینیوم زیاد می روید.

Deceptor maquette

ماکت فریبنده

ماکت ها را در جهت فریب و گمراهی دشمن به کار می برند. ماکت های فریب اسلحه دفاع غیرعامل محسوب می گردند . استفاده از ماکت موجب انحراف توجه دشمن از هدف های اصلی به

سمت اهداف کاذب می باشد (منبع ۲)

Spy satellites

ماهواره های جاسوسی

مدار ماهواره های جاسوسی که در فاصله ۲۰۰ تا ۲۵۰ کیلومتری قرار دارند، این ماهواره ها قدرت تفکیک مکانی بالا و در حدود ۱۰ سانتی متر دارند. با توجه به سرعت بسیار بالای آن ها نمی توانند بالای یک منطقه توقف نمایند و بنابراین برای تصویر برداری Real-Time نامناسب هستند.

electromagnet Radiation Resource

منابع تابش الکترو مغناطیس

بهترین و اصلی ترین منبع الکترو مغناطیس، خورشید است. تابش خورشیدی از طول موج ماوراءبنفش تا محدوده مادون قرمز را شامل می شود. تمام مواد در دمای بالاتر از صفر مطلق (73 -C) به طور پیوسته از خود امواج الکترو مغناطیس گسیل می کنند. میزان انرژی گسیل شده از هر ماده، تابعی از درجه حرارت سطحی آن است.

Smoking metal

مواد دودزا

مواد دودزا بر اساس نوع تولید، نوع واکنش و کاربرد آن تقسیم بندی می شوند. انواع مواد دودزا بر اساس تولید:

مواد دودزا یا به صورت مکانیزه توسط توپخانه، خمپاره، نارنجک، موشک و... تولید می شود. و یا به صورت موتوریزه با انواع سیستم های مختلف موتوری. مواد دودزای مکانیزه عبارتند از: هگزاکلوتان، فسفر سفید، فسفر قرمز و ترکیبات آن، پودر برنج، ترکیبات گرافیت - مواد دودزا بر اساس واکنش آنها در مقابل بخار آب به دو نوع مواد دودزای بدون جذب آب و مواد دودزای با جذب آب تقسیم می شوند.

مواد دودزای بدون جذب آب عبارتند از: فسفر سفید، ترکیبات پیروتکنیکی شامل پرکلرات آمونیوم.

انواع مواد دودزا بر اساس کاربرد: از مواد دودزا جهت استتار در مقابل حسگرهای شناسایی مختلفی استفاده می شود. بسته به این که ماده دودزا در مقابل چه حسگری مؤثر است به چهار نوع

- مختلف تقسیم بندی می شود که عبارتند از : الف- مواد دودزای مؤثر در برابر حسگرهای ناحیه مرئی -
ب- مواد دودزای مؤثر در برابر حسگرهای مادون قرمز
ج- مواد دودزای مؤثر در برابر حسگرهای چند طیفی: این مواد در برابر دو یا چند بازه طیفی مؤثرند مانند: (مرئی و IR نزدیک) (منبع ۲)

Vegetation miantenance

نگهداری پوشش گیاهی

پوشش گیاهی زنده می تواند در اکثر اقلیم ها و محیطها با شرایط گوناگون، وجود داشته باشد. رنگ و بافت این پوششها موجب یکنواختی در منطقه می گردد. در عین حال، درختچهها و درختان به طور دائمی نیازمند مراقبت و نگهداری هستند تا در شرایط خوب و شاداب قرار داشته باشند. اگر شاخهها در موقعیت رشد مناسب خود قرار نداشته باشند، ممکن است باعث لورفتن موقعیت نیروهای خودی در برابر مشاهدات دشمن گردند.

Blending

همگون سازی

در همگون سازی از وسایلی در اطراف و بالای شیئ استفاده می شود بطوری که هدف جزیی از زمینه گردد. نمونه بارز همگون سازی استفاده از شاخ و برگ درختان است. (منبع ۲)

۲- واژگان سنجش از دور

انواع سنجنده های راداری

انواع سنجنده های راداری عبارتند از: رادار با روزنه دید ترکیبی (SAR) که بر روی ماهواره ها نصب می گردد. رادار هوایی پهلونگر (SLAR) که بر روی هواپیما نصب می گردد و رادار تصویر بردار شاتل (SIR) که بر روی شاتل فضائی نصب می شود. (منبع ۴۷)

kinds of reconnaissance system

انواع سیستم های شناسایی

سیستم های نوری و الکترواپتیکی که شامل دوربین های چشمی و بر روی سلاح می باشند .

- سیستم های تقویت تصویر (دید در شب) - سیستم های تصویر برداری نور مری - سیستم های تصویر برداری حرارتی (مادون قرمز) - سیستم های راداری - سیستم های لیزری یا لیدار - سیستم های چند حسگری که ترکیبی از سیستم های ذکر شده قبلی است.

باند فرکانسی راداری

Radar frequency band

اصلی ترین عاملی که نقش ها و وظایف انواع رادارها را مشخص می کند، فرکانس عملیاتی این رادارها می باشد. به طوری که رادارهای با فرکانس پایین به منظور نظارت، تجسس و شناسایی هدف از راه دور مورد استفاده قرار می گیرند. این رادارها دارای آنتن های بزرگی بوده و معمولاً در تأسیسات ثابت و معینی قرار دارند. رادارهای با فرکانس بالاتر در ردّ گیری هدف و هدایت تسلیحات استفاده می شوند. این رادارها اطلاعات با ارزش موقعیت هدف از قبیل زاویه و ارتفاع را نشان می دهند.

پایونیر

Pioneer

آغاز آماده سازی این پرنده در سال ۱۹۸۵ بود تا اطلاعات تصویرسازی را برای فرماندهان تاکتیکی در خشکی و دریا تا مسافت ۱۸۵ کیلومتر تهیه نماید. (منبع ۲)

پوشش های سرامیکی

seramic Cover

پوشش های سرامیکی، سرامیک هایی با ساختار فریت هستند که بازتابش امواج راداری را کاهش داده و باعث استتار راداری شده برای پوشش نقاط داغ مانند آگوزها مورد استفاده قرار می گیرد. استفاده از سرامیک ها در موارد ویژه کاربرد داشته و برای قسمت های خاصی استفاده می گردد. (منبع ۲)

پوشش های ضد بازتاب راداری

Redar Antiradiat coating

پوشش های ضد بازتاب راداری در انواع مختلف موجود می باشد. برای ساخت این پوشش ها ترکیب لایه های مرکب در یک جاذب مایکروویو با استفاده از لایه ای غیررسانا و دارای ثابت دی الکتریک نسبتاً بالایی صورت می گیرد و سپس لایه ای از مواد مغناطیسی با ضریب نفوذ پذیری نسبتاً بالا به کار می رود (منبع ۲)

تجسس زمین فضایی

ground Spatial Search

استفاده از داده ها و برنامه های زمین فضایی از قبیل سیستم های اطلاعات جغرافیایی و نرم افزار

پردازش تصویر در کاربرهای نظامی.

Hyper Spectral Imagery

تصویر سازی ابر طیفی

با استفاده از بیش از ۶۰ باند طیفی (از قبیل مادون قرمز، حرارتی، ماورای سنجش، رادیو . . .)، شکل، چگالی، دما، تغییر مکان و ترکیب شیمیایی اشیاء را آشکار می سازد. (منبع ۴۷)

Multi-Spectral Imagery

تصویر سازی چند طیفی

در این حالت یک تصویر دیجیتال الکترواپتیکی مبتنی بر داده های جمع آوری شده همزمان، در باندهای متفاوت با نواحی طیفی مختلف تولید می گردد. (منبع ۴۷)

Topologi in GIS

توپولوژی در GIS

هنگامی که داده های جغرافیایی را به منظور استفاده در سیستم های GIS به صورت مدل درمی آورید متوجه می شوید که بعضی از داده های مدل شده می بایست دارای روابط مکانی با دیگر داده های موجود در مدل باشند. در واقع توپولوژی مدلی است که اشتراک هندسی داده های موجود در یک مدل با هم را شرح می دهد و همچنین مکانیزمی را برای استقرار و نگهداری روابط مکانی بین داده های موجود در مدل ایجاد می نماید. (منبع ۲)

حساسه های لرزه

حساسه های لرزه به دو نوع اساسی بشرح زیر تقسیم بندی می شوند:

- لرزه نگارهای تنظیم از پیش که حرکات زمینی را در مقایسه با یک مرجع تنظیم از پیش اندازه گیری می کند.
- نوع دیگر لرزه نگارها، سازکاری کششی دارد که از نوع قبلی ساده تر ولی از نظر فنی پیچیده تر است. (منبع ۴۷)

magnetic sensors

حساسه های مغناطیسی

شناسایی اهداف دریایی از طریق سامانه تاکتیکی ماهواره ای صورت می گیرد. این سامانه نیز مشابه سامانه های چند سنسوری قبل با تاکید بر حساسه مغناطیس، به صورت مجموعه های سه الی چهار دستگاهی با استفاده از سامانه GPS فاصله بیشتری را تحت پوشش قرار داده و اهداف زمینی، هوایی و دریایی را شناسایی می کند. (منبع ۴۷)

حساسه های تصویری راداری

Redar videoing sensors

تهیه عکس و تصویر بوسیله فناوری راداری با انتشار امواج الکترومغناطیسی بر روی منطقه هدف امکان پذیر می باشد. هواپیماهای مجهز به سامانه راداری با فرستادن یک پالس بر روی هدف، انرژی انعکاس داده شده همان پالس از هدف را دریافت می نماید. از محاسبه، میزان انرژی بازگشتی و زمان انعکاس، تصویر راداری بدست می آید. (منبع ۴۷)

حسگر لیزر

Laser sensors

یکی دیگر از سامانه های تشخیص سلاح های هوشمند، رادار لیزری است که با بهره گیری فناوری پرش شکل و طول موج و با بکار گیری حساسه های غیر عامل قادر است اهداف زمینی، هوایی و فضایی را در فواصل بسیار دور (بالای هزار کیلومتر) ردیابی و شناسایی کند. (منبع ۴۷)

حسگر اپتیکی

Optical sensors

تفاوت اصلی سنجنده های الکترواپتیکی یا تصویربرداری با دوربین های عکسبرداری در نوع محصول یا خروجی آنهاست. خروجی دوربین های عکسبرداری، عکس آنالوگ است در حالیکه خروجی سنجنده های تصویربرداری، تصویر رقومی (دیجیتالی) است. لذا سنجنده های تصویربرداری مشکلات دوربین های عکسبرداری را ندارند. اما مشکل اصلی آنها امنیت پائین تر، بدلیل استفاده از ارتباطات مخابراتی جهت ارسال تصاویر، می باشد. استفاده از ماهواره ها و هواپیماهای عکس برداری مدرن باعث جمع آوری عکس هایی می شود که از قدرت تفکیک بالائی برخوردارند و با جزئیات بیشتری اهداف را مشخص می کنند. امروزه ابزار رایانه ای بسیار پیشرفته ای اعم از نرم افزار و سخت افزار برای پردازش عکس ها وجود دارد که بکار گیری این ابزارها باعث می شود تا تمام این امکانات برای یک تفسیر کامل از سوی متخصصین تفسیر عکس صورت پذیرد. (منبع ۴۷)

حسگر تصویری مادون قرمز

Infrared videoing sensor

حساسه های سامانه عکس برداری مادون قرمز، انرژی خارج شده از هر شیء را دریافت می کنند. در حقیقت این حساسه ها امواج الکترومغناطیس ما بین نور مرئی و امواج مایکروویو را دریافت و سپس آن را تبدیل به تصویر می نماید. از جمله قابلیت های مهم این نوع عکس برداری را می توان به بی اثر کردن عمل اختفاء و یا تجهیزات آنها بدون توجه به شب و روز، اشاره نمود. (منبع ۴۷)

Electro optical videoing sensors**حسگر تصویری الکترواپتیکی**

این سامانه در حوزه طیف نور مرئی با استفاده از چند آشکارساز که هر کدام نور دریافتی را در نقطه ای متمرکز می کنند، عمل می نماید. در نهایت عکس از منطقه مورد نیاز، با ارسال به موقع تمامی اطلاعات به محدوده ترمینال حساسه و تمرکز تمامی نقاط بدست خواهد آمد. (منبع ۴۷)

Synthetic Aperture Radar**رادار SAR**

با بکارگیری رادارهای پیشرفته فوق می توان تصاویری دریافت نمود که تاکنون امکان آن میسر نبوده است. تصاویری که به کمک پرش امواج رادیویی از یک ناحیه یا یک شیء تولید می شود. یکی از ویژگی های رادار SAR تشخیص اهداف بصورت خودکار است. سامانه FOPEN با نفوذ از شاخ و برگ درختان و بکارگیری تکنیک های رادار SAR، قادر است اهداف پنهان شده بوسیله شاخ و برگ درختان و یا سایر وسایل استتاری و اختفا و یا فریب راداری با استفاده از Clutter راداری را شناسایی و موقعیت یابی نماید.

radar absorbing paint**رنگ جاذب راداری**

رنگ های ضد بازتابش با تغییر فاز امواج راداری و کاهش سطح مقطع (RCS) سبب کمینه شدن مقدار امواج بازتابی می گردند. این رنگ ها شامل رزین های مخصوص رنگ و پودرهای فریت می باشند. این پوشش می تواند بازتاب امواج راداری را تا حدی که رادار قادر به تشخیص آن نباشد کاهش دهد. (منبع ۲)

radar Camouflage techniques**روش های استتار راداری**

در این روش ها به نحوی بازتابش و میزان پراکندگی امواج راداری از هدف را کاهش داده و یا ایجاد پارازیت های مختلف مانع از تشخیص امواج بازتابی می گردند. این روش ها عبارتند از :
روش تغییر شکل هندسی - پوشش هایی از دود ضد رادار - رنگ های جاذب - پوشش های ضد بازتاب راداری - پوشش های سرامیکی - تور های پارازیتی (منبع ۲)

Airborne multi spectral**سامانه چند طیفی هوایی**

سامانه چند طیفی هوایی با بکارگیری چندین دوربین از داخل به یکدیگر متصل شده تا قادر باشد بطور همزمان داده را دریافت کند. (منبع ۴۷)

سطح مقطع راداری

RCS (Radar Cross Section)

سطح مقطع راداری با میزان شناسایی هدف توسط رادار نسبت مستقیم دارد. هرچه سطح مقطع راداری یک هدف بزرگتر باشد به همان نسبت مقدار انرژی راداری بیشتری به طرف محل سیگنال ارسالی بازتابیده می شود و در نتیجه هدف بسیار آسانتر توسط رادار مورد شناسایی قرار می گیرد و هرچه سطح مقطع راداری یک هدف کوچکتر باشد به همان نسبت انرژی بازتابیده آن کمتر و شناسایی آن مشکل تر خواهد بود (منبع ۲)

سطح مقطع راداری کاهشی

Reduce RCS

چهار روش اساسی کاهش سطح مقطع راداری وجود دارد: تغییر شکل (shaping) - استفاده از مواد جاذب رادار (RAM) - حذف غیر فعال - حذف فعال (منبع ۲)

سکوه های شناسایی

Recognizing launchers

برای داشتن استتاری موفق، علاوه بر دانستن نوع سیستم شناسایی، تعیین این که سیستم بر روی چه سکویی قرار دارد نیز ضروری است در سنجش از دور از سکوه های متفاوتی استفاده می شود که شناسایی انجام شده توسط هر یک دارای ویژگی های خاص خود بوده و در نتیجه در انتخاب نوع استتار مؤثر است. سکوه های شناسایی می توانند زمینی، هوایی، دریایی و فضایی باشند

سنجش از دور

Geographic Information System (GIS)

سنجش از دور علم دست یابی به اطلاعات از محیط پیرامون بدون تماس مستقیم (فیزیکی) با آنها است. عکس برداری هوایی، تصویر برداری ماهواره ای و راداری از انواع مختلف داده های سنجش از دور می باشند. داده های سنجش از دور عموماً از طریق حسگرهای ثبت تابش الکترومغناطیسی بازتاب یافته و یا گسیل شده از اشیاء در سطح یا زیرزمین به دست می آید. این حسگرها می توانند در هواپیماها، ماهواره ها و یا دیگر سکوه های سنجش از دور قرار گیرد. هر سیستم سنجش از دور شامل اجزاء مختلفی است که عبارتند از:

منبع انرژی یا روشنایی - تابش و محیط انتقال (اتمسفر) - تعامل انرژی با هدف مورد سنجش - ثبت انرژی توسط حسگر - ارسال، دریافت و پردازش اطلاعات - تفسیر و آنالیز - ارسال جهت کاربرد مشخص - مزایای استفاده از سنجش از دور عبارت است از:

پوشش دهی مناطق وسیع با هزینه نسبتاً پایین - قابلیت ثبت تابش الکترومغناطیسی در بازه های طیفی مختلف - دقت بسیار بالا - سرعت بالای کسب اطلاعات و منظم بودن - قابلیت تصویر برداری

در شرایط زمانی و آب و هوایی متفاوت - دریافت اطلاعات سودمند از اهداف با کمترین احتمال آسیب - قابلیت دریافت اطلاعات از اهداف دور از دسترس .

سنجنده‌های غیر تصویری

منظور از سنجنده‌های غیرتصویری، آن دسته از سنجنده‌ها است که ابزار سنجش آنها مستقیماً تصویر تهیه نمی‌کنند، بلکه حاصل سنجش آنها اطلاعاتی از شدت و ضعف انرژی بازتابی از عوارض زمین است. شدت و ضعف انرژی بازتابی بوسیله سنجنده‌های ماهواره‌ها دریافت و پس از عملیات مخصوص به صورت علائم رادیویی به زمین مخابره می‌شود. (منبع ۴۷)

سیستم موقعیت یاب جهانی Global Positioning System (GPS)

آرایشی از ۲۴ ماهواره که توسط ایالات متحده در مدار ۲۰ هزار کیلومتری زمین قرار گرفته‌اند و سیگنال‌های آنها به هر دریافت‌کننده سیگنال GPS در هر نقطه از زمین امکان می‌دهد محل خود را شناسایی نماید. این سیستم در ناوبری، نقشه برداری و بسیاری کاربردهای دیگر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

سیستم شناسایی reconnaissance system

عموماً شناسایی توسط تکنیک‌های سنجش از دور انجام می‌گیرد. بسته به نوع حسگر مورد استفاده در سنجش از دور؛ اطلاعاتی که از اهداف بدست می‌آید متفاوت است. گاه یک سیستم شناسایی هم‌زمان از چند حسگر جهت تکمیل اطلاعات استفاده می‌کند. سیستم‌های مورد استفاده در سنجش از دور و فرایند شناسایی بسته به نوع حسگر مشخص می‌شوند. (منبع ۲)

شناسایی راهبردی strategic Reconnaissance

این شناسایی هم در زمان صلح و هم در زمان جنگ انجام می‌گیرد. هدف آن کسب اطلاعات لازم از تسلیحات و سیستم‌های جدید دشمن، شناسایی پادگان‌ها و پایگاه‌های جدید الاحداث و نیز نقل و انتقالات عمده، اطلاعات آب و هوایی و نظارت بر مراکز مهم، حساس و حیاتی است. (منبع ۲)

شناسایی تاکتیکی tactical reconnaissance

این شناسایی در زمان جنگ انجام می‌گیرد و هدف آن شناسایی تحرکات دشمن، شناسایی مراکز تجمع قوای دشمن و شناسایی اهداف است. این نوع شناسایی به منظور تکمیل اطلاعات جهت طراحی و انجام عملیات جنگی انجام می‌گیرد (منبع ۲)

naval reconnaissance

شناسایی دریایی

این شناسایی توسط نیروهای دریایی و مکان‌های استقرار دریایی انجام گیرد. هدف از این شناسایی پایگاه‌های جنگی دریایی، مراکز استقرار، مراکز تمرکز نیروها و بخش‌های مناسب ساحلی جهت هماهنگی نیروهای دریایی است. از ناوچه‌ها و قایق‌های اکتشافی در این شناسایی استفاده می‌شود (منبع ۲)

ground reconnaissance

شناسایی زمینی

شناسایی‌های زمینی به دو صورت دیده‌بانی مستقیم و غیر مستقیم صورت می‌گیرد. دیده‌بانی مستقیم معمولاً توسط فرد با دوربین‌های چشمی و در نزدیکی پروژه‌های ویژه و مشخص انجام می‌شود. هدف این شناسایی جمع‌آوری اطلاعات جهت فعالیت‌های اولیه انهدامی است. دیده‌بانی غیر-مستقیم عموماً توسط دوربین‌های عکسبرداری مری، حرارتی و سیستم‌های راداری صورت می‌گیرد. (منبع ۲)

spacing reconnaissance

شناسایی فضایی

این شناسایی در ارتفاع بالاتر از ۲۰۰ کیلومتری انجام می‌شود. انواع سکوها فضای عبارتند از: - راکت‌ها: که تا ارتفاع ۹۰۰ کیلومتری اوج می‌گیرند و مدت زمان پروازی در حدود یک الی دو ساعت دارند. شاتل‌ها: در ارتفاع ۲۰۰ تا ۳۰۰ کیلومتری عملیات شناسایی را انجام می‌دهند، دارای سرنشین بوده و پس از انجام ماموریت به زمین بر می‌گردند. - ایستگاه‌های فضایی - ماهواره‌ها: انواع ماهواره‌ها در عملیات شناسایی شرکت دارند.

Fainal guidance reconnaissance

شناسایی هدایت نهایی

این شناسایی که برای هدایت موشک‌ها و بمب‌های هوشمند انجام می‌گیرد مشابه شناسایی هدف یابی با تجهیزات راداری، حسگرهای حرارتی و لیزری و GPS صورت می‌گیرد (منبع ۲)

Target detection reconnaissance

شناسایی هدف یابی

هدف از این نوع شناسایی تعیین موقعیت (مختصات)، جهت و سرعت هدف (به منظور قفل نمودن روی هدف) است. این شناسایی با تجهیزاتی نظیر رادار، حسگرهای حرارتی و لیزری و GPS (سیستم تعیین موقعیت جهانی) انجام می‌شود. (منبع ۲)

Air reconnaissance**شناسایی هوایی**

شناسایی هوایی با استفاده از بالون، هلی کوپتر، هواپیماهای بدون سرنشین و با سرنشین انجام می‌گیرد. سیستم‌های پروازی تا ارتفاع ۳۰ کیلومتری عملیات شناسایی را انجام می‌دهند. این شناسایی بیشتر برای شناسایی تاکتیکی استفاده می‌شوند و می‌توانند بر اساس اطلاعات از پیش تعیین شده و یا با اطلاعات اپراتوری کنترل شوند. این شناسایی از تجهیزات تخصصی که بدون ورود به منطقه هوایی دشمن و یا وارد شدن به مرزهای پدافند هوایی قادر به شناسایی است بهره می‌برد.

Air picture**عکس هوایی**

هر گونه عکسی که از طریق وسیله نقلیه هوایی مثل بالون، هواپیما و بالگرد از سطح بخشی از زمین برداشت شود، عکس هوایی نامیده می‌شود. برای استفاده و کاربرد آن در تهیه نقشه از اصول خاص و استاندارد استفاده می‌شود. عکس هوایی ممکن است قائم و یا مایل باشد. برای کاربری‌های تولید نقشه از نوع استاندارد قائم استفاده می‌شود. (منبع ۴۷)

Application of MASINT sensor**کاربرد حسگرهای مسنت**

مسنت قادر خواهد بود تا سامانه سلاح‌های ویژه را شناسایی، نوع ماده را تعیین، ترکیب مواد شیمیایی را مشخص و توانایی‌های دشمن بالقوه را در میزان بکارگیری این سلاح‌ها تا حد بسیار بالایی تعیین نماید.

- مسنت بعنوان شیوه‌ای منحصر بفرد جهت جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل همراه با راه‌کارهای ویژه تجزیه و تحلیل با روش‌های سنتی متفاوت است. - اطلاعات مسنت جهت تامین نیازهای اطلاعات ملی به منظور کسب اطلاعاتی در زمینه تکثیر سلاح‌های کشتار جمعی، شیمیایی و میکروبی حیاتی می‌باشد. شناسایی سلاح‌های هوشمند متکی به اطلاعات مسنت است. (منبع ۴۷)

strategic MASINT**مسنت راهبردی**

یکی از منابع جمع‌آوری اطلاعات مسنت راهبردی، هواپیمای کبرابال است که دارای حساسه‌های مختلف و امکانات جمع‌آوری اطلاعات آن چند منظوره بوده و شامل امکانات اطلاعات تصویری نیز میشود. محصول تولید شده، حاصل تجزیه و تحلیل اطلاعاتی است که از طریق این شیوه بدست آمده است. (منبع ۴۷)

Measurement & Signature INTElligence (MASINT)

مسنّت

مسنّت یا اطلاعات سنجش و علائم، در دهه ۱۹۸۶ بعنوان روش هایی از تشریح عملیات و منابع نظامی، متفاوت با اغلب منابع دیگر اطلاعاتی از قبیل اطلاعات سیگنالی، اطلاعات انسانی و اطلاعات تصویری پا به عرصه جامعه اطلاعاتی نهاد مسنّت به اطلاعات جمع آوری شده بوسیله ابزارها و تجهیزاتی همچون رادار، لیزر، حسگرهای الکترواپتیکی، آشکارسازهای تشعشی، حسگرهای ارتعاشی و ... اطلاق می گردد. این اطلاعات، اهداف یا رویدادها را از روی آثار شان می سنجد. در واقع مسنّت شامل اطلاعات علمی و فنی می گردد که از طریق تجزیه و تحلیل کیفی و کمی اطلاعات (مقیاس، زاویه، مکانی طول موج، زمان، مدولاسیون، پلاسما، هیدرومغناطیسی و ...) توسط حسگرهای ویژه بکار می رود. (منبع ۴۷)

Radar Absorbent Metals

مواد جاذب رادار

این مواد بازتاب انرژی را با جذب قسمت عمده انرژی کاهش می دهند جذب انرژی از طریق مکانیسم های مختلفی امکان پذیر است که می تواند ناشی از خواص الکتریکی یا مغناطیسی ماده باشد. در حقیقت تلفات ایجاد شده در انرژی به حرارت تبدیل می شود. یکی از دی - الکتریک های جاذب معروف کربن است. جاذب های الکترومغناطیسی از لحاظ علمی دارای کاربرد بیشتری هستند. از جمله مواد جاذب مغناطیسی Iron Carbonyl¹ و اکسید آهن (فریت) هستند (منبع ۲)

tactical UAV

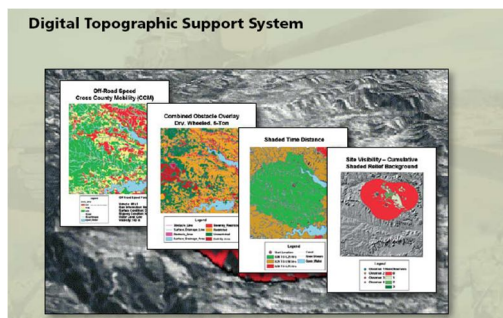
هوایپمای بدون سرنشین تاکتیکی

هوایپمای مذکور برای تصویربرداری تا مسافت ۲۰۰ کیلومتر طراحی شده بود تا از این طریق از فرماندهان تاکتیکی پشتیبانی نماید (منبع ۲)

Unmanned Aerial Vehicle(UAV)

هوایپمای بدون سرنشین

یکی از ابزارهای بسیار مهم در شناسایی، هوایپماهای بدون سرنشین هستند. این هوایپماها مجهز به دوربین های الکترواپتیکی، تجهیزات مخابراتی یا محموله های دیگر می باشند. (منبع ۲)

نوعی از لایه های پشتیبانی در محیط GIS

GIS Application

کاربردهای سنجش از دور

این دانش در زمینه‌های مختلفی از جمله برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، زمین شناسی و معادن، کشاورزی، در صنعت خودرو، بررسی موضوع حریم و مدیریت زمین و آنالیز پهنه بندی، معماری ساختمانها، منابع طبیعی و غیره کاربرد داشته و قادر است امر مدیریت و برنامه ریزی را بهبود بخشد. همچنین به کارگیری GIS علاوه بر سود آوری می‌تواند باعث تسریع در روند انجام کارهای برنامه‌ریزیها در تشخیص موارد بحرانی و غیره گردد.

Application of GPS

کاربردهای سیستم GPS

کاربرد های عبارتند از: پیش بینی زلزله، نقشه برداری، کاداستر، کنترل امور مربوط به حمل و نقل و ترافیک، کنترل حرکات تکتونیکی زمین، کنترل جابجایی سدها و برج های بلند، پیش بینی وضع هوا، ناوبری (زمینی، هوایی، دریایی)، هیدروگرافی (آبنگاری)، تعیین موقعیت سکوهای دریایی نفتی، تعیین موقعیت جزیره های مرجانی، مین یابی، SCAN کردن دریا، بروز رسانی سیستم های تعیین موقعیت اینرشپال، استفاده جهت کنترل ماهواره های سنجش از دور و ...

فصل هفتم

واژگان سازه امن – تهدیدات سخت

۱- واژگان سازه امن

۲- واژگان تهدیدات سخت

- بمب هدایت شونده لیزری GBU-27

موشک تام هاوک مجهز به سرچنگی خوشه‌ای

اولین نوع هواپیمای آواکس در سال ۱۹۷۷

۱- واژگان سازه امن

Blast effects of building

آثار انفجار بر ساختمان

در یک انفجار، انرژی پتانسیل مواد منفجره در مدت زمان بسیار کوتاهی (در حد چند میکرو ثانیه) آزاد شده و انرژی آزاد شده به دو پدیده مجزا، تشعشعات حرارتی و امواج شوک (در هوا و زمین) تبدیل می گردد. در این بین امواج انفجاری در هوا عمده ترین دلیل خسارات وارده بر ساختمان ها می باشد. این امواج با سرعت مافوق صوت منتشر شده، موجب افزایش فشار محیطی می گردد. پس از برخورد امواج انفجار به نزدیک ترین دیوار خارجی ساختمان، پنجره ها شکسته شده، دیوارها و ستون های خارجی تحت فشار امواج پژواکی تغییر شکل داده و با گسترش امواج سایر وجوه ساختمان نیز تحت تأثیر قرار می گیرد.

Basis tremble

ارتعاش پایه

در اثر انفجار، سازه به لرزش در می آید. اگر لرزش وارده شدید باشد، می تواند به تجهیزات نصب شده بر روی سازه آسیب جدی وارد کند، و باعث شکستن و یا لق شدن نگهدارنده ها و اتصالات شود. هم چنین لرزش باعث ایجاد ضربه قوچ در خطوط انتقال آب، و ضربه در مخازن می شود.

Fortification

استحکامات

ایجاد هرگونه حفاظ که در مقابل اصابت مستقیم بمب، راکت، موشک، گلوله، توپخانه، خمپاره و یا ترکش آنها مقاومت نموده، مانع صدمه رسیدن به نفرات و یا تجهیزات گردد. (منبع ۴۰)

Loading Pattern

الگوی بارگذاری

الگوی بارگذاری در واقع تبدیل اثرات ناشی از انفجار به سازه به شکلی ساده و قابل فهم می باشد، که طراح بتواند به سادگی ممکن سازه را در برابر آن به صورت مقاوم طراحی نماید. این الگوی بار به عواملی همچون نوع سازه، فاصله از محل انفجار، شرایط خاک، مشخصات منبع انفجار و ... بستگی دارد.

Explosive loading**بارگذاری انفجاری**

تعیین بارگذاری انفجاری سازه ها در حالات مختلف نظیر انفجار در هوا، انفجار در سطح زمین، انفجار زیر زمین از نوع محبوس یا غیر محبوس می باشد. فرمول های مربوط به تعیین فشار در فواصل مقیاس شده ارائه می شود. سپس تعیین بار وارد بر سطوح مختلف سازه (سطح جلویی، پشتی، جانبی و سقف) مطرح شده همچنین در مورد نحوه بارگذاری در داخل زمین روابط و فرمول هایی ارائه می گردد (منبع ۳)

Structure loading**بارگذاری سازه**

مقدار نیروهای استاتیکی معادل نیروهای دینامیکی ناشی از انفجار که بر اعضاء مختلف سازه وارد می شود، مورد بحث قرار می گیرد. نیروهای استاتیکی معادل، مانند بار مرده ناشی از وزن اعضاء به صورت گسترده و یکنواخت توزیع می شود. برای بدست آوردن تنش های بحرانی در هر نقطه از سازه لازم است کلیه بارگذاری هایی را که منطقی و محتمل به نظر می رسند بر سازه اعمال گردد.

Explosive loads**بارهای انفجاری**

انفجارها از نظر موقعیت به دو دسته انفجار خارجی و داخلی تقسیم می شوند: انفجار خارجی با نام های انفجار غیرمحبوس و انفجار آزاد نیز خوانده می شود که به دو نوع انفجار در هوا و انفجار در سطح زمین تقسیم می گردد. در انفجار هوایی، امواج انفجار مستقیماً به سازه برخورد کرده و نحوه گسترش آن نیز به صورت کروی می باشد. در صورتی که امواج ناشی از انفجار در سطح زمین ابتدا به زمین برخورد کرده و سپس به سازه برسند، انفجار را، در سطح زمین گویند. انفجارهای داخلی، بسته به شرایط ساختمان و نحوه تهیه آن به دو دسته محبوس و نیمه محبوس تقسیم می گردد. علاوه بر بارهای ناشی از انفجار، باید اثر ترکش های ناشی از انفجار و همچنین شوک ناشی از انفجارات خارجی نیز در نظر گرفته شود.

Building Hardening**بالا بردن مقاومت ساختمان (مقاوم سازی)**

بالا بردن مقاومت ساختمان ها برای کاهش خسارت های ناشی از انفجارها. (منبع ۴۴)

shelter due level protection**پناهگاه از نظر سطح محافظت**

پناهگاه ها بر مبنای میزان مقاومتی که از خود در برابر انفجار و پیامدهای آن (موج انفجار، ترکش...) نشان می دهند در سطوح مختلفی طبقه بندی می گردند این سطوح محافظت در برابر انفجار معمولاً در

ارتباط با میزان تخریب ایجاد شده در فضای امن پناهگاهی و میزان آوار ناشی از انفجار تعریف می‌شود. بر همین مبنا سطوح محافظت یک فضای پناهگاهی در برابر انفجار به سه دسته تقسیم می‌شود: سطح محافظت کمینه - سطح محافظت متوسط - سطح محافظت بیشینه . به عبارت دیگر میزان مقاومت یک سازه در برابر انفجار با میزان تخریبی که در اثر انفجار در آن ایجاد می‌شود سنجیده می‌شود. (منبع ۵۱)

Multitask Shelter

پناهگاه چند منظوره

توانایی استفاده‌ی چندگانه از یک فضا علاوه بر کاربری پناهگاهی، طراحی و ساخت یک پناهگاه داخلی یا مستقل را برای مالک یا کارفرمای ساختمان از نظر اقتصادی مقرون به صرفه‌تر می‌کند .

chemical biological shelter

پناهگاه هسته‌ای، شیمیایی و..

به فضای بسته‌ای است که افراد خودی (نیروهای داخل پناهگاه) را در برابر خطر آلودگی ش. م. ه. که به شکل بخار و آئروسل (ذرات ریزمایع و جامد) می‌باشد، حفاظت می‌کند، پناهگاه ش. م. ه. گفته می‌شود. عوامل شیمیایی و میکروبی نیز اگر چه دارای مدت اثر و شعاع اثر بسیار محدودتری می‌باشند، ولی از طریق هوا قابل انتقال بوده و دفاع در برابر آن‌ها نیز مانند دفاع در برابر ریزش‌های هسته‌ای به تدابیر مشابهی نیازمند می‌باشد. (منبع ۵۱)

singletask shelter

پناهگاه تک منظوره

پناهگاه‌های تک منظوره پناهگاه‌هایی هستند که با هدف استفاده در مواقع بحران طراحی و ساخته می‌شوند. (منبع ۵۱)

family Shelter

پناهگاه خصوصی و خانوادگی

این پناهگاه‌ها فاقد دستگاه‌های هوا دهی و فیلتر بوده و حفاظت در مقابل عوامل شیمیایی، میکروبی و هسته‌ای در آن‌ها، صرفاً از طریق هوابندی و درزبندی و به طور کلی جدا کردن فضای آلوده و غیرآلوده، برای مدت محدود حداکثر ۵ ساعت، فراهم می‌شود. تهویه در این پناهگاه‌ها در حالت عادی به صورت طبیعی انجام می‌شود؛ ولی در پیچه‌های لازم به گونه‌ای طراحی می‌گردند که در هنگام حمله و بسته شدن آن‌ها، امکان ورود هوای آلوده به داخل پناهگاه وجود نداشته باشد. (منبع ۵۱)

public Shelter

پناهگاه عمومی و شهری

برای حفاظت از جان مردمی که هنگام حملات هوایی در خانه نبوده یا دسترسی به پناهگاه‌های خانوادگی ندارند ایجاد پناهگاه‌های عمومی ضروری می‌باشد در همین راستا در ادارات دولتی،

فروشگاه‌ها، کارخانه‌ها، مساجد، مدارس، رستوران‌ها و سایر مراکز فعالیت‌های شهری می‌توان فضاهایی با کاربری دوگانه به عنوان پناه‌گاه‌های چند منظوره احداث نمود. (منبع ۵۱)

Military Shelter

پناه‌گاه نظامی

این پناه‌گاه‌ها انواع مختلفی داشته و از نظر مقاومت و سطوح حفاظت طیف وسیعی را شامل می‌شوند و به منظورهای نظامی به کار برده می‌شوند مانند آشیانه‌های حفاظتی هواپیماها، انبارهای مهمات و تسلیحات استراتژیک، ستادهای فرماندهی نظامی و ... (منبع ۵۱)

Shelter

پناهگاه

حفاظ و پوششی است جهت مخفی شدن از دید و مصون ماندن از آتش دشمن با استفاده از مواد طبیعی یا مصنوعی. (منبع ۸)

یک پناهگاه استتار شده با استفاده از پوشش گیاهی بر روی سقف و زیر درخت

Ready-mixed concrete Shelter

پناهگاه بتنی پیش ساخته

این پناهگاه به طول ۳ متر و عرض ۱/۵ متر بوده و ظرفیت این پناهگاه که تماماً بتنی می‌باشد بین ۱۲ تا ۱۵ نفر است. (منبع ۵۰)

Concrete floor shelter

پناهگاه طاق بتنی

این پناهگاه با دیوار آجری و طاق بتنی مسلح احداث می‌شود، ظرفیت آن نیز بین ۱۲ تا ۱۵ نفر می‌باشد. (منبع ۵۱)

پناهگاه زیرزمینی

Under ground shelter

بیشتر سازه های زیر زمینی به دلیل عمق قرارگیری نسبت به سطح، احاطه شدن توسط ضخامت قابل توجهی از مصالح زمین مثل سنگ و خاک و قابلیت استفاده از انواع سیستم های نگهداری جهت افزایش ضریب پایداری به نوعی در برابر انواع حملات هوایی و موشکی مقاوم هستند. به طور کلی پناهگاه ها به چند دسته تقسیم می شوند:

الف: پناهگاه های ضد تهاجمات اتمی ب: پناهگاه های ضد حملات هوایی ج: پناهگاه های ضد بلاای طبیعی (منبع ۵۱)

پوشش مقاوم

hardeling cover

پوشش های مقاوم در محیط هایی که برای جلوگیری از صدمات انفجار به مواد با ارزش به کار می رود. (منبع ۴۴)

سازه امن درجه دو

Two degree safe structure

این سازه ها در مقابل آثار ناشی از سلاح های متعارف دشمن (برخورد، نفوذ و انفجار) مقاومت کافی دارند ولی در برابر حملات هسته ای آسیب پذیر می باشند. از جمله این سازه های امن می توان پناهگاه های عمومی را نام برد. (منبع ۸)

سازه امن درجه سه

Three degree safe structur

این سازه امن در مقابل آثار موج ناشی از انفجار و ترکش سلاح های متعارف مقاومت کافی دارند، ولی برای اصابت مستقیم طراحی نمی شوند. از جمله این سازه های امن می توان پناهگاه های خانوادگی را نام برد. (منبع ۸)

- یک نمونه سازه امن

one degree safe structure

سازه امن درجه یک

مقاوم در برابر اصابت مستقیم سلاح های غیر متعارف دشمن، مقاوم در برابر آثار ناشی از انفجار سلاح های هسته ای، شیمیایی و میکروبی، سازه امن شیمیایی، هسته ای و میکروبی توسط درب های مخصوص هوابندی شده اند و هوای آلوده ورودی به داخل آن ها تصفیه می گردد. (منبع ۸)

Protective structure

سازه حفاظت کننده

این سازه با توجه به سطوح مختلف حفاظتی، ویژگی های خاص خود را دارا بوده و براساس خصوصیات سامانه دهنده و سامانه گیرنده طراحی می گردد. به همین دلیل به منظور طراحی مناسب و بهینه ساختمان پایدار در برابر انفجار، پیش از هر چیز، باید اطلاعات کافی در مورد سامانه های دهنده و گیرنده موجود باشد.

Ground structure

سازه رو زمینی

طراحی سازه های امن روزمینی که در معرض آثار سلاح ها قرار می گیرد، بایستی به گونه ای انجام بگیرد که نفرات و تجهیزات را در برابر تهدید محتمل محافظت نمایند. عموماً طرح این سازه ها برای مقاومت در برابر انفجار در هوا صورت می پذیرد. (منبع ۸)

underground structures

سازه های زیر زمینی

سازه های زیرزمینی سازه هایی هستند که برای مقاومت در برابر آثار سلاح های نفوذ کننده و دقیق دشمن احداث می شوند. مجموعه های زیر زمینی جزو بهترین گزینه ها برای احداث قرارگاه های فرماندهی و کنترل، پناهگاه ها و انبار سلاح ها و تجهیزات مهم و صنایع دفاعی می باشند. (منبع ۸)

Buried & semi buried structures

سازه های نیمه مدفون و مدفون

سازه های نیمه مدفون و مدفون در خاک برای آثار ناشی از انفجار سلاح ها در هوا، در سطح و اصابت مستقیم طراحی می شوند. این گونه سازه ها به شکل های زیر وجود دارند:

- ۱- سازه سطحی که اطراف و روی آن با خاک پوشیده می شود و ورودی آن با استفاده از موج گیرهای مناسب و دریهای ضد انفجار مقاوم می شود. ۲- سازه ای که قسمتی از آن درون خاک است و قسمت روی سطح با خاک پوشیده می شود. این گونه سازه ها می توانند به صورت چند طبقه نیز احداث شوند. ۳- سازه ای که تمام آن درون خاک است. در واقع ابتدا زمین کنده شده، سازه احداث

می شود و سپس روی آن به طور کامل با خاک پوشیده می شود. ورودی این سازه ها بایستی با دقت انتخاب شود و حتما از درب های ضد انفجار استفاده گردد. (منبع ۸)

Receiver system

سامانه گیرنده

این سامانه شامل افراد، تجهیزات، سرمایه ها و ... بوده که نیازمند سطحی از حفاظت در برابر سامانه دهنده و آثار خروجی آن می باشد. با تعیین سطح آسیب پذیری قابل پذیرش در سامانه گیرنده، که براساس میزان حساسیت اجزای سامانه صورت می گیرد، سطح حفاظتی مورد نیاز مشخص می گردد.

Blast protective system

سامانه حفاظتی انفجار

هر سامانه حفاظتی شامل سه جزء اصلی می باشد که عبارتند از: سامانه دهنده - سامانه گیرنده - سازه حفاظت کننده

Maximum protection level

سطح محافظت بیشینه

میزان تخریب و آسیب وارده به پناهگاه جزئی و کاملاً قابل تعمیر خواهد بود. به فضای پناهگاهی ممکن است در قسمت های پیرامونی آسیب های جزئی وارد شود. در این سطح، فاکتور محافظت در طراحی سازه برای پناهگاه بیش از 200 psi در نظر گرفته می شود. (منبع ۵۱)

Minimum protection level of shelter

سطح محافظت کمینه پناهگاه

فضاهای پناهگاهی با سطح محافظت کمینه در برابر انفجار دچار تخریب های گسترده می شوند ولی فروریزی کامل در آنها اتفاق نمی افتد. امکان ایجاد جراحات جسمانی به پناه جویان وجود دارد و به تجهیزات پناهگاه نیز آسیب جدی وارد می شود. در این سطح، فاکتور محافظت در طراحی سازه یا تقویت آن برای پناهگاه بین 25-3 (psi 50 - 25) اتمسفر) در نظر گرفته می شود که حتی المقدور (چنانچه موانع اقتصادی وجود نداشته باشد) عدد 50 psi در طراحی لحاظ می گردد. در پناهگاه های مستقل یا خارجی میزان پوشش خاک برای این سطح محافظت ۷۰ سانتی متر در نظر گرفته می شود. (منبع ۵۱)

سطح محافظت متوسط پناهگاه

در این حالت میزان تخریب و آسیب وارده به ساختمان متوسط و قابل تعمیر خواهد بود. به ساختمان پناهگاه آسیب های جدی وارد خواهد شد ولی سازه ی پناهگاه قابل استفاده مجدد خواهد بود.

Hardeling Curtain

مانع مقاوم

یک مانع بزرگ که از مواد مقاوم ساخته شده و برای حفاظت از تخریب و ریزش آوار ناشی از انفجار به کار می رود. (منبع ۴۴)

Topic 21 of building national regulations مبحث ۲۱ مقررات ملی ساختمان

مبحث ۲۱ مقررات ملی ساختمان نیز تحت عنوان "پدافند غیر عامل" تدوین گردیده و ویرایش نخست آن مدون شده است. فصول این آیین نامه شامل موارد زیر می باشد:

فصل ۱- کلیات فصل ۲- ملاحظات معماری فصل ۳- بارهای ناشی از انفجار فصل ۴- مشخصات مکانیکی و دینامیکی مصالح فصل ۵- ساز و کار آسیب دیدگی ساختمان و تاثیر انفجار بر سیستم های سازه ای فصل ۶- روش های تحلیل و طراحی فصل ۷- ملاحظات تاسیسات مکانیکی و برقی و ... (منبع ۴۰)

Building national regulations

مقررات ملی ساختمان

مجموعه ای است از ضوابط فنی، اجرایی و حقوقی لازم‌الرعایه در طراحی، نظارت و اجرای عملیات ساختمانی اعم از تخریب، نوسازی، توسعه بنا، تعمیر و مرمت اساسی، تغییر کاربردی و بهره‌برداری از ساختمان که به منظور تأمین ایمنی، بهره‌دهی مناسب، آسایش، بهداشت، و صرفه اقتصادی فرد و جامعه وضع می‌گردد.

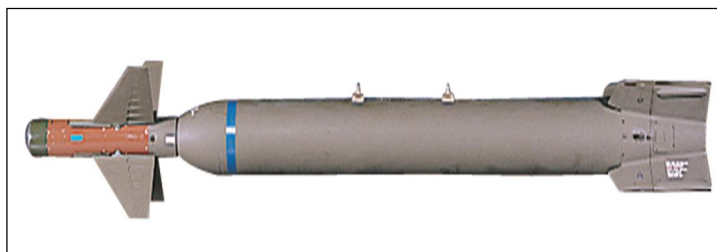
مقررات ملی ساختمان حاوی ضوابط حداقل برای طراحی، نظارت و نگهداری ساختمان است که باید در کلیه عملیات ساختمانی از قبیل تخریب، نوسازی، تغییر کاربری، توسعه بنا، افزایش یا کاهش طبقات، جابجایی، تغییرات و تعمیرات اساسی رعایت شود.

مقررات ملی ساختمان شامل ۲۱ مبحث بوده که تا کنون ۲۰ مبحث از طرف شورای تدوین مقررات وزارت مسکن و شهرسازی ارائه شده است. (منبع ۴۰)

۲- واژگان تهدیدات سخت

بمب لیزری

پیشرفت و توسعه چشمگیری که در زمینه جنگ افزارهای هدایت شونده لیزری صورت گرفته باعث پیشرفت و ارتقای دقت سلاح های هدایت شونده شده است. بمب های هدایت شونده لیزری قابلیت انهدام بالایی برخوردارند. سرچنگی های بکارگیری شده در بمب های هدایت شونده لیزری به منظور نفوذ بیشتر عمدتاً از نوع Blu-109 و Blu-113 می باشد. جنس بدنه این بمب از فولاد با کیفیت عالی و پرچ شده با آلیاژ ۴۳۲۰ می باشد. اگرچه بمب های هدایت شونده ی لیزری برای اصابت به اهداف مورد نظر از دقت فوق العاده ای برخوردار می باشند با این حال نفوذ به سنگرهای زیرزمینی و استحکامات سخت دشمن می باید با دقت صورت گیرد. در این نوع نفوذ پذیری از Blu-109 و Blu-113 استفاده می شود. از جمله بمب های هدایت شونده لیزری می توان به GBU-12, GBU-16, GBU-27, GBU-28, GBU اشاره نمود که در جنگ های اخیر به شدت مورد بهره برداری و توجه واقع شده اند. این بمب ها قابل حمل توسط انواع سکوی های هواپرد از قبیل هواپیماهای هریر، جگوار، تورنادو و کفیر می باشند.

- بمب GBU-28

B2 Spirit

بمب افکن استیلت

بمب افکن استیلت که قادر به حمل ۲۴ بمب ۵۰۰ کیلویی GBU-31 می باشد. سرعت پروازی آن در حدود ۷۵۰ مایل بر ساعت است. هواپیمای B2 به علت داشتن قابلیت رادار گریزی امکان رسوخ در مواضع پدافندی طرف مقابل را دارد.

Cluster bomb CBU-55/B**بمب خوشه‌ای**

دارای بدنه‌ای استوانه‌ای و پیشانی دوکی همراه با فیوز بخش جلویی به طول ۱۴۴ میلی‌متر و عقبه همراه چهار بال صلیبی به شکل مستطیل است. در این بمب بال در جهت خلاف بدنه و به صورت تا شونده می‌باشد. بمب با قلاب‌های آویز به طول ۳۵۶ میلی‌متر متناسب شده است. طول این بمب ۲/۴ متر، قطر آن ۳۶۰ میلی‌متر و در صورتی که سه بمب BLU-73/B در داخل آن قرار گیرد وزن آن ۲۵۰ کیلوگرم می‌شود.

Atomic bomb**بمب اتمی**

بمب اتمی B-61 در طول سال‌های ۱۹۶۳ تا ۱۹۶۸ به عنوان یک سلاح هسته‌ای حرارتی با مقاصد تاکتیکی و با هدف حمل و به کارگیری آن در اغلب هواپیماهای نیروی هوایی ساخته شد. این بمب که از شکل آئرودینامیکی برخوردار است، دارای وزن کمی بوده و در شش وضعیت و مدل مختلف وجود دارد. مدل‌های مختلف بمب B-61 دارای سامانه مسلح‌کنندگی در حین پرواز هستند و انتخاب توان عمل بمب‌ها با چرخاندن یک سوئیچ امکان پذیر می‌باشد. محدوده توان بمب‌ها بین ۱۰ تا ۵۰۰ کیلوتن است که می‌توان آنها را با فیوز چند حالتی، انفجار در هوا، بر روی زمین و به صورت تأخیری پرتاب نمود.

airy thraet**تهدید هوایی**

این تهدیدات شامل حملات جنگ افزار و سلاح‌های هوایی می‌باشند. به منظور شناسایی و بررسی توان عملیاتی هوایی تعدادی از جنگ‌افزارهای هوایی را نام می‌بریم: هواپیماهای عملیاتی و جاسوسی مثل: بمب افکن استیلت - هواپیماهای جاسوسی U-2 و آواکس - موشک‌های هوا به زمین و ...

خرج پلاستیک (C4)

این ماده خالص نیست بلکه از مخلوط ۹۱ درصد RDX و ۹ درصد مواد پلیمری ساخته شده است، حساسیت آن کمتر از RDX بوده و جزء مواد تندشکن غیر حساس است در نتیجه ایمنی آن بالاتر است. یکی از بهترین مواد منفجره نظامی برای انواع تخریب‌هاست حالت فیزیکی آن خمیری و شکل پذیر است، سرعت انفجار آن ۸۱۰۰ m/s و قدرت آن ۱/۳۴ است به همین جهت برای قطع و برش فولاد و تخریب اجسام سخت بسیار مناسب است. (منبع ۲۵)

Quiver warhead

سرجنگی ترکشی

در این نوع کلاهک ها پوسته را از جنس فولاد ضخیم می سازند و آن را طوری طراحی می کنند که پس از انفجار، پوسته به ترکش های بسیار زیادی تبدیل شود. ترکیبی از ترکش و انفجار عاملی برای نتیجه بهتر در این سرجنگی است. انفجار ابتدا درون بدنه و در حجم کم انجام شده و به محض آنکه قدرت آن به حد معینی رسید بدنه از قسمت های ضعیف متلاشی و تکه تکه شده و با شتاب به بیرون رانده یا پرتاب می شوند.

Cluster warhead

سرجنگی خوشه ای

در این کلاهک ها بجای مواد انفجاری یک پارچه از بمب های کوچکی که به بمبیت معروف هستند، استفاده می شود. پوسته کلاهک را طوری می سازند که در هنگام نزدیک شدن آن به زمین پوسته باز شده و بمبیت ها شعاع معینی را پوشش می دهند بسته به نوع مأموریت تعداد بمبیتها می تواند متغیر باشد .

Graphitic warhead

سرجنگی گرافیتی

گفته می شود که اساس کار آن، پخش ریز مهمات هایی محتوی الیاف کربن است که با پخش شدن در انتقال دهنده ها و پست های برق باعث اتصال کوتاه در آن ها می شود. مشابه با سلاح های خوشه ای پس از رسیدن موشک به ناحیه مورد نظر ، سرجنگی که حاوی چنین جعبه است از موشک جدا شده و سرجنگی های کوچکتر به ابعاد تقریبی یک قوطی نوشابه را در هوا پخش می کند. هر کدام از این زیر مهمات شامل مقدار کمی مواد منفجره و نیز الیاف کربن هستند. پس از جدا شدن از سرجنگی اصلی مواد منفجره عمل کرده و باعث پخش الیاف در هوا می شوند. پس از قرار گرفتن الیاف بر روی پست های فشار قوی مدار اتصال کوتاه ایجاد شده و معمولاً یک قوس الکتریکی با حرارت زیاد تولید می کند، که خود الیاف را تبخیر می کند.

standard weapons

سلاح های متعارف

بطور کلی، سلاح هایی که دشمن قادر است در جنگ های محدود از آن به راحتی بهره برداری کند را سلاح های متعارف یا کلاسیک می نامند. برخی از این تسلیحات عبارتند از :
- سلاح های با قدرت تخریب بالا که از هواپیما پرتاب می شوند. (مانند : بمب های ۵۰ تا ۲۰۰۰ پوندی) سلاح های کلاسیک که شامل انواع گلوله های انفجاری، بمب ها و موشک ها می باشند

بواسطه عوامل ذیل قادرند به نفرات، تجهیزات و تاسیسات خسارت وارد سازند. این سه عامل عبارتند از: اصابت (ضربه حاصله از برخورد) - موج انفجار - ترکش

Cruise missile

موشک کروز

موشک کروز یک پرنده با خصوصیات بدون سرنشین، مسلح شده، آیرودینامیک، کنترل خودکار و اغلب دارای موتور تنفسی با هوا می‌باشد.»

هدایت موشک کروز معمولاً در سه فاز صورت می‌گیرد: فاز پرتاب، فاز میانی و فاز نهایی. در فاز پرتاب موشک تنها به وسیله سیستم ناوبری اینرسی هدایت می‌شود. در فاز میانی موشک از هدایت اینرسی و یک یا چند روش دیگر که با هدایت اینرسی در ارتباط بوده، استفاده می‌کند.

Smart mine

مین‌های هوشمند

این مین‌ها توسط بالگرد و هواپیما به سمت زمین رها می‌شوند و مین پس از قرار گرفتن در زمین فعال شده و به صورت یک راکت اتوماتیک آماده شلیک می‌گردد، به محض اینکه خودروی دشمن به محدوده برد رادار آن قرار گیرد راکت به سمت آن نشانه رفته و شلیک می‌شود. (منبع ۲۷)

NG

نیتر و گلیسرین

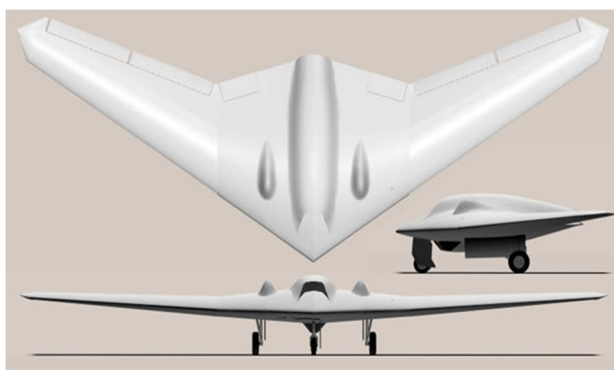
ماده ای است به شکل مایع بی رنگ مانند روغن مایع یا گلیسرین است، مقدار بسیار کم آن با شعله می‌سوزد ولی اگر مقدار آن زیاد باشد و یا در محیط بسته قرار گیرد به شدت منفجر می‌شود، به ضربه به شدت حساس است، سرعت انفجار آن 8400 m/s و قدرت انفجار آن $1/63$ یعنی برابر RDX است، در حال حاضر خالص آن کاربرد انفجاری ندارد ولی به صورت مخلوط در ساختن دینامیت‌ها و خرج‌های پرتاب و خرج‌های جامد موشک استفاده می‌شود، دستکاری و استنشاق بخار آن مسمومیت و سردرد شدید ایجاد می‌کند. (منبع ۲۷)

Remote-Piloted Vehicle

هواپیمای RPV

پرنده‌های هدایت پذیر از راه دور که در بعضی منابع علمی به RPV، UAV نیز شهرت دارند، در سیستم دفاعی کشورهای دنیا جایگاه ویژه‌ای کسب نموده‌اند. آنها قادرند عملیات‌های شبانه روزی در نقاط دوردست بر علیه اهداف ساکن و متحرک در تمام شرایط آب و هوایی را انجام دهند. پرنده‌های

بدون سرنشین به طور کلی از دیدگاه های مختلفی مورد بررسی قرار می گیرند و به دسته بندی های مختلفی تقسیم می شوند شاید بتوان این ادعا را نمود یکی از این دسته بندی ها که بیشتر مورد تایید کارشناسان هوایی بوده عبارت است از: ریز پهباد ، Drone ، RPV ، RPH ، هواپیمای RPV این پرنده ها برخی از محدودیت های ذاتی و طبیعی Drone را برطرف می نمایند و قابل کنترل از ایستگاه زمینی یا توسط خلبان هواپیمای سرنشین دار دیگر ، می باشند. پرنده های RPV قادر به جوابگویی به فرامین هدایت و کنترل در طول مسیر پروازی می باشند .

تصویر هواپیمای کنترل از راه دور RQ-170 امریکا

هواپیمای جاسوسی U-2

هواپیمای U-2 یک هواپیمای جاسوسی سرنشین دار است که دارای تجهیزات عکس برداری پیشرفته جهت انجام ماموریت های جاسوسی و شناسایی می باشد. مشهورترین مدل این نوع هواپیماها SR-71 یا «پرنده سیاه» است که هنوز سریع ترین هواپیمای جاسوسی جهان به شمار می رود. هواپیمای U2 قادر است تا انواع تجهیزات جاسوسی از قبیل حسگرهای الکترونیکی، رادیویی و دوربین های مختلف را با خود حمل کند . این دوربین ها به گونه ای طراحی شده اند که بتوانند در سخت ترین شرایط جوی بهترین بازده را داشته باشند. این هواپیما، ارتفاع پروازی بسیار بالا در حدود ۷۵۰۰۰ پا داشته و دارای جنس بدنه خاصی است که از چشم رادار مخفی می ماند.

U-2 دارای سیستم شناسایی الکترواپتیکی «SYEARS» است ، این سیستم شناسایی در واقع سیستم مرکبی از دو سیستم تصویر برداری مادون قرمز و سیستم تصویر برداری الکترواپتیکی می باشد.

هوایمای شناسایی آواکس

آواکس با استفاده از یک سیستم مراقبتی دوربرد پیشرفته باعث ایجاد یک فرماندهی دفاع جوی قوی خواهد شد. که قابلیت دوام و بقاء بخش‌های فرماندهی، کنترل و مراقبت سیستم دفاعی امریکا را افزایش داده و همچنین پوشش راداری اهداف را در تمام ارتفاعات و بلندی‌ها، چه در زمین و چه در آب، فراهم می‌آورد. آواکس می‌تواند یک لینک کنترل ترافیک را بطور موقت برقرار سازد که استتار متحرک‌های هوایی را در نواحی جغرافیائی، به حداقل می‌رساند. در یک چنین وضعیت‌های اضطراری، آواکس می‌تواند یک رابط مخابراتی برای هدایت عملیات، کمک ناوبری و ادامه مراقبت هوایی، ایجاد کند.

Harrier plane

هوایمای عمود پرواز هاریر

هوایمای عمود پرواز نوعی از هوایماها هستند که دارای دو موتور مجزا می‌باشند که یکی در هنگام بالا رفتن هوایما و دیگر برای حرکت رو به جلوی آن طراحی شده است. هوایماهای قائم پرواز به باند نیاز ندارند؛ بنابراین می‌توان آنها را در دسته‌های کوچک در نقاط مختلفی که هیچ گونه شباهتی به فرودگاه نداشته باشد مستقر نمود. این قرارگاه‌ها می‌تواند حتی در میان جنگل یا در دل کوهستان جایی که دشمن گمان آنرا هم نمی‌برد، پنهان نمود. اولین مدل هوایمای هاریر پی ۱۱۲۷ نام داشت که در ۳۱ اوت ۱۹۶۶ اولین پرواز خود را انجام داد

فصل هشتم

مدیریت ریسک ، مواردی از زیرساخت ها و ...

۱- مدیریت ریسک

۲- مواردی از زیرساخت ها و ...

۱- واژگان مدیریت ریسک

Process Hazard Analysis	آنالیز خطر فرآیند
ارزیابی خطر در محدوده وسیعی که اهمیت موقعیت های خطرناک مرتبط با یک فرآیند یا فعالیت را شناسایی و آنالیز می کند. (منبع ۲۲)	
Risk Evaluation	ارزیابی ریسک
ارزیابی ریسک کل فرآیند تجزیه و تحلیل ریسک و برآورد ریسک را شامل می شود. ارزیابی ریسک شامل تحلیل تهدیدها، ارزش دارایی و آسیب پذیری برای تعیین درجه ریسک هر کدام از دارایی های مهم در مقابل تهدیدها بالفعل می باشد. (منبع ۲۱)	
Risk Transfer	انتقال ریسک
مسئولیت ریسک از طریق تمهیدات مدیریتی به سازمان دیگر منتقل می شود. برای مثال بیمه یک نوع سامانه، انتقال ریسک است. (منبع ۲۱)	
kinds of hazards	انواع مخاطرات
مخاطرات را می توان به انواع مختلفی دسته بندی کرد : مخاطرات طبیعی: مخاطرات طبیعی ، خود به انواع مخاطرات زمین شناختی، مخاطرات جوی، مخاطرات زیستی و مخاطرات بیولوژیک، تقسیم بندی می شوند. مخاطرات انسان ساخت: این مخاطرات شامل دو دسته تصادفی و یا عمدی هستند. (منبع ۲۱)	
avaluation Prioritize of Risk	اولویت بندی ارزیابی ریسک
در برنامه حفاظت زیرساخت ها، اولویت بندی فرآیند ارزیابی ریسک است که منجر به تشخیص این موضوع می شود که کجا تلاش های پیشگیری یا کاهش ریسک ضروری تر است و در نتیجه تعیین اینکه کدام فعالیت های حفاظتی برای داشتن بیشترین تاثیر باید انجام گیرد. (منبع ۲۲)	

Risk Estimation

برآورد ریسک

بعد از اتمام پروسه تجزیه و تحلیل ریسک، بایستی بین ریسک‌های تخمین زده شده و معیارهای ریسک، مقایسه صورت گیرد. می‌توان گفت، برآورد ریسک، مرحله‌ای است برای تصمیم‌گیری درباره اینکه چه ریسک‌هایی برای سازمان مهم است و اینکه کدام ریسک‌ها قابل قبول و کدام نیاز به کنترل و اصلاح دارد، می‌باشد (منبع ۲۱)

Risk Acceptance

پذیرش ریسک

وقتی ریسک‌ها کاهش پیدا کردند، تحت کنترل قرار گرفته و در همان سطح نگاه داشته می‌شوند. (منبع ۲۱)

Risk Analysis

تجزیه و تحلیل ریسک

استفاده نظام مند از اطلاعات، به منظور شناسایی منابع ریسک و برآورد ریسک. (منبع ۲۱)

Risk Estimation

تخمین ریسک

تخمین ریسک می‌تواند کمی، نیمه کمی و یا کیفی باشد که براساس احتمال یا تکرار و پیامدهای احتمالی آن بیان می‌شود. سازمان‌های مختلف بسته به نیازشان ممکن است، معیارهای متفاوتی برای طبقه‌بندی پیامدها و احتمال وقوع، تنظیم کنند. مثلاً بسیاری از سازمانها ترجیح می‌دهند که پیامدها و احتمال را به صورت بالا، متوسط، پایین تنظیم کرده و آن را به صورت یک ماتریس ۳ در ۳ نمایش می‌دهند. (منبع ۲۱)

Risk Elimination

حذف ریسک

به این معنی که فعالیتی که دارای ریسک خاصی می‌باشد انجام نگیرد، یا اینکه به طریق دیگری انجام گیرد تا ریسک آن حذف شود. (منبع ۲۱)

Asset

دارایی

دارایی به معنای هر چیزی است که برای سازمان دارای ارزش باشد. شناسایی و اولویت بندی دارایی‌های مهم، گام حیاتی در فرایند مدیریت ریسک پدافند غیرعامل، یعنی افزایش درجه محافظت در برابر حملات دشمن می‌باشد. (منبع ۲۱)

Delfy method	روش دلفی
<p>امروزه بسیاری از تحقیقات و پژوهش‌ها با استفاده از این روش انجام می‌شود و خصوصاً در مدل‌ها و تحلیل‌های بین رشته‌ای، رهنمودهای حاصل از این روش بسیار کارگشا می‌باشد. تعاریف و برداشت‌های متعدد از روش دلفی عبارتند از : روشی برای توسعه و بهبود اجماع گروهی است فرایندی ارتباطی است که اجازه می‌دهد تا گروه برای حل مسأله‌ای پیچیده بدون کنش متقابل رو در رو یا مراجعه تک‌تک اعضای گروه به توافق برسد. روش دلفی برای حل مسائل و تصمیم‌گیری بکار می‌رود. (منبع ۲۱)</p>	
Risk	ریسک
<p>به پتانسیل خرابی یا از بین رفتن دارایی‌ها اطلاق می‌شود و براساس رابطه تجمعی ارزش‌داری و تهدیدها و خطرات و آسیب‌پذیری محاسبه می‌شود. ریسک براساس احتمال وقوع تهدید و خطر و نتایج وقوع آن تعریف می‌شود. (منبع ۲۱)</p>	
Bearable risk	ریسک قابل تحمل
<p>به ریسکی که میزان آن تا حد قابل قبول توسط سازمان، با در نظر گرفتن الزامات قانونی کاهش یافته باشد، ریسک قابل تحمل گویند. (منبع ۲۱)</p>	
Acception risk	ریسک قابل قبول
<p>وضعیتی است که در آن خطر و یا تهدید به روش‌های ایمنی و فنی حذف شده یا خنثی گردیده و یا اصولاً عواقب آن به هر دلیل مورد پذیرش است. (منبع ۲۱)</p>	
Residual Risk	ریسک باقیمانده
<p>آن مقدار از ریسک که پس از مقابله با ریسک‌ها، هنوز وجود داشته باشد و یا در اثر مقابله با ریسک بوجود آید. (منبع ۲۱)</p>	
Risk Identification	شناسایی ریسک
<p>شناسایی ریسک، بیانی برای شناسایی عدم قطعیت‌ها در توان مقابله با تهدیداتی است که سازمان با آنها ممکن است مواجه باشد. این امر نیازمند داشتن آگاهی از سازمان، نحوه تعاملات، قوانین حقوقی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی محیط بر سازمان، که سازمان مربوطه با آن سروکار دارد، می‌باشد شناسایی ریسک باید از طریق یک مدل روشمند انجام شود، به طوری که در این روش تمام جوانب فعالیت‌های مختلف شناسایی شده و طبقه‌بندی شده باشد. (منبع ۲۱)</p>	

Treats Identification

شناسایی تهدیدات

اطلاعات مورد نیاز که برای تعیین یا توصیف یک تهدید لازم است شامل موارد زیر می باشد:
 نوع دشمن - فعالیت های بالقوه دشمن - انگیزه های دشمن - قابلیت های دشمن (منبع ۲۱)

Risk Reduction

کاهش ریسک

ریسک در صورتی کاهش می یابد که احتمال، فراوانی و یا پیامد آن کاهش یابد. رویکرد عمده ترمیم ریسک، کاهش مقدار عناصر آن با بکارگیری اصول پدافند غیرعامل می باشد. و می توان شیوه هایی مانند کاهش اثرات ریسک و یا انتقال ریسک را مد نظر قرار داد. (منبع ۲۱)

Risk Control

کنترل ریسک

فرایندی است که از طریق آن برای کاهش ریسک ها به یک سطح یا نگهداشتن ریسک ها در سطوح خاص تصمیم گیری و اقدام می شود. راهکارهایی که می توان برای کنترل ریسک در پیش گرفت، عبارتند از: حذف ریسک - کاهش ریسک - انتقال ریسک. (منبع ۲۱)

Risk manegement

مدیریت ریسک

مدیریت ریسک، عبارت از فرآیندی است که عوامل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی را در تجزیه و تحلیل ریسک مورد توجه قرار می دهد، میزان مقبول خسارت ناشی از حوادث را تعیین نموده و سپس روند تصمیم گیری را برای به حداقل رساندن خسارت یا اختلال احتمالی تعیین می نماید. در واقع، مدیریت ریسک فرآیندی است که میزان قابل قبول یک ریسک را در جامعه شناسایی می کند و اولویت ها و راه حل هایی را در نظر می گیرد که مطابق با منابع مالی موجود باشد. (پژوهشکده سوانح طبیعی، ۱۳۸۵)

مدیریت ریسک، هسته مرکزی هر مدیریت استراتژیک سازمانی است. فرایندی است که سازمان ها را به صورت روش مند به ریسک های مرتبط با فعالیت ها و نیز اهداف تعریف شده برای هر فعالیت آشنا می سازد. (منبع ۲۱)

Risk Profile

نمایه ریسک

نتایج فرایند تجزیه و تحلیل ریسک، بایستی تبدیل به نمایه ریسک شود که در آن رتبه بندی بین ریسک ها انجام شده است که در اولویت بندی نحوه اصلاح و ترمیم ریسک ها استفاده خواهد شد. این رتبه بندی همچنین اهمیت ریسک ها را بیان می کند. (منبع ۲۱)

۲- واژگان مواردی از زیر ساخت ها

Gas pressure amplification Stations

ایستگاه تقویت فشار گاز

با توجه به این که پس از طی کردن مسافت هائی، فشار گاز درون لوله کاهش پیدا می کند و جهت رساندن فشار گاز به فشار مطلوب، در مسیر خطوط انتقال از ایستگاه های تقویت فشار استفاده می شود. این ایستگاه ها شامل توربین ها و کمپرسورها می باشند و فشار گاز ورودی توسط کمپرسورها افزایش پیدا می کند. دستور در سرویس قرار گرفتن کمپرسورها توسط مرکز ارسال و کنترل گاز (DISPATCHIN) صادر می شود.

Gas pressure reduction Stations

ایستگاه های تقلیل فشار

خطوط انتقال در نهایت به ایستگاه دروازه شهری (ایستگاه تقلیل فشار) می رسند جهت تطبیق شرایط فیزیکی گاز انتقال داده شده به مبادی مصرف کننده گان، نیاز به تاسیساتی است که به صورت اتوماتیک این شرایط را کنترل و اندازه گیری نماید. فشار، درجه حرارت، میزان جریان گاز و میزان سطح مایعات در مخازن از عمده کمیت های قابل کنترل و اندازه گیری در ایستگاه های تقلیل فشار گاز می باشد. ایستگاه تقلیل فشار با هدف اندازه گیری و تقلیل فشار گاز خط لوله و آماده بودن آن جهت اتصال به سیستم گازرسانی شهری ایجاد گردیده است و بر اساس پارامترهایی چون جمعیت منطقه ای ، میزان بهره مندی از صنایع کوچک و بزرگ و به عبارتی میزان مصرف دارای ظرفیت های مختلفی است.

Water Balance to up –down method

بالانس آب به روش بالا به پایین

بالانس آب بالا به پایین یا همان ممیزی آب، یک ارزیابی از هدررفت های واقعی است که در مبنای سالیانه انجام می شود و پس از آنکه حجم مصارف مجاز و هدررفت های ظاهری از کل حجم ورودی به سیستم کسر شده، به دست می آید.

Water yearly Balance

بالانس سالیانه آب

عبارتست از تجزیه و تحلیل مؤلفه های ورودی، خروجی و مصارف آب در سیستم توزیع. هر قطره از آب ورودی به سیستم، به مؤلفه ای در بالانس آب تخصیص می یابد که این موضوع هماهنگی کامل با تعاریف " بالانس سالیانه آب استاندارد " دارد. (منبع ۴۸)

Natural gas purge

پالایش گاز طبیعی

به دلیل وجود شن ریز، گل رس، هیدروکربن های مایع، و سایر ناخالصی ها و به منظور جلوگیری از ورود این مواد به سیستم انتقال، گاز طبیعی پالایش می گردد. و بدین طریق از ورود این مواد به سیستم انتقال جلوگیری بعمل می آید. ورود این مواد در خطوط لوله و ایستگاه های تقلیل فشار گاز باعث بروز مشکلاتی می گردد که از آن جمله می توان به انسداد خطوط لوله گاز، تخریب رگلاتورها و کنتورهای توربینی، ایجاد خوردگی و بروز خاصیت سمی در گاز و ... اشاره کرد.

Water Threats

تهدیدات آب آشامیدنی

عبارتند از: تهدیدات فیزیکی - تهدیدات شیمیایی - تهدیدات بیولوژیکی - تهدیدات سایبری

Water physical Threats

تهدیدات فیزیکی آب آشامیدنی

(۱) انهدام فیزیکی تجهیزات سامانه یا اختلال در تامین آب می تواند احتمال بیشتری نسبت به آلودگی داشته باشد. یک فرد تروریست به آسانی می تواند کل تأسیسات یک شهر را با تخریب تجهیزات سالم آن زمین گیر نماید. (۲) اتلاف فشار آب با مخدوش کردن ظرفیت های آتش نشانی که می تواند منجر به رشد باکتری در سامانه شود.

(۳) پتانسیل ایجاد اثر ضربه با باز کردن یا بستن ناگهانی شیرفلکه های کنترل اصلی و روشن یا خاموش کردن بسیار سریع پمپ ها می تواند منجر به شکستگی های گسترده همزمان شود.

gas transmittal pipes

خطوط انتقال گاز

گاز خروجی از پالایشگاه توسط خطوط لوله جهت مصرف در شهر ها، صنایع یا صادرات انتقال می یابد. قطر خطوط انتقال از ۱۲ تا ۵۶ اینچ می باشد. در فواصل معین از خطوط انتقال، ایستگاه های شیر موجود است که عموماً دارای یک شیر L.B.V بر سر مسیر اصلی، شیر های کنار گذر (By pass) و شیر Blow Down یا تخلیه است. وظیفه شیر L.B.V بسته شدن آن در زمان احساس افت فشار ناگهانی در یکی از دو سمت آن می باشد. این امر باعث می شود در زمان انفجارات یا شکستگی لوله هر دو شیر L.B.V موجود در ۲ سمت محل حادثه بسته شوند و فقط گاز ما بین دو ایستگاه بسوزد یا تخلیه شود.

Economic Level of Leakage (ELL)

سطح اقتصادی نشت آب

سطح اقتصادی نشت در واقع تعیین میزان هدررفت ها برای وضعیتی است که مجموع هزینه های کاهش هدررفت واقعی و هزینه های هدررفت آب دارای کمترین مقدار است، مشخص می شود.

سیستم های ایمنی ایستگاه تقلیل فشار گاز

در سیستم های تقلیل فشار گاز جهت جلوگیری از اعمال فشار نامطلوب به شبکه های متصل به آن هنگام بروز اشکال در رگلاتور ها از سه نوع تجهیزات ایمنی استفاده می شود و اصولاً در یک ایستگاه باید حداقل دو عامل از این سه نوع وجود داشته باشد. این سه عامل عبارت است از: بستن رگلاتورها به صورت ACT-Mon ، شیر قطع فشار ، شیر اطمینان.

infrastructure leakage index

شاخص نشت زیرساخت آب

یک شاخص عملکرد درخصوص چگونگی مدیریت شبکه توزیع از لحاظ کنترل هدررفت های واقعی در فشار بهره برداری موجود شبکه، می باشد . (منبع ۴۸)

Safety Valve

شیر اطمینان

از تجهیزات ویژه ای که ایستگاه را در مقابل افزایش ناگهانی ایمن می سازد شیرهای اطمینان هستند. شیرهای اطمینان به عنوان وسیله ای مناسب جهت جلوگیری از ازدیاد فشار ناگهانی در ایستگاهها گاز مورد استفاده قرار می گیرند. محدودیت فشار در اینگونه کاربردها معمولاً ناشی از فشار قابل تحمل تجهیزات ، لوله ها ، محصولات تولیدی و همچنین مسائل مرتبط با حفظ ایمنی افراد می باشد که اصطلاحاً به محدوده فشار کارکرد امن معروف است.

shutoff valve

شیرهای قطع فشار گاز

عامل مهم دیگری در سیستم های تقلیل فشار بوده که در فشار مورد نظر بسته شده و باز شدن آن به شکل دستی صورت می گیرد. هرگاه هنگام افزایش فشار شیرهای اطمینان عمل نمایند و یا با وجود عمل کردن نتوانند باعث افت فشار خط گردند، شیرهای قطع فشار به گونه ای تنظیم شده اند که موجب قطع گاز سیستم می گردند. ساختمان این نوع شیر ها از دو قسمت عمل کننده (Actuator) و شیر (Valve) ساخته شده است.

calculate of Water Real loss

محاسبه هدررفت واقعی آب

حجم سالیانه ی هدررفت های واقعی عبارتست از بالانس بین ورودی سیستم و مؤلفه های زیر:

تمام عناصر مصرف - آب خروجی (فروخته شده) - هدررفت های ظاهری . (منبع ۴۸)

مصارف غیرمجاز آب Water unallowable consumption

عبارت است از هر گونه استفاده ی غیرمجاز از آب. این مصارف شامل برداشت غیرقانونی از آب (مثلاً برای ساخت و ساز)، انشعاب غیرمجاز، نصب کنارگذار از کنتور مشترک و یا دستکاری کنتور می باشد. (منبع ۴۸)

نشت از انشعاب مشترک آب Leakage from customer offshoot

عبارت است از هدررفت آب ناشی از نشتی ها و شکستگی های انشعاب مشترک از نقطه شیرگذاری شده تا نقطه مصرف مشترک. (منبع ۴۸)

نشت در شبکه انتقال آب Leakage in water transmittal network

عبارت است از هدررفت آب از نشتی ها و شکستگی های خطوط توزیع و انتقال . این مورد شامل نشتی های کوچکی است که هنوز گزارش نشده (مثل نشت از اتصالات) و یا شکستگی های بزرگی است که گزارش و تعمیر شده اند، اما در دوره زمانی مشخصی قبل از گزارش، نشتی داشته اند.

هدررفت آب water loss

عبارت است از اختلاف بین ورودی سیستم و مصارف مجاز. هدررفت های آب شامل هدررفت های واقعی و ظاهری می باشد. (منبع ۴۸)

هدررفت ظاهری آب Water outward loss

شامل انواع بی دقتی در اندازه گیری مصارف مشترکین و خطای کار با داده ها (مربوط به قرائت کنتور و صدور صورتحساب) و مصارف غیرمجاز (غیرقانونی و سرقتی) می باشد. (منبع ۴۸)

هدررفت واقعی آب Water Real loss

عبارت است از هدررفت های آب از سیستم تحت فشار و همچنین مخازن ذخیره تا نقطه مصرف مشترک. این نقطه مصرف در سیستم های دارای اندازه گیری همان کنتور مشترک است. (منبع ۴۸)

هدررفت ها در مخازن ذخیره

هدررفت های به دلیل نشت در تأسیسات ذخیره آب تصفیه، ناشی از مشکلات بهره برداری و یا فنی می باشد. این هدررفت ها شامل نشت از سازه های مخازن، سرریزها، تبخیر و غیره می باشد.

فصل نهم

واژگان سایر موضوعات

(آمایش سرزمینی، فناوری نانو، پزشکی و ...)

۱- واژگان آمایش سرزمینی

۲- واژگان فناوری نانو

۳- واژگان پزشکی

۱- واژگان آمایش سرزمینی

آمایش سرزمین

Spatial planning

عبارت است از تنظیم روابط بین انسان، فضا و فعالیت های انسان، به منظور بهره برداری منطقی از تمام امکانات، برای بهبود وضعیت مادی، معنوی و اجتماعی، بر اساس ارزش های اعتقادی، سوابق فرهنگی و ابزار علم و تجربه در طول زمان.

دکتر مجید مخدوم، آمایش سرزمین را: تنظیم رابطه بین انسان، سرزمین و فعالیت های انسان در سرزمین به منظور بهره برداری در خور پایدار، از جمیع امکانات انسانی و فضایی در جهت بهبود وضعیت مادی و معنوی اجتماع در طول زمان، تعریف می نماید. (منبع ۱۸)

اجرای مکان یابی

Site selection execution

با نظر به اینکه ویژگی های فعالیت شناخته شده، شاخص های مورد نیاز تعیین شده و اطلاعات و داده های مورد نیاز برای کاربرد در مدل و انتخاب نوع مدل هم جمع آوری گردیده، می بایست اطلاعات را وارد نرم افزارهای مرتبط با مکان یابی نمود و با توجه به دستورات و باید و نبایدهایی که کاربر برای نرم افزار تعیین می کند، نرم افزار به صورت خودکار و با توجه به پیش فرض های تعیین شده، بهترین سایت مورد نظر برای فعالیت را تعیین می کند و حتی چندین سایت با درجات اولویت مختلف را مشخص می کند. نرم افزارهای مختلفی امر مکان یابی را انجام می دهند که بهترین و پرکاربردترین نرم افزار جهت مکان یابی، نرم افزار GIS می باشد. (منبع ۱۸)

اجزاء آمایش سرزمینی

Spatial planning Component

تعریف و مفهوم اولیه ای که از آمایش سرزمین داده شده بود مثلث معروف انسان- فضا- فعالیت را در کنار یکدیگر مطرح می سازد. این تعریف که حدود ۴۰ سال از ارایه آن برای نخستین بار می گذرد. در مفهوم اولیه ای که از آمایش بر اساس این مثلث مورد توجه بود، اینکه سه عنصر انسان، فضا و فعالیت در برنامه ریزی توسعه اعم از شهری و منطقه ای باید مورد مطالعه قرار گیرند. منظور از فضا،

همان سرزمین یک کشور است، یا کلیه زمین ها و مکان هایی که به هر نحوی در اختیار یک حکومت قرار دارد. در طرح های آمایش سرزمین، فضای ملی از نظر نقاط ضعف، قوت و تهدیدها و فرصت ها مورد بازشناسی قرار می گیرد تا با توجه به پتانسیل و توان، برای آن ها برنامه ریزی صورت گیرد.

برنامه ریزی

Planning

«جان فریدمن» برنامه ریزی را چنین تعریف می کند: برنامه ریزی فرآیندی است که می کوشد دانش علمی و تکنیکی را به عمل در حوزه عمومی تسری دهد. برنامه ریزی فرآیندی سازمان یافته، آگاهانه و مبتنی بر تصمیم گیری است که به منظور آینده نگری و حرکت کلیه روندهای موجود به سوی مطلوب های انسانی، که در چارچوب اهداف توسعه بیان شده اند صورت می پذیرد (منبع ۱۸)

برنامه ریزی توسعه منطقه ای

Territ development planning

برنامه ریزی منطقه ای فرآیندی است از تنظیم و مکان یابی فعالیت ها در جهت اهداف اجتماعی و اقتصادی مشخص در یک فضای فراشهری. به تعبیری دیگر، برنامه ریزی منطقه ای عبارت است از فرآیندی که شامل شناخت امکانات و قابلیت های توسعه در هر منطقه و تعیین چگونگی کاربرد عقلانی آنها در چارچوب اهداف توسعه ملی و منطقه ای مناسب با خصوصیات و ویژگی های فرهنگی، اجتماعی و تدوین سیاست های اجرایی، که سهم مهمی در تقویت مبانی اقتصادی و بهبود نظام اجرایی دارد. (منبع ۱۸)

برنامه ریزی فضایی

Spatial planning

برنامه ریزی فضایی به تشخیص، تشریح و تصویرگری ساختارهای فضایی، به عنوان بخشی از سیستم های متشکل از روابط دارای معنی می پردازد. به عبارتی دیگر، برنامه ریزی فضایی، مجموعه مفاهیم، دیدگاه ها و روش هایی است که در جهت ایجاد سازمان و ساختار فضایی مطلوب و دلخواه مورد استفاده قرار می گیرد. برنامه ریزی فضایی در واقع نام دیگری برای برنامه ریزی منطقه ای است. با این تفاوت که مفهوم فضا کلی تر از مفهوم منطقه است و مرزهای منطقه را قطع می کند و این یک فرآیند مداوم است که به حالت عمودی و افقی نمایان می شود و در سطوح گوناگون به کار می رود. (منبع ۱۸)

پراکندگی

Dispersion

گسترش، باز و پخش نمودن و تمرکز زدایی نیروها، تجهیزات، تأسیسات یا فعالیت‌های خودی، به منظور تقلیل آسیب‌پذیری آنها در مقابل تهدیدات، به طوری که مجموعه‌ای از آنها هدف واحدی را تشکیل ندهند.

توسعه

Development

گروه‌های مختلف، توسعه را بر اساس دیدگاه‌های خود تفسیر نموده‌اند. در شالوده همه سونگری و کل‌گرایی، تعریف توسعه را می‌توان چنین دانست: «روندی است فراگیر در جهت افزایش توانایی‌های انسانی - اجتماعی، برای پاسخ‌گویی به نیازهای انسانی - اجتماعی، ضمن آن که نیازها پیوسته در پرتو ارزش‌های فرهنگی جامعه و بینش‌های پایداری جهان، پالایش یابند». بر مبنای این تعریف «توسعه مفهومی است همه جانبه که به مجموع نیازمندی‌ها و ابعاد مختلف زندگی انسان توجه دارد. توسعه واقعی باید بتواند شرایط لازم را برای همه افراد جامعه صرف نظر از موقعیت استقرار مکانی در همه ابعاد، در جهت پویایی، رشد و تعالی مادی و معنوی آنان فراهم سازد». (عندلیب، ۱۳۸۰، ۹).

فرآیند توسعه فرآیندی چندبعدی است که شناخت و تجزیه و تحلیل آن مستلزم یک برخورد کل‌گرا و استفاده از تمام ابزار علوم اقتصادی و اجتماعی است. (منبع ۱۸)

سازمان فضایی

Spatial organization

منظور از سازمان فضایی، مجموعه‌ای از فعالیت‌های سازمان یافته در فضا است این سازمان را هنگامی مشاهده می‌کنیم که در ارتفاع ۳۰۰۰۰ پایی از سطح زمین پرواز نماییم. از چنین ارتفاعی تعدادی از گره‌گاه‌های شهری و روستایی قابل رویت می‌باشد. این نقاط گره‌گاهی به وسیله شبکه خطوط ارتباطی به یکدیگر مرتبط می‌باشند. شبکه شامل خطوط راه‌آهن، راه‌های اصلی و غیره می‌باشد. اگر ارتفاع پرواز خود را کمتر کنیم، جزئیات بیشتری از گره‌گاه‌ها و شبکه‌ها را مشاهده خواهیم کرد. گره‌گاه‌های بزرگتر اختصاص به فعالیت‌های ویژه‌ای دارند که مصرف‌کننده فضا نیست مثل بازرگانی، گره‌گاه‌های کوچک خاص فعالیت‌هایی است که مصرف‌کننده فضا است، مانند کشاورزی و گره‌گاه‌های بینابینی مانند شهرک‌ها دارای الگوی فعالیت‌های مختلط می‌باشند. (منبع ۱۸)

Geographic Information System

سامانه اطلاعات جغرافیایی

عبارت است از سیستم سازمان یافته‌ای متشکل از سخت‌افزار، نرم‌افزار، نیروهای متخصص و مدل‌های طراحی شده جهت اخذ، ذخیره‌سازی، نمایش، پردازش، به‌هنگام‌سازی، بازیافت، تجزیه و تحلیل و ارائه اطلاعات زمین مبنای اشکال جغرافیایی که هدف نهایی آن استفاده از اطلاعات به دست آمده جهت برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری هر چه صحیح‌تر و باتدبیر است. (منبع ۱۸)

Site selection indexs

شاخص های مکان یابی

عبارتند از: شاخص های پدافند غیر عامل؛ شاخص های برنامه ای؛ شاخص های توسعه ای؛ شاخص های حریم ها؛ شاخص های ارتباطی؛ شاخص های زیرساخت های موجود؛ شاخص های اقلیمی؛ شاخص های محیطی؛ (منبع ۱۸)

basis plan of Spatial planning

طرح پایه آمایش سرزمین

طرح پایه آمایش سرزمین طرحی است که در چارچوب هدف ها و سیاست های کلی توسعه، سازماندهی فضای ملی را پایه‌گذاری می‌کند. از نظر تهیه کنندگان طرح، مطالعات و برنامه‌ریزی آمایش سرزمین، جزئی از نظام جامع برنامه‌ریزی توسعه ملی بوده و شامل مراحل زیر است:

- مرحله اول، تهیه طرح پایه آمایش سرزمین که پایه اقدامات آمایش سرزمین است.
- مرحله دوم، تهیه طرح‌های آمایش نواحی که از بررسی نقش ناحیه در مقیاس آن به دست می‌آید و جزئیات در سطح را طرح می‌کند. مرحله سوم، تهیه برنامه‌های توسعه نواحی بر پایه طرح‌های آمایش که شامل آن دسته از فعالیت‌هایی است که در یک دوره معین برنامه، بر اساس سهم ناحیه از سرمایه‌گذاری‌های ملی می‌تواند اجرا شود (منبع ۱۸)

Process of spatial plan

مراحل تهیه طرح آمایش

فرآیند تهیه طرح آمایش به ۳ مرحله «ساماندهی مطالعات»، «بررسی وضع موجود و قابلیت‌سنجی» و «آینده‌نگری» تقسیم می‌شود. این فعالیت‌ها در دو محور استانی و ملی انجام خواهد شد. بخش اعظم فعالیت‌های استانی این فرآیند انجام یافته است. (منبع ۱۸)

Site selection

مکان یابی

فرآیندی است که از طریق آن می توان بر اساس شرایط تعیین شده و با توجه به منابع و امکانات موجود، بهترین محل مورد نظر برای یک فعالیت را تعیین کرد. مکان یابی در واقع تجزیه و تحلیل توأمان اطلاعات فضایی و داده های توصیفی به منظور یافتن یک یا چند موقعیت فضایی با ویژگیهای توصیفی مورد نظر کاربر می باشد. (منبع ۱۸)

مکان یابی بطور کلی یا از طریق انتخاب نقاط نمونه و پردازش های آماری و ریاضی انجام می گیرد و یا با پردازش توأمان داده ها در سطح منطقه با تجزیه و تحلیل استعدادهای مکانی و توصیفی جهت انتخاب مکان مناسب برای کاربری خاصی صورت می گیرد.

Bio resource

منابع زیستی

کنوانسیون سازمان ملل متحد در تنوع زیستی منابع زیستی را چنین تعریف می کند: «ذخایر ژنتیکی، ارگانسیم ها یا اجزاء آنها، جمعیت ها، یا هر جزء زیستی دیگری از اکوسیستم ها با استفاده بالفعل و بالقوه یا ارزشمند برای بشریت» (منبع ۱۴)

Task of spatial planing

وظایف آمایش سرزمین

در وظایف شش گانه زیر، مفهوم عملیاتی و تخصصی آمایش سرزمین به شرح زیر حاصل می شود:

- ۱- مکان یابی برای فعالیت های معلوم؛
- ۲- فعالیت یابی برای مکان های معلوم؛
- ۳- تناسب بین جمعیت و ظرفیت توسعه پذیری در هر حوزه جغرافیایی؛
- ۴- ارائه گزینه های متناسب الگوی اسکان جمعیت؛
- ۵- ارائه گزینه های متناسب الگوی سازماندهی فضا؛
- ۶- ترتیبات حفاظت از محیط زیست؛ (منبع ۱۸)

۲- واژگان فناوری نانو

aramids

آرامیدها (پلیمر)

آرامیدها از خانواده نایلون ها بوده که معروفترین آنها شامل نومکس و کولار می باشند. کولار برای ساخت جلیقه های ضدگلوله و یا بعنوان الیاف کمکی در افزایش مقاومت لاستیک چرخ های دوچرخه در برابر پنچر شدن استفاده می شود. تصور می شود از الیاف کولار برای ساخت چرخ های ضدگلوله نیز در آینده استفاده شود. مخلوطی از نومکس و کولار برای ساخت لباس های ضدآتش نیز استفاده می شود. (منبع ۱۵)

Invisible fibbers

الیاف نامرئی

دانشمندان در بریتانیا و ایالات متحده راه حل هوشمندانه ای برای نامرئی کردن اشیاء پیشنهاد کرده اند. این روش به کمک احاطه کردن شیء با ماده ای که متامتریال نام دارد، انجام می گیرد. متامتریال، ماده ای است از ترکیب میله های ریز و مجموعه ای از حلقه های فلزی و مانند آن که برای اولین بار توسط دیوید اسمیت (استاد دانشگاه کالیفرنیا) ساخته شد. (منبع ۱۵)

Biometric

بیومتریک

بیومتریک به روش های خودکار تشخیص یا تایید هویت یک شخص زنده از طریق اندازه گیری مشخصه های فیزیولوژیکی یا رفتاری وی اطلاق می شود. بدین ترتیب بیومتریک یک مجموعه فناوری محسوب می گردد. همچنان که در تعریف فوق ذکر شد، برخی از مشخصه های بیومتریکی افراد، فیزیولوژیکی و برخی نیز رفتاری هستند. اثرانگشت، الگوی عنبیه، الگوی خونی یا حرارتی صورت و یا الگوی فیزیکی چهره، الگوی عروق خونی شبکیه چشم، DNA، هندسه دست و یا الگوی خطوط کف دست از جمله مثال های مشخصه های فیزیولوژیکی و در عین حال صدا و نحوه مکالمه، نحوه امضاء، نحوه تایپ عبارات و نحوه راه رفتن از جمله مثال های مشخصه های رفتاری محسوب می گردند.

Smart polymers

پلیمرهای هوشمند

پلاستیک های هوشمند ترکیباتی هستند که به طور خود به خود و هنگامی که حرارت داده می شوند به شکلی با اشتعال پذیری کم تبدیل می شوند. این پلاستیک ها یا پلیمرهای هوشمند نیاز به واکنشی

دارند که در دماهای بالا صورت گیرد مثالی از پلیمرهای هوشمند، پلی آمیدهای هوشمند هستند که در حال حاضر برای حفاظت لباس‌های حریق آتش نشانان استفاده می‌شود. (منبع ۱۵)

sound trap screen

دیواره پارچه ای صداگیر

به تازگی، نوعی دیوار انعطاف پذیر صداگیر که با الیافی از جنس ترویرا پوشش داده شده، به بازار عرضه شده است. قطعات این دیواره که بر روی چارچوبی ویژه نصب می‌شود. امکان نصب و برپایی سریع دیواره را فراهم می‌آورند. (منبع ۱۵)

micro nano

میکرو نانو

سیستم‌های میکرو و نانو الکترو مکانیکی تحولی نوین در عرصه نانو بوده که با قیمتی کم و سرعتی بالا، با کمک فناوری ساخت مدارات مجتمع ساخته می‌شوند. به این شکل که پدیده‌های مختلفی چون گشتاور، سرعت فشار، دما و غیره را حس کرده یا مخابره می‌کنند (منبع ۱۵)

Nano

نانو

نانو از لغت یونانی نانوس به معنای کوتوله گرفته شده است و در اصل، علمی است که درباره اجسام بسیار کوچک مطالعه میکند. یک نانومتر یک میلیونیم میلیمتر و ده مرتبه کوچکتر از اتم هیدروژن است. تامسی کنی، محقق دانشگاه استنفورد آن را چنین توصیف می‌کند، "اندازه‌ای که ناخن شما در یک ثانیه رشد می‌کند". هر چند که تعریف دقیقی از این علم وجود ندارد. لیکن مؤسسه علوم طبیعی در آمریکا نیز آن را چنین تعریف می‌کند: "تحقیق و توسعه‌ی علم درباره‌ی موادی به اندازه‌ی تقریباً ۱ تا ۱۰۰ نانومتر". (منبع ۱۵)

nano electronic

نانو الکترونیک

با کوچکتر شدن میکرو الکترونیک به عرصه نانومتر، دیگر فناوری لیتو گرافی سیلیکونی جوابگو نخواهد بود و فن آوری اطلاعات به ناچار توسط الکترونیک مولکولی و کوانتومی، احاطه خواهد شد. الکترونیک مولکولی که بر پایه مولکول‌های آلی بزرگ، پلیمرها و نانو لوله‌های کربنی و یا مولکول DNA می‌باشد، تا سال ۲۰۰۷ وارد بازار خواهد شد. این مواد سرعت‌هایی حداقل چند صد برابر

تراشه‌های امروزی خواهد داشت. البته لازم به ذکر است، که نانو الکترونیک علاوه بر پردازش، شامل ذخیره سازی و انتقال اطلاعات نیز می‌شود. (منبع ۱۵)

nano powder

نانو پودرها

چون اندازه نانو پودر در محدوده طول موج نوراست، طول موج رنگ آن دقیقا با اندازه آن برابر است. لذا این طول موج، آن را با تالو بسیار زیادی منتشر می‌کنند. مثلا فلئوئورسانس فلز و طلا در حالت نانو پودر بیش از ۱۰ برابر است. در منورها یا موادی که نیاز به انتشار شدید طیف خاصی از نور مرئی یا مادون قرمز است، می‌توان از نانو پودرها استفاده کرد. همچنین برای رنگ آمیزی خاص هواپیما. (منبع ۱۵)

nano smart sensor

نانو حسگرهای هوشمند

نانو حسگرها ما را قادر خواهند ساخت تا بسیاری از متغیرها را با دقت بیشتری ارزیابی کنیم. با استفاده از ملکول‌های بیولوژیکی قادر خواهیم بود که نانوحسگر بسازیم. نانوحسگرها کاربردهای بسیاری در صنایع غذایی دارند. یکی از این کاربردها کنترل نقل و انتقال محصولات کشاورزی و غذایی و نیز انبارهای غذایی می‌باشد. کاربردهای دیگر شامل شناسایی پروتئین‌ها و نیز آشکار سازی سریع عوامل بیماری‌زا برای کمک به حفظ سلامت غذا است.

nano Casing

نانو روکش‌ها

نانو بتونه‌ها و روکش‌های تک مولکولی، یکی دیگر از زمینه‌های مورد توجه در نانو مواد است. این لایه‌های نازک را می‌توان روی سطوح فلزی یا پلاستیکی نشاناند و مقاومت سایشی و ضربه‌ای آنها را بشدت ارتقاء داد. (منبع ۱۵)

nano materials

نانو مواد

نانو مواد، مواد جدیدی هستند که دارای سبکی و مقاومت کششی بالا و عمر مفیدی چند برابر مواد متداول می‌باشند که به دو دسته نانو کامپوزیت‌ها و نانو روکش‌ها تقسیم می‌شوند. (منبع ۱۵)

۳- واژگان پزشکی

modified Living organism

ارگانیسم زنده مدرن

ارگانیسم زنده ای که طی بهره گیری از بیوفناوری مدرن ، ترکیب جدید در ساختار مواد ژنتیکی آن ایجاد شده باشد. (منبع ۳۴)

Nervous-System Depressant

افسردگی سیستم عصبی

ترکیبی که باعث اثرات زیاد در بدن می شود و باعث افسردگی و از کار افتادن سیستم عصبی می شود. اثرات مهم این ترکیب مختل کردن فکر، و کاهش انگیزه است. (منبع ۴۴)

Air pollution

آلودگی هوا

آلودگی هوا عبارتست از حضور یک یا چند آلاینده در هوای آزاد مانند گردوغبار، دود غلیظ، مه آلوده، بوی نامطبوع، دود یا بخار با کمیت‌ها، ویژگی‌ها و تداوم که می‌تواند حیات انسان، گیاه یا جانوران و یا اموال انسانی را به مخاطره اندازد و یا به طور غیرقابل قبولی محل استفاده راحت از زندگی و اموال گردد.

Mental health concepts

بهداشت روانی

به نظر کارشناسان سازمان جهانی بهداشت، بهداشت روانی شامل : سلامت فکر و روان، قابلیت برقراری ارتباط موزون و هماهنگ با دیگران، توانایی در تغییر و اصلاح محیط فردی، اجتماعی، توانایی در حل تضادها و تمایلات غریزی به طور منطقی، عادلانه و مناسب، می باشد.

Human & animaln maladies

بیماری های انسان و دام

بسیاری از عوامل عفونی از انسان و حیوانات به یکدیگر قابل انتقال هستند. این دسته از بیماریها، از چنان تنوعی در راه های انتقال به انسان برخوردارند که مراقبت از آنها اقدامات گسترده و متنوعی را می‌طلبد. دسته‌ای از آنها از طریق آب و مواد غذایی انسان را مبتلا می‌کنند نظیر بیماری هایی چون تب مالت . برخی از آنها از طریق تماس مستقیم انسان با حیوانات اهلی و وحشی آلوده به آدمی منتقل می‌شوند. همانند بیماری های سیاه‌زخم.

Atropine

پادزهر

ترکیبی دارویی که به عنوان پادزهر مورد استفاده قرار می گیرد. (منبع ۴۴)

bio safety nation Framework

چارچوب ملی ایمنی زیستی

چارچوبی که در قالب پروژه توانمند سازی UNEP - GEF و بر اساس الزامات و نیازهای داخل کشور تهیه شده است. (منبع ۳۴)

Bio technology

زیست فناوری

به معنای هنر بشر در استفاده از علم تشکیل شده است و به طور کلی بر استفاده از موجودات زنده یا قسمت هایی از موجودات زنده برای ساختن یا اصلاح محصولات یا فرآیندها به یک منظور خاص اطلاق می شود. (منبع ۳۴)

Modern Bio technology

زیست فناوری مدرن

شامل زیست فناوری های زیر می تواند باشد:
الف) کار با اسید نوکلئیک در خارج از بدن موجود زنده، شامل DNA نوترکیب و یا وارد کردن مستقیم اسید نوکلئیک به داخل سلول ها و اندامک ها
ب) آمیخته کردن سلول ها خارج از قرابت فامیلی، به استثناء روش های اصلاح سنتی. (منبع ۳۴)

Blood clotting Agent

عامل لخته کننده خون

عامل ماده شیمیایی لخته کننده خون که باعث می شود حرکت خون متوقف شود. مثال های از این مواد عبارتند از : آرسین (SA)، کلراید سیانوژن (CK)، هیدروژن کلراید (HCL)، و سیانید هیدروژن (AC).

bio hazard agents

عوامل زیستی مخاطره آمیز

شامل ویروس ها ، باکتری ها ، اسپورها، DNA های نوترکیب و محصولات آنها و حتی ذرات نمونه های بالینی و... می باشند. (منبع ۳۴)

Post Traumatic Stress

فشار روانی پس از تروما

این اختلال از مجموعه ای از علائم که بدنبال مواجهه با عامل فشار آسیب‌زای فوق‌العاده شدید ایجاد شده و بقدری ناتوان کننده است که فرد را از پای در می‌آورد و بدنبال جنگ، شکنجه، بلایای طبیعی، حمله، تجاوز و سوانح جدی نظیر تصادفات رانندگی، آتش‌سوزی، بمباران و یا زندگی در اردوگاه‌های اسرای جنگی شروع می‌شود.

Stress

فشار روانی

فشار روانی به شکلی که پژوهشگر مشهور ریچارد لازاروس آن را تعریف کرده، حالتی از اضطراب است که وقتی حوادث و مسئولیت‌ها افزون بر آن مقداری است که انسان بتواند با آن کنار بیاید، تجربه می‌شود. اما به زبان فیزیولوژی فشار روانی میزان استهلاک و فرسودگی بدن است.

Psychiatric Emergencies

فوریت‌های روان پزشکی

فوریت‌های روان پزشکی پاسخ‌های رفتاری یا عاطفی، و رای طیف فعالیت خدمات مشاوره بحران بوده و نیازمند مداخله بهداشت روان از طریق منابع جامع‌تر است. این فوریت‌ها شامل پاسخ‌هایی در مقابل خطرهای تهدید کننده ایمنی فرد یا گروه سوء مصرف مواد، موارد جدی اختلال عملکرد و علائم مهمی است که علیرغم مداخله، ادامه می‌یابد.

Defensive application of Bio safety

کاربردهای دفاعی زیست فناوری

تشخیص عوامل بیولوژیک خطرناک - تهیه واکسن بر علیه سموم و عوامل بیولوژیک - تهیه بیوسنسورهای خاص جهت شناسایی عوامل بیولوژیک و مواد شیمیایی - تهیه مواد زیستی - شبکه‌های عصبی زیستی جهت پردازش اطلاعات - رایانه‌های زیستی - شبکه‌های اطلاعاتی پیشرفته بر اساس بیوانفورماتیک‌ها، سیستم‌های بیولوژیک و... (منبع ۳۴)

گاز گرفتگی

گازهای خفه کننده به دو دسته تقسیم می‌شوند، یکی گازهای غیرسمی خفه کننده که فقط هوا را رقیق نموده و اختلال در تنفس ایجاد می‌کنند و عبارتند از انیدرید کربنیک، متان، اتان، ازت و غیره و دیگری گازهای سمی خفه کننده که ضمن اختلال در سیستم تنفسی و جریان خون سیستم عضلانی و

اعصاب را نیز مختل می‌نماید و عبارتند از : اکسید کربن، گازهای نیترو، گاز ئیدروژن سولفور، گاز کلر، آمونیاک و غیره.

Cesium-137

منبع پرتو گاما

یک منبع پرتو گامای قوی که می‌تواند باعث آلوده شدن منطقه وسیعی شود. بطور معمول در اندازه گیری های صنعتی و تشعشع مواد بکار می‌رود. در نصف عمر دستگاه ۳۰/۲ سال است.

Genetic engineering

مهندسی ژنتیک

شاخه ای از علوم زیستی که امکان دستکاری و تغییر در ژن های موجودات زنده و یا انتقال ژن های ویژه بین موجودات زنده را ایجاد کرده و از این طریق موجب تکثیر صفات دلخواه می‌شود. (منبع ۳۴)

Genetical modified organism

موجودات دستورزی ژنتیکی زنده

به هر موجود زنده ای گفته می‌شود که با استفاده از زیست فناوری مدرن، واجد یک ترکیب جدید از ماده ژنتیکی باشد. (منبع ۳۴)

Viruses

ویروس

به طور خلاصه می‌توان گفت که ویروس ها مولکول های بزرگ، پیچیده و استثنایی هستند که به طور اجباری برای عمل تکثیر و اعمال متابولسمی خود به سلول میزبان نیاز دارند و به همین علت می‌توان آنها را به عنوان انگل یا پارازیت به حساب آورد. از طرف دیگر، ویروس ها ساده ترین میکروارگانیسم ها از نظر ساختمان می‌باشند

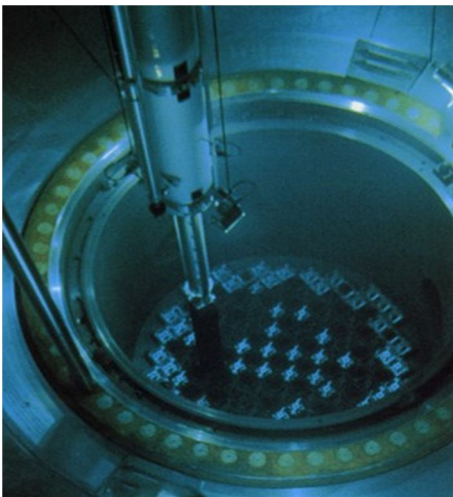
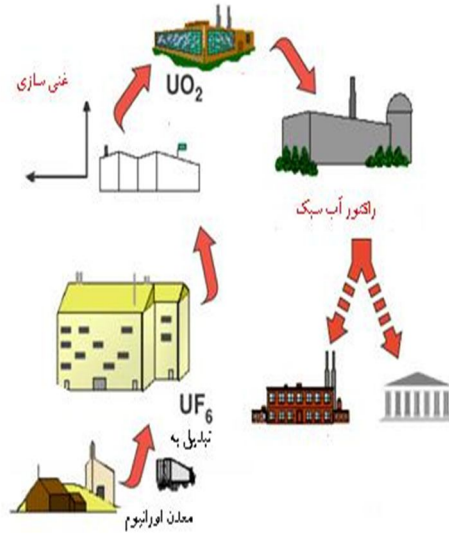
کتابنامه

- ۱- موحدی نیا، جعفر، اصول و مبانی پدافند غیر عامل، دانشگاه صنعتی مالک اشتر - مجتمع آمایش و پدافند غیر عامل، سال ۱۳۸۶
- ۲- مجیدی داود، مبانی استتار و اختفاء و پوشش، دانشگاه صنعتی مالک اشتر - مجتمع آمایش و پدافند غیر عامل، سال ۱۳۸۶
- ۳- دکتر جلالی غلام رضا و دکتر هاشمی فشارکی سید جواد، پدافند غیر عامل در آئینه قوانین و مقررات، سازمان پدافند غیر عامل کشور، ۱۳۸۹
- ۴- ابراهیم نژاد محمد، سلاح های غیر کشنده دانشگاه صنعتی مالک اشتر - مجتمع آمایش و پدافند غیر عامل، سال ۱۳۸۶
- ۵- ابهری مریم، مدیریت بحران، دانشگاه صنعتی مالک اشتر - مجتمع آمایش و پدافند غیر عامل، سال ۱۳۸۶
- ۶- دکتر سهامی - حبیب الله، آمایش و مکان یابی، دانشگاه صنعتی مالک اشتر - مجتمع آمایش و پدافند غیر عامل، سال ۱۳۸۶
- ۷- موحدی نیا، جعفر، مفاهیم نظری پدافند غیر عامل، مرکز برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی سپاه ۱۳۸۶
- ۸- صفا پیمان، استحکامات و سازه های امن، دانشگاه صنعتی مالک اشتر - مجتمع آمایش و پدافند غیر عامل سال ۱۳۸۶
- ۹- محیط شناسی نظامی، دانشگاه صنعتی مالک اشتر - مجتمع آمایش و پدافند غیر عامل سال ۱۳۶۸
- ۱۰- اصول و مبانی عملیات روانی، دکتر حسینی حسین
- ۱۱- ابراهیمی عباس، فناوری دفاعی، مرکز تالیف کتابهای درسی سپاه ۱۳۸۸
- ۱۲- بی نام، جنگ الکترونیک، مرکز تالیف کتابهای درسی سپاه سال ۱۳۸۷
- ۱۳- جواهری علیرضا، راهبرد ملی امریکا در حفاظت زیرساخت ها و منابع کلیدی، مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی، سال ۱۳۸۶
- ۱۴- جمعی از اساتید، پدافند غیر عامل - بخش تهدیدات دامی و امنیت زیستی، وزارت جهاد کشاورزی - پژوهشکده مهندسی
- ۱۵- دکتر حسینی سید حسین - شیمی پلیمر نظامی - مرکز برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی سپاه، ۱۳۸۷
- ۱۶- جنت مکان شاد- حمید، عملیات روانی امریکا و دولت نهم، دانشکده علوم و فنون فارابی، ۱۳۸۸، تهران
- ۱۷- دانشنامه رشد، سایت رشد، سازمان آموزش و پرورش، ۱۳۸۸، تهران
- ۱۸- ستاره علی اکبر، دکتر زنگنه شهرکی سعید، حسینی سید علی، آمایش و مکان یابی از منظر پدافند غیر عامل، دانشگاه صنعتی مالک اشتر - مجتمع آمایش و پدافند غیر عامل، سال ۱۳۸۹، تهران
- ۱۹- رضایی، سعید، مکان یابی با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی، مطالعه موردی: اسکله بندرعباس، مجله پدافند غیر عامل، شماره ۱. سال ۱۳۸۸
- ۲۰- محمدنژاد، میرعلی و نوروزی محمدتقی، فرهنگ استراتژی، انتشارات سنا، ۱۳۷۸، تهران
- ۲۱- ستاره علی اکبر، مدل سازی مدیریت ریسک برای تداوم حیات و فعالیتهای سازمان در برابر تهدیدات-پایان نامه کارشناسی ارشد مهندسی پدافند غیر عامل، دانشگاه صنعتی مالک اشتر - مجتمع دانشگاهی آمایش و پدافند غیر عامل، ۱۳۸۸
- ۲۲- دکتر علمداری، الگوی مدیریت بحران و دفاع غیر نظامی ناشی از جنگ .. سازمان پدافند غیر عامل کشور
- ۲۳- ابراهیم نژاد شلمانی محمد، جنگ سایبر و تروریسم سایبر، پژوهشکده پدافند غیر عامل دانشگاه امام حسین (ع)
- ۲۴- بقایی نیا، مریم.. مدیریت دانش. پرتو ملت، نشریه داخلی بانک ملت. سال دوم، شماره ۱۶. (۱۳۸۶) ۲۵- مک دانلد، جان،

- مدیریت دانش. ترجمه بدری نیک فطرت. تهران: کیفیت و مدیریت، (۱۳۸۱). ۲۶- بهرنگی، محمد رضا، مدیریت آموزشی و آموزشگاهی. انتشارات تابان. (۱۳۸۰)
- ۲۷- طاهری عباس، مهندسی رزمی، ویژه دوره کارشناسی، دانشگاه امام حسین (ع)، ۱۳۸۶
- ۲۸- دانشپور حسن و همکاران مفاهیم و کاربرد نظامی و امنیتی اطلاعات - مرکز برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی سپاه
- ۲۹- دکتر رستمی ضرغام، فرماندهی و کنترل در جنگ الکترونیک، دانشگاه امام حسین (ع)، سال ۱۳۸۵
- ۳۰- دکتر رستمی ضرغام، امنیت مخابرات، دانشگاه امام حسین (ع)، سال ۱۳۸۵
- ۳۱- دکتر محمدحسین الیاسی و پرویز دباغی، آسیب شناسی اجتماعی نظامی، مرکز برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی سپاه، ۱۳۸۸
- ۳۲- امینی، جنگ نوین (۲)، مرکز برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی سپاه، ۱۳۸۸
- ۳۳- چیدری امیر، شناسایی، مرکز برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی سپاه، سال ۱۳۸۶
- ۳۴- دکتر اسکندر امیدی نیا- دکتر سپیده اشرفی وند، ایمنی زیستی و جنبه های حقوقی و اخلاقی بیوفناوری، مرکز برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی سپاه
- ۳۵- محمد رضا هدایتی، سازمان و مأموریت در اطلاعات (۱)، مرکز برنامه ریزی و تالیف کتاب های درسی سپاه، ۱۳۸۶
- ۳۶- گرمابدری تقی، طرح ریزی عملیات پنهان، مرکز برنامه ریزی و تالیف کتاب های درسی سپاه، ۱۳۸۶
- ۳۷- یوسف کریمی، برآورد اطلاعات، مرکز برنامه ریزی و تالیف کتابهای درسی سپاه، ۱۳۸۶
- ۳۸- محبی عباسعلی، اطلاعات عمومی سیستم های موشکی و توپخانه، مرکز برنامه ریزی و تالیف کتاب های درسی سپاه
- ۳۹- علی محمدی کامبیز، پوشش گیاهی و پدافند غیر عامل، مرکز برنامه ریزی و تالیف کتاب های درسی سپاه، ۱۳۸۹
- ۴۰- اسکندری حمید، دانستنی های پدافند غیر عامل (ویژه مدیران و کارشناسان)، بوستان حمید، ۱۳۸۹
- ۴۱- بی نام، پایگاه دانش مخاطرات امنیتی ICT، مرکز پدافند غیر عامل فاوا، سال ۱۳۸۹
- ۴۲- آریان پور منوچهر، فرهنگ همراه پیشرو آریان پور، جهان رایانه، ۱۳۸۰
- ۴۳- اسکندری حمید - امیر صوفی رحمت اله، تهدیدات فضای سایبر و امنیت اطلاعات، بوستان حمید، ۱۳۹۱
- ۴۴- ابراهیم نژاد محمد، راهبرد های حفاظت از زیرساخت های حیاتی، بوستان حمید ۱۳۸۹
- ۴۵- کرمی دکتر علی، پدافند غیرعامل و تهدیدات بیولوژیک، بوستان حمید، ۱۳۹۱ تهران
- ۴۶- اسکندری حمید، تهدیدات سخت (آشنایی با انواع حملات و سلاح ها و ..)، بوستان حمید، ۱۳۹۰
- ۴۷- دکتر رزمخواه محمد رضا، نقش حساسه ها در جمع آوری اطلاعات، بوستان حمید، ۱۳۹۰
- ۴۸- مزینانی عزت ا..، ارزیابی هدر رفت آب و راهبرد های کاهش آن، بوستان حمید، ۱۳۹۱
- ۴۹- دکتر جلالی غلام رضا، نگاهی به تهدیدات نوین و نقش بسیج در حوزه ی پدافند غیرعامل، بوستان حمید، ۱۳۹۱
- ۵۰- گواهی مهندس تورج، سازه های امن و استحکامات، دانشگاه امام حسین (ع)، ۱۳۹۰
- ۵۱- جوزبری ادوارد- کوین - دکتر هاشمی فشارکی (مترجم)، حفاظت و ایجاد پناهگاه های ضد بارش هسته ای، بوستان حمید، ۱۳۹۱

بخش دوم
فرهنگ لغات
انگلیسی به فارسی

اصطلاحات	معادل فارسی
system B	
Backdoor	درب پشتی
Bacteria	باکتری
Barrage Gamer	اختلال کننده سدی
Basis plan of Spatial planning	طرح پایه آمایش سرزمین
Basis tremble	ارتعاش پایه
Bearable risk	ریسک قابل تحمل
Bio resource	منابع زیستی
bio security	امنیت زیستی
Bio sensors	حسگرهای زیستی
Bio technology	زیست فناوری
bio terrorism	بیو تروریسم
Bio-at Climatology	اقلیم شناسی حمله زیستی
Biohazard agents	عوامل زیستی مخاطره آمیز
Biohazard warning symbol	بر چسب هشدار خطر بیولوژیک
Biologic diagnosis method	روش تشخیص عوامل بیولوژیک
Biologic agent groups	تقسیم بندی عوامل بیولوژیک
Biologic decontamination	آلودگی زدایی بیولوژیک
Biological Agents	عوامل زیستی

اصطلاحات	معادل فارسی
A	
Acceptance risk	ریسک قابل قبول
Acid rain	باران اسیدی
Action secret	اقدام پنهان
Active Defense	دفاع عامل
Active electronic Deception	فریب الکترونیکی فعال
Active Homing Guidance	هدایت هومینگ فعال
Active sensors	حسگرهای فعال
Adaptation	سازگاری
Agro terrorism	آگرو تروریسم
Air reconnaissance	شناسایی هوایی
Air Threat	تهدید هوایی
Ambush cyber	کمین سایبری
Anti-radiate coating of radar	پوشش های ضد بازتاب راداری
Aramid	آرامیدها (پلیمر)
Artificial screens	تور های مصنوعی
Asset	دارایی
Atmospheric absorption	جذب جوی
Attack goals	اهداف تهاجمی
Auditing	بازرسی در سطح شیء
Auto Encryption	سیستم رمز خودکار

اصطلاحات	معادل فارسی
C	
C4 I	سامانه فرماندهی و کنترل
Camouflage	استتار
Camouflage destroyer Agent	عوامل مخرب استتار
Camouflage discipline	انضباط استتار
Camouflage painting	رنگ آمیزی استتاری
Camouflage screen	تور استتار
Camouflage method	روش های استتار
Carbon fibbers	الیاف کربنی
Casing Nano	نانو روکش ها
Catastrophic Incident	حادثه فاجعه انگیز
Secret collection	جمع آوری پنهانی
Chaff	چف
Chat room	تالار چت (گفتگو)
Checklist	چک لیست
Chemical decontamination	رفع آلودگی شیمیایی
Chemical protected shelter	پناهگاه حفاظت شیمیایی
Chemical medic Protection	حفاظت پزشکی شیمیایی
Chemical terrorism	تروریسم شیمیایی
chemical warfare	جنگ شیمیایی
Chemical weapon	سلاح شیمیایی

اصطلاحات	معادل فارسی
Biological Agents	عوامل بیولوژیک
Biological agents treat	تهدید عوامل زیستی
Biological Containment	حصص بیولوژیکی
Biological defense	دفاع بیولوژیک
Biological Terrorism	تروریسم بیولوژیکی
Biological warfare	جنگ بیولوژیکی
Biological Weapons	تسلیحات بیولوژیک
Biological weapons	سلاح های زیستی
Biometric	بیومتریک
Bio safety	ایمنی زیستی
Bio safety nation Framework	چارچوب ملی ایمنی زیستی
Biotechnology	فن آوری زیستی
Black propaganda	تبلیغات سیاه
Blast effects on building	آثار انفجار بر ساختمان
Blast loading	بارگذاری انفجاری
Blast protective systems	سامانه های حفاظتی انفجاری
Blending	همگون سازی
Brightness	درخشندگی
Building national regulation	مقررات ملی ساختمان
Buried semi buried structure	سازه نیمه مدفون و مدفون

اصطلاحات	معادل فارسی
Countermeasures	اقدامات متقابل
Counter measures analysis	آنالیز اقدامات متقابل
Counter reconnaissance Principal	اصول ضد شناسایی
Cover	پوشش
Covering screens	تور های پوششی
Covert Psychological Operation	عملیات روانی پنهان
Crisis	بحران
Crisis management	مدیریت بحران
Crisis management process	فرآیند مدیریت بحران
Critical Centers	مراکز حساس
Critical Infrastructure	زیرساخت حیاتی
Cultural & social Threats	تهدیدات اجتماعی و فرهنگی
Cyber Attack	حمله سایبری
Cyber Crime	جرم سایبری
Cyber terrorism	تروریسم سایبر
Cyber warfare	جنگ سایبری
D	فریب
Deception	
Deceptive model	ماکت فریبنده
Decontamination	رفع آلودگی
Defense goals	اهداف تدافعی

اصطلاحات	معادل فارسی
Civil Defense	دفاع غیر نظامی
Collective protection	حفاظت جمعی (شیمیایی)
Combat intelligence	اطلاعات رزمی
Combat management system	سیستم مدیریت صحنه نبرد
Combined Encryption	رمز ترکیبی
Communication Intelligence	جاسوسی مخابراتی
Communicate/ Dispatch Center	مرکز ارتباطات/ اعزام
Community Recovery	بازسازی اجتماعی
Computer Virus	ویروس رایانه ای
Computer worm	کرم رایانه ای
Communication systems jamming	اختلال سیستم های مخابراتی
Concealment	اختفاء
Concealment. Green with cover	اختفاء با فضای سبز
Concrete floor shelter	پناهگاه طاق بتنی
Consequence	پیامد
Consequence Management	مدیریت پیامدها
Controversy Drill	رزمایش مباحثه ای
Coordinate	هماهنگ کردن
Cost-Benefit analysis	آنالیز هزینه- سود
Counter intelligence	ضد اطلاعات

اصطلاحات	معادل فارسی
ECCM Electronic Counter-Counter Measures	اقدامات ضد ضد الکترونیکی
Electronic Counter Measures(ECM)	اقدامات ضد الکترونیکی
ECM	اقدامات ضد پارازیت
Economic Threats	تهدیدات اقتصادی
Economic warfare	جنگ اقتصادی
Electromagnetic Radiate Resources	منابع تابش الکترو مغناطیس
Electromagnet Spectral	طیف الکترو مغناطیس
Electromagnetic Interference	تداخل الکترومغناطیسی
Electro-Magnetic Pulse	بمب الکترومغناطیسی
Electronic Deception	فریب الکترونیکی
Electronic Jamming	پارازیت رسانی الکترونیکی
Electronic warfare	جنگ الکترونیک
EM Compatibility	سازگاری الکترومغناطیسی
Emergency	شرایط اضطراری
Emergency Operations Center	مرکز عملیات شرایط اضطراری
Emergency Public Information	اطلاعات عمومی شرایط اضطراری
Emergency Support Function	عملکرد پشتیبانی اضطراری

اصطلاحات	معادل فارسی
Defense	دفاع
Deflection due social formation	انحراف از هنجارهای اجتماعی
Deformed screen	تور های تغییر شکل یافته
Delphi method	روش دلفی
Demerging	اهریمن سازی
Demobilization	اتمام بسیج عمومی
Denial of Service	انکار خدمات
Deputy	نماینده سازمانی
Destroyer effects reduction	کاهش اثرات مخرب
Detection	آشکار سازی
Deterrence	بازدارندگی
Development	توسعه
Agent Diagnosis immunologic method	روش ایمونولوژیک تشخیص عوامل
Digital warfare	نبرد دیجیتالی
Disaster	فاجعه، بلا
Disaster Recovery Center	مرکز بازسازی بلایا
Dispersion	پراکنندگی
doctrine	دکترین
Drill	رزمایش
Drill manage Report	گزارش مدیریتی رزمایش
E Early warning	اعلام خبر

اصطلاحات	معادل فارسی
Bioterrorism. Agents	کشاورزی
Field Drill	رزمایش میدانی
Finger- Scan	انگشت نگاری
Firewall	دیواره آتش
First Responder	مقابله کنندگان اولیه
Flare deceptive	فریب دهنده فلیر
Food safety	ایمنی غذا
Food security	امنیت غذایی
Fortification	استحکامات
G	
gap nuclear	شکاف هسته‌ای
Gene chip method	روش تراشه‌های ژنی
Genetic engineering	مهندسی ژنتیک
Genetically modified organism	موجودات دستورزی ژنتیکی زنده
Geographic Information System	سامانه اطلاعات جغرافیایی
GIS	سنجش از دور
GIS Application	کاربردهای سنجش از دور
Global Terrorism	تروریسم جهانی
GPS	سیستم موقعیت یاب جهانی
GPS Navigational guidance	سیستم هدایت ناوبری با GPS
Graphite	گرافیت

اصطلاحات	معادل فارسی
EMI filters	فیلترهای EMI
EMP Generator System	سیستم تولید کننده EMP
Encryption	رمزدار کردن
Encryption data	رمزگذاری داده ها
Encryption private key	کلید خصوصی رمز
Environment warfare	جنگ محیطی
Epidemiology	اپیدمیولوژی
Epidemiologic surveillance	مراقبت اپیدمیولوژیک
Eradication	پاکسازی
ESM	اقدامات پشتیبانی الکترونیک
Sniffer software	نرم افزار اسنیفر
Strategic Information estimate	برآورد اطلاعات استراتژیکی
Strategy Psychology. Opera	عملیات روانی استراتژیک
Strategic Reconnaissance	شناسایی استراتژیک
Event management	مدیریت پیامدها
Explicit Knowledge	دانش صریح یا آشکار
F	
Facial-Scan	چهره نگاری
Final guidance reconnaissance.	شناسایی هدایت نهایی
Pharmacy	عوامل بیوتروریسم

اصطلاحات	معادل فارسی
Identification & Authentication	تشخیص و سندیت
Imitation Communicate. Deception	فریب مخابراتی جعلی
Imitative Deception	فریب تقلیدی
Implicit Knowledge	دانش ضمنی یا پنهان
Important Centers	مراکز مهم
Incapacitating agents	عوامل ناتوان‌کننده
Incident	حادثه، واقعه
Incident Command	فرماندهی سانحه
Incident Command System	سیستم فرماندهی سانحه
Incident Mitigation	کاهش اثرات سانحه
Incident National Manage. System	سیستم ملی مدیریت حادثه
Individual Pathology	آسیب‌شناسی فردی
Information	اطلاعات
information operation	عملیات اطلاعاتی
Information security	امنیت اطلاعات
Information warfare	جنگ اطلاعات
Infrastructure	زیرساخت

اصطلاحات	معادل فارسی
Graphite fibers	الیاف گرافیتی
Gray propaganda	تبلیغات خاکستری
ground Spatial Search	تجسس زمین فضایی
ground reconnaissance	شناسایی زمینی
Ground structural	سازه‌های رو زمینی
Grounding	زمین کردن
Guidance missile	موشک هدایت شونده
Gyroscope	ژیروسکوپ
H Hacker	هکر
Hand-Scan	هندسه دست
Hank detect system	سیستم کشف نفوذ
Hazard	مخاطره
Hazard mitigation	کاهش مخاطرات
hazards	انواع مخاطرات
Helping	امداد رسانی
HEMP	پالس الکترومغناطیسی هسته‌ای
Hiding	بدل سازی
Horizontal screen	تور افقی
Human & animal maladies	بیماری‌های انسان و دام
I ICT	فن آوری اطلاعات و ارتباطات

M		Infrastructure Coordinate. National Center	مرکز ملی هماهنگی زیرساخت ها
Malformation Recognition	تشخیص ناهنجاری	insider EMI	تداخل الکترومغناطیسی داخلی
Manipulative Deceptive.	فریب جعلی	Insider security	امنیت داخلی
Mass destruction weapons	سلاح های کشتار جمعی	Insider Security Information	اطلاعات امنیتی داخلی
massaging services	خدمات پیام رسانی	Intelligence	جاسوسی
MDW weapons	سلاح های نا متعارف	intelligence satellite	ماهواره جاسوسی
Media tools	ابزار رسانه ای	International hosting	برون سپاری بین المللی
media war	جنگ رسانه ای	invisible fibers	الیاف نامرئی
Mental health	بهداشت روانی	J	اختلال
Military Strategy	راهبرد نظامی	jamming	
Military Deception	فریب نظامی	Iris-Scan	عنبیه نگاری
Military Doctrine	دکترین نظامی	K	
Military information	اطلاعات نظامی	Key Resources	منابع کلیدی (حیاتی)
Military Pathology	آسیب شناسی نظامی	kind of drill	انواع رزمایش
Missile guidance system	سیستم هدایت	knowledge	دانش
Mitigation	پیشگیری	Knowledge Manage. Performa	منافع مدیریت دانش
Mobile shelter	پناهگاه های سیار	Knowledge Management	مدیریت دانش
Mobilization	بسیج کردن	L	
Mobilization Center	مرکز بسیج منابع	Leakage of slot	نشت از روزنه ها
Modern Biotechnology	زیست فناوری مدرن	Loading Pattern	الگوی بارگذاری
modern Camouflage Covers	پوشش های استتار مدرن	vocational resolution	قدرت تفکیک مکانی

Nuclear reactor fuel	سوخت راکتور هسته‌ای
Near Infra-red sensor	حسگر مادون قرمز نزدیک
Neurotic agents	عوامل عصبی
News processing	پرورش اخبار
NG	نیتروگلیسرین
Noise Jamming	پارازیت اغتشاشی
Noise screens	تورهای پارازیتی
Nongovernmental Organization	سازمان غیردولتی
Nuclear power unit	واحد سنجش قدرت هسته‌ای
Nuclear Bomb	بمب هسته‌ای
Nuclear bomb structure	ساختمان بمب هسته‌ای
Nuclear Incident Respond Team	تیم مقابله با حوادث هسته‌ای
Nuclear reactor	راکتور اتمی
Nuclear terrorism	تروریسم هسته‌ای
O	
one degree safe structural	سازه امن درجه یک
Oblique screens	تورهای مایل
Operation Drill	رزمایش کارکردی

Modern living organism	ارگانیسم زنده مدرن
Model screens	تورهای ماکتی
Multi spectral Camouflage.	استتار چند طیفی
Multiagency Coordinate. Entity	نهاد هماهنگی سازمانها
Multiagency Coordination System	سیستم هماهنگی سازمان‌ها
Multi Alphabet encrypts	رمزهای چند الفبایی
N	
Nano	نانو
Nano materials	نانو مواد
Nano powder	نانو پودرها
Narco terrorism	نارکو تروریسم
National Leadership	رهبری ملی
National Security	امنیت ملی
National security implement	مؤلفه‌های امنیت ملی
National Strategy	استراتژی ملی
Nationalist terrorism	تروریسم ناسیونالیستی
Natural Language Process	پردازش زبان طبیعی
Natural screen	تورهای طبیعی
naval reconnaissance	شناسایی دریایی
Navigational guidance	هدایت ناوبری

Pathology	آسیب‌شناسی
Pattern	طرح کلی اشیاء
people Evacuation	تخلیه مردم
Personnel protection of chemical agent.	محافظت فردی از عوامل شیمیایی
Personal Firewall	دیواره آتش شخصی
Physical security	امنیت فیزیکی
Planning	برنامه‌ریزی
Planning	طرح‌ریزی
plant Index	گیاهان شاخص
Politic cryptic operation	عملیات پنهان سیاسی
Politic Threats	تهدیدات سیاسی
Pollutant	آلاینده
Post-Traumatic Stress	فشار روانی پس از تروما
Pre- crisis preparedness	آمادگی قبل از بحران
Preparedness	آمادگی
Prioritization of Risk evaluate	اولویت بندی ارزیابی ریسک
Process Hazard Analysis	آنالیز خطر فرآیند
Process of spatial plan	مراحل تهیه طرح آمایش
Propagation	تبلیغات
Propagation of cover	انتشار از روی پوشش

operation graphite bomb	عملکرد بمب گرافیتی
Operation of smoking	عملیات دود
Opposition. Of Graphite bomb	مقابله با بمب گرافیتی
Operation Security	امنیت عملیات
Organize	ساماندهی
Organize Crimes	جرایم سازمان یافته
Outsider security	امنیت خارجی
Outsider Security Informant.	اطلاعات امنیتی خارجی
Overhear	استراق سمع
Ozone layer	لایه ازن
P Passive Deception	فریب الکترونیکی غیر فعال
Passive defense great goals	اهداف کلان پدافند غیرعامل
passive Defense in Russian	پدافند غیرعامل در روسیه
Passive defense principle	اصول پدافند غیرعامل
Passive Defense	دفاع غیرعامل ، پدافند غیرعامل
Passive Homing guidance	هدایت هومینگ غیرفعال
Passives sensor	حسگر غیر فعال

Radar Camouflage	استتار راداری	protective Security layers	لایه های امنیتی حفاظت
Radar Cross Section(RCS)	سطح مقطع راداری	Protecting of Data Integrity	محافظت از جامعیت داده
Radar detecting reduction	کاهش امکان شناسایی رادار	Protection of Critical Infrastructure	حفاظت از زیرساخت های حیاتی
Radar frequency bands	باندهای فرکانسی راداری	protection mask	ماسک حفاظت
Radar sensors	حسگرهای راداری	Protection of EMP	حفاظت در برابر EMP
radiometric resolution power	قدرت تفکیک رادیومتریک	Protection sanctum	حریم حفاظتی
Ready-mixed concrete shelter	پناهگاه بتنی پیش ساخته	Protective structural	سازه حفاظت کننده
Receiver system	سامانه گیرنده	Psychiatric Emergencies	فوریت های روانپزشکی
Reconnaissance systems	سیستم های شناسایی	Psychological Operation	عملیات روانی
Reconnaissance launchers	سکوهای شناسایی	Psychological action	اقدام روانی
Reconnaissance Agents	عوامل شناسایی	Psychological operation	عملیات روانی
Reconnaissance	شناسایی	Psychological Warfare	جنگ روانی
reconnaissance on map	شناسایی روی نقشه	public diplomacy	دیپلماسی عمومی
Reconstruction	بازسازی	Public key encryption	رمزنگاری کلید عمومی
Recovery	بازیابی (پس از بحران)	Public key system	سیستم کلید عمومی
Recovery	بهبودی	purring with Centrifuge	غنی سازی با سانتریفیوژ
Reduce RCS	کاهش سطح مقطع راداری	R	
Residual Risk	ریسک باقیمانده	Radar Absorbent Materials	مواد جاذب رادار
Retina-Scan	شبکیه نگاری	radar absorbing paint	رنگ جاذب راداری
		Radar Camouflage technique	روش های استتار راداری

Security policy	سیاست امنیتی
security socket layer	لایه سوکت امن
Segregation of subsystem	جداسازی زیر سامانه‌ها
Semi-auto Encryption system	سیستم رمز نیمه خودکار
Scenario	سناریو
Sensor	حسگر
sensor power indexes	شاخص های توانمندی حسگر
ceramic Covers	پوشش های سرامیکی
Shelter	پناهگاه
Shelter of Faraday	قفس فارادی
Shooting	رها سازی
Shun Chemical contamination	اجتناب از آلودگی شیمیایی
Signal Intelligence	جاسوسی سیگنالی
Site selection	مکان یابی
Site selection execution	اجرای مکان یابی
Site selection indexes	شاخص های مکان یابی
Smart mine	مین های هوشمند
Smart polymers	پلیمرهای هوشمند
smart Nano sensor	نانو حسگر های هوشمند

Retreat	عزالت گزینی
Risk	ریسک
Risk Acceptance	پذیرش ریسک
Risk Analysis	تجزیه و تحلیل ریسک
Risk Control	کنترل ریسک
Risk Elimination	حذف ریسک
Risk Estimation	برآورد ریسک
Risk Estimation	تخمین ریسک
Risk Evaluation	ارزیابی ریسک
Risk Identification	شناسایی ریسک
Risk management Framework	چارچوب مدیریت ریسک
Risk management	مدیریت ریسک
Risk Profile	نمایه ریسک
Risk Reduction	کاهش ریسک
Risk Transfer	انتقال ریسک
Root kit	روت کیت
S	
Safety sanctum	حریم ایمنی
SBEMP	انفجار هسته ای در سطح زمین
Security sanctum	حریم امنیتی
Security Countermeasure	اقدامات ضد امنیتی

Steganography	پنهان نگاری
Strategic Information	اطلاعات استراتژیک
Strategic of Warden	استراتژی پنج حلقه واردن
Strategy	راهبرد
Stress	فشار روانی
Structure loading	بارگذاری سازه
Susceptibility	حساسیت پذیری
Suspension screens	تورهای تعلیقی
Sweep jammer	اختلال کننده جارویی
Sweep Lock- on jammer	اختلال کننده جارویی نقطه ای
System Privileges	مجوزهای سیستم
T	
Tactical Psychology. Operation	عملیات روانی تاکتیکی
tactical reconnaissance	شناسایی تاکتیکی
tally	بر چسب زدن
Target detection	شناسایی هدف یابی
Task of spatial planning	وظایف آمایش سرزمین
Thermal insulations	عایق های حرارتی
Thermal Camouflage	استتار حرارتی
Thermal camouflage paint	رنگ استتار حرارتی

Smoke	دود
Smoke Camouflage	استتار دود
Smoke effects	اثرات دود
Smoke screen	پرده دود
Smoke screening	دودهای دیواره ای
Smoking metal	مواد دود زا
Social engineering attack	حمله مهندسی اجتماعی
Social Pathology	آسیب شناسی اجتماعی
Soft power	قدرت نرم
Soft warfare	جنگ نرم
Social engineering	مهندسی اجتماعی
spacing reconnaissance	شناسایی فضایی
Spam	هرزنامه (اسپم)
Spatial organization	سازمان فضایی
Spatial planning	برنامه ریزی فضایی
Spatial planning	آمایش سرزمین
Spatial planning Component	اجزاء آمایش سرزمین
Spectral resolution	قدرت تفکیک طیفی
Spot jammer	اختلال کننده نقطه ای
Spyware	جاسوس افزار
Status room	اتاق وضعیت
Stealth	خفیه کاری

U		Thermal Infra-red sensor	حسگر مادون قرمز حرارتی
UAV	هوایمای بدون سر نشین	Terri development planning	برنامه‌ریزی توسعه منطقه‌ای
Ultraviolet sensor	حسگر ماوراء بنفش	Terrorism	تروریسم
Underground shelter	پناهگاه های زیرزمینی	Texture	بافت
under water Sonics	شنوهای زیرآبی	Threat	تهدید
underground structure	سازه زیر زمینی	Three degree safe structure	سازه امن درجه سه
Uranium pure	غنی سازی اورانیوم	Thwarting	عقیم گذاری
Uranium	اورانیوم	timing resolution	قدرت تفکیک زمانی
User Privilege	مجوز کاربری	Toxins	توکسین ها
V		Toxic metals	فلزات سمی
Vegetation & Camouflage	فضای سبز و استتار	Topology in GIS	توپولوژی در GIS
Vegetation Design	طراحی پوشش گیاهی	Track	ردپا
Vegetation maintenance	نگهداری پوشش گیاهی	Tran territorial Threats	تهدیدات فرامنطقه‌ای
Vertical screens	تورهای عمودی	Trap Door	درب مخفی
Viewing Principle	اصول منظره سازی	Treats Identification	شناسایی تهدیدات
Vigenere Code	رمز ویژنر	triangle deceiver	فرب دهنده های سه کنج
Viruses	ویروس	Trojan Horse	اسب تروجان
Visible sensors	حسگرهای مرئی	Two degree safe structure	سازه امن درجه دو
Vital Centers	مراکز حیاتی		
Vocation terrorism	تروریست حرفه‌ای		
Vulnerability	آسیب پذیری		

W	
Water Biological Threats	تهدیدات بیولوژیکی آب
Water physical Threats	تهدیدات فیزیکی آب
Water cyber Threats	تهدیدات سایبری آب
Water Threats	تهدیدات آب آشامیدنی
Watermark Pattern	الگوگذاری دیجیتال سند
Wired Tapping	شنود قانونی
Wisdom	خرد
with hat Hacker	هکر کلاه سفید
Without Director Equipment.	تجهیزات بدون سرنشین دریایی

